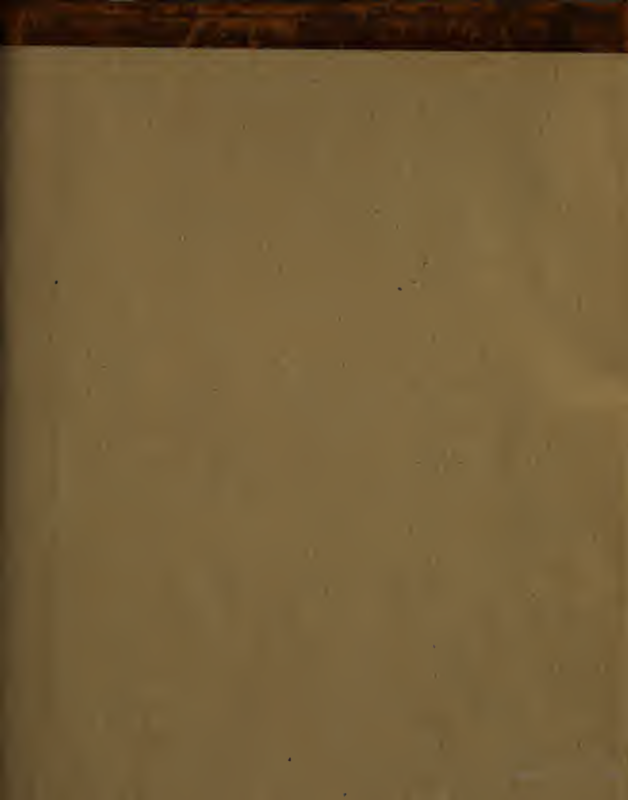

C
IV 91

DE

VERO ECCLESIÆ SENSU

CIRCA

SACRARUM CÆREMONIARUM USUM,

REVERENDISSIMI EPISCOPI SVESSIONENSIS

OPUSCULUM,

CVI ACCESSIT DISSERTATIO

JOSEPHI ALOYSII ASSEMANI

DE SACRIS RITIBUS

Ad Eminentissimum, & Reverendissimum Dominum

D. VICTORIUM CAROLUM

AMEDEUM

S. R. E. CARDINALEM

DE LANCEIS.

ROMÆ MDCCLVII.

Sumptibus Venantii Monaldini Bibliopolæ in Via Cursus.

Ex Typographia Joannis Zempel prope Montem Jordanum.

SVPERIORVM PERMISSV.

FACULTAS ILLUSTRISSIMI, ET REVERENDISSIMI ROMANI SAPIENTIÆ ARCHIGYMNASII RECTORIS.

Poterit imprimi si iis videbitur, ad quos pertinet.

Philippus Maria Pirellius Sacri Consistorii Advocatus Prorector.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Revmo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

F. M. de Rubeis Patriarcha Constantinopolitanus Vicesgerens.

APPROBATIO.

Reverendissimo P. F. Josepho Augustino Orsi Sacri Palatii Apostolici Magistro obsequuturus legi Dissertationem *De Sacris Ritibus* a Josepho Aloysio Assemani conscriptam, & seposita, quæ mihi est, cum clarissimo Auctore, amicitia, censorem egi; cumque nihil, quod cum Religione, rectaque morum institutione pugnet ea contineri animadverterim, illam equidem probavi, & luce publica dignam duxi.

D. Aloysius Stampa Abbas Olivetanus, promovendorum ad Episcopatum Examinator, & in Collegio Urbano de Propaganda Fide Studiorum Præfectus.

APPRO-

APPROBATIO.

JUbente Reverendiſſimo P. Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici perlegi cum *Opuſculum Reverendiſſimi Epiſcopi Sveſſionenſis de vero Eccleſiæ ſenſu circa Sacrarum Cæremoniarum uſum*, tum *Diſſertationem Ioſephi Aloyſii Aſſemani de Sacris Ritibus*. Quæ quidem Opuſcula cum nihil contineant a Fide Catholica, & bonis moribus alienum; immo ſint piè, doctè, ac diligenter perſcripta: ea digna eſſe arbitror, quæ in lucem emittantur.

Dat. ex Ædibus S. Petri ad Vincula 27. Auguſti 1757.

D. Michael Angelus Monſacrati Abbas,
& Congregationis Indicis Conſultor.

IMPRIMATUR.

Fr. Vincentius Elena Magiſter Socius Revm̃i P. Magiſtri Sacri Palatii Apoſtolici Ordinis Prædicatorum.

JOSE-

JOSEPHI ALOYSII ASSEMANI
DE RITIBUS SACRIS
DISSERTATIO
AD EMINENTISSIMUM, ET REVERENDISSIMUM DOMINUM
D. VICTORIUM CAROLUM
A M E D E U M
S. R. E. CARDINALEM
D E L A N C E I S.

I. Q Uantum fuerit Sacrorum, ac Religionis obſervatrix Roma Ethnica, neminem profectò latet, PRINCEPS EMINENTISSIME, ac REVERENDISSIME, nam præterquamquod omnium gentium ſerviebat erroribus, Juvenes ſuos ad vetus Tuſciæ Oppidum *Cære* dictum mittere conſueverant Romani, ut Sacris informarentur; Ex quo verò ſingulari Dei beneficio, & Sanctorum Apoſtolorum Petri, ac Pauli opera meretrix hæc magna, & babylon Dei veri Religioſa cultrix, ac veræ Religionis Sedes effecta eſt, & magiſtra, ad ipſam gentes omnes confluunt, ut Chriſtianis Sacris ac Religione informentur, & ipſa de omnium gentium moribus, dogmatis, ac religione, ritibuſque cognoſcit. De Urbe hac igitur Chriſtiani nominis Principe optime mereri dicendi ſunt, quicumque in hoc Religionis indefectibile ærarium ſuam conferunt Symbolam. In quorum album non immerito referri cum poſſint, qui Interpretum officio fungentes, ea quæ exteris linguis ab exteris doctis hominibus conſcripta ſunt, Romanis auribus ita communicant, ut Romana fieri quodam-

 modo

modo videantur; Venantii Monaldini Bibliopolæ profecto commendanda est industria, qui ut sibi, ac Reipublicæ consuleret, Reverendissimi Episcopi Suessionensis doctrina, & pietate clarissimi Opusculum *De vero Ecclesiæ sensu circa Sacrarum Cæremoniarum usum* e Gallico sermone Latinum reddi curavit, & vulgari decrevit.

II. Opusculum hoc pro Cleri sui institutione confecerat, ut probe nosti CARDINALIS AMPLISSIME, Præstantissimus Episcopus cujus memoria in benedictione est, atque in eo confutandum susceperat librum cl. D. Claudii de Vert Thesaurarii, & Visitatoris Ordinis Cluniacensis, hocce insignitum titulo: *Explicatio simplex, Litteralis, & Historica Cæremoniarum Ecclesiæ*. Diligentissimus Vertius cum animadvertisset hæreticos, præsertim recentiores, Cœremonias Sacras, ac Ritus Sanctos, quibus Ecclesia Christi Sponsa in Sacrificio Altaris, Sacramentorum administratione, ac Religionis publico exercitio utitur, in risum detorquere, cachinnis excipere, & superstitionis vanæque observantiæ damnare, quòd veras Rituum caussas ignorarent, vel ignorare affectarent, provido consilio secernendas censuit caussas primitivas ac fundamentales, quas simplices, naturales, & physicas vocavit, ab iis mysticis, & figuratis, quas secundarias, & subsidiarias nominavit. *Disciplina Ecclesiæ, quoad Ritus, & cæmonias attinet* (ita Vertus tom. 2. Præfat. pag. 23.) *fundata est in caussis simplicibus, & desumtis plerumque universis, aut ab usu veterum, aut a similitudine actionum cum vocabulis, & reciproco ordine vocabulorum cum actionibus, aut quod necessitas, decorum, & commodum ita postularent &c. Actionum autem cum vocibus conformitas, & similitudo idest communitas illa gestuum & actionis* (ita tom 1. pag. 141.) quæ vocibus vim, decoremque largitur deducta ab illis similitudine, qui e suggestu ad populum declamantes actiones orationi conjungunt, caussa est usuum fere omnium, quos examinare adgreditur. Caussis istis mysticas, & figuratas, seu ideas arbitrarias, piasque moralitates ad nutriendam pietatem in iis, qui perfectionem sui internam quærunt, parum curiosi de caussis institutionum, adjici potuisse, & revera adjectas, utpote talibus utiles, non negat Vertius, quare in Epistola ad Jurieu exarata: *Revereor*, scribit, *omnes minimi etiam momenti explicationes morales, & mysti-*

cas,

cas, quas nobis dederunt Bielii, Durandi, Innocentii, eorumque discipuli; quin & tom. 1. pag. 276. postquam dixit cavendum esse ne tribuamus eidem cœremoniæ binas caussas immediatas, & specificas institutionis, unam scilicet, quæ ipsi essentiæ physicæ, & materiali cœremoniæ conveniat, alteram verò, quæ figuratum ejusdem sensum respiciat, subdit: *Dummodo traditio firma, constans, ac uniformis & testimonia irrefragabilia, ac optimæ notæ adsint*; itaque & duas institutionis caussas inesse posse Ritibus nostris, alteram simplicem, & litteralem, mysticam aliam, & spiritualem novit Vertius, etsi alias secundarias, unam solum primariam plerumque agnoscat.

III. Sanctum, ac laudabile hoc Vertii institutum, nemo non videt, quare Svessionensis Episcopus, licet *omni impetu, vehementia & animositate hanc materiam pertractandam* contra Vertium susceperit, *sincere asseverare ausim* (protestatur pag. 12. dicens) *me rationes solum, & adnotationes, non illius personam arguere, & impetere. Subscribam lubens omnibus elogiis, quibus & vitæ probitas, & finis, quem sibi in hoc concinnando opere proposuerat tamquam rectissimus commendatur. Accedam si opus est in asserenda illi laude ad Auctorem illum, qui D. Claudii de Vert elogium his verbis contexuit.* Quod comparando sibi elegantium litterarum cognitionem eam in christianismo scientiam adeptus fuerit, quæ illum æquè pietate, ac doctrina celebrem Religiosum effecit, *Quin non inficiabor libros, quos impugno communes hominum vires excedentis laboris esse, plenosque sexcentis curiositate allectantibus disquisitionibus, quarum haud paucæ præstanti utilitate pollent*. Et pag. 10. *Nihil profecto* (scripserat) *magis rationi conforme, nihil laudabilius, nihil utilius videbatur, quam institutum, quod D. de Vert contra D. Jurieu Ministrum Calvinistam scribens sibi proponit, investigandi nempe omnium Ecclesiæ cœremoniarum origines, atque inde institutionis earum caussas deducere*.

IV. Sed Vertio accidit, quod iis usuvenire solet, qui primi Argumentum pertractant, quod quæstiones facti & historias verset earum rerum, quæ usu potius, & consuetudine, quam lege præscriptæ, mores hominum varios variis in locis, & temporibus respiciunt. Unde ut bene advertit Svessionensis pag. 18. In toto Opere D. de Vert implexissima con-

fusio dominari videtur, & informe hoc Animadversionum, Adnotationum, Supplementorum, Additionum, Correctionum Chaos nihil aliud nobis offert, quam rudem indigestamque sine ordine, sine serie factorum congeriem; in qua errores quidam occurrunt, nævi non pauci adparent, expressionesque scintillantes, temerariæ (Svessionensi Auctore), & audaces ab ipso adhibitæ, quare felicibus conjecturis omnia haudquaquam explicavit. Forte, nisi morte præreptus fuisset, tantum opus retractasset, ordine donatum emendasset, & justis contentus limitibus immortalem sui nominis gloriam apud omnes sibi reliquisset, & rectissimum finem aptissimis mediis obtinuisset.

V. Svessionensis Præsul commotus perverso Vertii Systemate (ita nimirum scribit pag. 8.) justaque ira erga hominem accensus, qui non exiguo multorum scandalo, veram Ecclesiæ mentem ad ineptas suas conjecturas detorquere conatur, officii sui esse credidit illius oppugnationem adsumere, quæ autem in Vertio oppugnat ita proponit pag. 12. *D. de Vert contendit unamquamque cæremoniam caussam physicam, & naturalem institutionis suæ habere, & rationem symbolicam posterius demum accessisse. Ego contra assero: hanc Religionis nostræ mentem esse, ut nullam prorsus cæremoniam nisi ob rationes ex integro symbolicas primitus instituerit . . . . In hac veritate asserenda* (ita prosequitur pag. 13.) *totus sum, illamque tam certis argumentis comprobasse credo* (assensu scilicet, & fide humana, non verò divina, nec assensu metaphysico) *ut certissimarum demonstrationum vices ea* (quia veram demonstrationem non continent) *obtinere mihi persuasum sit. Hæc enim argumenta hoc sibi demonstrandum proponunt, primò Universas Orbis Religiones, ac præcipue Ecclesiam Jesu Christi omni tempore id intendisse in suarum cæremoniarum institutione, ut & cultui religioso inservirent, & symbolorum rationem involverent. Secundo, quod si in administratione Sacramentorum, aut solemnitatibus Ecclesiæ officiorum Ritus aliqui reperiantur, qui necessitati solum, & decori originem suam debent, esse tamen alias eodem numero, imo majori, qui non aliam institutionis suæ caussam habent, quam sensum mysticum, & symbolicum tanta pertinacia a D. de Vert rejectum, Tertio, quod dum Ecclesia aliquas retinuit cæremonias, quæ originem suam necessitati adscribunt, id eam, nec fortuitò,*

nec

nec ob inveteratam consuetudinem egisse, verum quia prævi-derat Fideles fructum aliquem percepturos ex sensu figurato, devotionemque edocente, quem iis adjunxit. Quartò complures sensuum horum allegoricorum, & symbolicorum minime esse considerandos tamquam ideas pias quorumdam mysticorum; verum, ut adoptatos ab universa Ecclesia, antiquissimaque traditione, & omnium Ecclesiasticorum Auctorum sermone confirmatos. Ex his principiis omnia superstruuntur, quæcumque contra D. de Vert opus, & dispersas in 39. sectionibus prioribus quibus illud constat conjecturas attuli. Non tamen ita vagis, generalioribusque principiis alligatus sum, ut non sæpius etiam in exactissimum Vertianorum assertorum examen descendam. Limites solum rationi sanæ conformes mihi constitui. Cuncta prorsus impetere, & modum excessisset, & injustum, consitear, necesse est, fuisset. Conjecturæ D. de Vert quandoque felices sunt, nec adnotationes illius semper judicio, soliditateque carent: sed mihi satis fuit copiosam, & abundantem opinionum afferre messem, quae nullo conatu, nulla ingenii aut eruditionis vi sustineri, ac defendi queunt, satis fuit invictis demonstrare argumentis, quam falsæ, quam imprudentes, quam ridiculæ plurimæ earum sint . . . . Hocque ipsum est, quod in argumentis quæ 39. priores sectiones amplectuntur præstiti, quodque accuratiori indagine in 10. sectionibus sequentibus a me confectum est. Ultimas denique sectiones adhibeam necesse est ad detegendam falsitatem argumentorum, quibus D. de Vert systema suum fulcire studuit.

VI. En paucis verbis Svessionensis Episcopus instituti sui rationem explicat, quam si exactiorem paulisper cupis, amice Lector (*ita ipse pag.* 13.) in adjunctam summariorum tabulam, quæ *pag.* 13. exstat, oculos conjice, atque uno intuitu completa totius operis idea se offeret. An autem Præsul iste modum aliquando excesserit, an argumenta ejus Vertium bene petant, Te Judicem volui, Cardinalis Amplissime, Tanta nimirum doctrina polles, tanta in dignitate es constitutus, tanta tamque constanti voluntate adfectus existis tribuendi cuique quæ sua sunt, ut nec Svessionensis, nec Vertius alium a Te Judicem delecturi fuissent, si Te novissent. Quoniam verò Lectores quique judicium & ipsi suum facile ferre volunt, horum quoque judicium non refugio, sed eos, ut justi sint, rogo attente perlegant Ver-

tium,

tium, cujus opus e Gallico in Latinum ſermonem convertendum foret, & vulgandum una cum Sveſſionenſis hocce Opuſculo. Ego ſanè Epiſcopos, quos Deus Rectores Eccleſiæ dedit, veneror, nec is ſum, qui ipſos dijudicare velim, ſed venerationis modum non excedam, ſi in ipſum regeram quod de Doctoribus, Epiſcopis, & quibuſdam Pontificibus Summis, qui myſtici fuerunt, ac myſteria in omnibus etiam minutiſſimis cœremoniis repererunt, & ſymbolis, figuris delectati ſunt (rerum ſcilicet adjunctis ſeſe adtemperantes, & plebis, ac populi ædificationi opportunæ conſulentes, ac ſtudentes) ſcribit pag. 20. *Concedam tamen, & alias* (cœremonias) *eſſe, quæ exordium & inſtitutionem ſuam neceſſitati, comodo, & decoro debent; imò nec diffiteor quamplures Auctores nimio indoctæ pietatis zelo adductos extra juſti tramites vagatos fuiſſe, dum ſibi myſteria, parabolas, ſymbola iis in cœremoniis fabricarunt, quibus certe talia adjungere Eccleſia nequaquam in mente habuit: unde fortaſſe accidit, ut quæ fuerit nonnullorum Rituum genuina origo nos lateat*: Sveſſionenſis ſcilicet & ipſe pietatis, qui aliquando ſcientiæ adamuſſim non reſpondet, zelo abreptus idæas quaſdam arbitrarias, & pias moralitates, quæ cœremoniis pro libito ad nutriendam pietatem adjectæ fuerunt, ſed quæ inſtitutione eſſent poſteriores, quaſque Eccleſia, uti primam, ac fundamentalem rationem, numquam agnovit, obtruſit, atque acrius, quam par mihi adparet, in Vertium invehitur, cujus ſyſtema & conjecturas contemptui, & ludibrio cachinniſque exponere videtur.

VII. Sed hæc a me dicta nolim ita accipias CARDINALIS AMPLISSIME, quaſi ego Illuſtriſſimum Epiſcopum damnare velim, aut finem ipſius arguere, & Apologiam pro Vertio ſcribere, perinde ac ſi in hujus ſyſtema, & verba juraverim. Dicam igitur ingenue quid ſentiam de horum virorum quæſtione; mihi ſemper viſi ſunt præſtantiſſimi hi Scriptores perſæpe idem ſignificaſſe dum diverſa, & contraria ſcribebant, & loquebantur; hanc meam ſententiam ubi audivit Monaldinius, me etiam, atque etiam rogavit, ut diſſertationem hanc conſcriberem, & Doctores laudatos in amicam concordiam, ſi fieri poſſet, vocarem, veraſque cauſſas cœremoniarum noſtrarum ex mente Eccleſiæ explicarem, ac Rituum ſenſus, quibus in publicis Orationibus, ac Offi-

Officiis Sacris utimur, breviſſime aperirem. Monaldinii votis facere ſatis æquum mihi viſum eſt, cum & illa a meo inſtituto aliena non ſint, quin tum in Codice Liturgico maxime tom. 3. 4. 5. cum etiam in Inſtitutionibus, quas Auditoribus in Romano Archigymnaſio Præſidum auctoritate trado, non ſemel meum ſyſtema ex Tabulis Eccleſiæ publicis indicaverim, vel expoſuerim. Ubi verò hanc in me provinciam ſuſcepi, illico Mœcenas aliquis deligendus fuit, & vir deſignandus, qui ſua doctrina meos errores caſtigaret, ſua Auctoritate me confirmaret, ſuo Patrocinio confoveret, & benignitate recrearet; Hunc autem fruſtra abs Te quærerem, CARDINALIS AMPLISSIME, cujus doctrinam, virtutem, amplitudinem, & in me bene adfectam voluntatem longo annorum ſpatio certiſque documentis comprobatam non ego ſolus, ſed & probi, doctique quique homines norunt, ac deprædicant. Ad Te ergo Diſſertationem hanc meam dirigere ſtatui, Te Judicem interpellavi, Te Mœcenatem volui. Idque primo, ut communi me adtemperarem Doctorum hominum, qui opera Viris ſibi beneviſis inſcribunt, conſuetudini. Secundo, ut meum erga Te animum ſincere, ac iterum panderem. Tertio, ut Te Judice, Te Mœcenate prodeunti præfatiunculæ ſplendor accedat, & decus, potiſſimum cum argumentum adtingat aleæ plenum; Conſueta itaque benignitate, ac patientia tua lucubratiunculam hanc qualemcumque meam ſuſcipe, lege, judica, & protege.

VIII. Ut igitur recta procedam, a cœremoniarum etymo exordior; quoniam verò variæ ſunt hujus nominis etymologiæ apud Scriptores Eccleſiaſticos, & Lexicographos, ſententiam S. Thomæ Aquinatis recitare contentus ſum, is 1. 2. q. 99. art. 3. hæc habet: *Ordinatur autem homo in Deum non ſolum per interiores actus mentis, qui ſunt credere, ſperare, & amare, ſed etiam per quædam exteriora opera, quibus homo divinam ſervitutem profitetur; & iſta opera dicuntur ad cultum Dei pertinere: qui quidem cultus cæremonia vocatur, quaſi* munia, (*ideſt dona*) cæreris, *quæ dicebatur Dea frugum: eo quod primò ex frugibus oblationes Deo offerebantur: Sive ut Maximus Valerius refert* (lib. 1. cap. 1. num. 10.) *nomen cæremoniæ introductum eſt ad ſignificandum cultum divinum apud latinos a quodam Oppido juxta Romam, quod* cœre *vocabatur; eo quod Roma capta a Gallis, illic Sa-*

cra

cra Romanorum oblata sunt, & reverendissimè habita. Cœremoniæ itaque, undecumque nomen deducatur, generatim loquendo Religiosum Dei cultum significant, ejusque actus, quibus homo anima constans & corpore honeste, & secundum Ordinem charitatis christianæ erga Deum; seipsum, & proximum legem implet, & veram assequitur felicitatem.

IX. Cœremoniæ in hac amplissima significatione acceptæ ad quatuor capita non male revocantur a S. Thoma p. 2. q. 104. art. 4. scribente: *Cæremonialia præcepta* (veteris legis) *ordinantur ad cultum Dei. In quo quidem cultu considerari possunt, & ipse cultus, & colentes, & instrumenta colendi. Ipse autem cultus specialiter consistit in sacrificiis, quæ in Dei reverentiam offeruntur. Instrumenta autem colendi pertinent ad Sacra, sicut est Tabernaculum, & Vasa, & alia h. m.. Ex parte autem colentium duo possunt considerari, scilicet eorum institutio ad cultum, quod fit per quandam consecrationem, vel populi, vel ministrorum; & ad hoc pertinent Sacramenta: & iterum eorum singularis conversatio, per quam distinguuntur ab his, qui Deum non colunt; & ad hoc pertinent observantiæ, puta in cibis, & vestimentis, & aliis h. m.* Quod in veteri lege, id meliori ratione in nova (quam illa figurabat, ad quam illa disponebat) dicendum occurrit: sed illud etiam addendum censeo non in sola veteri lege, sed & in lege naturæ, atque apud omnes Nationes cultas, quæ Deum quovis pacto noverunt, vel coluerunt non dissimiles cœremonias, & illarum divisiones obtinuisse. Nulla enim unquam exstitit gens, aut natio, cujus historiæ aut mores ad nos usque pervenere (ita bene discurrit Svessionensis §. 8.) quæ non suis uteretur Sacrificiis, suo cultu, suis cœremoniis: sed missis his: Cœremoniæ dividuntur ex mente S. Thomæ in Sacrificia cum proprie tum improprie dicta, in Sacramenta, in sacra, atque in observantias.

X. Cœremoniæ itaque laudatæ omnes plures sortiuntur partitiones inspectis caussis illarum. Aliæ etenim sunt quodammodo a natura institutæ, ut in cœlum oculos attollere, pectus percutere, genua flectere, cum Deo fundimus preces, nostrasque miserias exponimus ut veniam, ac subsidium obtineamus. Aliæ sunt a Deo institutæ tum in veteri, cum in novo Testamento, puta sacrificium Eucharisticum, & Sacramenta. Aliæ ab Apostolis, vel eorundem successoribus datæ

sunt;

funt ; igitur ex parte cauffæ efficientis , ac inftituentis aliæ funt Naturales , aliæ Divinæ , aliæ Ecclefiafticæ, feu humanæ. jam verò vel immediate feruntur ad colendum Deum , ut facrificia , orationes, adorationes ; vel mediate, & difpofitive , ut jejunia cœlibatus : vel inftrumentaliter , ut Tabernaculum ac vafa . Hinc triplex earum divifio oritur infpecta cauffa formali , ut fcholæ loquuntur . Quadruplex autem illarum eft partitio ex parte cauffæ materialis , vel enim verfantur circa Perfonas , ut exorcifmi , infufflationes , chirotoniæ &c. vel refpiciunt tempus , ut celebratio Pafchatis , dierumque Feftorum , vigiliarum &c. Vel res ipfas adtingunt , puta , benedictiones aquæ , candelarum , cinerum &c. Vel demum verfantur circa modum , ut quod in Ecclefia latina , latine celebrentur . Ex parte demum cauffæ finalis plures divifiones recipiunt ; aliquæ enim inftitutæ funt ad fanctificandum , ut Sacramenta ; aliquæ ad aliquos effectus fpirituales, vel morales præftandos , five immediate ex *opere* nempe *operato* , ut fcholæ loquuntur , five mediate , ex *opere* fcilicet *operantis* ; aliæ ob neceffitatem , aliæ demum ad folum ornatum , & decentiam, vel ad folam fignificationem . Vide plura apud Cl. D. Fortunatum Venerium Presbyterum Barnabitam Theol. tom. 5. difp. un. §. 1. pag. 119.

XI. Hinc Cæremoniæ vel funt univerfales, vel particulares, nimirum vel communes pluribus perfonis, ac locis, vel peculiares huic, alterive cætui, feu loco . Sive particulares verò fint, five communes, vel funt perpetuæ, vel temporaneæ feu ad tempus, unde vel funt in officio, ac præceptivæ, quæ peculiari aliqua lege præfcriptæ funt, vel fine quibus religiofus Dei cultus haberi nequit ; vel directivæ feu confultivæ , quarum inobfervantia & neglectus feu contemptus animum arguit Religionis expertem , feu confufionem importat, & fcandalum. Sed ut in fpecie dijudicemus an hæc vel illa cæremonia fit præceptiva , an directiva folum, & confultiva, potiffimum ubi agitur de cæremoniis humanæ inftitutionis , præ oculis habenda eft in primis illarum origo natura, ac proprietates , tum Canon Tridentinus fapientiffime decernens (eft can. 13. feff. 7.) *Si quis dixerit , receptos , & approbatos Ecclefiæ Catholicæ Ritus in folemni Sacramentorum adminiftratione adhiberi confuetos , aut contemni , aut fine peccato a Miniftris pro libito omitti poffe , aut in novos alios*

per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse , anathema sit .

XII. A Cœremoniis ad Ritus digredior , etsi enim confundantur hæc vocabula , & unum pro alio accipiantur , quin & unum alterius accessorium , seu pars habeatur , juxta diversam Scriptorum & Auctorum phrasim , ego tamen , ut clarius me explicem , & a generalioribus ad peculiaria descenda , Ritus nomine (Grammaticos , & Criticos morosos non desidero) *Intelligo exteriores illos corporis motus , gestus , actus , habitudines ac relationes ad exteriora objecta circumstantia , quæ interiores animi nostri actus , motus , habitudines , & statum consequuntur , manifestant , excitant , vel promovent ; sive in Agente , sive in aliis ab Agente distinctis , quibuscum Societatem communem , vel specialem habet .*

Cum enim arctissima unio corpus intercedat & animam , in quocumque demum hæc unio revera consistat , certum est ad imperium Rationis membra corporis , nisi impedita , moveri , & ad illorum motus in Ratione motus aliquos excitari : hinc habitus mentis in corporis statu cernitur , & vox quædam animi est corporis motus ; amictus enim corporis , & risus dentium , & gressus hominis enunciant de illo , ex motibus exterioribus homo cordis nostri absconditus aut levior , aut jactantior , aut turbidior , aut gravior , aut constantior , & purior , & maturior æstimatur (*Vide Ambros. lib.* 1. *off. cap.* 18. *& Eccl. c.* 19.) cum igitur verum sacrificium sit omne opus (*Aug. lib.* 10. *de Civ. Dei cap. 6.*) bonum , quod agitur , ut Deo inhæreamus sancta societate , relatum scilicet ad illum finem boni , quo veraciter boni esse possimus , corpus quoque sacrificium erit , quo inferiore tamquam famulo , vel ministro utitur anima , cum ejus bonus & rectus usus ad Deum refertur . Nam & orantes de membris sui (*Aug. lib. de cura gerenda pro mortuis , cap.5.*) corporis faciunt quod supplicantibus congruit cum genua figunt , cum extendunt manus vel etiam prosternuntur solo , & si quid aliud visibiliter faciunt , quamvis eorum invisibilis voluntas , & cordis intentio Deo nota sit , nec ille indigeat his indiciis , ut humanus ei pandatur animus ; sed hinc magis seipsum excitat homo ad orandum , gemendumque humilius , atque ferventius . Et nescio , quomodo cum hi motus corporis fieri , nisi motu animi præcedente , non possint , eisdem rursus exterius visi-

visibiliter factis, ille interior invisibilis, qui eos fecit, augetur; ac per hoc cordis affectus, qui, ut fierent ista, præcessit, quia facta sunt, crescit. Verumtamen si eo modo quis teneatur vel ligetur, ut hæc de suis membris facere nequeat, non ideo non orat interior homo, & ante oculos Dei in secretissimo cubili, ubi compungitur sternitur. Nemo autem desipiat ut existimet aliquibus usibus Deo esse necessaria, quæ in sacrificiis (*ita Aug. id. de Civ. loc. cit. dicam ego in Religionis officiis*) offeruntur, ipse enim bonorum nostrorum, nec justitiæ nostræ eget; totum autem, quo recte colitur Deus homini prodest, non Deo; neque enim fonti se quisquam dixerit profuisse, si biberit, aut luci, si viderit. Exterioribus igitur signis ac Ritibus, & Cæremoniis, quæ sunt propter interiora, & horum signum, figura, incitamentum, seu effectus, colimus Deum non propter seipsum, sed propter nos, & propter proximos (*Vid. S. Th. 3. p. q. 30. art. 4. ad 1.*)

XIII. Quamobrem cum in societate vivamus cum aliis quos tamquam nos, & ad nostrum instar amare debemus, Ritus ac motus exteriores, signa, & Cæremoniæ ita sunt ordinanda, ut conveniant illis, scilicet eos ædificent, illorum bono inserviant, quare scribit S.Th.(2.2.q.168.art.1.) *manifestum est, quod exteriores motus sunt per rationem ordinabiles, ad imperium enim rationis exteriora membra moventur. Unde, manifestum est quod circa horum motuum ordinationem virtus moralis consistit. Ordinatio autem horum motuum attenditur quantum ad duo, uno quidem modo secundum convenientiam personæ: alio autem modo secundum convenientiam ad exteriores personas, negotia, seu loca. Unde dicit Ambrosius* (lib. 1. de offic. cap. 19.) *Hoc est pulchritudinem vivendi tenere, convenientia cuique personæ & sexui reddere; & hoc pertinet ad primum. Quantum autem ad secundum, subditur. Hic ordo gestorum optimus, hic ornatus ad omnem actionem accommodus: in quantum ergo exteriores motus sunt quædam signa interioris dispositionis, eorum moderatio requirit moderationem interiorum passionum. In quantum verò per motus exteriores alii de nobis judicium capiunt, illorum moderatio quodammodo ordinatur ad alios secundum illud Aug. In omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cujusquam offendat aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem.*

XIV. Modus autem, & ordo actionum nostrarum exterio-

riorum cum attemperandus sit, & exigendus ad charitatis christianæ officia, hæc autem officia vel privatim impleantur, vel publicè, sequitur Rituum, quin & Cæremoniarum omnium originem, ac rationem seu animam ex charitate pensandam esse. Sit propterea Canon primus „ Illa Cæremonia, is Ritus est bonus, qui internum exhibet animi statum, seu habitum, seu actum bonum, & charitati congruum, vel adauget. Is ornatus exterior, ac habitudo bona est, quæ ad omnem actionem charitati conformem est accommoda secundum convenientiam cujuscumque sexus, personæ, loci, negotiorum, & aliarum circumstantiarum „

Charitati autem Christianæ congruunt Cæremoniæ, & Ritus, qui amorem, timorem, ac fiduciam erga Deum inferant, vel significent; propriam sanctificationem, ac felicitatem veram importent, vel denotent, uti & ædificationem bonumque proximi. Canon secundus „ Illa Cæremonia, Ritus ille malus dicendus est, qui perniciosus sit, vel superfluus „ Perniciosum voco eum, qui Religionis, charitatisque naturam rectitudinem, vel christiani hominis habitum, ac statum bonum & debitum destruit, imminuit, seu falsificat. Superfluus is nobis est, qui quantum est de se non pertinet ad gloriam Dei, neque ad hoc, quod mens hominis feratur in Deum; qui Religiosi hominis, ac Religionis fini non est proportionatus.

XV. Sed cum alia sint jura, alia officia hominis in libertate naturali viventis, alia verò ejus, qui in societate Civili seu Republica degit, item homini in Republica constituto, etsi multa liceant, cum solus domi suæ ac privatim suas exserit actiones, non omnia tamen illi expediunt dum in publicum prodit, & publice actiones etiam indifferentes, seu lege non præscriptas efficit, tunc enim rationem habeat oportet communitatis, & societatis, atque secundum judicium commune & eorum potissimum, qui societatis capita & Rectores habentur actiones suas ac motus ordinare debet, & honestati ac decori publico adtemperare; Non dissimili ratione alia sunt jura, alia officia hominis christiani (ita me explico, non quod Christianum hominem extra Ecclesiam, seu Congregationem Fidelium libere posse vivere credam, absit a me tantus error, sed ut clarius quod exponendum suscepi, & distinctius pro modulo meo declarem) absolute, & simpli-

pliciter talis, alia Christiani hominis in societate ac Republica Ecclesiastica degentis. Homini item in Republica Ecclesiastica viventi multa licere possunt, cum solus domi suæ ac privatim suas exserit Religionis actiones, non tamen omnia illi expediunt dum in publicum prodit, & publice actiones Religionis indifferentes (quæ scilicet lege præscriptæ non sunt) efficit. Habenda siquidem est ratio communitatis, & eorum potissimum quos Deus Rectores posuit, & Doctores, ac ejus præcipue, cui in Persona Petri regimen ovium suarum Christus credidit,

XVI. Quemadmodum igitur in compositione motuum exteriorum studium vituperatur, per quod aliquis fictione quadam in exterioribus motibus utitur, pari ratione dicendum de Cœremoniis ac Ritibus; cum enim in omni eo, quod dirigibile est secundum rationem superfluum dicatur, quod regulam rationis excedit, diminutum autem quod deficit a regula (*S. Th.* 2. 2. *q.* 168. *art.* 3.) Regula autem rationis in Religionis Officiis petenda est ex Verbo Dei ab Ecclesia Catholica proposito, patet improbandum quemcumque defectum, uti & quidquid usurpatur præter Dei & Ecclesiæ institutionem, communemque consuetudinem. Vid. S. Th. 2. 2. q. 93. art. 1. Sit igitur canon tertius „ Cœremonia illa, ac Ritus ille publicus non est Religiosi hominis christiani, ac Religionis fini proportionatus, qui sit præter, vel contra Dei, & Ecclesiæ institutionem, vel contra consuetudinem communem rationabilem „ Canonem magis exponere placet, ne Novatoribus, aliisque Irreligiosis hominibus favere me falso quis opinetur. Ritus igitur ac Cœremonia, de qua quæstio institui potest, vel est contra Dei institutionem ab Ecclesia Catholica declaratam, & tunc non solum non est proportionatus Ritus, sed & perniciosus; vel est præter Dei institutionem ab Ecclesia declaratam, Ritus autem hic tunc non est proportionatus, cum Ecclesiasticam institutionem non agnoscit, Ecclesiastica autem institutio constat 1. ex Tabulis publicis 2. ex canonibus probatis, 3. ex consuetudine communi rationabili, ac legittima auctoritate comprobata: ea enim hominum est natura, atque ingenium, ut in rebus, quæ conversationis admittunt novitatem, scilicet moribus, usibus, ac exterioribus disciplinis non semper sibi constent, sed pro temporis Personarum, locorum &c. adjunctis, varias subeant vicissitudi-

tudines, hinc Obſervantiæ ac Ritus cum Civiles cum ſacri non pauci vel fortuitò invecti, vel oſcitantiæ, ac ignorantiæ originem ſuam debent, vel conſuetudini radicatæ, aut occaſioni, aut neceſſitati, aut naturali propenſioni verba ſermonemque ſuum geſticulatione apta concomitandi. Hæc conſuetudo cum nihil pernicioſi, ac ſuperſtitioſi continet, atque firmata videtur, nec poſitive reprobata, tum rationabilis erit, & legittima, maxime ſi accedat Eccleſiæ poſitivus conſenſus, qui in publicis Tabulis, & Conciliis expreſſus contineatur. Sed ut pernicioſi, ac ſuperflui cultus natura rectius intelligatur, advertendum eſt cœremonias ex fine, effectibus, & ſignificatione conſiderandas eſſe, atque de illarum natura ex adjunctis prædictis aliiſque dijudicandum; quoties itaque finis eſt pernicioſus, effectus malus, ſignificatio falſa, toties ipſa ceremonia mala erit, & improbanda.

XVII. His generatim delibatis, ut propius ad quæſtionem veniam, & meum ſyſtema proponam de vero Eccleſiæ ſpiritu circa Sacrarum Cœremoniarum uſum, obſervandum cenſeo cum Natali ab Alexandro Theol. dogmaticæ moralis lib. 2. cap. 1. art. 2. Rerum omnium, quæ ſenſibus percipiuntur, duo eſſe genera. Aliæ enim ob id inventæ ſunt, ut aliquid ſignificent: aliæ non alterius rei ſignificandæ; ſed ſui tantum cauſa effectæ ſunt. Poſterioris generis ſunt omnes pene res quæ natura conſtant: Prioris vocabula rerum, ſcriptura, vexilla, imagines, tubæ, & alia h. m. Nam ſi vocabulis vim ſignificandi detraxeris, ſublata videtur eſſe cauſa, quamobrem vocabula inſtituerentur. Signum autem ex Aug. lib. 2. de Doctr. Chriſt. cap. 1. Eſt res præter ſpeciem, quam ingerit ſenſibus, aliud aliquid ex ſe faciens in cognitionem venire. Signorum alia ſunt naturalia, alia data. Naturalia ſunt, quæ ſine voluntate, atque ullo appetitu ſignificandi, præter ſe aliquid aliud ex ſe cognoſci faciunt. Sic fumus ſignificat ignem, motus animi vultus indice proditur. Signa data ſunt, quæ ſibi quæque viventia invicem dant ad demonſtrandos quantum poſſunt, motus animi ſui, vel ſenſa, aut intellecta quælibet. Signa autem hæc vel ſunt ab hominibus vel a Deo inſtituta, illorum quædam ſunt ſpeculativa, quæ tantum ſignificandi gratia ob oculos hominum proponuntur, alia practica, quæ aliquid ſignificant pariter, & efficiunt. Signa autem hæc data ideo inſtituta ſunt, quod ſapientia

divi-

divina unicuique rei provideat secundum modum suum , est autem connaturale homini ut per sensibilia perveniat in cognitionem intelligibilem: signum autem est, per quod aliquis pervenit in cognitionem alterius , unde cum res sacræ, quæ per Sacramenta significantur, sint quædam spiritualia, & intelligibilia bona , quibus homo sanctificatur, consequens est, ut per aliquas res sensibiles significatio Sacramenti impleatur : Sicut etiam per similitudines sensibilium rerum in divina Scriptura res spirituales nobis describuntur . S. Th. 3. p. quæst. 60. art. 4.

XVIII. Sed cum signa plures notiones excitare possint, hinc plures sensus vocibus subjecti esse possunt , primarius is est , qui litteralis, historicus, seu naturalis audit. Talis autem erit ille , quem voces primum significant, cum ad eam notionem excitandam illæ sint institutæ . Illa verò significatio , qua res significatæ per voces iterum alias res significant , dicitur sensus spiritualis, qui super literalem fundatur, & eum supponit . Figuratus autem & metaphoricus sensus revocatur ad unum ex dictis , secundum acceptionem impropriam & translatitiam vocum , vel rerum . Est & alius sensus vocum , quem adcommodatitium adpellare placet, & arbitrarium, cum scilicet voces usurpantur improprie, & earum significatio extenditur, & adcommodatur ad alias res, præter sensus dictos. Quod de vocibus idem servata proportione , de rebus, & actionibus dicendum occurrit, quæ naturalia sunt signa nos ducentia in cognitionem Dei, & aliarum rerum, puta hominis cogitationum, & voluntatum &c. ut n. 12. abunde .

XIX. Sunt autem signa data, ac speculative, seu practicè significantia quando ita sunt instituta ex Dei, vel hominum placito. Ut autem talia sint, speciem quandam, & similitudinem habeant, oportet ac analogiam cum exteriori significatione. Si enim Sacramenta (*Aug. ep. 39. al. 23. ad Bonifacium*) *quandam similitudinem earum rerum*, *quarum Sacramenta sunt*, *non haberent*, *omnino Sacramenta non essent*: Exempli gratia, Caro abluitur, ut anima emaculetur ; Caro ungitur, ut anima consecretur, Caro signatur ut anima muniatur, Caro manus impositione adumbratur , ut & anima spiritu illuminetur, Caro Corpore , & Sanguine Christi vescitur, ut & anima de Deo saginetur (*Tertull. de Resurrect.* *car-*

*carnis cap.*8.) . Litteralis igitur, & naturalis illarum actionum, & rerum ſenſus is erit, ad quem proxime deſignandum ſunt inſtitutæ, vel aſſumptæ. Spiritualis verò ille erit, quem immediate excitat res per illas ſignificata, atque hic fundatur ſuper litteralem, & hunc ſupponit. Adcommodatitius demum ſenſus & arbitrarius eſt ſignificatio extenſa, & adcommodata ad alias res ab inſtituente, vel agente non intentas, ſeu præter auctoris ſcopum, & intentionem.

XX. Adcommodatitii ſenſus in ſpirituales, quin & naturales tranſeunt, quando veluti communi conſenſu, eorum potiſſimum, qui inſtituendi ſigna, iiſque ſignificandi vim tribuere poſſunt, nonniſi ad talem Rem, vel Rei ſignificationem deſignandam uſurpantur. Tranſitus hic ſenſus accomodatitii ad ſenſum ſpiritualem conſtare debet, neque temerè aſſeri; conſtat autem vel expreſſa, & legitima auctoritate Eccleſiæ, vel tacita ratihabitatione, & conniventia. Ut expreſſa auctoritate conſtet, Canon aliquis Eccleſiæ producendus eſt, vel Tabulæ publicæ teſtimonia clara; tacita ratihabitatio & conniventia comprobabitur, ſi quando communiter ſenſus hic adcommodatitius uſurpatur ut legittimus naturalis, neque ulla alia ſubeſt rationabilis cauſſa, quare ritus, vel actio illa uſurpetur (præter rationem adcommodatitiam) quæ non ſit nimium extorta, & omnino aliena a ſenſu litterali, vel ſpirituali, quin ſit analoga rationi accommodatitiæ.

Senſibus adcommodatiis, ac impropriis ad pietatem fovendam, & nutriendam (potiſſimum in Idiotis) Interpretes & Liturgici ſcriptores, Concionatoreſque communiter delectantur, quorum conſilium nemo laude dignum non judicat, quando prudenter id faciunt, ſcilicet litterales, ac naturales ſenſus omnino non prætermittunt, nec illos privata auctoritate ſubmovent, atque idoneæ rationes petitæ ex Rerum Perſonarumque adjunctis iis cauſſam tribuunt, ut proprietate ſermonis abutentes, notiones vocibus, ac Ritibus peculiares ſubiiciant, quæ notiones Eccleſiæ ſpiritui expreſſo in Conciliis, ac Ritualibus Tabulis conſonæ ſint, & Analogæ. Quod ſi neceſſaria hac prudentia abutantur, periculum erit ne animæ miſerabilem inducant ſervitutem, qua ſigna pro rebus accipiat, & ſupra creaturam corpoream oculum mentis ad hauriendum æternum lumen levare non poſſit. Sub ſigno etenim ſervit, qui operatur & veneratur aliquam rem ſignificantem,

nec-

nesciens quid significet: qui vero aut operatur, aut veneratur utile signum divinitus institutum, cujus vim, significationemque intelligit, non hoc veneratur, quod videt, & transit; sed illud potius, quo talia cuncta referenda sunt. Talis autem homo spiritalis (*liceat mihi Augustini verba lib. 3. de Doctrina Christ. cap. 5. & 9. usurpare, & ad præsens institutum adcommodare*) & liber est, etiam tempore servitutis, quo carnalibus animis nondum oportet signa revelari, quorum jugo edomandi sunt. Tales autem spiritales erant Patriarchæ & Prophetæ, omnesque in Populo Israel, per quos nobis Spiritus Sanctus ipsa scripturarum & auxilia, & solatia subministrat. Hoc vero tempore, posteaquam Resurrectione D. N. manifestissimum indicium nostræ libertatis illuxit, nec eorum quidem signorum, quæ jam intelligimus, operatione gravi onerati sumus, sed quædam pauca pro multis, eademque facta facillima, & intellectu angustissima, & observatione castissima, ipse Dominus, & Apostolica tradit disciplina &c.

XXI. Cœremoniæ itaque omnes christianæ atque Ritus omnes cum ad finem aliquem sint ordinatæ, ex eo rationabiles illarum caussæ assignari debent & possunt, quod enim est ad finem, oportet illud sit proportionatum fini, hinc ratio eorum quæ sunt ad finem sumitur ex fine, sicut ratio dispositionis serræ sumitur ex sectione, quæ est finis ejus. Quoniam autem Sacramenta instituta sunt primò ad effectus supernaturales, & spirituales practicè significandos, rationes Sacramentorum litterales inde desumendæ sunt; uti Sacramentalium ex moralium effectuum significatione sive excitatione; Sacrorum autem disciplina cum ad hoc ordinetur, ut homines Deum, ac divina in reverentia habeant, ex divino cultu rationem desumant oportet; habet enim hoc humanus affectus, ut ea, quæ communia sunt, & non distincta ab aliis, minus revereatur, ea verò, quæ habent aliquam excellentiæ discretionem ab aliis, magis admiretur, & revereatur. Exinde enim hominum consuetudo inolevit, ut Reges, & Principes, quos oportet in reverentia haberi a subditis, & pretiosioribus vestibus ornentur & etiam ampliores, & pulchriores habitationes possideant. Observantiarum autem, ac Rituum caussa, & ratio litteralis desumenda est ex necessitate commodo, ac decentia, vel quia dispositiones sunt,

seu signa, seu effectus interiorum. *Vid. S. Th.* 1. 2. *q.* 102. de caussis cœremoniarum veteris legis disputantem.

XXII. Verum cum modus in rebus servaudus sit, ac virtus in medio consistat, Christianus homo in exquirendis, ac exponendis caussis, ac spiritu Cœremoniarum & Rituum, caveat ne cathedram sibi indebitam usurpans, ac super mensuram juris sui augeri affectans, Cœremonias seu Ritus hujus vel alterius loci seu temporis, legittima Ecclesiæ auctoritate probatas, seu toleratas censor rigidus castiget, vel sugillet, neve obsoletas restituere, seu vigentes antiquare privata auctoritate pertentet. Multo magis Religiosus homo alienus esse debet ab inducendis novis Cœremoniis, seu Ritibus, quibus plebem christianam in servitutem redigat carnalem. Ex salutari hoc monito nolim inferat quis Ritus, ac Cœremonias, quibus Ecclesia Catholica utitur in Religionis officiis rite, & honeste implendis, esse improbandos, vel uti superstitiosos, seu inutiles arguendos. Etsi enim Pagani, ac Judæi Ritus aliquos nostris adfines habuerint, non recte tamen colligitur, illos rejici debere, prout ab Ecclesia usurpantur. Siquidem totus ille externi cultus apparatus ex objecto, & fine estimandus est, atque ex Religionis, in qua frequentatur, veritate. Vide dissertationes nostras, ac Præfationes prioribus Codicis Liturgici tomis præfixas. Ast aliquorum Rituum ratio cessavit, cum enim ob necessitatem seu decentiam illi fuerint inducti, variata exteriori disciplina, illi superflui videntur, & inutiles. Respondeo. Ecclesiæ judicium esse de Rituum ratione, & utilitate, ac observantia; quamobrem, etsi ratio illorum cessasse videatur, Ecclesia illorum observantiam & utilitatem urgere potest, ac urget prudentissimè, quo & majestas Religionis commendaretur, & mentes fidelium per hæc visibilia signa pietatis ad rerum spiritualium contemplationem excitarentur, & origo, ac historia, seu status antiquus ipsius Ecclesiæ ob oculos fidelium poneretur. Si enim in rebus humanis ac politicis, prudentia dictat, ut antiquitatis ac familiarum memoriæ, ac insignia conserventur sive ad eruditionem juniorum, & incitamentum, sive ad nobilitatem declarandam, sive demum, ut historia rerum teneatur, quid prohibet in Ecclesia conservari Ritus, quibus Christiani incitentur, erudiantur, christianæ originis, & Ecclesiasticæ historiæ monumenta doceantur? Ex iis quæ hactenus

dixi Canonem 4. ita effero. *Disciplina quoad Ritus ac cœremonias exteriores potissimum quibus Ecclesia utitur in Religionis officiis publicis implendis fundata est in caussis simplicibus, ac desumtis plerumque universis aut ab usu veterum, aut a similitudine actionum cum vocabulis, & reciproco ordine vocabulorum cum actionibus, aut quod necessitas, decorum, & commodum prædicta officia ritè implendi ita postularet.*

Hunc canonem damnat in Vertio cl. Svessionensis Episcopus, verum nescio an jure: duo itaque disputanda mihi essent, primum, an argumenta, quæ proponit Svessionensis canonem nostrum petant; alterum an errores Vertii, ut ipse dicit, bene confutaverit, sive an secundum canones a nobis propositos Vertius multos Ritus bene exposuerit. Sed ad singula descendere, & ritus exteriores omnes historice repræsentare, earumque origines, ac sensus declarare cum longum sit, idcirco, ut Canones nostros propugnem & declarem, nonnihil de symbolorum usu (quoniam Svessionensis totus videtur in tali usu comprobando) in Religionis officiis exponere censui. Etsi enim ex iis, quæ dixi satis superque talis usus constet, ac declaratus videatur, attamen juvat claritatis ergo de ipso quædam subjicere & lectores repetitione quadam fastidio afficere, ut nimirum confusio omnis tollatur, & invidia a nobis avertatur. Lectores igitur etiam atque etiam rogo, ut rite pensent canones a me propositos, ac noverint me in Vertii verba non jurare neque omnes ipsius conjecturas probare, aut rationes omnes quas ille producit, & explicationes singulas ratas habere. Fateor enim unam eandemque cœremoniam binas institutionis caussas posse habere, unam litteralem, aliam figuratam, item non diffiteor, quasdam Cœremonias primam institutionis caussam simplicem habuisse, tempore demum procedente, nonnisi ob spiritualem ac figuratam caussam ab Ecclesia fuisse servatas, & servari. Postremum arduum ac perdifficile mihi videtur singulorum Rituum veras origines, & caussas omnes explicare, unde bene Origenes hom. 5. in lib. Numerorum: *Eucharistiæ sive percipiendæ, seu eo Ritu, quo geritur explicandæ vel eorum, quæ geruntur in baptismo, verborum, gestorumque, & ordinum atque interrogationum, & responsionum, quis facile explicet rationem?*

XXIII. Homo itaque ex duplici constans substantia, spiri-

ſpirituali una, corporea altera, etſi prius ſit animalis, quam ſpiritualis, attamen cum corpus ſit propter animam, per ea quæ facta ſunt, ac ſenſibus ſubjecta, inviſibilia Dei intellecta conſpiciat oportet, & ſupremum Dominum veneretur, ac ſummum bonum proſequatur, finemque ultimum adpetat. Cultus hic Dei non interiores, ac ſpirituales actus humanos importat ſolum, ſed & exteriores, ac corporeos; quos interiorum ac ſpiritualium actuum effectus, indices, cauſſam, ſeu incitamentum, ſigna, ac ſymbola homines ipſo naturæ lumine edocti noverunt. De Religionis actibus interioribus, & exterioribus plura dabit S.Thomas in ſua aurea ſumma, quem conſule. Hinc in Religionis negocio ea ſuggeſſit ſymbola, ac ſigna, illoſque actus præſcripſit prudentia, quibus analoga ſuggeſſit in vita naturali, ac civili. Quemadmodum enim in naturalibus rebus, ac diſciplinis, ita & in politicis, & ſacris enſim homines formantur, & ad ſapientiam ac Religionem præparantur; & quidem inſpectis rerum, ac Perſonarum adjunctis, cum nec omnia ferat omnis ætas, nec eadem omnium ſit conſtitutio, & idoneitas: inde certè repetenda eſt origo Symbolorum, Figurarum, Parabolarum, Metaphorarum, Ænigmatum, ac myſteriorum, quæ Oratoribus, Philoſophis, ac Religionum Curatoribus familiaria fuiſſe omnes norunt.

XXIV. Sed quoniam ſymbolica, & arcana diſciplina ex prudentia æſtimanda eſt, hinc varia apud varias Gentes obtinuit, quin & in Chriſtiana vera Religione varias ſubiit viciſſitudines, quas pertexere longum eſſet; quamobrem, ut quos canones conſtituimus, declaremus, atque Sveſſionenſi, quoad fieri poteſt, conſonemus, fatemur hanc Religionis noſtræ mentem eſſe, ut nullam prorſus cœremoniam (latiſſime etiam acceptam) niſi ob rationes ex integro ſymbolicas primitus inſtituerit, ut ipſe contendit pag. 12.. Sed illud ſubjicimus rationes ſymbolicas nobis eſſe quæcumque interiorem cultum indicant, excitant, promovent, & animæ ſanctitatem cauſſant, ſive ex divina, ſive ex humana ſive ex naturali inſtitutione modo ſuperius a nobis in hac diſſertatione expreſſo. Quod ſi nobis conceſſerit, atque *Symbolum pro ſigno quocumque*, accipi poſſe dederit, non erit certe cur in Vertium tanta animoſitate, impetu, ac vehementia declamet; Vertius quidem in multis caſtigandus forte erit, ac potiſſimum, quod ſcin-

ſcintillantes quaſdam adhibuerit expreſſiones, ſed ſi Vertiana expoſitio ad canones noſtros exigatur, facile in amicam cum Sveſſionenſi concordiam redibit.

XXV. Diſſertationi finem imponere hic decreveram, ſed mutato conſilio quædam ſubnectenda cenſui de vero Eccleſiæ ſpiritu circa cœremonias, quæ in Benedictionibus, & Conſecrationibus, ac Orationibus perficiuntur; quarum Cœremoniarum rationes ſymbolicæ cum peti debeant ex illarum natura, inſtitutione, & fine, facile conſtabunt, ſi Eccleſiæ publicæ Tabulæ conſulantur, & Canones noſtri præ oculis habeantur.

Benedicere itaque eſt bonum dicere; contingit autem bonum dicere tripliciter (*S. Thom. lect. 3. in cap. 12. Ep. ad Rom.*). Uno modo enunciando, puta cum quis bonum alterius laudat. Alio modo, imperando, & ſic benedicere per auctoritatem eſt proprium Dei, cujus imperio bonum ad creaturas derivatur; miniſterium autem pertinet ad Miniſtros Dei, qui nomen Domini ſuper populum invocant. Tertio, benedicit aliquis optando. Et ſecundum hoc, benedicere eſt bonum alicui velle, & quaſi bonum pro aliquo precari. Benedictio igitur Dei ſignificat donorum ejus collationem, ac multiplicationem, benedicere enim Dei cauſat bonitatem. Benedicere autem noſtrum eſt agnoſcere beneficia. Nos autem benedicimus Deum, vel benedicimus Deo; hoc facimus cum laudes ejus confitemur: illud verò peragimus cum facimus bonum. Benedicimus etiam res omnes ſive ratione ſive ſenſu præditas, ſive utriſque deſtitutas, & quidem vel *invocativè*, vel *conſtitutivè*. Priori modo benedicimus, cum nomen Dei ſuper illam invocamus, Deoque religioſum cultum in illarum uſu exhibentes, ipſum precamur, ut earum uſus nobis proſit ad ſalutem mentis & corporis: etſi enim creatura Dei omnis bona ſit, uſus tamen creaturarum nec ſemper nec omnibus bonus eſt, quin & aliquando aliquibus noxius eſſe poteſt, & malus; quare Apoſtolus monet, ut omnia noſtra in charitate fiant, & quodcumque in verbo, vel in opere facimus, ſive manducemus, ſive bibamus, in nomine Domini, & in Dei gloriam faciamus, quo pacto omnia ſanctificamus per verbum & orationem. Conſtitutive benedicimus, cum res, vel perſonas ſpeciali ratione conſtituimus, at-

que

que deputamus & addicimus religioso Dei cultui nobis pro ficuo.

XXVII. Constitutiva hæc benedictio, quæ Invocativam semper includit, vel physice, ac realiter (ita loqui placet) quid operatur in re, seu persona benedicta, cum nimirum rebus, ac verbis a Deo ad talem effectum practicè significandum institutis, a legittimo Ministro rite adhibitis, peragitur, uti contingit in Sacramentorum administratione; vel moraliter, repræsentativè, & aptitudinaliter, scilicet cum per idoneum Ministrum certis Formulis peragitur, sive ut aliquid speculativè significetur, puta sanctitas in Ministris requisita, sive ut res, ac personæ idoneæ sint, & speciali ratione sensibili divino cultui addictæ; uti contingit in Benedictionibus, & Consecrationibus Ecclesiasticis, quæ Sacramentorum proprie dictorum rationem non habent, sed præstat audire *S. Th.* *3. p. q. 83. art. 3.* ubi de consecratione rerum inanimatarum hæc habet: *Ad tertium dicendum, quod Ecclesia, & Altare, & alia h. m. inanimata consecrantur, non quia sint gratiæ susceptiva, sed quia ex consecratione adipiscuntur quandam spiritualem virtutem, per quam apta redduntur divino cultui, ut scilicet homines devotionem quandam exinde percipiant, ut sint paratiores ad divina, nisi hoc propter irreverentiam impediatur*. Unde & 2. Machab. 3. dicitur. *Verè Dei virtus quædam est in loco: nam ipse, qui habet in cœlis habitationem, visitator, & auditor est loci illius. Et inde est, quod h. m. ante consecrationem emundantur, & exorcizantur, ut exinde virtus inimici pellatur. Et eadem ratione Ecclesiæ, quæ Sanguinis effusione, aut cujuscumque semine pollutæ fuerint, reconciliantur, quia per peccatum ibi commissum, apparet ibi aliqua operatio inimici: Propter quod etiam in eadem distinctione* (1. de consecrat. cap. Eccl. Arianorum apud Gratianum) *legitur Ecclesias Arianorum ubicumque inveneritis Catholicas eas divinis precibus, & operibus absque ulla mora consecrate. Unde & quidam probabiliter dicunt, quod per ingressum Ecclesiæ consecratæ homo consequitur remissionem peccatorum venialium, sicat & per aspersionem aquæ benedictæ, quod in psalm.* 84. *dicitur, Benedixisti Domine terram tuam, remisisti iniquitatem plebis tuæ, & ideo propter virtutem, quæ ex consecratione Ecclesiæ acquiritur, consecratio Ecclesiæ non iteratur. Unde in eadem distinctione ex Concilio* *Ni-*

Nicæno legitur : Ecclesiis semel Deo consecratis , non debet iterum consecratio adhiberi , nisi aut ab igne exustæ , aut Sanguinis effusione , aut cujusquam semine pollutæ fuerint : quia sicut infans a qualicumque Sacerdote in nomine Patris , & Filii , & Spiritus Sancti semel baptizatus , non debet iterum baptizari : ita nec locus Deo dicatus , est iterum consecrandus , nisi propter caussas , quas superius nominavimus : si tamen fidem Sanctissimæ Trinitatis tenuerint , qui consecraverunt , alioquin qui sunt extra Ecclesiam consecrare non possunt : sed sicut in eadem distinctione legitur ; Ecclesiæ , vel Altaria , quæ ambigua sunt de consecratione , consecrentur ; Propter hoc etiam , quod aliquam spiritualem virtutem adipiscuntur per consecrationem , in eadem distinct. statutum legitur . Ligna Ecclesiæ dedicatæ , non debent ad aliud opus jungi , nisi ad aliam Ecclesiam , vel igni comburenda , vel ad profectum in Monasterio fratribus : in laicorum autem opera non debent admitti . Et ibidem legitur . *Altaris Palla , Cathedra , Candelabrum , & Velum , si fuerint vetustate confirmata , incendio dentur : Cineres quoque eorum in baptisterio inferantur , aut in pariete , aut in fossis pavimentorum jactentur , ne introeuntium pedibus inquinentur .*

XXVIII. Constitutiva autem Benedictio talis cum sit , consequitur quod bifariam dividi possit , vel enim Sacerdotalis est , vel Pontificalis ; quæ autem Sacerdotalis sit , quæ Pontificalis ex Tabulis Ecclesiæ publicis clare innotescet : ut verò quandam generalem regulam proponam ad illarum distinctionem cognoscendam placet S. Thomæ auream doctrinam recitare ex 3. *p. q.* 82. *art.* 1. ubi cum hanc quartam sibi efformasset objectionem : *Præterea hoc Sacramentum* (Eucharistiæ) *perficitur in consecratione materiæ : sed alias materias consecrare , scilicet Chrisma , & Oleum Sanctum , & Oleum benedictum pertinet ad solum Episcopum : quarum tamen consecratio non est tantæ dignitatis , sicut consecratio Eucharistiæ , in qua est totus Christus . Ergo non est proprium Sacerdotis , sed solius Episcopi hoc Sacramentum conficere* . Respondet . *Ad quartum dicendum , quod Episcopus accipit potestatem , ut agat in persona Christi super Corpus ejus mysticum , idest super Ecclesiam . Quam quidem potestatem non accipit Sacerdos in sua consecratione , licet possit eam habere ex Episcopi commissione . Et ideo , quæ non pertinent ad dispositionem*

tionem corporis myſtici, non reſervantur Epiſcopo, ſicut conſecratio bujus Sacramenti (Euchariſtiæ). *Ad Epiſcopum verò pertinet tradere non ſolum populo, ſed etiam Sacerdotibus ea, ex quibus poſſint propriis officiis uti. Et quia benedictio Chriſmatis, & Olei Sancti, & Olei Infirmorum, & aliorum quæ conſecrantur* (puta Altaris, Veſtium, & Vaſorum) *præſtat quandam idoneitatem ad Sacramenta perficienda, quæ pertinent ad officium Sacerdotum, ideo tales conſecrationes Epiſcopo reſervantur tamquam principi totius Eccleſiaſtici Ordinis*. Eccleſiaſtica porrò functio Canonibus prohiberi poteſt, vel defectu poteſtatis e ſpeciali, & interiori charactere dependentis: Sic ordinatio prohibetur Presbyteris; vel defectu juriſdictionis; ſic interior abſolutio peccatorum Presbyteris interdicitur, Epiſcopo minime permittente. Vel defectu utriuſque. Vel defectu juris ſibi commiſſi, ſeu mandati Epiſcopi, ſeu alterius ſuperioris. Vel propter decentiam & reverentiam ſuperiori exhibendam. Ex his defectibus poſtremus rem illicitam non invalidam; quatuor verò priores rem illicitam, & invalidam efficiunt. Itaque, ut dignoſcatur an hæc vel illa conſecratio ex officio aut poteſtate ſibi delegata ab hoc vel illo peragatur, ſeu peragi poſſit, videndum an Epiſcopis illa ſit ſimpliciter, & abſolute reſervata, an illis ſolum, ut Miniſtris ordinariis. Per Miniſtrum verò ordinarium, & extraordinarium hic non intelligo Miniſtrum, qui frequens vel qui raró conſecrationem peragit, vel qui ex commiſſione ſeu dependenter alio; ſed qui ex officio, vel poteſtate delegata.

XXIX. Sed cum Eccleſiaſticæ Functiones, ac præcipuè Benedictiones, & Conſecrationes ab hominibus impleantur, hinc ſenſibili aliqua ratione, ac materiali aliquo Symbolo, ſeu ſigno perficiantur oportet. Quia verò longum eſſet ſingularum ritus exteriores, & ſenſibiles rationes, ac materialia ſigna exponere, idcirco communia fere omnibus indicare non abs re judico. Sunt autem Unctiones, Cruce ſignationes, & Preces. Ab antiquiſſimis igitur moribus non Hebræorum modo, ſed & Gentilium repetendus eſt uſus ungendi oleo (*vid. Auguſt. Calmet in Gen. cap.* 28. *v.* 18. *& alibi.*) Lapides, Eccleſias, & homines, quod liquor hic communis ac uſualis tenacius inhæreat lapidibus, hos firmius ac certius præ reliquis liquoribus obviis, diſtinguat, magiſque aptos lapides (qui

Alta-

Altaria erant) redderet , ut ſuper eos Sacrificia comburantur . Eo autem magis oleo in Religionis officiis uti homines maluerunt, quod certis ſenſibilibus ſignis religionis officia implendi cum opus haberent, oleum adhibere prudenter inſtituerunt, quod analogiam quandam haberet cum interioribus Religionis effectis , ac pietatis actibus , & talem quidem analogiam, ut ſenſibiles ejus effectus corpori liniendo, confortando , & fovendo aptiſſimi eſſent , hinc ſicuti ad humanos naturales uſus oleum adhibuerunt, eoque perungi conſueverunt, ſic & in ſacris officiis , & ad Religionis uſus ipſum aſſumpſerunt. Oleo autem aliquando Balſamum admiſcetur propter fragrantiam odoris, quæ redundat etiam ad alios, & licet multa alia ſint odorifera , tamen præcipuè accipitur Balſamum propter hoc, quod habet præcipuum odorem , & quia etiam incorruptionem præſtat, *S. Th. 3. p. q. 72. art. 2. ad 3., & in corp.*

Quoniam verò omne bonum nobis procedit ex virtute Crucis Chriſti, hinc Crucis conſignatio manualis oratio dicitur; quamobrem cum in Benedictionibus bonum dicamus, & quidem ſenſibiliter manu rem, vel perſonam, quam, ſeu cui benedicimus, deſignemus, geſtus hic manus, qui exprimeret Crucem Chriſti, familiaris eſt Chriſtianis in omnibus cum privatis, tum publicis ſacris officiis , & quidem ab Apoſtolicis temporibus.

XXX. Sed quia organum, quo animi noſtri ſenſa communicamus, lingua eſt, hinc hujus articulatis geſticulationibus, ſeu motibus, qui voces audiunt , preces orationeſque fundimus, quibus Deum invocamus, Res, ac Perſonas benedicimus , Fidem , Spem , Charitatem , alioſque Religionis actus exercemus . De Oratione itaque quædam indicanda. Oratio cum nobis ſit petitio decentium a Deo , ſive mentis ad Deum aſcenſus , ſive cordis deſiderium & gemitus ad Deum directus, ſive locutio ad Deum, interior ac mentalis erit , ſi mente Deum honoramus , & colimus : vocalis & exterior quando voce , & externis ſenſibus cultum & honorem Deo deferimus . Sed cum orationis partes diſcernere ſubtilioris ſit indaginis, duas in qualibet oratione præcipuas partes cum Catechiſmo Romano *par. IV. cap. 3.* a quibus tanquam a capite manant reliquæ , poſtulationem dicimus, & gratiarum actionem. Nam ad Deum accedimus, ut cultum

ei , ac venerationem adhibentes , vel ab eo aliquid impetremus, vel ipsi de beneficiis, quibus assidue ab ejus bonitate ornamur , & augemur, gratias agimus, quod vere dignum, & justum est, & æquum & salutare . Fructus autem orationis multiplices sunt , primus autem , quem inde capimus est (*Catechism. cit. cap.* 2.) quod orantes Deo honorem habemus, siquidem est quoddam Religionis argumentum oratio , qua nos Deo esse subjectos profitemur, quem bonorum omnium auctorem agnoscimus, & prædicamus , in quem solum spectamus , quod unicum incolumitatis , salutisque præsidium atque perfugium habemus. Alter orationis fructus est eorum, quæ a Deo postulamus, impetratio, cum enim oratio clavis sit Cœli , ascendit oratio & descendit miseratio. Accedit eo etiam ille fructus, quod orando animi virtutes & exercemus, & augemus, maxime vero Fidem , Spem , & Charitatem, ac Humilitatem ; Arma etiam in oratione contra salutis hostes invenimus , accipimus innocentiæ voluntatem, & ab omni labe, delictorum omnium imputatione, purgamur : tandem iræ divinæ resistit oratio. Hæc cum sit orationis natura , atque hi fructus , patent Symbolicæ Rituum, & Cœremoniarum Orationis vocalis publicæ , & exterioris rationes, quæ omnes ad necessitatem , assiduitatem , perseverantiam, & devotionem aliasque virtutes interiores comites orationis designandas , vel excitandas revocari debent juxta Canones nostros.

XXXI. Duplex porrò est oratio (*ita S. Thom.* 2. 2. *q.*83. *art.* 12.) Communis, & singularis . Communis quidem oratio est, quæ per ministros Ecclesiæ in persona totius fidelis populi Deo offertur : Et ideo *oportet , quod talis oratio innotescat toti populo, pro quo profertur; quod non posset fieri, nisi esset vocalis* : & ideo rationabiliter institutum est, ut ministri Ecclesiæ hujusmodi orationes etiam alta voce pronuntient , ut ad notitiam omnium possint pervenire . Oratio vero singularis est , quæ offertur a singulari persona cujuscunque sive pro se, sive pro aliis orantis : Et *de hujusmodi orationis necessitate non est, quod sit vocalis . Adjungitur* tamen *vox tali orationi* , triplici *ratione . Primò* quidem ad excitandam interiorem devotionem , qua mens orantis elevetur in Deum: quia per exteriora signa sive vocum , sive etiam aliquorum factorum movetur mens hominis secundum apprehen-

henſionem, & per conſequens ſecundum affectionem. Unde Auguſtinus dicit ad Probam, (*epiſt.* 121. *cap.* 9. *circ. princ. tom.* 2.) quod *verbis*, *& aliis ſignis ad augendum deſiderium ſanctum nosipſos acriùs excitamus*. Et ideò in ſingulari oratione tantum eſt vocibus, & hujuſmodi ſignis utendum, quantum proficit ad excitandum interiùs mentem. Si verò mens per hoc diſtrahatur, vel qualitercumque impediatur, eſt a talibus ceſſandum: Quod præcipuè contingit in his, quorum mens ſine hujuſmodi ſignis eſt ſufficienter ad devotionem parata. Unde Pſalmiſta Pſalm. 26. dicebat: *Tibi dixit cor meum*, *exquiſivit te facies mea*. Et de Anna legitur 1. Regum 1. quod *loquebatur in corde ſuo*. *Secundò* adjungitur vocalis oratio, quaſi ad redditionem debiti; ut ſcilicet homo Deo ſerviat ſecundum illud totum, quod ex Deo habet, ideſt non ſolum mente, ſed etiam corpore: Quod præcipuè competit orationi, ſecundum quod eſt ſatisfactoria. Unde dicitur Oſeæ ult. *Omnem aufer iniquitatem*, *& accipe bonum*, *& reddemus vitulos labiorum noſtrorum*. *Tertiò* adjungitur vocalis oratio ex quadam redundantia ab anima in corpus, ex vehementi affectione, ſecundum illud Pſal. 15. *Lætatum eſt cor meum*, *& exultavit lingua mea*.

XXXII. Sed ſi communis, ac publica Oratio innoteſcere debet toti populo pro quo profertur, conſequi videtur, quod orationes illæ, quæ *Secretæ* dicuntur, & reliquæ omnes, neque *ſubmiſſa voce*, quæ a ſolo Orante audiatur, neque *ſub ſilentio* recitandæ ſint. Ita nimirum dictitant Novatores, quos Theologi jure, ac merito damnant, & caſtigant, cum conſtans Eccleſiæ Univerſalis diſciplina obtineat, ut quædam Sacrorum Officiorum partes alta voce, quæ a fideli populo audiatur, aliæ ſub ſilentio, ea ſcilicet voce, quæ nonniſi ab Orante audiatur, reliquæ demum media veluti quadam voce, quæ nec ab omnibus, qui præſentes ſunt in loco orationi ſacro, nec a ſolo Orante, ſed ab aliquibus, qui circum Orantem ſtant, audiatur, proferantur. Quoniam longum eſſet hoc argumentum pertractare, idcirco dicimus Prælatos Eccleſiæ provido conſilio hanc diſciplinam probaſſe, norunt enim tacita illa, & ſub ſilentio orandi ratione, os Orantis facilius meditari ſapientiam, & linguam ipſius loqui judicium; unde ut plurimum illæ orationes hac voce proferuntur, quarum origo a devotione Orantium repetenda eſt, cum horum veluti arbi-

bitrio inductæ fint: vel quæ præfcriptæ fuerunt ab initio, tanquam præparationes animi Orantis, & pro ipfius interiori devotione excitanda: vel illæ demum, quæ tempore procedente Ecclefia prudentiffime cenfuit tali voce recitanda, cum pro populi inftructione feu excitatione, ac ædificatione utile non judicaverit nec falutare, ut alia voce proferrentur. Ecclefiæ autem judicium, & decretum præferendum privatorum, ac fubditorum judicio, & voluntati is unus negaverit, qui Deum Patrem non agnofcit, nec Ecclefiam Matrem. Media vero voce illa recitantur, quæ omnibus nota fieri Ecclefia vel expediens non judicavit, vel prudenti confilio inhibuit, funt autem potiffimum illæ officiorum partes, quæ vel Arcani difciplina occulenda quibufdam perfonis adjudicabat, vel recitantur dum populus fidelis, ac Miniftri aliis occupati funt religionis officiis, quare fi altiori proferrentur voce ab iis implendis difturbarentur. Alta demum voce proferuntur, quæ per Miniftros Ecclefiæ in perfona totius populi fidelis Deo offeruntur, & hæc innotefcere debent toti populo, pro quo & cujus nomine funduntur, five quae ad ædificationem populi funt inftitutæ, hujus generis folent effe Lectiones, Præfationes, & *Collectæ*, feu Orationes, quæ fuper populum collectum in unum recitantur, vel in quibus populi collecta vota Deo felectis e Scripturis verbis offeruntur.

XXXIII. Sed quoniam debitores fumus fapientibus, & infipientibus, Canones pofitos declarare peropportunum judico, & quo pacto in concordiam revocare fatago Sveffionenfem, ac Vertium, exemplo petito a Thurificationis ufu in Ecclefia Catholica frequentiffimo veluti ob oculos monftrare contendam: quia verò S. Thomæ Aquinatis magna eft apud me auctoritas, ipfius doctrinam recito. 3.p. q.83. art.5. agens præceptor ifte Angelicus de convenientia eorum, *quæ fiunt in celebratione Sacramenti Euchariftici*, cum fibi objeciffet *in novo Teftamento non effe obfervandas cæremonias Veteris Teftamenti, ad quas pertinebat, quod Sacerdos, & Miniftri aqua lavarentur, quando ad offerendum accedebant*, ut dicitur Exod. 30. *Et quod Aaron adoleret incenfum fuave fragrans fuper Altare, quod erat ante propitiatorium*. Refpondet, ad primum dicendum, *quod ablutio manuum fit in celebratione Miffæ propter reverentiam hujus Sacramenti. Et hoc dupliciter: primò quidem, quia aliqua pretiofa tractare*

non

non consuevimus, nisi manibus ablutis, unde indecens videtur, quod ad tantum Sacramentum aliquis accedat manibus, etiam corporaliter inquinatis &c. Tum ad secundum respondet: *dicendum, quod etiam thurificatione non utimur quasi cæremoniali præcepto legis, sed sicut Ecclesiæ statuto: unde non eodem modo utimur, sicut in lege veteri erat statutum. Pertinet autem ad duo: Primò quidem ad reverentiam hujus Sacramenti, ut scilicet per bonum odorem depellatur, siquid corporaliter pravi odoris, in loco fuerit, quod posset provocare horrorem: Secundò pertinet ad repræsentandum effectum gratiæ, qua, sicut bono odore, Christus plenus fuit*, secundum illud Genes. 27. Ecce odor Filii mei, sicut odor Agri pleni: *Et a Christo derivatur ad fideles officio Ministrorum*, secundum illud 2. Cor. 2. Odorem notitiæ suæ spargit per nos in omni loco: *Et ideo undique thurificato Altari, per quod Christus designatur, thurificantur omnes per ordinem*. Et 1. 2. q. 102. art. 4. de Candelabro, & Altari thymiamatis veteris legis hæc scribit in responsione ad sextum argumentum, quod sibi objecerat. *Candelabrum verò erat institutum ad honorificentiam Tabernaculi, pertinet enim ad magnificentiam domus, quod sit bene luminosa . . . Altare verò thymiamatis erat institutum, ut jugiter in Tabernaculo esset fumus boni odoris, tum propter venerationem tabernaculi; tum etiam in remedium fœtoris, quem oportebat accidere ex effusione sanguinis, & occisione animalium; ea enim, quæ sunt fœtida, despiciuntur quasi vilia; quæ verò sunt boni odoris, homines magis appretiantur*. Hactenus S. Thomæ testimonia recitavi, quibus Scriptores laudati utuntur; ut autem doctrina S. Thomæ Canonibus nostris consona adpareat, patieris CARDINALIS AMPLISSIME, si ex §. 2. Præfationis Tom. V. Cod. Liturg. E. V. quædam exscribam ex iis, quæ contra Johannem Albertum Fabricium, & Dodvellum de Thymiamatum adoletione adserui.

XXXIV. Cum homines natura edocti probè nossent suffitum thuris fœtorem depellere, grato odore sensus adficere, ac spiritus confortare, ut inde vegetiores reddantur ad functiones suas expeditius agendas, tymiamatum usum adhibuere: cum autem tymiama rarum esset, unde & preciosum, factum est, ut quos grata significatione excipere vellent, & speciali cultus signo, iis thus darent. Quoniam verò

rò Deus omnium Supremus Dominus omni cultu dignissimus est, hinc religio homines impulit, ut internis animi adfectibus ipsum colerent, & ea exteriora signa adhiberent, quæ & honorem designarent, & homines ipsos ad interiores laudatos adfectus excitarent, eosdemque corroborarent, & confirmarent in illis actibus exercendis, & ita quidem, ut remotis omnibus contrariis, hominum felicitatem veram, quæ a sincero Dei cultu inseparabilis est, importarent. Porrò thuris adoletio adeo honesta & conveniens ad laudatos fines visa omnibus ferè gentibus est, ut illam in sacris officiis frequentaverint. Cum autem varii hominum essent mores, variæ apud eos obtinerent Religiones, hinc Thurificationis diversa apud diversas gentes obtinuit disciplina, seu ritus; qui ritus æstimandus cum sit ex objecto, agentis animo, aliisque adjunctis, culpandus erat in Gentibus, commendandus in Judæis, in his quidem laude dignus est, siquidem ad Dei sanctissimas leges exactus erat, in illis verò damnandus, quod superstitione inquinatus esset, tum quia in honorem falsorum divorum assumebatur, cum etiam, quod Gentium quidam Deo opus esse hoc grato odore delirabant, corporeo sensu scilicet præditos Deos grato hujusmodi odore verè adfici dictitantes.

XXXV. Christus Dominus ubi conflavit sibi domum, & Ecclesiam sibi desponsavit, quam ex Hebræis, ac Gentibus suo precioso Sanguine redemit, & corpus proprium mysticum effecit, quæ in spiritu, & veritate Deum Patrem adorans, salutem consequeretur: hæc Christiana Ecclesia a sui prima institutione, & coalitione in religioso Dei cultu eos mores, ac ritus servavit, quibus adsueti erant homines Ecclesiam componentes, modo ritus illi cum Christiana veritate consonarent, & mores prædicti pravi nihil continerent, & ab omni specie mali alieni essent, vid. plura in laudata præfatione, & aliis Dissertationibus nostris insertis *Codici Liturgico*. In Rituum horum censu Thurificatio locum certè habuit, præsertim cum tymiamatum usu opus omnino haberent, nocturno siquidem tempore, priscis sæculis ita cogente nequitia hominum, in abditis subterraneis, & angustis locis conveniebant ad Religionis nostræ officia persolvenda; unde hoc suffitu aeris intemperiem, fœtorem depellebant, eo sensus recreabant, vegetioresque reddebant

ad

ad Religionis officia , & Charitatis actus rite implendos: hoc exteriori signo confortati honore invicem præveniebant, & una contesserati Sancta, Deum Supremum Dominum , & Dei amicos Sanctos colebant . Thura certè non emebant, nec tymiamata adolebant , quemadmodum Scriptores nostri in Apologiis , quas pro nostra Religione scribebant , ajunt, quo ferè pacto Aras, Altaria, Oratoria , & Ecclesias Christianis non fuisse iidem Apologistæ scribunt , quod nempe, nec publice, nec solemniter, ac splendidè Religionis nostræ officia Sacra implere poterant , & quæ mysteria sanctè celebrabant , illa superstitione omni vacua erant , ac nonnisi purgatos ritus in Christianum cultum adsumebant , & ita quidem prudentissimè sese gerebant , ut neque scandalum infidelibus tribuerent, neque Margaritas nostras ante Infideles porcos projicerent , Christi nimirum Servatoris institutione formati , qui Ecclesiæ suæ, in persona discipulorum, simplicitatem Columbæ imitandam proposuit , ac prudentiam Serpentis .

XXXVI. Ex quo verò sedatis persecutionibus , Ecclesia pacata, ac tranquilla Religionis mysteria publice , & solemni ritu, ut æquum erat, celebrare potuit, Sanctissimi ipsius Præsules curam omnem in eo collocarunt, ut sacra officia splendido , & augustissimo rituum , & cœremoniarum congruentium adparatu persolverentur , optimè enim noverant exteriorem hanc pompam necessariam esse , vel perutilem ad Sacra sancte tractanda , ad Fidelis populi devotionem, & pietatem fovendam, nutriendam, confirmandam, ad Religionis mysteriorum dignitatem, præstantiam , & originem iis etiam significandas qui ex adverso essent . Nec sunt certè audiendi Novatores puerilem suam næniam decantantes, quod sæculis III. IV. & V. divinorum nostrorum mysteriorum simplicitas multiplici cœremoniarum adparatu ac suggestu tamquam inutili humanorum inventorum mole fuerit oppressa; quinimo si qui ritus, si quæ exterior disciplina eo tempore invecta fuit , illa simplicitatem divinorum mysteriorum mirifice ornat , quemadmodum enim (uti disserebam contra Dallæum lib. 3. Cod. Liturg. in Disser. de Confir. pag. LXIII.) naturalibus rebus quædam indidit opifex, quæ ad illarum ornatum, sive majorem operandi, ac significandi vim conducunt , ita nil mirum si D. O. M. sacros ritus cœremo-

niis

niis quibusdam instruxerit. Arborum simplicitati nihil certe officiunt folia; neque capilli hominum capiti; neque membrorum integritas animantium naturam opprimit. Sed quoniam non est præsentis instituti hanc materiem pluribus persequi, hinc ut ad Thurificationem regrediar. Etsi illa priscis sæculis obtinuerit sive necessitate cogente, sive ob exemplum veterum Hæbreorum, scilicet & Gentilium, qui in religioso cultu hunc exteriorem ritum adhibebant, attamen neque solemniter, neque publice fieri poterat uti posterioribus sæculis facta legitur, & servata, vario quidem modo non solum in variis Ecclesiis, sed in una eademque: sed omnibus eadem est ratio, idem scopus, nimirum fœtorem, uti supradicebam, aliaque incommoda depellendi a locis, rebus omnibus, venerationem suam declarandi erga Deum, Sanctos, & ea omnia, quæ ad Deum, vel Dei amicos Sanctos referuntur, honorem cuique debitum significandi, ac reddendi, communionem Ecclesiæ membrorum ostendendi, dum omnes uno tymiamatis suffitu excipit; quæ rationes litterales, ac symbolicæ hujus ritus Scriptoribus caussam, & occasionem dederunt multis sensibus adcommodatitiis, ac mysticis, qui sensus si congruant constitutis superius, probandi sunt; sin autem, tolerandi, uti, & cæteræ rationes mysticorum Scriptorum.

XXXVII. Verùm plura, quam destinaveram disserui, itaque finem huic præfationi impono, Te etiam atque etiam obtestans Cardinalis Amplissime cum Augustino *lib. 1. de Trinit. cap. 3.* ut hæc legens, ubi pariter certus es, pergas mecum, ubi pariter hæsitas, quæras mecum, ubi errorem meum cognoscis revoces me, meque monere non graveris, quod si a Te, Tuaque in me summa benignitate, quæ animum mihi fecit, ut hanc Tibi dirigerem præfationem, obtinuero, spero brevi, Te Munificentissimo Mœcenate, integram ac distinctam omnium, & singularum Cœremoniarum Christianarum originum, caussarumque Rituum ex vero Ecclesiæ sensu, me explanationem evulgaturum, & quidem ad Canones exactam, quos in hac impolita & informi Dissertatione delineavi tantum, ut facerem satis Monaldinio, & CLL. Svessionensis, ac Vertii systema in concordiam vocarem. Dabam.

RE-

REVERENDISSIMI EPISCOPI SUESSIONENSIS

OPUSCULUM
DE VERO ECCLESIÆ SENSU

CIRCA

SACRARUM CÆREMONIARUM USUM.

EPISTOLA PASTORALIS EPISCOPI SVESSIONENSIS

A D

CLERUM SUÆ DIOECESIS.

Joannes Josephus Dei gratia, & Sanctæ Sedis Apostolicæ authoritate Episcopus Suessionensis, Regis ab omnibus Consiliis, Decanus, & primus Suffraganeus Provinciæ Rhemensis &c. Clero suæ Diœcesis salutem & benedictionem.

I summum illud imperium, quod Deus in nos tenet, causa, & origo est illius cultus, quo eum venerabundi prosequimur, æquitati profecto, & rationi consentaneum est, ut quidquid in nobis reperitur, suam ad hunc ipsum cultum symbolam conferat; omnia quippe, quæ naturam humanam constituunt supremo ejus subjiciuntur dominio. Unde tanquam ex certissimo principio elicitur, hominem utpote anima & corpore constantem debere Divino Numini secundum utramque substantiæ suæ partem convenientia fidelitatis obsequia præstare, ita ut congruo utrique modo Omnipotentiam Creatoris pronus revereatur; Majestatem summi numinis palam profiteatur. Et profecto anima piis cordis affectibus, humilique mentis submissione Dei adorat magnitudinem; corpus vero exteriori cultu, internum animi cultum præsefert, ac sacrificiis, cæremonisque sensuum suorum, quos ab eo recepit, tributum rependit.

Hinc ab ipso mundi exordio primus Numinis in Orbe cultor Adamus, primus externa instituit sacrificia. Ab eo Abel & Cain animalium victimas, frugesque terræ offerre didicerunt. Ab his dein non interrupta serie sensibilis hic Deum adorandi ritus ad Moysis usque tempora perseveravit: donec tandem ipse Deus dilecto suo populo novas leges, novam Sacrificiorum normam, novas cæremonias observandas dictavit. Structura enim tabernaculi, altaris figura, vasorum sacrorum materia, ordo Sacerdotii, Sacerdotum munera, vestimentorum forma, suffituum commixtio, sacrificiorum ritus, omnia denique ad sacrorum religionem pertinentia pulcherrimo ordine concinnata, accuratissima methodo a Deo ipso præscripta, atque a Moyse posteris transmissa in Bibliis reperiuntur. Quodque in illis maxima attentione dignum censeo, illud est, quod nihil prorsus eorum ex Dei, ut ita loquar, manibus exierit, quod non sub profundo cæremoniarum involucro futurorum mysteriorum imaginem Hebræis exhibuerit. Idque certo extra omnem disceptationem positum arbitror, nihil Mosaicis in legibus Nu-

mine afflato huic populo inveniri præſcriptum; quod dum internæ pietatis, fidei, amoris teſtimonia exhiberet, non etiam ſperandorum figuram, ac Meſſiæ adventum ſymbolica ratione adumbraret.

Aſt cum Dei filius per incarnationem ſuam Judaicorum oraculorum fidem impleviſſet, rectus naturæ ordo poſtulavit, ut futurorum illæ imagines adventu Chriſti inutiles redditæ cum ipſa religione, cujus pars fuerant, ceſſarent. Succeſſit itaque jugo huic mille tot importunis legibus onerato cultus longe nobilior, purior, ſublimior, qui licet præſtantia, dignitate, puritate vere ſit divinus, non tamen a Jeſu Chriſto omnibus prorſus ſymbolorum imaginibus nudatus eſt. Eadem etenim Chriſtiani, & Judæi natura, utrique corpus, & anima: ab utraque igitur compoſitionis ſuæ parte obſequia D. O. M. præſtanda ſunt. Unio, quæ inter eas intercedit, tam arcta, tamque ſtricta eſt, ut fieri nec poſſit, nec debeat, quin anima actionem omnem corpori impertiens, non viciſſim ab eo, ſenſibuſque reciprocam motuum salubrium recipiat impreſſionem. Quapropter Dei filius non contentus internis cordis affectibus, nos externis etiam cultus ſibi præſtandi ſignis ſubjicere, gratiamque ſuam myſtica ſymbolorum imagine involutam nobis communicare voluit. Elucet id quam clariſſime in Sacramentorum inſtitutione; ubi quidem interna nobis confertur gratia, verum non aliter confertur, quam per actiones externas, viſibileſque occultorum teſſeras. Utque mentem Jeſu Chriſti in eorum introductione penitius agnoſcamus, conſtituit ipſe a Sacerdotibus in eorum adminiſtratione ritus certos adhiberi, qui analogica cum gratia ſimilitudine ſperandos ex iis nobis exprimerent effectus. Sic aqua a natura ad detergendas, mundandaſque corporis ſordes comparata, materiam figuramque purificationi ei ſuppeditat, quæ originalis criminis labem in baptiſmatis lavacro eluit. Sic panis, & vinum, nutrimenta hominis robuſtiſſima, validiſſimaque a Deo electa ſunt, ut velamine ſpecierum apparentium alimentum cæleſte includant, quod ad paſcendas noſtras animas Jeſus Chriſtus in Euchariſtiæ Sacramento per participationem corporis, & ſanguinis ſui nobis præparavit. Sic oleum, quod naturali fortificandi, leniendi, ſeque diffundendi virtute pollet, a Jeſu Chriſto in ſymbolicam plurium Sacramentorum materiam ſubſtitutum eſt, quibus Sanctus Spiritus nobis infunditur, atque per ejus gratiam ſuavitatis, fortitudinis, fœcunditatiſque dona animis noſtris inſinuantur.

Inſtitutiones hæ myſticæ viam Eccleſiæ aperuerunt tenendam in cæremoniis, quas illa introduxit, ſeu ut cultus divini majeſtatem augeret, ſeu ut memoriam vitæ, & paſſionis ſponſi ſui Jeſu Chriſti in fidelium animis vividam nunquam non retineret, ſeu ut pietatis, devotioniſque affectus in liberorum ſuorum cordibus ferventiores ſemper redderet. Quod ſane, qua ratione aptius, convenientiuſque, quam externis actionibus, figuriſque ſymbolicis, præſtare valuerit; vix equidem ſcio. Apte ad hanc rem Sanctum Tridentinum Concilium ita loquitur: „ Cumque natura hominum ea ſit, ut non facile queat ſine adminiculis exterioribus „ ad rerum divinarum meditationem ſuſtolli, propterea pia mater Eccleſia ritus quoſdam, ut ſcilicet quædam ſubmiſſa voce, alia vero elatio-

Concilium Tridentinum Seſſione de Sacrificio Miſſæ cap. 5.

„ tiore in Missa pronunciarentur instituit : Cæremonias item adhibuit,
„ ut mysticas benedictiones, lumina, thymiamata, vestes, aliaque id
„ genus multa ex apostolica disciplina, & traditione, quo & majestas
„ tanti sacrificii commendaretur; & mentes fidelium per hæc visibili a
„ religionis, & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc sacri-
„ ficio latent, contemplationem excitarentur.

Hic Sancti Concilii de Missæ ceremoniis sermo pari ratione rebus cæteris ab Ecclesia ordinatis applicandus est. Constans enim, ac eadem ubique sibi mens illa est, quæ omnibus suis actionibus, & institutis animam, vim, vigoremque tribuit. In id unicum intendit, hoc solum pro suo sibi præfigit scopo, ut sensus ipsos, qui ad distrahendum animum facti videntur, dirigat aut ad elevandum nos ad divinarum rerum contemplationem, aut ad detegenda in Sacramentis mysteriorum involucra, aut denique ad amplificandam augustam cultus a se præscripti majestatem. Hæc origo cæremoniarum institutionis, hæc causa religiosæ earundem observationis est; ita Sacrum innuit Concilium, ita unanimis Sanctorum Patrum consensus, sermoque deprædicat; hoc antiqua lex suis in figuris indicavit; id ipse Ecclesiæ auctor Jesus Christus in Sacramentorum institutione observavit: qui pati igitur possumus, Fratres carissimi, ut hodie pius hic finis, sanctaque intentio penitus incognita sit, atque oblivione sepulta? Ut necesse sit fideles ab ignorantia ad rectam semitam primorum cultus nostri principiorum revocare? Ut in ipso quandoque Clero inveniantur homines, qui sub specioso scientiæ, perquisitionis, eruditionis, criticesque tegmine, superba fronte symbolicum hunc sensum contemnant, quem Ecclesia ex ipso Sponsi sui sinu hausit; quique cæremonias de mysteriorum dignitate dejicere non vereantur, ut eas ad gesticulationum ineptias, vel simplices decori, commodi, necessitatisque regulas reducant?

Eo collimavit Opus aliquot ante annis hoc titulo inscriptum. *Explicatio simplex, litteralis, & historica Cæremoniarum Ecclesiæ* typis impressum. Auctori hujus Operis *universæ causæ mysticæ movebant nauseam, & insipidæ, maleque fundatæ apparebant*. Opinabatur quippe rationes symbolicas *plus leporis, quam soliditatis habere. Neque ulli utiles esse quam illi, qui spreta institutionis primæ pervestigatione, neglectisque veris cæremoniarum causis perfectionem solum sui, ædificationemque animi quærit*. Imo temerario ausu contra apertam historiarum fidem contendit ab initio nulla ab Ecclesia in cæremoniis quæsita fuisse mysteria.

Quis unquam in animum inducere valuisset, mysteriorum nauseam, ignorantiamque veræ eorum originis tantam fore; ac hominem quempiam repertum iri; qui non contentus sacra omnia symbola nihili pendere, eo deveheretur vesaniæ, ut vitiatam, perversamque hanc opinionem etiam regulis includere, principiis stabilire, argumentis tueri præsumeret? Cuinam ignotum existere potest, religionem, quæ tota in mysteriis consistit, ritus exteriores sibi convenientes expetere? Atque adeo optima sequela concludi cæremonias, ex quibus sanctæ hujus religionis cultus constat, eidem cultui, cujus pars sunt correspondere debere,

bere, actionesque nudas ac symbolis destitutas parum dignas futuras religione, quæ tota spiritualis, quæ hujusmodi est, ut ejus unicum Sacrificium essentialiter in repræsentatione mystica consistat? Quis demum ignorare valet, quod cæremonias religiosas ad simplices gesticulationes, naturalisque commodi, aut necessitatis munia constringere, idem sit ac eas omni dignitate privare, imo in nihilum redigere, & essentia sua spoliare? Essentiale etenim cæremoniæ religiosæ est, aut ob rationem aliquam moralem, aut ob significationem symbolicam, adhiberi; quibus si nudaretur, vel si nullas suæ institutionis rationes præterquam necessitatis, & commodi haberet, profecto ceremonia esse desineret.

Et sane recte loquendo nulla ratione inter cæremonias connumerari queunt: sedere, dum lassitudine obruimur; in pedes se erigere, cum proficiscendum est; lumina accendere, dum nox ingruit; manu indicare quod alteri monstrare cupimus, pluraque alia similis naturæ. Hujusmodi porro actiones, aut motus corporis non alia conditione inter cæremonias cooptantur, quam in quantum eis certus ordo, normaque præscripta, certæque adjunctæ sunt circumstantiæ; quæ eas religiosas, augendoque decori, ac majestati Divini Sacrificii aptas reddunt, aut significatione quapiam res mysticas illustrant. Tunc primo profanæ, communesque actiones, cæremoniæ & fiunt & nominantur; a nulla tamen re nomen istud desumunt, quam ab morali vel symbolico sensu, qui cum iis conjunctus est: absque quo primitiva illis remaneret natura; id est actionum simplicium, quæ necessitate exigente elicitæ nullum particulare merentur nomen, nec ullo modo a communibus vitæ, & societatis muneribus distinguuntur. Itaque moralis solum, aut symbolica ratio est, quæ essentialem cæremoniis characterem notamque imprimit, quæque actiones communes, ac ordinarias in cæremoniarum naturam, & dignitatem evehit; unde necessaria sequela defluit, ut supra monui, cæremoniis omnem rationem moralem, & mysticam demere, idem esse ac eas essentia sua spoliare, & in nihilum reducere.

En illud quod Scriptoris nostri captum superavit. Intentus quippe solum superficiei, & externo apparatui actionum religiosarum, quibus Ecclesia cultum suum adornat, hic substitit, nec ulterius progressus divinam hujus corporis mystici medullam ignoravit. Ac licet nullam ferme Ecclesiam intactam reliquerit, quin singularum usus rimaretur; licet omnes rituum pervolverit codices, omnesque minimi etiam ponderis res sedulus adnotaverit; cunctis tamen his disquisitionibus non eo pervenire valuit, ut veram sinceramque Ecclesiæ mentem penetraret; jure ac merito in numerum eorum referendus, de quibus Apostolus ait: quod: *semper discant, & nunquam ad scientiam veritatis perveniant.* (Paul. ad Timoth. II. cap. III. v. 7.) Corticem pariter solum D. de V. sua scientia attigit, hujusque angustiis sua se doctrina inclusit. Præstantius longe egisset, si plus diligentiæ, operæque Sanctarum Scripturarum meditationi impendisset, unde profecto longe clariorem lucem hausisset, quam ex vana illa ritualium perquisitione, in qua maximam vitæ suæ partem insumpsit. Et profecto ut ea prætermittam, quæ in veteri lege se primo intuitu nobis objiciunt, in qua cæremoniarum origo, institutio, primæque causæ a Deo ipso in Myste-

Mysteriis, & Symbolis collocabantur, quam amplus illi sapiendi campus in novo testamento se offerebat?

Jesus Christus accepit panem, & illum in ultima cœna benedixit dicens: *Hoc est corpus meum*; & adjunxit: *Hoc facite in meam commemorationem*. En actionem religiosam ab ipso Christo discipulis suis præscriptam; cujus iteratio illis injuncta fuerat *in memoriam* ejus, quod Dei filius fecerat, atque adeo in significationem ex essentia sua mysticam. Jesus Christus ante Sacræ Eucharistiæ institutionem pedes Apostolorum lavit, iisque dixit: *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet*; & ad crimen Judæ respiciens addidit: *Vos mundi estis, sed non omnes*: & Petrum alloquens conclusit: *Si non lavero te, non habebis partem meum*: Ecce aliam cæremoniam, cuius sensus symbolicus tam manifeste, tam dilucide Christi verbis expressus dignoscitur, ut nisi cæcitate laborans hic hallucinari nemo queat.

Jesus Christus ait ad discipulos suos: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris*: En iterum sermonem mere symbolicum ore filii Dei prolatum, atque ita symbolicum, ut testante Sancto Gregorio Nazianzeno, Ecclesia ritum statim baptizatis accensum cereum in manus dandi hinc desumpserit: ut mysticus verborum Christi sensus in neophytorum animis penitius defigeretur. Luc. cap. 12. v. 35.

Sanctus Paulus ipse nobis symbolicam cæremoniarum baptismatis significationem enucleat, atque nobis spiritualem illam mortem, sepulturamque dilucidat, in quam baptizatos descendere necesse est, ut Jesu Christo pro nobis mortuo, & sepulto similes ei reddamur, quod in eadem baptismi actione exprimitur, cum baptizandus quasi sepelitur sub aqua, cui immergitur, aut quæ ipsi superfunditur.

Idem Apostolus in pane Eucharistiæ, qui pluribus licet granis constans, unum solum corpus, unum solum pro omnibus nutrimentum conficit, symbolum unitatis recognoscit, quæ inter nos & Jesum Christum corporis ejus, & sanguinis participatione efformatur.

Alio iterum in loco explicat, cur viri in Ecclesia aperto capite orent; fœminas vero caput velatum habere conveniat; omnes vero rationes quibus innititur, mysticæ sunt, & symbolicæ.

S. Joannes, dum ea nobis, quæ in suo ad cœlos raptu oculis viderat, annuntiat; nihil præter figuras, mysteria, & symbola enumerat: candelabra aurea ante Dei thronum posita; viginti quatuor senes, qui coronis suis depositis, & ad pedes agni collocatis modo stantes, modo prostrati assistunt; Filium hominis fulgore quidem lucida, sed mysteriis magis splendente veste indutum; agnum stantem, quasi occisum, & Angelos in circuitu throni cantantes divinitatem, & fortitudinem ejus, habentesque phialas aureas plenas odoramentorum, quæ: *Sunt orationes Sanctorum*; civitatem sanctam, seu novam Jerusalem habentem fundamenta duodecim omni lapide pretioso ornata, atque in ipsis duodecim nomina: *duodecim Apostolorum Agni*. En prototypon; quod Ecclesia in symbolis suis imitandum suscepit. En eorum originem, & quidem divinam. En Deum, en Christum, en Spiritum Paraclitum, linguis Apostolorum loquentem. Ipsum Cœlum non solum Ecclesiæ

ad

ad institutionem cæremoniarum stimulos addidit, verum etiam haud exiguam Rituum Sacrorum partem hanc edocuit; candelabra videlicet, suffitus, prostrationes, cantica. Expressit Ecclesia in terris, quantum potuit, quæ cœlum intuenda proposuit. Imitata est in cultu externo, quem Sponso suo exhibet, illas imagines sensibus expositas, sub quarum involucro cœlestia illa revelata sunt mysteria. Hac mente cæremonias suas instituit, atque id intendit, ut essent nobis in symbola fidei, desiderii, spei, & charitatis, utque essent repræsentationes sensibiles mysteriorum, quæ Deus in ejus favorem operatus est. Expedire quippe sibi credidit sublimi hac figurarum, & symbolorum ope filiorum suorum mentem, & corda a terrenis ad cœlestia meditanda extollere, quod ne tum quidem prætermisit, cum ad adoptandas in cultus sui exercitio communes quasdam actiones necessitate se coactam cerneret. Adnexuit quippe illis sensum mysticum, adjunxit significationem moralem, ne vel minimum quidpiam suis in Sacrificiis reperiatur, quod profanum sapiat, quod non instructioni, pietati, sanctitati adminiculetur. Sic nempe vestigia sua juxta semitas a sponso suo designatas direxit, sic diversas cultus sui partes ejus menti conformavit, sic sanctas patriæ cœlestis, ad quam anxia anhelat, occupationes in terris imitata est, sic cæremonias a se præscriptas filiis suis, non ut meras actiones ab utilitate solum, aut necessitate profectas considerandas proposuit, sed potius ut symbola sperandorum, & media, quibus interni cordis affectus externis signis veluti demonstrentur.

Admiratione profecto dignum est; quod auctor qui de Ecclesiæ cæremoniis scribendi munus in se suscepit, hæc universa ignorarit, atque eo temeritatis prolapsus sit, ut non erubuerit peregrinum, inauditumque de materia tam gravi systema suum aliis fundamentis, quam quæ ab Apostolis posita fuerunt, inædificare. Ast longe majori admiratione dignum foret, si auctor hic tam immanibus paradoxis insignis nostra ætate nullum adversarium nactus fuisset. Commovit me vehementer perversum illius systema, justaque ira erga hominem accensus, qui non exiguo multorum scandalo veram Ecclesiæ mentem ad ineptas suas conjecturas detorquere conatur; officii mei esse credidi illius oppugnationem adsumere, quod opus aliquot ante annis a me laboratum nunc, Fratres carissimi, instructioni vestræ consecro. Nondum ad Episcopatus fastigium evectus illud elucubraveram, sed plenus verecundo timore, quem juvenilis ætas mihi inspirabat, nomen meum in prima editione celavi. Non enim credideram nomen meum tanti esse, nec inde quidpiam momenti ac ponderis accedere posse argumentis, quæ satis sua soliditate se sustinebant. Nunc vero, cum me Deus licet immerentem in dignitate hac collocavit, officii mei arbitratus sum, non solum filiis, quibus Deus me Patrem constituit, opus hoc antea tam diligenter celatum manifestare, verum etiam sacro charactere qui in me est auctoritatem addere volumini, quod ad conservandum sanæ doctrinæ Episcopis commissæ depositum perquam utile censeo. Ardor, & studium, quo cætera ad instructionem vestram a me conscripta opera suscepistis, spem mihi faciunt, ne istud quidem a vobis contemptum iri. Nam licet nihil cum cæteris

teris a me alias tractatis rebus commune habeat; materiæ tamen dignitas me persuadet, illud vobis nec minus proficuum, nec minus acceptum futurum. Vivitis quippe in medio, ut ita dicam, cæremoniarum, quæ conficiunt partem vestri muneris, cum partem divini cultus, cujus Ministri estis, conficiant; imo plerasque actiones vestras cæremoniæ comitantur; quas Ecclesia ad augendum cultus decorem, instillandamque pietatem sancivit. Res igitur non exigui momenti est, ut nobis & finis, & natura earumdem institutionis quam optime constet. Cumque *vobis concessum sit cognoscere mysteria Dei*, vobis etiam incumbit eorum defensionem contra quorumdam sive ignorantiam, sive incredulitatem suscipere, quod ut commode digneque præstetis, vestra quoque interest ab Episcopis doctrinam avide suscipere, quæ vos non huic muneri solum, sed etiam instruendæ de mysteriorum natura plebi aptos reddere valeat. Cujus necessitas clarissime elucet; alii quippe ex populo mysteria penitus ignorant, sicque inscitia sua omni utilitate quam ex sacris Symbolis haurire possent, privantur. Alii vana scientiæ ambitione inflati sensum, notionemque mysticam parvi, imo nihili pendunt, eodemque œstro ut noster auctor perciti, similisque ingenii morbo depravati ulterius non raro progrediuntur. Nec contenti systematis illius limitibus includi eo temeritatis deveniunt, ut sanctos Ecclesiæ ritus non contemnant, & rejiciant solum, verum etiam risu, cachinnis, ludibrio persequantur. Principia, quæ stabilivi, instructionem ignorantium reddent faciliorem, atque etiam arma suppeditabunt ad prosternenda fallacia fundamenta incredulorum, & ineptas improborum cavillationes. Reperietis etiam, unde pietatem vestram in cæremoniarum sacrarum exercitio nutriatis, & ipsa cognitio originis sanctissimorum rituum efficiet, ut eorumdem sublimitas affectus cordis vestri intime penetret. Tum demum optima ratione cæremoniæ Ecclesiæ a vobis eo loco habebuntur, quo habentur a Conciliis, & Sanctis Patribus: *Imagines* videlicet *fidei*, *incitamenta pietatis*, *signacula religionis*. Datum Lutetiæ Parisiorum sexto Idus Septembris MDCCXX.

J. Josephus Episcopus Suessionensis.

Loco ✠ Sigilli.

De mandato Reverendissimi Saunier.

PRÆFATIO PRIMÆ EDITIONIS.

NIHIL profecto magis rationi conforme, nihil laudabilius, nihil utilius videbatur, quam institutum, quod D. de V. contra Dominum Jurieu Ministrum Calvinistam scribens sibi proponit, investigandi nempe omnium Ecclesiæ cæremoniarum origines, atque inde institutionis earum causas deducere. Jam tum D. de V. profitebatur plures ex nostris Ritibus quos Calvinistæ in risum detorquent, cachinnisque excipiunt, aut a decore, aut a necessitate originem suam desumere, adeoque injusta esse improperia, quæ a prætensis Reformatis ea occasione in nos effutiebantur. Credere licet D. de Vert eo tempore necdum existimasse omnes nostras cæremonias ab hoc principio deducendas esse. Reverebatur adhuc sensum mysticum, qui illis ita proprius, atque innatus est, ut ab iis separari penitus nequeat, indeque defensionem deduxit; quam contra Ministri reformati cavillationes, ludibriaque suscepit. „ Revereor (ait in Epistola ad Jurieu exarata) revereor omnes „ minimi etiam momenti explicationes morales & mysticas, quas nobis dederunt Bielii, Durandi, Innocentii, eorumque discipuli. Non „ enim eos vel leviter arguere possem, ni simul cunctos Ecclesiæ Patres „ arguerem.

Hæc fuit anno 1690. oratio Domini de Vert plena probitatis ac moderationis; sed deinde mutato consilio ac plurima quidem lectione fretus, sed necessariis ad investigandam veritatem principiis destitutus systema suum, ultra quam par erat, protendit, quod utilitate sua non caruisset, si æquioribus limitibus circumscriptum fuisset. Instabile ac temerarium itaque illud systema est, quod ipse in suo de Ecclesiæ cæremoniis opere anno 1708. edito prioribus duobus tomis stabilire studuit, quodque ego mihi hodie debellandum assumpsi, quem conatum meum a cunctis Catholicis æquo bonoque animo susceptum iri eo confidentius spero, quo magis apparet mentem meam unice collimare, ut arma, quæ D. de Vert Liber Calvinistis ad nos impugnendos suppeditavit, ab eorum manibus extorqueantur. Tota denique mea oratio in eo versatur, ut dogma Concilii Tridentini circa Ecclesiæ cæremonias tueatur. Dogma, inquam, quod cum ideis in D. de Vert libro venditatis minime convenire poterit.

His adductus rationibus elucubrationem hanc in publicam hodie lucem emitto, quam eodem prorsus tempore, atque eodem quasi anno, quo suum ipse opus typis edidit, ego contexui. Arbitrabar eum tum adhuc in vivis esse, & cum eum consulto de erroribus suis merito acrius perstrinxissem, expectabam eum invitum etiam coactum iri, ut opinionem suam publico opere dilucidaret, ni silentio suo mallet tot errorum suspicionem in se recipere. Ast improvisa auctoris mors editionem Libri mei antecessit, adeoque dubius hæseram gravissimis præsertim negotiis ab urbe Parisiorum adstractus, quem manuscripti mei usum facere deberem: cum ecce nonnulli tam doctrina, quam dignitate illustres viri, quorum consiliis obtemperare nunquam non possum, quasi lege

lege perstrinxerunt, ut opus hoc prælo subjicerem: ad quod divulgandum ægre admodum adducor. Prævideo quippe insurrecturos criticos clamantes me arma capessere contra adversarium, qui morte præventus extra conflictum, atque defensionem positus est. Vituperabunt me, qui cineres turbare audeam hominis multorum encomiis celebratissimi. Imo asserent eum præ cæteris dignum esse, cujus famæ parcatur, utpote qui confectam jam suorum Operum defensionem contra D. Thiers oppugnationes ea solum ratione adductus suppresserit, quod eum e vivis jam excessisse audivisset. Exemplum hoc facile me ad imitationem alliceret, si errores quos in opere Domini de Vert detegendos suscepi minoris momenti essent nec tantum fidei, ac fidelium ædificationi detrimentum afferrent, sed malum hujusmodi est ut humanis de causis dissimulari minime queat. Cultus enim Ecclesiæ Jesu Christi, religio & pietas populorum, honor Sanctorum primi ævi Doctorum, omnes denique res sacræ ab hoc systemate in extremum adducuntur periculum, ac maximam certe labem susciperent si ab omni censuræ nota abstineatur. Quis autem locus esse potest urbanitatis officiis, ubi Levitæ arma capessenda sunt ad tuendum Sanctuarium Domini, quod ornatu suo, dum extirpantur, deturpanturque mysteria, spoliari cernit.

Quod an jure peractum sit, Lectoris committo sententiæ, qui dum opus hoc meum pervolvet, judicabit sane utrum errores, quos doctiores viri in D.de Vert Libro se reperisse autumabant, silentio premi oportuerit, atque an licitum fuerit refutatione exsangui, argumentisque languidis reprimere audaciam hominis, qui magistri ac doctoris personam præseferens, iteratis frivolarum suarum conjecturarum applausibus, & impiis cachinnis, quibus cæremoniarum nostrarum sanctissima mysteria explodit, vim, roburque systemati suo conciliare enititur. Mundus aliunde, ingeniis acribus, seu atheos, naturalistasque appellare mavis, sat superque scatet, qui mysteriorum æque, ac prodigiorum, omniumque, quæ ad captivandum intellectum spectant, inimici avide principia cuncta arripiunt, quæ incredulitati suæ favere videntur. Contemptus piarum allegoriarum, quas Rubricæ suppeditant, hos incredulos mirum in modum oblectat auctoritatemque sibi sarcasmis, ludibrlisque, quibus ritus sacros impetunt, adsciscunt, ac voluptate exultant, dum hic quæpiam reperisse opinantur, quæ eos excusare queant, quod mysteria, symbolaque ad pietatem nutriendam instituta tam parvi pendant. Quapropter necesse est, aut eos ab errore reducere, aut pudorem incutere, simulque nefaria tela excutere ei, qui illa sciolis subministravit, eodemque tempore fucum principiis ejus demere, expositaque in lucem omnium irrisioni objicere. Qui autem id fieri potest, ni stylus illo fervore accendatur, quem justa indignatio suscitat, quique veritati lucem, gratiamque addit? Si auctor, qui a nobis impetitur, obiit, liber non moritur: vivit, & volvitur manibus omnium. Homines novarum rerum avidi duas jam exhauserunt editiones, & non increduli solum inde auctoritatem causæ suæ depromunt, verum & hæretici ibidem arma prompta invenire putant, quibus nos impugnent, ac Theologis, mysticisque nostris insultent. Non elangui certe confutationi concessum est

 hujus-

hujusmodi præjudicia convellere, naturalistas, vulgo spiritus fortes, revincere, hæreticos exarmare, religionis pietatisque amantium zelum magis, magisque incitare.

Ast, si materiam hanc omni illo impetu, vehementia, ac animositate pertractandam suscepi, quam necessariam existimavi ad demonstranda pericula, falsitatem, & non raro ridiculam futilitatem fundamentorum, quibus D. de V. principia innituntur, sincere asseverare ausim me rationes solum, & adnotationes non personam illius arguere, & impetere. Subscribam lubens omnibus elogiis, quibus, & vitæ probitas, & finis quem sibi in hoc concinnando opere proposuerat tamquam rectissimus commendatur. Accedam, si opus est in afferenda illi laude ad auctorem illum qui D. Claudii de Vert Elogium his verbis contexuit: *Quod comparando sibi elegantium Litterarum cognitionem eam in Christianismo scientiam adeptus fuerit, quæ illum æque pietate, ac doctrina celebrem Religiosum effecit.* Quinimo non inficiabor Libros, quos impugno, communes hominum vires excedentis laboris esse, plenosque sexcentis curiositate allectantibus disquisitionibus, quarum haud paucæ præstanti utilitate pollent; verum concedetur & id mihi non posse nos non indignari, dum mysteria cultus nostri, dum cæremonias baptismi, dum sublimem S. Pauli doctrinam, dum ipsa Christi miracula a dignitatis suæ fastigio deturbari cernimus.

Attamen ne forsitan accuser, me famam hisce animadversionibus quærere, eum impugnando, cui sui defensio morte erepta est; neque gloriam meam illius ruinæ inædificare; non volui ut nomen meum libri titulo præfigeretur. Non enim gloriæ sed veritati studeo, quæ cum me ad scribendum impellit, ut meum nomen in apertam lucem prodeat, omnino non flagitat.

Superest nunc, ut Lectori causas edam, quæ me impulerunt ad impugnandos, & refellendos duos priores solum tomos D. de V. Opus meum, ut supra memini, anno jam 1709. confectum erat, quo binæ hæ solum partes prælo excusæ circumferebantur. Eodem quoque anno contigit me ad munus appellatum fuisse, quod omne prorsus superfluum tempus exhausit. Nec satis scio an unquam tantum otii nancisci queam, quod sufficiat ad exacte persequenda ultima duo D. de Vert volumina; Ast licet id obtinere mihi non contingat, sat me præstitisse in demonstrandis priorum tomorum erroribus arbitror. Ex quibus dein non magno negotio judicium de posteriorum præstantia deduci valeat. Cæterum universa systematis Vertiani principia primis duobus includuntur voluminibus. Alia præter explicationes magis accurate, minutimque pertractatas, ab iisdem tamen semper principiis dictatas, nihil continent. Quibus abunde satisfit, dum principia, quibus innituntur, conquassata, eorumque falsitas, atque inde errorum pericula demonstrantur.

Et illud ipsum est, quod unice enixus sum, ratiocinari videlicet ex auctoris principiis, & evertere ea, quæ in auctore oppugno. *D. de V. contendit unamquamque cæremoniam causam physicam & naturalem institutionis suæ habere, & rationem symbolicam posterius demum accessisse.* Ego contra assero: *hanc Religionis nostræ mentem esse, ut nullam prorsus cæremoniam nisi ob rationes ex integro symbolicas primitus instituerit.* Si veri-

veritas hæc solidis rationibus comprobata fuerit, quatuor Vertiana volumina necesse est ut cum toto suo systemate penitus concidant. In hac itaque veritate asserenda totus sum illamque tam certis argumentis comprobasse credo, ut certissimarum demonstrationum vices ea obtinere mihi persuasum sit.

Hæc enim argumenta hoc sibi demonstrandum proponunt primo universas orbis religiones ac præcipue Ecclesiam Jesu Christi omni tempore id intendisse in suarum cæremoniarum institutione, ut & cultui religioso inservirent, & symbolorum rationem involverent.

Secundo: Quod si in administratione Sacramentorum, aut solemnitatibus Ecclesiæ Officiorum ritus aliqui reperiantur, qui necessitati solum, & decori originem suam debent, esse tamen alias eodem numero, imo majori, qui non aliam institutionis suæ causam habeat quam sensum mysticum, & symbolicum tanta pertinacia a D.de Vert rejectum.

Tertio: Quod dum Ecclesia aliquas retinuit cæremonias, quæ originem suam necessitati adscribunt, id eam nec fortuito, nec ob inveteratam consuetudinem egisse, verum quia præviderat fideles fructum aliquem percepturos ex sensu figurato, devotionemque edocente, quem iis adjunxit.

Quarto: Complures sensuum horum allegoricorum & symbolicorum minime esse considerandos tamquam ideas pias quorumdam Mysticorum; verum ut adoptatos ab universa Ecclesia, antiquissimaque traditione, & omnium Ecclesiasticorum auctorum sermone confirmatos.

Et his principiis omnia superstruuntur quæcumque contra D.de Vert opus, & dispersas in 39. prioribus sectionibus quibus illud constat conjecturas attuli.

Non tamen ita vagis generalioribusque principiis alligatus sum, ut non sæpius etiam in exactissimum Vertianorum assertorum examen descendam. Limites solum rationi sanæ conformes mihi constitui. Cuncta prorsus impetere, & modum excessisset, & injustum, confitear necesse est, fuisset. Conjecturæ D. de V. quandoque felices sunt, nec adnotationes illius semper judicio, soliditateque carent: sed mihi satis fuit copiosam, & abundantem opinionum afferre messem, quæ nullo conatu nulla ingenii aut eruditionis vi sustineri ac defendi queunt, satis fuit invictis demonstrare argumentis, quam falsæ, quam impudentes, quam ridiculæ plurimæ earum sint, ut nullo negotio Lector possit etiam de illis Vertianis opinionibus judicium ferre quas ad trutinam revocare mihi otium non fuit. Hocque ipsum est quod in argumentis quæ 39. priores sectiones amplectuntur, præstiti, quodque accuratiori indagine in decem sequentibus sectionibus a me confectum est.

Ultimas denique sectiones adhibeam necesse est ad detegendam falsitatem argumentorum, quibus D.de V.systema suum fulcire studuit. Mirum profecto ea tam debilia, tam inania, tamque exiguo numero esse, ut mihi ad eas convellendas, convincendasque non pluribus, quam sex sectionibus opus fuerit. En paucis verbis instituti mei rationem. Quam si exactiorem paulisper cupis, amice lector, in adjunctum Summariorum tabulam oculos conjice, atque uno intuitu completa totius operis idea se offeret.

His principiis fultus tute D. de V. Opus legendum aggredieris, nec me-

metuas te seu rutilanti verisimilitudinis fulgore excæcatum, seu didascalica sua pronunciandi auctoritate in errorem abreptum iri. Persuasus de plurimarum suarum conjecturarum falsitate Lector, ac de earum debilitate instructus solidum facile, & æquum de his feret judicium; idque non de prioribus solum duobus tomis, quos confuto; verum de duobus etiam posterioribus, quos minime attigi.

Ignoro tamen num mutato D. de V. genio, an revisorum diligentiæ tribuere debeam discrimen illud, quod in elocutione & magis moderata, & magis religiosa posteriorum duorum Tomorum tum cum in manus meas inciderunt, mihi visum est elucere. Videtur mihi D. de Vert neque in expressiones tam humiles, neque in similitudines tam rusticas, rudesque, ut in prioribus voluminibus, declinasse atque majorem Sacramentorum, traditionisque rationem habuisse. Verum, quod intactum præterire nequeo, quodque aliquando ad istorum postremorum voluminum discussionem atque examen pertinebit, est affectata illa præteritio infinitarum cæremoniarum in Missæ Sacrificio occurrentium, quæ manifesto & institutione, & usu symbolicæ sunt, dum tamen solertissima diligentia omnes cæteras inquisivisset, quæ ad originem physicam, & naturalem reduci possent. Hujusmodi silentium satis manifesto indicio est D. de Vert nec a præjudicatis opinionibus quibus antea adhæserat, nec a suis principiis quæ in primis duobus tomis statuerat, in hisce ultimis discessisse. Nulla prorsus illius judicio Missæ cæremonia e symbolorum scaturigine defluxit; nulla in voluminosis his duobus tomis originem ibi suam agnoscit; universa in divino hoc Sacrificio, ipsum quoque pacis osculum, thurificatio, & peccatorum confessio ob rationes physicas, & naturales, aut in commodi, decoris, gesticulationisve gratiam peraguntur. Eo usque exorbitantia sua eum abripiunt principia. Stupendæ sane præjudiciorum sequelæ! quomodonam in mentem inducere suam potuit illam rem, quæ & ex natura, sua & unice mystica est, & tota mysterium est, in Ecclesia absque ulla cæremonia, quæ aut mysterium contineat, aut institutionem suam sensui mystico, & symbolico debeat, celebrari?

Ultimo demum admonitos esse omnes cupio, me hoc in Opere ad primam elucubrationis Vertianæ editionum respicere. Non enim antea, quam posteriores duos tomos legendo percurrerem, liberque meus sub prælo gemeret, mihi innotuit priores iterato in lucem prodiisse. Cumque longiusculum ab Urbe Parisiorum abfuissem, non licuit mihi sat opportuno tempore secundæ editionis exemplar obtinere, ut paginas, earumque numerum cum prima conferre possem. Hæc etiam in causa fuerunt ne mihi pateret, an hac nova in Editione aliquid remissum, aut correctum fuerit eorum, quæ ego refellenda, coarguendaque assumpsi. Quidquid horum sit emendationes hæ confutationi meæ nihil utilitatis detrahent, imo vero apologiæ ejus vices sustinebunt. Cum prima D. de V. editio latissime diffusa sit, æquum pariter censeo, ut crisis ejus æque late pateat, utque, si possibile sit, deleat rudes illas, cultuique Dei Ecclesiæ indecentes ideas, quas forte animadversiones & adnotationes auctoris in legentium animis reliquerunt,

RE-

REVERENDISSIMI EPISCOPI SUESSIONENSIS

OPUSCULUM DE VERO ECCLESIÆ SENSU

CIRCA SACRARUM CÆREMONIARUM USUM, SEU

CONFUTATIO LIBRI

A D. CLAUDIO DE VERT EDITI,

In quo continetur: Explicatio ſimplex, litteralis, & hiſtorica Cæremoniarum Eccleſiæ.

§. I.

Neceſſitas hujus Operis, & juſta indignatio, quæ concipitur ex lectione libri D. de Vert.

UNQUAM profecto opus ullum in publicam lucem prodiit, quod magis communem omnium in ſe attentionem converteret, quam paucos ante annos typis mandatus Liber hoc titulo inſignitus: *Explicatio ſimplex, litteralis, & hiſtorica Cæremoniarum Eccleſiæ*. Auctor hujus D. Claudius de Vert Theſaurarius, & Viſitator Ordinis Cluniacenſis jam ante notus fuerat in Republica Litteraria. Fama, quam ſibi prioribus a ſe elucubratis operibus comparaverat, hoc ultimum etiam, antequam typis exprimeretur, multum commendabat nec minori impatientia a Calviniſtis, quam a Catholicis expectabatur. A viginti quippe circiter jam annis Heterodoxus Miniſter Jurieus jactabat eſſe virum, neſcio quem apprime doctum Ordinis Cluniacenſis, qui opus hujuſmodi meditabatur, quo Durandos, Biellios, Innocentios qui de Miſſæ Myſteriis antea ſcripſerant, de ſua dignitate deturbaret palamque faceret cunctas cæremonias myſterio carere.

Declinabat quidem tum, & rejiciebat D. Vertus has a ſe laudes Presbytero Romanæ ac Catholicæ Eccleſiæ minime convenientes, imo injurias. Modeſtaque hac excuſatione non contentus Litteras ad Jurieum exaravit, quibus palam profitetur ſe minima quæque explicationis myſticæ capita venerabundum ſuſcipere, humeriſque ſuis longe impar eſſe opus, quod ei perperam affingitur; tamen non illi poſtea defuerunt vires ad illud aggrediendum, perficiendumque. Prodiit quippe tractatus hic, qui Miniſtri Heterodoxi expectationem tantopere titillabat, anno 1708. ac ſollicite publica omnium contentione ſuſceptus fuit. Quamquam enim jam plures de Eccleſiæ cæremoniis elucubrationes haberen-

berentur, non exhausta tamen adhuc penitus Rituum Sacrorum materia est, & opus hujusmodi procul dubio aliquid utilitatis allaturum credebatur. Titulus multa promittens, objectum elegans & vastum, materia curiositate placens, systema novitate alliciens, omnia denique eximie in ejus favorem concinnata præstantiam singulorum præseferebant. Enata hinc sapientibus spes, enatum gaudium, se hîc nescio quæ utilia, nova, atque ad ditandam eruditionem opportuna reperturos. Progressi ulterius in auctoris laudes certatim effundebantur, ac neglecta trutina, omissa crisi, maximis opus Vertianum elogiis efferebant.

Nunc tandem præjudicia deferbuere, ac depulsa est nubes illa quam speciosus libri titulus, temerariæ, ac scintillantes expressiones, atque inserta hinc inde fucatæ eruditionis semina doctorum luminibus obduxerant. Stupent se modo primum videre, quod sub falso prætextu Sacri Ritus Ecclesiæ simplici, ac litterali sensu explicandi eo audaciæ progrediatur D. de Vert: ut augustissimas cæremonias iis mysteriis spoliet, quæ ipsis institutionis suæ exordio propria, Apostolorum auctoritate solidata, cunctorum sæculorum testimonio confirmata fuere. Mirantur eas elucidari, non, ut libri titulus innuit, simplici, & historica explicatione, sed deturpari potius ideis vilibus, rusticis, inhonestis, quæque sæpe fide historica, certisque testimoniis falsitatis & mendacii argui queant. Augescit dein stupor dum nusquam non occurrunt digressiones temeritate, & erroribus refertæ, indagationes humiles, & pueriles, lepores insulsi, & materiæ gravitate indigni, conjecturæ ridiculæ, & adnotationes, quæ vix, ac ne vix quidem ab impietatis macula, & censura excusari possunt. Ita quidem, ut in laudis locum, quæ Auctori debita credebatur, justa succedat indignatio.

Justam ajo indignationem quis enim non indignetur dum legit ab Auctore Catholico, sanitatem miraculosam homini ab utero matris cæco, alterique energumeno surdo & muto a Jesu Christo impertitam principaliter: *Virtuti specificæ*, & naturali salivæ tribui? Quis tranquillo animo audire valeat hæc prodigia in comparationem adduci cum venditato miraculo Vespasiani, *qui cæco saliva sua visum restituisse dicitur*.

Tom.1. p.46.

Quis non indignetur dum audit, realem Corporis Jesu Christi in Eucharistia præsentiam explicari ab illo per affirmatam a Paginis falsarum Divinitatum in Idolis post consecrationem eorum præsentiam? Nec hic suam sistere audaciam, sed insanius prolapsum adjungere, verbum *Consecrationis* hoc sensu Ecclesiam suscepisse, *itaut si in alia significatione ab ea adoptatum fuisset ethnicos ad fidem conversos in errorem induxisset*.

Tom.1. p.101.

Tom.2. p. 118. 371. & Præf. p.16.

Quis non indignetur, dum legit ab illo institutionem Baptismatis deduci *a consuetudine lavandi infantes vix natos ob rationes physicas*: Et a S. Paulo demum usui huic additas fuisse *allusiones magnificas ad mortem & sepulturam Jesu Christi, quæ illius opinione nulla ratione ad finem institutionis pertinent?*

Quis non indignetur dum videt Viaticum infirmis tribui solitum a superstitioso usu infidelium mortuorum suorum faucibus denarium ingerentium derivari? Usum Thuris, & suffituum ad necessitatem tollendi fœtoris

toris, qui ex ustulatione victimarum procreabatur, referri? Silentium
Monachorum quieti dormientium, Cereum paschalem, tanta solemnita-
te, tantis precum Ritibus ab Ecclesia Sabbatho Sancto benedictum, com- Tom.2. p.78. & 101.
modo fideles nocturnis tenebris illuminandi attribui?

Quis non indignetur, dum videt Auctorem hunc sub fucato inqui-
rendorum Rituum nomine sacras Ecclesiæ consuetudines prostituere,
easque sub vilissimarum idearum formis proponere adhibitis indecenti-
bus prophanisque eas exprimendi modis? Ut cum Sacram Unctionem Tom.2. p.386.
post Baptismum adhiberi consuetam *Smegmati Lotricum* assimilat,
utramque enim ait quamplurimum prodesse, ne humectata *pellis rugas* Tom.2. p.146.
contrahat: cum pallium Archiepiscoporum, ait esse veluti *des bretelles* Tom.2. p.341.
fasciarum infantibus, aut rusticis consuetarum genus, mytras eorum no- Tom.2. p.337.
cturnis biretis comparat, Diaconorum tunicas *lineis indusiis aurigarum* Tom.2. p. 291. & 500.
Lugdunensium confert. Cum dicit manipulos in usum fuisse, dum *mani-*
ca nares emungebantur, cosque haud absimiles esse a Strophiolis, quæ
vetulæ Abavillenses centum ante annos sinistro brachio appendebant. Tom.2. p.357.
Cum verba hæc Officii palmarum: *Quis est iste Rex gloriæ*: militari ex-
clamationi, *chi và là?* Ecquis hic? quasi jocabundus designat, vocem- Tom.2. p.197.
que *adorare*, & adorationem, infantium consuetudine explanat, *qui ali-*
quem salutare jussi (faire serviteur) manum ori admovent. Cum Paro- Tom.2. p.428.
chos titulares *Parochos stantes* (en pied) appellat, benedictionemque so-
lemnem Abbatum Regularium *urbanitatem* appellat, *ejusdemque naturæ, ac*
quæ Lectoribus in contuberniis ad mensam legentibus impertiri solet. Tom.1. p. 331. 32., 33.

Quis non indignetur, dum pro veritate extra omnem controver-
siam posita jactitat conjecturas omnium maxime frivolas, falsissimas (nec
metuo dicere) omnino ridiculosas, miserrimas? Ac ut quamplurimas
alias missas faciam, aliquas solum producam, quæ abunde sufficient ad
judicium de cæteris ferendum. Sic enim ait auctor: Si Summus Pontifex Tom.2. p.187.
exaltationis suæ die in altare collocatur, id fit ut pedes ejus in justam
altitudinem elevati commodum osculantibus sortiantur situm. Si Eccle-
sia suas inter cæremonias numerat usum tradendi ordinando Subdiacono
manipulum, originem hoc traxit ex sinistre intellecto Concilio Cartha-
ginensi, perperam detorquendo illa verba hujus Concilii *aqua-manile*:
Si festo Nativitatis Domini, quemcumque in diem incidat, carnium
esus conceditur, est ejus causa memoria Verbi Divini, quod *Caro factum* Tom.2. p.11.
est. Si Presbyter extremitatem stolæ ejus capiti imponit cujus in sola-
tium S. Joannis Evangelium recitat, ideo fit, quod olim stolæ limbo
Evangelium hoc affixum fuerit, ac inde & naturæ rei, & commoditati
lectitantis consentaneum, ut capiti fidelis in genua postrati imponeretur.
Si denique Antiphona *O Adonai* quæ Adventus tempore canitur, per Tom.2. p.476.
Decanum Capituli intonatur, hoc munus ob vocabuli *Decani* cum voce
Adonai similitudinem illi committitur.

Si majestas, si dignitas rerum harum non adeo foret veneranda,
quis risus, quis cachinnos continere valeret, dum deliria similia, dum
enthusiastica hæc somnia tanta gravitate, tamque severo supercilio jacti-
tari audit? Ast, ut verum fatear, gemendum potius quam ridendum,
dum religio tam proterve despicitur, Ecclesiæ cultus tam indigne pro-

scinditur. Verum satisne est ingemiscere, ubi ejus cultus proculcatus non ploratores, sed defensores omnes eos expetit, quibus ejus honor; & gloria cordi est? *Hæc dolentis magis, quam ridentis, animo effudi, dum me cohibere non possum, & injuriam Ecclesiæ surda nequeo aure transire.*

Hieronym. in Vig.

Dudum id jam præstitissem, ni inclinatus ad taciturnitatem animus me retinuisset, modestumque hoc silentium mihi imposuisset spes futurum aliquem calamo, doctrinaque magis valentem, qui me hoc in tentamine anteverteret. Ast dum nullus vindicandas Ecclesiæ injurias assumit, muneris ac officii mei esse credidi refellere præcipuos errores, lapsusque hominis, qui perversas conturbatæ suæ mentis ideas Ecclesiæ spiritui affingere voluit; qui adeo studuit ut contemtui ac ludibrio essent apud omnes ii, quos *mysticorum nomine* indigitat. Licet haud raro hi ipsi non alii sint, quam Sancti Patres tanta veneratione ab Ecclesia culti. Illi videcet, multo profundius quam D.de Vert instituti, cæremonias veluti mutam quamdam doctrinam semper admirati sunt, aptam ad instruendos fideles, & nutriendam pietatem. Sanctorum quippe mysteriorum symbola mysteria ipsa Christianorum animis perpendenda & objiciunt, & inculcant.

Sed ne longius, quam par est, animadversionibus generalioribus inhæream, ac ut solidis argumentis tuear, me nihil absque ratione, me nihil perperam, nihil invidiose facere, dum contendo libri hujus asserta Ecclesiæ in institutione cæremoniarum esse contraria; jam ad principia ipsa D. de Vert descendam ut quot quantisque erroribus ac deliriis scateant palam omnibus faciam.

§. II.

Sententia D. de Vert clarissime e numero rationum propter quas institutæ sunt cæremoniæ rejicit omnem sensum mysticum.

QUamquam toto in Opere D.de Vert implexissima confusio dominetur & informe hoc animadversionum, adnotationum, supplementorum, additionum, correctionum chaos nihil aliud nobis offerat, quam rudem, indigestamque sine ordine, sine serie factorum congeriem, id tamen mihi colligere licuit totum systema peregrino absurdoque huic inniti principio: *Cæremonias videlicet ab Ecclesia in Sacrificio Altaris, aut Sacramentorum administratione usitatas non debere explicari per rationem symbolorum, & mysteriorum. Sed necesse esse a causis simplicibus, naturalibus, & physicis, quæ eas introduxerunt, earum pariter originem petere.* Has appellat *causas primitivas*, & *fundamentales*, ad differentiam causarum symbolicarum, quas vocat *causas subsidiarias*, & *secundarias*.

Ad declarandas accuratius causas cæremoniarum, quas ille nominat *primitivas*, & *fundamentales* atque ad excludendas eas, quæ dicuntur *mystica*, & *figuratæ*, tres causarum species constituit. *Disciplina Eccle-*

Ecclesiæ (ait ille) *quoad ritus, & cæremonias attinet, fundata est in caussis simplicibus, & desumptis plerumque universis aut ab usu veterum, aut a similitudine actionum cum vocabulis, & reciproco ordine Vocabulorum cum actionibus, aut quod necessitas decorum & commodum ita postularent*. En tres institutionis nostrarum cæremoniarum scaturigines. Tom.2. Præf. p. 21. Præter quas nullas alias agnoscit. Primum locum obtinet *usus veterum*, idest Hebræorum, & Ethnicorum, ad quos preter alia plurima ipsam etiam refert institutionem Sacramentorum, consecrationem Eucharistiæ, & usum signi Crucis. Secunda rituum scaturigo est: *actionum cum vocibus conformitas, & similitudo, id est communitas illa gestuum, & actionis, quæ vocibus vim, decoremque largitur deducta ab illis similitudine, qui ex suggestu ad populum declamantes actiones orationi conjungunt*. Tom.1. p.141. & 42. Principium hoc latissime patere arbitrabatur, afferit enim: *hanc esse caussam usuum fere omnium, quos examinandos aggreditur, imo etiam cunctorum cæterorum, quos forsitan alias ad trutinam revocare posset*. Tertio demum statuit: *Necessitatem, & commodum*: Unde derivat luminum usum, dum nox omnia tenebris obscurat, lotionis, dum quispiam immundus est, absterſionis, dum madefactus est, tegminis, dum pluit.

Has, has, inquam, appellat veras causas, causas primitivas, caussas institutionis cæremoniarum. Hæ illæ causæ sunt, quas vellet in iis contuberniis, & Lycæis doceri, ubi cæremoniæ, usitatique Ecclesiæ ritus adolescentibus institutione proponuntur. Tom. 1. p. 9. & 10. Præf. Atque ne nobis Synopsis elegantis hujus systematis desit, prudenter id suis Operi adjectis tabulis cavit, cui peregrina hæc apposuit Summaria: *Causæ mysticæ iis utiles sunt, qui perfectionem sui internam solum quærunt parum curiosi de causis, quæ nominantur institutionis*. Tom.7. p.575. Et alibi: *Primo exordio & origine nulla in cæremoniis Ecclesiæ quærebantur mysteria*. Tom.1. p.440. Et iterum; *absque adjumento harum causarum* (scilicet litteralium, & primitivarum) Ibid. p.457. *impossibile est intelligere sensum rerum pene omnium, quæ fiunt, aut dicuntur in Ecclesia*.

Si D. de Vert principia hæc tanquam causam & originem aliquarum solum cæremoniarum obtulisset; si afferta sua solidis fulcisset argumentis, allatasque a se conjecturas, tanquam non extra dubitationem positas, modeste timidus in medium proposuisset, si ingenue confessus fuisset multas prorsus existere cæremonias, quæ nulli alteri originem suam debent, quam causis symbolicis, & sensui mystico ipsis annexo: huncque primæ esse institutionis; si tantum in quosdam mysticos animadvertisset, qui nullis innixi fundamentis mysteria in ritibus sibi finxerunt, ubi nulla extant, si denique debita veneratione ideas symbolicas prosequutus fuisset, quas universa Ecclesia adoptavit, usibusque sacris adjunxit; tunc utique justos sibi limites constituisset. Laudibus sane efferrem prudentes has elucubrationes, primusque essem, qui eas elogiis, & plausibus exciperem. Nolo enim quempiam arbitrari, me omnia mysteriis involvere, sicque opposita semita in alium errorem ab oppugnato haud multum dissimilem delabi. Sunt quidem quamplurimæ cæremoniæ, & usu, & origine mysticæ. Concedo tamen & alias esse, quæ exor-

 dium,

dium, & institutionem suam necessitati, commodo, & decoro debent. Imo nec diffiteor quamplures Auctores nimio indoctæ pietatis zelo adductos extra justi tramites vagatos fuisse, dum sibi mysteria, parabolas, symbola, iis in cæremoniis fabricarunt, quibus certe talia adjungere Ecclesia nunquam in mente habuit: unde fortasse accidit, ut quæ fuerit nonnullorum rituum genuina origo nos lateat.

Sed D. de Vert non se tam arctis cancellis includi passus est. Displicuerunt illi cunctæ symbolicæ rituum explicationes; omnesque cæremoniarum mysticæ causæ nauseam movebant, nec adduci potuit ut cæremonias nostras in institutione sua illis innixas crederet. Intuebatur illas universas tamquam *ideas arbitrarias, & pias moralitates*, quæ illis pro libito quidem ad nutriendam pietatem adjici queunt, sed quæ institutione posteriores sunt. Ut vero principium hoc, cui systema suum inædificatur, generale est, nullamque recipit exceptionem, ita D. de Vert universaliter loquitur. Nihil excipit, sed omnes omnino comprehendit cæremonias cujuscumque eæ demum sint naturæ: *Si Ecclesia* (inquit) *consideraret cæremonias suas institutas ob fines solum symbolicos & mysticos, necesse foret Ecclesiam immutabilem esse in retinendo rituum horum usu. Rationes enim & principia, quibus innititur, nullam suscipiunt mutationem: objecta mysteriorum sunt fixa; & quod semel alicui allegorice originem tribuit, semper subsistere debet.*

Tom. 2. Præf.

Nulla facta exceptione etiam affirmat *consuetudines hujusmodi semper acceptas fuisse in hoc sensu proprio primitivo ac necessario. Semperque nostris ritibus causas simplices ac naturales præ mysticis ac symbolicis assignatas fuisse.*

Tom. 1. Præf. p. 12.

Præterea universaliter inquit: *Dum ante triginta jam annos dici audivissem cereos in Ecclesia illuminandi solum causa adhiberi solere, idea hæc me commovit; atque me in semitam deduxit, naturalem & historicum cæremoniarum sensum reperiendi: intellexi ex eo omnibus aliis Ecclesiæ usibus easdem causas primitivas & physicas.*

Tom. 1. p. 204.

Ea prorsus mente cujusdam Auctoris verba adoptat, qui de se ipso fatetur: *Quod nunquam sibi hujusmodi causæ mysticæ arriserint; eas plus præseferre venustatis quam soliditatis, plusque iis offuscari, ac imminui dignitatem mysteriorum, quam augeri.* Adjicit auctoritatem alterius, æque peregrini, prophanique: *Materiæ Liturgicæ apparent languidæ, insipidæque, dum nihil præter mysteria loquuntur. Causæ mysticæ cæremoniarum tum demum excogitatæ sunt; dum longissimi temporis intervallum omnia historiæ delevisset vestigia, ac causas literales & historicas oblivione sepelivisset.*

Tom. 1. p. 38.

Audiamus demum, quibus verbis ipse exactam præcisamque ideam nobis systematis sui largiri, novis argumentis fulcire, moderationisque gloriam ac meritum sibi comparare conetur: *Non igitur institutum hoc tanquam peregrinum, ac singulare videri debet, si videlicet propositam methodum sequuti rationes mysticas traducemus tamquam ideas secundarias, quæque ad primam institutionem minime revocari queunt, pro verisque causis solum physicas, & historicas assignabimus. Imo vero Auctores non desunt, quibus nullæ penitus aliæ arrident, quique omnino cun-*

Tom. 1. Præf. p. 76.

cunctas rationes mysticas (dempto illis etiam secundariarum causarum beneficio) *aspernantur*, *nec differentes earum applicationes quoquo modo possibiles arbitrantur*. Quis non existimaret ab eo opinionem hanc tam male cohærentem, tam debilibus innixam fulcris, cum indignatione rejectum iri? Verum fallimur; hæret anceps, nihilque eum ad sententiam hanc condemnandam permovere valet. Quinimo eam ex parte laudat, invictoque, ut credit, ratiocinio confirmat, sic systemati suo securitatem, firmitatemque quærens: *Certissimum est*, subdit ille, *quod sicut universa ad ritus, & disciplinam pertinentia continuis subjiciuntur vicissitudinibus, ita difficile sane est usui, & consuetudini Ecclesiæ mysteria adnectere*. Affert dein exemplum interpretationis mysticæ, quam contemnit adjiciens: *En intricatissimam difficultatem, aut impossibilitatem potius allegorico sensu explicandi consuetudines continuis subjectas variationibus*. Et paulo post: *Siccine causæ variantes, & instabiles nostro subsunt imperio?*

Amplius ne quidpiam superest ad cognoscendum vastissimum illum, nullisque inclusum limitibus campum, quem D. de Vert Systemati suo assignat? Nihil ille excipit. Argumenta illius ad omnes prorsus cæremonias pertinent, ratiocinationes cunctos absque distinctione complectuntur ritus. Nullo modo originem in rationibus mysticis, sed vel in historia, vel in causis necessitatis, decori, & commodi quæri debere pertinaciter tuetur. Illius sententiam ulla quidem inveniri potest cæremonia, quæ institutionem rationi mysticæ, & symbolicæ acceptum referat. *Antiquo enim*, ut ait, *tempore non quærebantur Mysteria in Ecclesiæ cæremoniis*.

§. III.

Continuatio ejusdem materiæ. Nihil est, quod Auctoris propositiones justo universaliores emolliat.

Etsi D. de Vert non tam clare, tam manifeste, ut modo vidimus, animi sui sensus patefecisset, haud minus distincte tamen detexissemus, quo annotationes, quo reflexiones, quo argumenta sua collimant. Et quisnam est, qui aliud judicium ferat, dum illum tanquam in specula sollicitum cernit, ne ulla ei elabatur cæremonia, quam suis non conformet ideis, & in id præcipue incumbat, ut eas seligat, quas omnium maxime solis symbolis originem suam debere cognoscimus? quales sunt: Signum Crucis, Unctio baptisinatis, aut Cereus Paschalis. Quis inquam benignius de illo sentiat? Dum videt, eum nullam occasionem prætermittere, quæ sibi ansam præbere valeat mysticos Scriptores contemptu, ludibriis, cachinnis prosequendi. Dum mordenti risu æque eos excipit, qui opiniones ab Ecclesia receptas, imo auctoritate universali comprobatas tuentur, atque eos, qui pio zelo, sed non secundum scientiam abrepti, quandoque extra justi semitam evagantur. Dum denique cernimus eum principii loco collocare, non posse absque suo systemate sat nervose impugnari, sat feliciter debellari Hæreticorum errorem,

rorem, quem contra cæremonias nostras conceperunt. Cæremoniasque ab Ecclesia institutas, ab Heterodoxis condemnatas symbolicis, & mysticis rationibus defendere velle, idem esse ac Ecclesiæ causam enervare, & debiliorem reddere.

Incassum quispiam D. de Vert partes tuendas susciperet, adnotando eum quandoque limites principiorum suorum ad ampliorem solum cæremoniarum partem extendisse, quodque tantummodo contenderit frequentiores esse illas cæremonias, quæ suam ad causas physicas, & litterales originem revocant, quam quæ a mysticis rationibus pendent. Non equidem inficior eum haud raro ita sermocinari. Verum nec minus certum est eum sæpissime principium suum: ad *omnes prope cæremonias producere*. Sic dum de verborum cum actionibus, quas simplicium gestuum nomine indigitat, similitudine agit, ita loquitur: *Hæc quasi una causa omnium Ecclesiæ rituum*: Quod si ita est, vix: *ulla igitur existet cæremonia*, de qua affirmari queat, *eam ob symbolicas & mysticas rationes institutam fuisse*. Miram profecto consequentiam! Cujus falsitas omnium facile incurret oculos, qui præjudiciis in favorem D. de Vert conceptis necdum excæcati sunt. Et dein quid adjumenti in causam suam derivat, si quandoque innuat se de *Maxima solummodo cæremoniarum parte disserere*; dum aliis in locis: *omnes prorsus cæremonias* nominat, & absque discrimine determinat: *in institutione rituum nullam mysteriorum habitam fuisse rationem*? Quid aliud ex sermocinatione ista evincitur quam pavor & metus hominis, qui conscientia novitatum & paradoxorum ductus asserta sua lenire cupit; qui formidat sanam piorum in se mentem concitare, multorumque in se suscitare querelas; si nempe aperta fronte, & quasi certamini paratus sententiam suam obtrudere conetur; qui ut censuram prudentem declinet, sat superque sibi sufficere autumat, si principia sua serpendo, & oblique insinuet? Indubia scientia mihi notum est eum hæc timuisse; & præsertim crisim Præsulis in hac materia Judicis expertissimi. Sermo mihi est de fatis functo Meldensium Episcopo. Mihi compertum est quod D. de Vert familiares suos minime celavit se vivente dignissimo hoc Præsule Operis sui primum Tomum, quamquam longo jam tempore ante ejus mortem absolutum, in publicam lucem edere nequaquam ausum fuisse. Et profecto præstiterat se D. Bossuetius metuendum omnibus illis adversarium, qui temeritati se suæ ut D. de Vert totos committebant; audacibusque suis ideis effrænes habenas laxabant. Debellati D. Simonii exemplum terrorem non potuit non incutere homini, qui cæremonias Ecclesiæ pari methodo explicare anderet, qua D. Simonius in explananda Scriptura usus est; idest, qui cuncta mysteria & prodigia eliminando omnia ad ideas simplicissimas quam maxime naturales simulque humilimas ac turpissimas reducere præsumeret.

Tom. 1. p.141. & 42.

Quidquid sit, si D. de Vert restringendo systema suum ad maximam cæremoniarum partem, animo præfixisset suo aliquas earum excipere; id certo præstitisset in iis, quarum sensus symbolicus a primis Christianæ Æræ seculis ab Ecclesia receptus fuerat: ut sunt ritus in baptismate observati; vestis alba Neophytis tributa; unctiones illis adhibitæ;

tæ; ſignum Crucis fronti eorum impreſſum; ſal ex ſaliva in Exorciſmorum ſacris introducta; cæremoniæ ſane omnes, quas antiquiſſima retroactarum ætatum traditio nunquam aliter quam myſtica & ſymbolica ratione intellexit. Hæ tamen ipſiſſimæ illæ ſunt cæremoniæ, quas D. de Vert omni ſenſu myſtico a Sanctis Patribus illis tributo ſpoliavit. Deturbavit illas e poſſeſſione dignitatis myſticæ; & exhibendo originem illarum ſub idearum humillimarum & indecentiſſimarum ſpecie inſtitutionem earum neſcio quibus cauſis a commodo, utilitate, & conſuetudine petitis tribuit. Dumque de explicatione myſtica, quam Tertullianus, unctioni baptiſmatis indit, mentionem facere cogeretur, incurius hujus auctoritatis quaſi cavillando reſpondit: *illius ſeculi genium ita fuiſſe conſtitutum, ut omnia allegoriis concederet*. Quaſi vero explicationes myſticæ inter ideas a genio ſeculi, & phantaſia dependentes connumerarentur! Tom.2. p.384.

Non fuerat forſitan illi prævidendum omnes eaſdem mecum ex dictis ſuis illaturos ſequelas? Videlicet eum nullas prorſus a principiis ſuis excepiſſe cæremonias; quia nec illas a paradoxis ſuis opinionibus liberavit, quæ ab omni antiquitate inter ſymbolicas relatæ fuerunt; ſi has conſecutiones ex aſſertis ſuis deductum iri metuiſſet; nonne facillime eis obviam ire potuiſſet ſi abſque verborum circuitu palam & aperte profeſſus eſſet plures eſſe cæremonias, quæ inſtitutionem ſuam ad cauſas myſticas referunt?

Hoc illud eſt quod D. de Vert nuſquam declarat: Et hic tamen verus eſt Eccleſiæ ſenſus; genuinaque mens; hoc quoque punctum illud eſt (quidquid ille contra aſſerat) de quo inter nos & Calviniſtas controvertitur, uti in decurſu compertum fiet. Cumque in dubium revocare præſumpſerit an aliquæ ob rationes myſticas fuerint inſtitutæ cæremoniæ, id ipſum eſt quod in exordio diſputationum mearum ſtabilire conſtitui. Ita enim poſtea facili labore demonſtrabo quam longe a veritate aberraverit, quam perperam ac ſine ullo delectu tot exempla congeſſerit, quam manifeſta ſuarum conjecturarum ſit vanitas, quam certa ſuarum animadverſionum falſitas quæ cum ab Hiſtoria mendaces arguuntur, tum ipſæ ſibi repugnant. Ne tamen hanc ſcribendi confuſam normam imiter, in quam, in oppugnando a me opere omni quaſi paſſu offenditur; ubi admonitionum omnis generis ridicula conglomeratio; ubi textus Commentario, & notis augetur; ubi neſcio quæ additiones amplificantur correctionibus; totum denique Opus informi Supplementorum mole; ac ne aliquid deſit, Erratorum indice in immenſum quaſi extenditur: Ne, inquam, in ſimile chaos incidam, en Inſtituti mei typum accipe.

§. IV.

Totius Operis Typus.

Exordiar opus ab antiquiſſima Cæremoniarum inſtitutione, unde patebit eam rationibus moralibus ac myſticis innixam eſſe. Elucebit ulterius primos apud humanum genus introductos ritus nequaquam pro prin-

principio habuisse puram necessitatem, decorumque; verum rationes unice mysticas & symbolicas; cujus invictissima argumenta Scriptura abunde suppeditabit.

Hoc sibi Ecclesia in institutione cæremoniarum suarum procul dubio proposuit. Jesus Christus, & Apostoli ipsi Ecclesiæ exempla certissima reliquere quæ ad imitandum sibi proponeret. Cuncta sibi invicem succedentia sæcula in ritibus acceptis a Patribus doctrinam hanc conservarunt; & in instituendis novis præ oculis habuerunt. Nec metuo argumenta a me in confirmationem rei hujus adducenda ulla dubitatione laboratura, aut irrefragabili evidentia caritura.

Quinimo in testimonium adducam causæ meæ fulciendæ ipsissimas cæremonias, quarum originem D. de Vert juxta sua principia explicare studuit; clareque detegam in quas exorbitantes ambages falsa sua documenta eum abripuerint.

Atque ut solidius adhuc demonstrem Ecclesiæ mentem diversissimam ab ea esse, quam D. de Vert ei affingit, amplissimus mihi probandi supererit campus, ideas quas Ecclesiam in suis constituendis cæremoniis habuisse dictitat a veritate esse alienissimas; illumque minime intellexisse vim momenti illius, de quo nos inter & Novatores disceptatur. Non equidem nos inter & illos controvertitur an videlicet necessitatis, commodi, aut simplicis consuetudinis gratia Cerei Altaribus imponantur; aut ornamenta statis formis, ritibusque adhibeantur. In eo solum lis tota vertitur an Ecclesia potuerit & debuerit has ob significationes symbolicas & mysticas ritus vel instituere, vel retinere.

Insistam ulterius examini a me inchoato, circa Ecclesiæ mentem; ac adnotabo non paucas esse cæremonias, quæ necessitate, commodo, decoro, aut consuetudine suadente introductæ, cessantibus etiam his rationibus ab Ecclesia retentæ fuerunt; non quidem ut Dominus de Vert opinatur, crassa, si ita loqui fas, Minerva, inveteratoque usu, qui omnia fortuito ac incogitate determinat; verum manifeste ob unicam Mysteriorum rationem.

Nullus tamen sum qui negem non esse & alias cæremonias, quarum causa a necessitate physica & naturali desumpta constanter perdurat. Verum ipsæ sunt in quibus Ecclesiæ Mens longe clarius adhuc, sublimiusque manifestatur. Deprehendetur non esse privatos, ut D. de Vert effutit, absque auctoritate; Collegiumque Mysticorum, qui iis explicationes addiderunt mysticas; verum universam Ecclesiam eas tanquam Symbola allegorica Fidelibus considerandas proposuisse; mysticasque has significationes consecrasse.

Quamquam veritatum harum disquisitio nos ad speciale examen innumerorum locorum deducat; in quibus D. de Vert manifeste a veritatis tramite aberravit; cum tamen quamplurima alia sint, quæ refelli mereantur, non intermittemus id ibidem in recensitis supra assertis præstare. Constabitque facile cuilibet qua æstimatione amplecti debeat animadversiones & ideas hominis, qui ineptissime insipiens vix unquam in recti permanet semita.

Recti

Recti ordinis ratio mihi necessitatem imposuit, ut instituti mei rationes singillatim explanarem; ratiocinationisque meæ paulisper interrumperem seriem. Juvat nunc orationis meæ filum resumere, ut solida ratione diluam quidquid D. de Vert maxime firmum, maximeque speciosum in systematis sui patrocinium adferre valet. Id omne ad tria reducitur capita. Primo: Ad simplicitatis naturalis amorem, qui omnium doctorum genio conformis est. Secundo: Ad verisimilitudinem suarum conjecturarum, quæ ut sibi videtur sola expositione auditorum animas percellunt, & universorum consensum extorquent. Tertio: Ad authoritatem omnium illorum Ritualium, Missalium, Sacramentariorum, quæ plurimum jam congesta in P. Martene collectione reperit; & in quibus sensum & mentem Ecclesiæ deprehendisse se arbitratur. Confutabo, subvertamque tria hæc fulcra, paucis quidem verbis, sed inconcussis simul argumentis. Atque ut scopum attingam meum, exploratum faciam primo, quantum genius & amor simplicitatis naturalis decipiat. Secundo: quam fallaces sint D. de Vert conjecturæ. Tertio: Quantum inniti liceat horum Missalium, maxima ex parte recentiorum authoritati; unde D. de Vert sua compilavit testimonia.

Nunc mihi nihil amplius superest quam ut adnotem me solo Religionis amore impulsum Opus hoc suscepisse: quod lubenti animo judicio illorum subjicio, quos Deus populo suo Præfectos constituit, quorumque interest sanam doctrinam a perversa minusque causa secernere.

§. V.

Cæremoniæ cunctæ ex prima sua institutione sunt Symbolicæ: Argumentum ductum a lege naturali.

EXordium sumam a principio certo evidentique, institutionem videlicet omnium omnino cæremoniarum unice deberi moralibus & mysticis causis, eosque qui Rituum auctores extitere pro objecto symbola solummodo, & causas habuisse allegoricas. Hæc origo est fere omnium cæremoniarum, & præcipue antiquissimarum, & latissime patentium, imo vero allusiones, figuræ, & sensus symbolici anima cultus Religiosi fuere, quem quæque natio omni in provincia, omnique tempore diis suis reddebat. Unde invicte concluditur explicationes morales, mysticas, & symbolicas ad primariam cæremoniarum institutionem, pertinere iisque quodam modo esse essentiales.

Vix Mundus e nihilo eductus est, cum inter primos Orbis Colonos cultum Religiosum stabilitum cerno: cultus quidem est simplex, paucæ cæremoniæ sunt, quæ ut expresse innuit S. Augustinus, a Deo inspiratæ sunt, *ut essent significativæ, & nobis repræsentarent res aptas ad nostram instructionem. Cum inspirat & docet quomodo colendus sit, non solum nulla indigentia facit, sed nostra maxima utilitate. Significativa autem sunt talia omnia sacrificia, & quarumdam rerum similitudines &c.* Cerno Cainum & Abelem Deo sacrificia offerentes, alterum fructus, alterum animantia; verum hæc sacrificia cordis designata sunt

S. August. Ep. 102. ad Deo gratias loquendo de Sacrificio Abelis & Caini.

 actio-

actionibus externis, & consequenter cæremoniis symbolicis. Adfuit hic delectus, adfuit apparatus. Cernuntur altaria, ignes, & victimæ, quæ jugulantur, & quarum pinguedo offertur. Ita quippe omnis traditio explicat quæ Scriptura de duorum sacrificio affert (a), ubi quæso hoc in cultu invenies causas necessitatis & commodi? Ubi gesticulationes a verbis desumptas? Necesse profecto est recurrere ad rationes symbolicas eorum, qui signis his exterioribus internum animi & cordis sacrificium exprimere cupierunt. Quis enim inficiabitur, nisi hanc adstruamus causam, actiones istas non solum inutiles; verum stultas & male sanas fuisse? Quid enim rectæ menti magis contrarium quam se necessariis vitæ commodis sine ulla utilitate privare? *Deus utique* (ait iterum S. Augustinus) *non frustra, quibus non indiget sibi juberet offerri, nisi aliquid in eis ostenderet quod nobis & nosset prodesse & talibus signis præfigurari oporteret.*

L. 6. contra Faustum c. 5.

Quo magis mundus a prima illa simplicitate recessit, eo perfectior etiam cultus redditus est Numini, cæremoniarumque multiplicata religio. Non immorabor præcepto illi, quo Deus Noemo esum carnium, sanguinisque animalium vetuit, præcepto, inquam, illi mystico, quod, teste S. Jo: Chrysostomo, eo collimavit, ut homines edoceret, eorumque animis inculcaret legem humanum sanguinem effundi prohibentem. Nec me movebit, si forsitan D. de Vert cui SS. Patrum auctoritas non multum cordi est, in contrarium clamitet Deum id non mystici sensus causa, verum sanitatis tuendæ gratia præcepisse. Progrediar potius ad Abrahami religiosum summo Numini exhibitum cultum. Nihil eo ad subruendum, conquassandumque D. de Vert systema aptius, nihil validius præsertim si ex ipso Sacro Codice proferatur totius sacrificij a Deo ipso præscriptus & ordo, & ritus. Is autem hic est. Accipit Abrahamus victimas ad immolandum destinatas non quidem sortitione fortuita, verum electione a Supremo Legislatore indicata. Nihil hic ad Abrahami arbitrium, numerus, ætas, qualitas, omnia prorsus ab alio determinatas, omnia ad Creatoris regulam exacta. Pars horum in duas dissecta parter, pars integra relicta, alia separata, alia conjuncta, omnia denique certa serie disposita sunt. Accedit eo Numinis ipsius præsentia, Numinis sanctificatio. Miscet se scintillans flamma pio Patriarchæ sacrificio & iteratis ambagibus mystico circuitu discerpta holocaustorum membra lambit (b). Quid sibi singulares hi volunt ritus? Quid auxilii hic D. de Vert a suis præstolabitur principiis? Estne quidpiam quod non symbolicam, quod non mysticam præseferat majestatem? Quorum omnium significationem exponere, cum mei muneris minime credam, ad Commentaria Lectores remitto id solum adnotans: Deum sub flammæ scintillantis figura, quæ victimarum divisas partes lambens transierat, cæremonias in fœderibus adhibitas observasse. Quæ tum demum sacra, inviolataque putabantur, cum ea contrahentes inter discerpta immolata-

(a) *Abel obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum.* Gen. 4.

(b) *Summe tibi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque, & columbam. Qui tollens universa hæc, divisit ea per medium, & partes contra se extrinsecus posuit, aves autem non divisit . . . . . cumque occubuisset sol facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus, & lampas ignis transiens inter divisiones illas.* Gen. 15.

ſtatarum victimarum membra certis cæremoniis, certiſque ritibus iterum iterumque tranſitarent. Non parum hæc adnotatio conferet ad illuſtrandam obſcuritate laborantem Jeremiæ alloquutionem, qui fœdus inter Deum, & populum Iſrael ictum ſimilibus prorſus cæremoniis indicat dicens: *Non obſervaverunt verba fœderis in præſentia mea .... vitulum, quem conciderunt in duas partes, & tranſierunt inter diviſiones ejus.* Jerem.34.v.18.

Quanta Nobis dein his conſimilia exempla ſuppeditat Jacobus? Deo oblaturus ſacrificium lapidem oleo ſuper infuſo conſecrat benedicturus filiis manus in decuſſim ducit, ſiniſtramque ſuper primogeniti dextram ſuper minoris natu caput imponit; preces effuſurus Deo jam morti proximus non in eo quo naturaliter decumbebat ſitu id præſtat, ſed motu homini jam moribundo longe incomodiſſimo ad lecti caput convertitur quippe qui norat debere adoratores juxta ſtatas cæremonias ad certam quamdam cœli plagam reſpicere. En ritus, en cæremonias, quas ipſe Sacer Codex indubitataque traditio myſticas aſſerit, quæque ſi alia mente intelligerentur, inſanæ potius quam ſanæ adparerent.

§. VI.

Ejuſdem argumenti continuatio. Refutantur D. de Vert circa Jacobi ſacrificium conjecturæ.

VEritates a me allatæ tam firmæ, tamque evidentes mihi videntur, ut metuam, ne quis miretur me iis longiori, quam par eſt, tempore inhærere. Eo ne, dicet aliquis, D. de Vert. prelabi potuit temeritatis, ut res meridiana luce clariores in controverſiam vocet? Id quidem licet vix concipi queat, tamen factum eſt, ac facile conſtabit, ſi quiſpiam illius diſquiſitionem de Sacrificio Olei, quod Jacobus ſaxo in deſerto ſuperinfudit, pervoluere voluerit. Ignotumne D. de Vert eſſe potuit omni omnino tempore libationes ſacrificiis admixtas reſque prope cunctas divino Numini devovendas oleo, pretioſiſque liquoribus perunctas fuiſſe? An illum latere potuit, conſuetudinem hanc, ut teſtantur Apulejus, (a) Siculus Flaccus, (b) Arnobius, (c) ipſis gentilibus uſurpatam fuiſſe? Verum jacta eſt alea. Fixum eſt a D. de Vert ſyſtema, collocata principia, quo univerſa ſunt revocanda: *Cum ſaxum hoc* [dicit ille] *in titulum & monumentum viſionis, quam habuerat inſervire debebat, neceſſe erat illud certo ſigno diſtinguere ut in paternam rediens domum Jacob denuo invenire poſſet.* Quapropter prudenti conſilio oleo ſaxum illud inunxit hujuſmodi illa ſimplicitas, de qua ſibi tam mirifice gloriatur. Fruſtra nos Auguſtinus (d) edocet: *actionem hanc Jacobi*

(a) Apulejus actionibus Religioſis adnumerat.

(b) Siculus Flaccus de Conditionibus agrorum. *Cum terminos diſponerent unguento, & velaminibus, & corona eos ornabat.*

(c) Arnobius de eo quod adhuc Paganus præſtiterat, ſermonem faciens: *Si quando conſpexeram lubricatum lapidem, & ex olivæ unguine irrigatum, tamquam ineſſet vis præſens, adulabar, affabar, beneficia poſcebam nihil ſentiente trunco.*

(d) *Hoc quod Jacob fecit ad prophetiam pertinet.* lib. de Civit. 16. c. 38.

cobi esse actionem in Symbolo suo propheticam: Frustra Theodoretus (*a*) testatur, *hunc esse actionem figurativam propriam ad exprimendam pietatem cordis*: Frustra alius quispiam (*b*) qui Cyprianus credebatur, demonstrat: *Oleum ita consecrationibus lapidum adhibitum, significasse voluptatem & dulcedinem spiritualem, qua in participatione Sanctorum Mysteriorum perfundimur*. Ast idioma hoc mysticum D. de Vert stomachum movet, minimeque arridet. Nihil ille hic cernit, præterquam simplicem hominis providentiam, prudentemque naturalis curiositatis sagacitatem. Jacobus suo in reditu lapidem illum revisere optabat, ideoque oleo inunxit, ne cum cæteris lapidibus confunderetur. Ecce ecce tibi iuxta D. de Vert integrum Mysterium. Sed quæro, satisne suæ curiositati consuluerit Jacob itaut post viginti annorum spatium posset lapidem illum a cæteris distinguere nonne solis calor brevissime liquorem exsiccaturus erat, atque omnia deleturus vestigia, nonne sors illum in errorem inducere poterat, casusque fortuitus in deserto saxis innumerabilibus referto alium ejusdem coloris lapidem objicere? An non caracteres, aut figuræ hieroglyphicæ huic saxo insculptæ magis sartæ, incorruptæque permansissent? Nihil horum profecto homini in mentem venit omnia audenti, parumque accuratiori, indagini assueto.

Tom.2. p.64.

Idem prorsus ei de origine impositionis manuum judicium. Hujusmodi cæremonia semper visa est Sanctis Patribus instituta ad designandam auctoritatem ac potestatem imponentis manus in illum cui imponuntur, & ad communicandam per hujusmodi impositionem manuum potentiam, cujus manus ipsæ sunt symbola. Verum glaucomate obfuscati D. de Vert oculi nihil hic mysteriorum penetrarunt. *Sancti Patres* [illo dicente] *vehementer allegoriis delectabantur*: Hic vero tantum ab iis abhorret, ut ab illa etiam impositione manuum, quam Jacobus Josephi liberis impertitus est, significationem symbolicam eliminet nihil illum commovente scriptura, quæ mysterium hoc in exemplo clarissime indicat. Nihil tamen hic mysticum vidit D. de Vert: sed merum hominis gestum, qui alium dessignaturus eum manibus indigitat, ut distinguntur a cæteris nullusque errori locus esse possit. Tam perversæ videlicet D. de Vert sunt ideæ. Quo systematis sui enthusiasmus eum non abducet, cum audeat nobis protevas, vanissimasque chymæras pro solidissimis ideis obtrudere?

Tom.2. p.158.

Tom.2. p.17. & seq.

§. VII.

Argumentum ad confirmandam rei hujus veritatem ex lege Mosaica deductum.

A Lege naturali ad scriptam gradum faciamus. Eandem utriusque reperiemus fuisse mentem hic enim sexcentæ occurrent cæremoniæ, non fortuito dictatæ; aut rudi, ignorantique consuetudine obser-

(*a*) *Jacob erexisset titulum, perfudit eum oleo, quod etiam nunc fieri solet a permultis, nam consueverunt in Templis Dei ungere adytorum cancellos ad demonstrandam pietatem.*

(*b*) *Oleo antiquitus Sacerdotes sacrabantur, & Reges, & ipsi altarium lapides delibuti spiritualem intelligi volebant sacris mysteriis inesse pinguedinem.* Auth. lib. de Unct. Chrismat. inter Opera S. Cyprian.

servatæ; verum cunctæ ad fines mysticos, instruendumque per symbola populum directæ, quibus recensendis insistere non vacat. Omnibus constat quanto apparatu, cæremoniisque in comedendo Agno Paschali opus fuerit; quam religiosa in Sabbathi celebratione, in neomeniis, & festo Tabernaculi, plurimorum rituum observatio; verum nec minus omnibus notum est nihil horum statutum fuisse quod non(*a*) Judæis in symbolum inserviret, & significatione mystica exprimeret aut prodigia a Deo in salutem hujus populi patrata, aut spem de adventu Messiæ; aut regulam virtutum moralium, que illis ad sanctificationem cordium, proposita erat. Quod nisi concederemus, quam, quæso, utilitatem tribuere possemus tot arduis legibus; totque ad speciem superfluis cæremoniis, a Deo ipso tam adcurate, tam religiose, tam singillatim traditis? Cur tanto labore opus erat ad conficiendam lustralem illam aquam, quæ ad immunda purificanda destinabatur? Quid necesse illi immiscere cineres, & quidem vaccæ rufæ, non alterius coloris in qua nulla esset macula; quæ ætatis esset integræ; nec unquam jugum tulisset? Cur animal hoc tanta solicitudine, tamque solerti industria conquisitum, nisi in totius populi conspectu immolari poterat? Cur ad summum Sacerdotem pertinebat effusæ victimæ cruore digitos tingere septemque; nec pluribus, paucioribusque vicibus contra Tabernaculi portam aspersionem peragere? Quid in rogum comburendæ victimæ erectum hyssopum, Lignum cedri, Lanamque purpura tinctam immittere necesse erat? Quid commodi ex cineribus illis extra Tabernaculum & castra conservatis; & ad lustrandum aqua pura commixtis expectandum erat? (*b*)

Quis harum cæremoniarum causas a necessitate, commodo, aut utilitate naturali deducere queat? Quæ verba actionibus his; qui gestus verbis ansam præbuere? Confitendum sane est quocumque demum quis odio erga causas mysticas, aut amore erga simplicem naturam, in qua sibi D. de Vert tam mirifice placet, feratur; confitendum, inquam, significationem mysticam animam omnium esse harum cæremoniarum; neque illas ullo alio fine institutas fuisse. Aliter jurene poterant Hebræi sine ulla utilitate tantoque incommodo tot gravissimis legibus teneri? Audacter loquamur: quæ stultitia tam spurcam, lutulentamque præparari aquam ad mundandos eos, qui purificatione egebant? Quæ injustitia tanta severitate a Deo cunctas has minutias præscribi, tam gravibus minis sanciri, errores in earum administratione commissos licet exiguos rigidissimis pœnis vindicari, si nullum in iis tegitur mysterium, si nulla symbolica includitur ratio?

Constituit Deus ignem thuribulo imponendum ex Altari Holocaustorum

(*a*) *Hæc autem in figura contingebant illis.* 1. Collo. cap.16.

(*b*) *Ista est religio victimæ, quam constituit Dominus ..... adducant ad te vaccam rufam, ætatis integræ, in qua nulla sit macula, nec portaverit jugum, tradetisque Eleazaro Sacerdoti, qui eductam extra castra immolabit in conspectu omnium, & tingens digitum in sanguine asperges contra fores Tabernaculi septem vicibus. Comburetque eam &c. Lignum quoque cedrinum, & hyssopum, coccumque bis tinctum mittet in flammam, tollent de cineribus combustionis atque peccati, & mittent aquas vivas super eos in vas, in quibus cum homo mundus tinxerit hyssopum, asperges ex eo. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio Ecclesiæ. Num. cap.19.*

ſtorum ſumi debere. Exclamaret hîc continuo D. de Vert, aut alter ſententiæ ſuæ aſſecla: id ob commodum contigui utriuſque ſitus præceptum fuiſſe, naturalique rationi conformius videri, non aliunde aliquid laborioſe conquirere, cum in proximo haberi poteſt. Aſt ſi hæc commodi ſolum, utilitatiſque cauſa a Deo edicta ſunt, merebanturne violatores tam tremendis ſuppliciis caſtigari? Aaronis Summi Sacerdotis filii nihil aliud peccarunt, quam quod neglecto altaris holocauſtorum igne profanos carbones thuribulis ſuis ingeſſerint. Et tamen quam
Levit. 6. horrida iis pœna conſtituta eſt? Flammis videlicet vindicibus exuſti perturbatam cæremoniarum Religionem luerunt, divinæque in rituum prævaricatores indignationis exemplum dedere funeſtiſſimum.

Levit. 10. Juſſi Sacerdotes fuerant binis per diem vicibus, idque ſtatis fixiſque horis ligna ſupra altare holocauſtorum collocare. Videor hîc mihi D. de Vert muſſitantem audire: nullum hîc prorſus myſterium, nihilque naturæ magis congruum eſſe, quam ligna flammis ad nutriendum conſervandumque ignem adjicere, qui ſemel extinctus majori longe labore, incommodoque reſuſcitari debuiſſet, nec niſi poſt diuturniorem moram ad conſumandas victimas ſatis virium acquiſiviſſet. Ita videlicet ratiocinaretur ille, qui D. de Vert præclaris veſtigiis inſiſtens, conjecturas ſuas falſis confirmat principiis, atque cum illo pro certo habet: *Sua in inſtitutione nulla in cæremoniis quæſita fuiſſe myſteria*: Verum iſtudne eſt, quo Numinis collimavit mens? Quæ, precor, neceſſitas, ut ob ſimplices utilitatis, commodique cauſas Deus ipſe edoceat normam, tempus, horam ponendi ligna flammis, minimeque licere tradat cæteris diei noctiſque temporibus. Merebaturne res hæc, ut tam ſæpe Deus mortem minitaretur iis, qui in ritibus vel paululum peccarent, aut qui non metuentes ignem reſuſcitandi incommodum, eum extingui permiſiſſent? Ullane lege opus fuerat, ut quiſpiam ſciat focum adjectis quandoque lignis nutriendum eſſe, ut numquam non præſto ſit, nec alimenti defectu extinguatur. Patendum igitur eſt myſteria figuris his ſymbolicis involuta fuiſſe, atque hinc (a) facili negotio intelligo Sanctorum Eccleſiæ Patrum dicta, qui per ignem hunc charitatem, ſymbolice repræſentari aſſerunt cujus vigor, calorque nunquam intepeſcere, cujus flammulæ nullo unquam tempore in fidelium cordibus extingui deberent. Hæc explicatio licet myſtica multo facilius animo concipitur, quam ruſticæ craſſæque ideæ illorum, qui ratiocinationes ſuas D. de Vert principiis inædificant. Quinimo neceſſaria eſt ad explicanda ſymbola, quæ Deus ipſe non abſque cauſa præſcripſit. Quorum tamen inſtitutio lege ſancita aut parum ſanæ rationi conformis, aut ſaltem a neceſſitate aliena videretur, ſi ſenſus myſticus, & figuratus iis eripiatur.

En originem, unde maxima præcipuaque cæremoniarum pars defluxit. Intueri eas hîc potes, ac ut a Deo inſtitutæ ſunt, impreſſo illis, ut ita dicam myſteriorum, & ſymbolorum ſigillo, teſſeraque. Hîc ratio inſtitutionis quærenda. Hinc gentiles, & Ethnici ſenſum rituum ſuorum quos cultui Idolorum adhibuerunt, hauſere; veri quippe Numinis adoratio,

(a) Origenes, S. Gregorius, S. Bernardus, Heſychius, Rupertus &c. Vide Lorin. ſupra Levit.

ratio, fictarum Divinitatum, Dæmonumque antecessit cultum, verum hi impatientes, invidique honoris, qui supremo rerum omnium rectori exhibebatur, similem sibi a Servis suis præstari venerationem voluerunt, ac nefanda æmulatione, ut ait Tertullianus (*a*), sanctissimos fidelium ritus sacrificulis suis imitandos proposuerunt. Verum licebit ne mihi hoc in loco Ethnicorum suffragiis, testimoniisque inniti? Nihil equidem video, quod id prohibeat. Cum non idcirco gentilium sacrificia condemnanda sint, quod ritibus, cæremoniisque intermixta, verum quod iis ad objecta honoranda abusi fuerint, quæ veneratione hac indignissima extiterunt. Quod, quæso, ad explodendam D. de Vert conjecturam magis aptum, magisque opportunum afferri argumentum potest, quo aperte demonstratur, omnes universi orbis populos eandem nobiscum de cæremoniis habuisse mentem; sententiamque, quam ille tam vehementer aversatur, cunctarum prorsus nationum consensu fulciri.

§. VIII.

Argumentum ad eandem veritatem probandam a cultu Idolorum, omniumque populorum consensu desumptum.

NUlla profecto unquam extitit gens, aut natio, cujus historiæ, & mores ad nos usque pervenere, quæ non suis uteretur sacrificiis, suo cultu, suis cæremoniis. Hæ vero haud equidem fortuito invectæ fuere, aut occasioni, aut consuetudini radicatæ, aut necessitati, aut naturali propensioni verba sermonemque suum gesticulatione apta concomitandi debebant, maxima ex parte ob rationes mysticas, symbolicasque causas excogitatæ fuere. Seu ut retroactarum historiarum memoriam revocarent seu ut sperandorum firmam quamdam promissionem effingerent, seu ut internos cordis sensus, affectionesque exprimerent, seu denique, ut exactam munerum, officiorumque sibi impositorum observantiam edocerent.

Sacerdotes, adoratoresque Dagonis (*b*) nunquam templi sui limina calcabant quæ sacra putabantur, quod ibidem Idolum dagon coram arca conciderat (*c*). Bacchi Sacerdotes detonsa in gyrum coma Deum hunc referebant teste Herodoto. Sacrificuli (*d*) Cereris funalibus, facibusque ardentibus armati in ejus cæremoniis circumcursitabant per hoc indicantes solicitudinem ipsius Deæ, dum accensis facibus raptam a Plutone filiam Proserpinam anxia quæritabat qui denique aliquod religionis officium Diis suis præstabant, prius necesse erat ut totum corpus abluerent (*e*) sic Æneam præcipiti fuga ex Trojæ incendio elabentem refert Virgilius

(*a*) *Diabolus cujus sunt partes intervertendi veritatem, ipsas quoque res Sacramentorum divinorum, idolorum mysteriis æmulant.* Lib. de præscript. c.4.

(*b*) *Propter hanc causam non calcant Sacerdotes Dagon, & omnes qui ingrediuntur templum ejus super limen Dagon in Azoto.* 1. Reg.5.v.5.

(*c*) Levit. 19. v. 17. Grotius. hic Herodoti textum adducit. Vid. etiam Jeremiam cap.17. v. 49.

(*d*) Ovid. *Illic accendit geminas pro lampade pinus.*

(*e*) *Casta placent superis: pura cum veste venite*
Et manibus puris sumite fontis aquam. Tibul. l.2. Eleg.1.

gilius non ausum fuisse Deos penates contrectare nisi usquam sese flumine vivo abluisset in puritatis symbolum, qua ad numinum adorationem accedendum est. Sic (a) ob eandem quoque rationem mysticam templum ad precandum adeuntes manus, caputque unda frigida perluebant, passimque fides hæc apud ethnicos invaluerat lustralem aspersionem, immersionemve universa (b) prorsus eluere, tollereque crimina. Dum apud Romanos nuptiarum celebraretur solemnitas: sponsa a Sponso adjuta ad portæ limen intactum transiliebat felicem Sabinarum raptum indicans: sponsus vero nuces, frugesque ad comitantes cæremoniam puerulos projiciebat, hoc symbolo declaraturus se crepundiis omnibus nuncium remittere novamque vitæ rationem inire. Occurit hic in mentem apparatus illius rogi, quem Dido (c) post Æneæ discessum in palatio sub specioso Diis sacrificandi velamine erexit, revera autem eo fine instruxit, ut se ipsam desperationi suæ immolaret. Jam vero quot, quantæque usurpantur in hoc sacrificio a Virgilio tam eximie minutimque depicto, cæremoniæ, quæ necessitati adscribi minime queunt, minusque adhuc explicari, nisi ad significationem metaphoricam, sensumque, si dicere fas est, mysticum recuratur? Cui enim utilitati hippomanes, cui usui herbarum ad Lunæ lumen collectarum, & falce ahenea demessarum commixtio? Quid opus fuerat Didonem uno pede nudo, altero cothurnato ad sacrificandum accedere, Annam Sororem fluviali lympha perfundi, temporaque nutricis vitta circumtegi? Subit nunc memoriæ ritus alter ad depellendos lemures Romæ usurpatus. Paterfamilias media nocte domo egrediebatur ore nigri coloris fabas gerens. Has una manu sumens super caput, retrorsum projiciebat, altera interim vas æneum pulsabat, idque novem præcise vicibus iterabat. D. de Vert subtilissimo etiam suo adjutus ingenio, quam quæso physicam, litteralemve cæremoniarum harum explanationem nobis præbebit? Demonstrabitne rituum horum institutionem alteri innixam fundamento, quam huic rationi symbolicæ, quæ ubique gentium nullo non tempore viguit. Possem profecto innumera alia in medium proferre exempla; verum ea, quæ adduxi, satis superque esse existimo, ad probandum universos Orbis populos hanc mentem circa ritus tenuisse, huncque illis de cæremoniis sensum fuisse, cunctosque in eo convenisse, ut illas non alia ratione intuerentur, quam mutum quemdam sermonem, qui per symbola apte inventa

(a) An. 2. *Donec me flumine vivo abluero.*
Pers. Sat. 2. *Hac sancte ut poscas Tyberino in gurgite mergis*
Mane caput, bis terque, & noctem flumine purgas.

(b) *Ab nimium faciles, qui tristia crimina cædis*
Fluminea tolli posse putatis aqua. Ovid.

(c) *Sparserat, & latices simulatas fontis averni*
Falcibus, & messæ ad Lunam quæruntur ahenis
Pubentes herbæ, nigri cum lacte veneni.
Quæritur & nascentis Equi de fronte revulsus
Et matri præreptus amor.
Ipsa mola manibusque piis altaria juxta
Unum exuta pedem vinclis in veste recincta.
. . . .
Annam chara mihi nutrix tum siste sororem,
Dic corpus properet, fluviali spargere Lympha,
Sic venias tuque ipsa pia tege tempora vitta
Sacra Jovi Stygio, quæ rite incepta paravi
Perficere est animus,
Æneid. 4. v. 512.

inventa animos hominum aut veritates certas edoceret, aut ideas imprimeret, quas illis expedire arbitrarentur.

Ast si hæc mens cunctarum extitit religionum, hæc sententia omnium populorum, hæc anima universarum cæremoniarum, liceat mihi per transennam sciscitari, cur id Jesu Christi Ecclesiæ negari debeat? Hæc sola religio tam sancta, tam pura, tam mystica, non aliis utetur cæremoniis, nullosque alios ritus possidebit, quam gesticulationes absque anima, actiones absque mysteriis? Quis pudor totum Sanctissimæ religionis cultum ad inanime cadaver redigere, omnemque ei rationem symbolicam auferre, sine qua profanissimæ quoque sectæ pereant necesse est?

§. IX.

Continuatio ultimorum duorum argumentorum. Refutatio D. de Vert. Et vera suffituum origo.

Accedamus nunc ad particulares quosdam ritus, qui Christianæ Religioni cum Ethnicis communes fuere, ac D. de Vert judicium de iis intueamur. Primum quod mihi haud sine stupore occurrit, est ejus de suffitibus, luminibusque commentum. Illius quidem sententia utraque originem suam aut necessitati soli, aut commodo acceptam referunt. Cum enim victimæ crematæ tetro odore omnia implerent, necesse erat fœtorem suaviter olentibus thymiatis expellere. Cum noctis tempore conventicula celebrarentur, luminum usus haud abesse poterat. *Hinc*, inquit, *Thuris & luminum usus in religionis cultum invectus*: quæ primo (*a*) necessitate naturali adhibita, irradicata consuetudine, Religionis partem *decursu temporis constituere*. Hæc D. de Vert doctrina est, quam variis in locis quos singillatim indicabimus huc & illuc disseminavit; cujus falsitatem hic expendemus (*b*).

Necdum tempus esse arbitror ut ritus hos, quatenus Christianam religionem spectant, considerandos suscipiam. De quo mihi postea disserendi locus erit. Nunc mihi demonstrare sufficit, D. Vert absque solido fundamento, perperamque asseruisse, binos hos ritus necessitati soli originem debere. Quinimo luculentissime, argumentisque evidentibus comprobabo utrumque horum in partem cultus omnium fere Religionum adscitum fuisse, nullamque aliam institutionis scaturiginem habere, quam quæ in honore Divinitati his cæremoniis exhibendo detegitur.

Initium a suffitibus capiamus. Cuinam obscurum esse potest, horum usum inter omnes oblationes, quæ Diis in signum cultus præsentabantur, latissime obtinuisse nullumque absque thure, quod in profundissimi, supremique obsequii tesseram numinibus incendebatur apud Gentiles

E repe-

(*a*) *De Thymiatis* Tom. 1. Præf. p. 18. T. 2. præf. p. 25. p. 390. 596., p. 523. *videtur quidem hanc a se opinionem avertere, verum dum id præstare conatur, magis eam confirmat, stabilitque.*

(*b*) *De luminibus & Cereis* Tom. 1. p. 984. T. 2. præf. p. 18. & seqq. p. 25. 28., & seqq. *Et licet tam longum de his sermonem faciat, nec tamen de eo convenit, quod saltem hodierno tempore cerei in cultus divini signum transierint. Vestigium solum a prima necessitate relictum, nunc autem consuetudine adoptatum ait.*

reperiri Sacrificium. Sed hæc usum, non institutionem indicant de qua si sermo sit nullus dubito quin ad legem Moysis referri debeat. Nullum enim Ethnicis tam vetustum antiquitatis superest monumentum, ut cum veteri Testamento comparari queat, & Dæmon veri Dei cultus perversus imitator eosdem sibi honores ab asseclis suis reddi voluit, quos supremum numen a populo suo expetiit. Hæc Tertulliani in Libro a me citato mens (a).

Inter honores quos Deus sibi ipsi reddendos constituit, peculiaris thymiamatum in Tabernaculo offerendorum fit mentio. Nec contentus vage solummodo thuris cremationem præscribere, ad particularia etiam descendit, ac qua ratione componi, quo ordine misceri debeat edocuit. Dixitque Dominus ad Moysen, sume tibi aromata stacten & onycha galbanum boni odoris, & thus lucidissimum, æqualis ponderis erunt omnium faciesque thymiama compositum opere unguentarii diligenter & purum & sanctificatione dignissimum.

Simili prorsus modo præscribit Deus formam, altitudinem, figuram, & locum altaris oblationi destinati. Num divinam Sapientiam majestatemque decuisset ad hasce peculiares descendere, levisque momenti circumstantias, si nulla Symbolica hic significatio, si usus thymiamatum Sacerdotum solum, & populi voluptati, delectationique inserviret? An Sancti Patres, qui animum ad detegenda hæc mysteria adjecerunt, contemptui habendi, tanquam mystici nimium allegoriis addicti, quique suis commentis oblivioni causas litterales, & historicas tradidere? Hæc tamen profecto est, quidquid repugnet Vertius, verissima thymiamatum institutio. Hic itaque, scilicet in lege Dei, edocendi sunt quid in hisce instituendis cæremoniis Spiritus Sanctus intenderit qui etiam Chimærica D. de Vert principia iam antea profligare voluisse mihi videtur; dum non solum Hebræis indixit, ut *Sanctum Sanctorum* ipsis esset hoc thymiama, verum etiam in eodem sacro textu hæc addidit *Talem compositionem non facietis in usus vestros quia Sanctum est Domino. Homo quicumque fecerit simile, ut odore illius perfruatur peribit de populis suis* (b).

Tom.2. p. 158. T.1. præf. p.41.

Ad supremi igitur numinis cultum præscriptus erat hujusmodi suffitus non ut inde homines voluptatem caperent. Sacra itaque profanat, qui hujusmodi cæremonias, quæ totæ ad religionem pertinent, tamquam ad sensuum voluptatem unice institutas traducit. Ast ad evertendam penitus D. de Vert sententiam, hæc duo addi possunt: unum, quod thurificatio peragebatur in loco, quo Sacerdos tantum, idque per exiguam temporis moram, & ad implendas solum muneris suis vices aditus patebat: alterum, quod hic locus, qui partem tabernaculi quæ *Sancta* appellabatur constituebat, viginti quinque, trigintave cubitis ab altari victimarum, & quinquaginta aliis a vestibulo, a quo populus prohibebatur, distabat. Itaque fumus ab incensi thuris pugillo emanans in aprico præsertim loco ad populum minime penetrare poterat, minus vero adhuc

(a) *Caterum si Numa Pompilii superstitiones revolvamus, si Sacerdotalia Officia &c. si sacrificalia ministeria &c. consideremus, nonne manifeste diabolus morositatem illam Judaicæ legis imitatus est?* lib. de Præscript. c.40.

(b) Exod. c.30.

adhuc victimarum fœtorem odore suo corrigere; quæ in altari populo longe proximiori immolabantur. In Summi igitur numinis cultum hæc unice thymiamata adolebantur. At Deus omni corpore carens non egebat delitiosis hisce suffitibus. Quid ergo restat? nisi ut confiteamur, hæc omnia non ob alias, quam symbolicas rationes instituta fuisse, quia ut Augustinus jam ante a me allatus ait: *Deus utique non frustra quibus non indiget sibi juberret offerri, nisi aliquid in eis ostenderet quod nobis & nosset prodesse, & talibus signis præfigurari oporteret.* Constat igitur, ob solas causas morales, & symbolicas thurificationes in antiqua lege præscriptas fuisse.

Ast inquiet D. de Vert, altius paulisper rem repetamus, usus thuris jam ante Legem Moysis innotuit. Sed quo testimonio veterum assertum comprobabit? Hoc certe post Arnobium optimi quique scripturæ interpretes inficiantur. Verum etiam ultro concesserim usum adolendi thuris etiam in lege naturali obtinuisse. Id, D. de Vert rogo, a quo certior factus ctus sit? Thymiamata incendi primum cœpisse non ut honor aliquis Deo rependeretur, sed ne graveolens cæsarum victimarum fœtor hominibus incommodaret? Conjecturæ hæ non alteri fundamento, quam fidenti cuipiam audaciæ, qua vulgus credulum fallitur, innituntur. Si a Caini jam tempore Divino Numini terræ fructus affectu religioso offerrebantur; cur, quæso, D. de Vert thura, quæ æque a terra producuntur, ab iis segregabit fructibus, qui Domino non necessitatis, sed solius Religionis causa offerebantur, & cremabantur?

§. X.

Responsio ad auctoritatem S. Thomæ.

Senferat D. de Vert debilitatem conjecturæ suæ, ac forte metuens ne ob eam impeteretur, ejus auctor haberi noluit. Interea temporis eam pluries insinuat, ac pro viribus tuetur, Divumque Thomam in vadem adducit, in quem suam sententiam refundit. Verum quid illi prodesse poterat D. Thomæ auctoritas, si hæc totius exactæ antiquitatis ipsiusque adeo scripturæ testimonio refelleretur? Verum absit Sanctum Doctorem in hanc desciviffe opinionem. Non enim ille nobis contrarius est, & verba illa, quæ D. de Vert utpote conjecturæ suæ minime faventia consulto suppressit, divum hunc a calumniose afficta hac sibi injuria vindicabunt. In examen vocat S. Doctor, an usus suffituum Missæ Sacrificio conveniat? En quæ secundæ sibi factæ objectioni reponit: *Dicendum quod etiam thurificatione non utimur, quasi cæremoniali præcepto legis, sed sicut Ecclesiæ statuto. Pertinet autem ad duo. Primo quidem ad reverentiam hujus Sacramenti, ut scilicet per bonum odorem depellatur, siquid pravi odoris in loco fuit, quod posset provocare horrorem. Secundo pertinet, ad repræsentandum effectum gratiæ, qua sicut bono odore Christus plenus fuit &c. ideo undique thurificato altari, per quod Christus designatur, thurificantur omnes per ordinem.* 3. part. 9. 83. art. 2. ad 2.

En S. Thomæ locum, quem integrum non membris suis truncatum

afferre oportebat; sæpe enim usu venit ut quæ sententiæ a contextu sejunctæ minus rationi consentaneæ videbantur, nihil admirationis facessant, si antecedentia, & consequentia adjungantur. Ita locus hic nos edocet præceptum aliquod in Ecclesia teneri, quod thurificationis usum præscribit, monet nos pariter inter vera instituti hujus motiva annumerari finem, repræsentandi videlicet effectum gratiæ, & ob hanc præcipue repræsentationem mysticam thurificato undique altari omnes per ordinem fideles thurificari. Verum quidem est S. Thomam naturalis suffituum effectus mentionem injicere; verum quis inficias init optimum thuris odorem in causa fuisse, cur ceteris materiis præferretur, atque in sacris cæremoniis incenderetur? Nullus profecto id ignoravit, nec erat cur a D. de Vert de hac re edoceremur. Ast non hic quæstionis cardo vertitur. Illud unice quæritur unde hæc mens hominibus injecta sit, præstantissimi odoris materiam seligendi, quæ in loco sancti Sacrificii cremaretur? Forte, ut voluptuose nostræ titillentur nares, sensusque nostris suaveolenti hoc exhilarentur vapore? Minime quidem ipso S.Thoma testante, qui profunda erga divina mysteria *veneratione* permotam Ecclesiam id facere adstruit. Profunda itaque veneratio, & reverentia, intimaque cultus ratio primum momentum fuit quod piam hanc consuetudinem æque apud nos, & Hebræos induxit. En illud quod D. de Vert neque confiteri neque ullibi innuere voluit, quod in adducto S. Thomæ loco dolose suppressit, quodque systema suum omni soliditatis specie privat.

§. XI.

Alius a D. de Vert error prolatus confutatur. Prima luminum in cultu divino adhibitorum institutio; quæ ex universo Symbolica asseritur.

IIsdem nitar argumentis demonstraturus contra D. de Vert quod luminum usus introductus sit non ob puram necessitatem, sed in signum cultus honoris, & Religionis. Atque in primis illud sciscitor, num victimarum concrematio, fructuum thuris ceræ oleique existimanda nec ne sit unus idemque, cultus unum idemque sacrificii genus, quod a religione originem duxerit? Sed jam hanc ipsam consuetudinem, ex prima sua vetustissimaque institutione perpendamus.

Hæc mihi in Libro Exodi cap.25. sese objicit, ubi Deus formam candelabrorum septem brachiis, totidemque lampadibus instructorum præscribit. Cap. vero 27. tradit qua qualitate oleum luminaribus his inservitorum præditum esse debeat. Hic absque dubitatione prima institutionis reperiuntur incunabula: sed quæ ejus mens? Ad necessitatem ne unice respexisse Deum dicemus, an id tantumodo institutum fuit ut tenebræ ab obscuro loco depellerentur? Verum si hæc genuina institutionis est ratio, cur quæso necesse fuit ipsius mandato Dei totam noctem, qua nullus Sanctuarium intrare solebat, ardentes nutrire lampades? Non video, cur Deus legem tam seriam, tam determinatam, tam explica-
tam

tam tulerit de re, quæ rudioribus etiam ingeniis in mentem venisset; ac Sacerdos statis horis in Sancta Sanctorum ingrediens ab ipsa necessitate admonitus fuisset ut accensam facem ad rite sua in tenebroso loco obeunda munia secum ferret. Illud etiam hic addo, quod D. de Vert sententiam penitus prosternit; videlicet nihil minus necessarium fuisse, quam illustrationem loci illius, in quo celebre illud candelabrum collocabatur.

Primo. Nemo, ut dixeram Sancta Sanctorum toto noctis spatio adibat. Cui ergo necessitati inservire poterant tot ibi accensæ lampades ubi omnis aditus erat Judæis præclusus? Secundo. Unus Sacerdos Matutino & vespertino tempore ad offerenda solemnia munera huc accedebat. Mane quidem orto jam sole plenaque luce, vespere vero sub occasum solis necdum finita die, itaque lux hæc satis erat proculdubio ad illustrandam exiguam illam templi partem, quæ tenui tantum cortina claudebatur. Tertio. Esto, quod tum, cum munere suo fungebatur Sacerdos, obscuræ jam noctis tempus advenisset, an non abunde, ac pro necessitate prælucebat lumen, quod ad accendendas lucernas secum ferebat Sacerdos? Dein si septem his lampadibus necessitati tantum consulebatur, cur temporis tractu in Sacra Salomonis æde, claro etiam sole lampades hæ relucebant, testante Josepho, quem utpote Sacerdotis Officium obeuntem consuetudines templi latere nequierunt? Cur Salomon septenarium hunc lucernarum numerum decem aureis candelabris auxit? Non sufficiebant quippe illæ ad lumen præbendum unico homini angustissimum locum luce meridiana intranti?

Verum concedamus D. de Vert luminum usum hoc in loco fuisse necessarium; an inde defluit nullo institutionem eorum pollere mysterio? Quid ergo opus tam multiplices ritus adnectere qui neque necessitati inserviunt, nec jure a Deo tam severe imperata videntur, si sensus dematur mysticus? Cur tam exacte, tam anxie, tam accurate forma, mensura, pondus, materia horum candelabrorum præcipitur? Cur septem solum, non duæ, quatuor, aut sex lampades præcipiuntur? Cur olei species, & conficiendi methodus indicatur? Quodcumque enim oleum adhiberi minime poterat? Hic honor olivarum solum succo concessus; singulari addita lege, ut in mortario exprimatur, utque perfectissimus, limpidissimusque seligatur. Eum sane in meridie cæcutire necesse est qui non agnoscat omnes has actiones esse Religiosissimas, plenasque profundissimis mysteriis, præsertim cum a Deo ipso sub *Cultus*, & *Cultus perpetui* nomine indigitentur *Perpetuus erit cultus per successiones eorum a filiis Israel*. Ex c.27. v.2.

Luminaria itaque veteri in lege cultui Divino adhibebantur, non necessitatis gratia, ut D. de Vert somniavit; sed ob unicam Religionis majestatem. Quam veritatem, si Ethnicorum consuetudine confirmare necesse foret, haud equidem difficile id præstarem. Dæmon enim divini cultus perpetuus æmulator ut thuris adolendi ita etiam accendendarum lampadum consuetudinem, in templa, quæ ipsi Idololatræ dedicaverant invexit. Hinc cereorum, facum, lampadumque usus in falsorum Numinum cultum introductus. De cujus veritate indubitata plurimorum extant testimonia. Cicero, & Macrobius mentionem faciunt cereorum, qui

qui Deorum ſimulacris adnectebantur. Maximus Cynicus (a) Lucernas Deæ Hecati dedicatas arte Magica accendit ut in eorum conſpectu conſumerentur. Fortaſſe vox *Cereus* etymologiam nominis ſui a Cerere deducit, cujus in Sacrificio ardentes circumferebantur faces in memoriam earum, quibus illam in quærenda filia Proſerpina uſam fuiſſe fabulæ nugantur. Addam teſtimonium & antiquitate, & pondere omnibus ſuperioribus majus, Prophetæ videlicet Baruch, qui falſos Deos oculos quidem habentes ſed videndi facultate deſtitutos irridet, quod ſacrificuli *Lucernas accendunt illis, & quidem multas, ex quibus tamen nullam videre poſſunt*. Invictum ſane argumentum, quodque extra omnem controverſiam poſitum eſt. Non enim pro populo, aut Sacerdotibus, non ſola ſuadente neceſſitate, non utilitatis cauſa lumina accendebantur, verum in *illorum* id eſt falſorum Numinum honorem, & venerationem. Quod ſi Ethnici non alium finem, quam neceſſitatis præ oculis habuiſſent, perperam ſane Propheta Deos arguiſſet quod cultu non fruantur; nec honorem ſentiant, qui eorum venerationi non ſolum nunquam inſerviit, verum nec deſtinatus quidem fuerat (b).

Cicer. lib. 3. de Offic. Macrob. l. 1. ſatur. c. 7.

Paruch. cap. 6. v. 10.

§. XII.

Conſequutiones argumentorum præcedentium. Mens Legis naturalis, & Moſaicæ prævium de mente Eccleſiæ judicium præſtat.

Necdum tempus adveniſſe arbitror de cereorum, & thymiamatum in Eccleſia Chriſtiana uſu verba faciendi. Dabitur id poſthac præſtare. Nunc ratiocinationi a me adſumptæ non interrupta argumentorum ſerie inſiſtere lubet. His me circumſcripſi limitibus, ut cæremonias in incunabulis ſuis intuendas præberem, demonſtraremque eas non aliunde quam a cultu, myſticoque ſenſu originem ſuam duxiſſe, tempuſque deſſignarem quo ab ipſarum auctore Deo fuerint primum inſtitutæ, in lege quidem naturali per inſpirationem cæleſtem, in Moſaica vero per ſolemnes ſanctiones. Huc prima mentis intendenda eſt acies. Hic profundiſſimis myſteriis, & ſublimibus ſymbolis contextam telam me perſpicere opinor. Hi ſacri illi ritus ſunt, qui mentem meam ad altiſſima attollunt, quique per myſticam ſymbolorum a Deo ipſo traditorum viam, ad ejus magnitudinem, perfectionem, omnipotentiam penitus cognoſcendam perducunt.

Certum itaque & conſtans eſt, cæremonias, ſi finis primæ inſtitutionis perpendatur, neceſſario eſſe myſticas, eaſdemque actiones, quæ a D. de Vert rude naturalium, & neceſſariarum functionum chaos creduntur, optimo ordine continuatam myſteriorum eſſe ſeriem; quæ ad imbuendos ſalubri doctrina hominum animos ſub hiſce cæremoniis latent.

Faci-

(a) Eunapius in maxim. V. Jos. Laurentium in Collect. Monovii c. 2. de ſacris Gentilium.

(b) D. de Vert. T. 4. p. 161. non diſſentit, ante ipſum Jeſum Chriſtum lumina in cæremoniis prophanis venerationis cauſa adhibita, in eundemque finem ante Magiſtratus Romanos ignem præferri conſueviſſe.

Facili jam negotio intelligetur, quo principii mei ſcopus collimet, ac quiſpiam me facile antevertet in illis deducendis rationibus, quibus myſteriorum vim ſub huiuſmodi rituum velo latentem conſtantiſſime tuebor. Quis enim ſerio affirmare auſit legem naturæ, aut Hebræorum ſublimiorem ſuis in functionibus, quam Eccleſiam Jeſum Chriſti Sponſam extitiſſe? quis contendat, univerſas imperfecta illa lege cæremonias excelſis myſteriis animatas, Sanctiſſimis futurorum ſymbolis fulcitas fuiſſe, Eccleſiam vero Chriſtianarum *in omnibus*, aut *fere omnibus* ſuis ritibus non alia ratione quam neceſſitatis, vel commodi ductam fuiſſe, aut naturali inſtinctu permotam ad certos quoſdam adhibendos geſtus quippe quod, ut ait de Vert: *ferme omnes ac præcipue qui palam atque ex altiori loco verba faciunt ita ſunt a natura inſtituti ut voces ipſas cum geſtibus certoque membrorum motu conjungant*.

Verum quidem eſt ac indubitatum Religionis Chriſtianæ dignitatem majeſtatemque exigere, ne amplius Sacrificiorum importuna multitudine, externa luſtrationum purificatione, moroſo antiquæ legis oneretur pondere. Aſt honorine & gloriæ ejuſdem cedet, ſi omnino myſteriis careat, ſi cunctæ, aut pleræque rejiciantur Sanctiſſimarum rerum figuræ; ſi exterior noſter cultus congeſtam mortuarum ſolum functionum efficiat molem, in qua myſtici quidam vano & irrito conatu ſymbola ſcrutantur. quæ *non niſi poſt longum* tempus inventa, additaque ſunt, & inſipida prorſus doctioribus videntur? Fateor equidem, nos nequaquam ſignis egere, quæ futurum nobis vaticinentur Meſſiam verum nonne ſexcenta alia nobis ſuppetunt, de quibus edocendi ſunt fideles, quæque nulla efficaciori, nulla ſimpliciori, nulla faciliori methodo tradi queunt, quam ſi ſub ſymbolorum ſpecie & ſenſibus illorum objiciantur, & animo imprimantur? Hoc certe inſtituto myſteria antehac completa in memoriam iterum iterumque revocantur. Hac via cordis compoſitio, & ſanctitas, qua ad ſanctarum functionum exercitium accedere debent, menti eorum inſinuatur; ſic denique firmiſſima futurorum ſpes excitatur.

T. 1. præf. p. 38. & 47.

Jam qua ratione id melius præſtari poteſt, quam per cæremonias, & ſacrificia, quæ teſtante Auguſtino: *noſtra maxima utilitate ſignificativa ſunt omnia, & quarumdam rerum ſimilitudines*, & quæ tradente Concilio Tridentino inſtituta ſunt: *ut mentes fidelium per hæc viſibilia Religionis & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum, quæ in iis latent, contemplationem excitentur*? Profecto ſi cæremoniæ ad inſtructionem noſtram comparatæ ſunt, id habent profecto a myſteriis ſimboliſque, non vero a neceſſitate commodo aliaque huiuſmodi ratione; illæque unice vi myſteriorum, quæ concinebant, utiles fuere antiquis Judæis, atque ad hunc utilitatis finem tam apud Hebræos quam apud Chriſtianos inſtitutæ ſunt.

Aug. Ep. 101. ad Deogr.

Seſſ. 22. c. 5.

Convenit nobiſcum D. de Vert quod complures cæremoniæ a Judæis ad nos traductæ ſint; quid amplius, confeſſione hac ad evellendum radicitus ejus ſyſtema requiri poteſt? Quis enim dicet, ſi eæ apud Hebræos ſymbolorum locum obtinuere, illas apud nos ex hoc dignitatis gradum decidiſſe, cumque earum uſum retinuimus, nos non pariter earundem

dem sensum, mentemque suscepisse? Sensus porro mensque Judaici cultus mystica prorsus, symbolicaque fuerat. Non etenim necessitas, commodum, gesticulandique consuetudo cæremonias illorum constituerat. Omnia ad augendam cultus majestatem, universa ad indicanda quædam mysteria conducebant, suumque in singulis cæremoniis peculiare symbolum latebat. Sic animalia, terræque fructus Numini offerebantur, ut creaturis sancte, innocenterque uti unusquisque meminisset. Sic prona voluntate oneroso functionum morosarum jugo se subjiciebant Hebræi, ut zelum, pro tuenda amplificandaque supremi numinis gloria, patefacerent. Sic omnia symbolis figurabant, ut gratum de receptis animum, & certam de futuris bonis spem exprimerent. An non signa hæc ritibus illis quos Religio Christiana adoptavit, conjuncta permanere justum æquumque fuit? Imitati sumus suffitus, vestitum Sacerdotum, lustrationes, impositiones manuum, cur mysteria ipsa his cæremoniis inclusa rejicere debebamus? Dignumne Religione nostra, quæ tam sublimis, tam Sancta, tamque excelsa proponit, est, rudem solum illam corporeamque rituum massam suscipere, mentem vero illorum, & mysteriorum medullam omittere? Non ita rudis profecto fuit Christi Ecclesia nec Apostoli, primique fidelium Pastores tam mentis impotes; ut rejecto eo, quod in veteri cultu purum, purgatum, perfectumque elucebat, crassiora solum, vilia, & rudia in Ecclesiam transferenda delegerint.

§. XIII.

Novum argumentum Symbolicæ in cæremoniarum usu mentis, ductum a persona, moribus, & vitæ ordine Jesu Christi.

JUdicium de Ecclesiæ mente auctoritate ipsius Ecclesiæ feramus. Quod ut recte fiat, adducamus in conspectum nostrum cæremoniarum usum, ut a Christo observatus fuit, ac in illo tamquam in prototypo consideremus quid nobis imitandum, quid sequendum, quid sentiendum sit. Exercuit ille persæpe singulares quasdam functiones, quas merito cæremonias compellare queo; quòd non necessitati originem suam deferant, verum mystico suo sensu ad nos instituendos, doctrinaque divina imbuendos factæ esse videantur. Silentio prætereo cæremonias legis, quibus tam exacte satisfecit, omitto etiam complura miracula, quæ ea ratione perpetrata sunt, ut symbolica ratio nullatenus ab iis excludi possit. Ut sunt horror, conturbatio, lachrymæ, quas Deus in resurrectione Lazari ostendit. D. de Vert qui lutum in curationem cæci a Christo adhibitum naturalem ab Ethnicis petitam medicinam fuisse contendit, hic etiam reponet hæc repeti facile posse ab illo naturali horrore formidineque quam exanimis, putridique cadaveris aspectus hominibus incutere solet. Ad alia itaque recurrere necesse est, quæ Ecclesiæ cæremoniis & magis conformia appareant, & loquacitatem viri hujus penitus illinguem reddant.

Ejus

Ejus generis sunt illa, quæ ultimam cœnam, & Sacrosanctæ Eucharistiæ institutionem comitabantur. Sensus symbolicus, & figuratus hic tam clare expressus cernitur, ut in eo falli, ni cæcutiamus, nequaquam possimus. Initium a consueta cœna duxit, & ipsa hæc paschalis agni cœna symbolum secuturæ mox institutionis præsetulit. Qua peracta surgit, linteo se præcingit, Apostolorum pedes lavat, dein iterum mensæ accumbit, panem & panem quidem azymum assumit, consecrat, ac levatis in Cælum oculis Patri gratias agit. Nonne id genus singula totidem sunt cæremoniæ mysteriis refertæ non solum ad actionis hujus religionem augendam comparatæ, verum etiam ad instituendos animos nostros sexcentis aliis solidissimis doctrinis, quæ non alibi quam in expositione mystica detegi queunt? Nam quid nos non edocet panis ille azymus? Ipse S. Paulus (a) profundum hoc nobis patefecit mysterium. Illo enim interprete azyma hæc symbolum sunt: *veritatis, & sinceritatis cordis puri, & malitiæ carentis*. Discat nunc D. de Vert intelligere, & revereri sermonem mysticum quem Sanctissimi sapientissimique viri Deo afflati nos docuere.

Ast cur Dei filius panem, & vinum in Sacramenti hujus materiam elegit? An forte, quod hæc facile passimque inveniantur? Verum enim vero si id intendisset Deus, aquam potius quæ multo facilius comparari potest ubique gentium, in hujus Sacramenti materiam delegisset. Nulla itaque opportunior ratio afferri potest quam illa, quam S. Paulus indicavit, SS. Patres explicuerunt, & universa Ecclesia adoptavit? Panis quippe ex pluribus farinæ granis aqua conglutinatis compositus, vinum ex pluribus uvæ racemis acinisque expressum, unitatem fidelium figurant, qui cum Christo in unum, idemque corpus coalescunt. Hoc illud mysterium est, quo Dei filius in Eucharistiæ institutione collimavit. Indubitatum itaque est mysticum hic includi sensum. Si autem D. de Vert nullum Symbolum ne hic quidem videt id sibi tribuat. Ipse enim Apostolus: *Unus panis, unum* (inquit) *corpus multi sumus omnes qui de uno* 1. Cor. 10. *pane participamus*. Ecclesia vero cum perspectum habeat eam J. C. fuisse mentem in sua Liturgia preces, quæ evertendo Vertiano systemati abundantissime sufficiunt, effundit: *Domine unitatis, & pacis dona concede,* Secret. Miss. S. Sacr. *quæ sub oblatis muneribus mystice designatur*.

Verum ullane unquam cæremonia magis aperte mysterii significationem præsetulit, quam abjecta, humilisque illa pedum lotio? Consuetum id Ethnicis æque, ac Judæis D. de Vert clamitabit: Ast nequaquam, ut usitato mori obtemperet, cæremoniam hanc Christus peregit. Cur enim id non initio cœnæ adgrediebatur? Cur agni paschalis consumationem præstolatur? Itane mos viguit, ut medio epularum tempore convivarum pedes lavarentur? Majorum ne instituto receptum, ut Dominus, ut Magister, hoc erga servos, erga discipulos munere fungatur? Sed ne mysteria huic cæremoniæ involuta quempiam lateant, Joan. 13. ipse Dei filius cavet, dum sermone manifeste symbolico ait: *Qui lotus*

(a) *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio &c. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ, sed in azymis sinceritatis, & veritatis.* 1. Epist. ad Corint. cap. 5.

Ibid. *est, non indiget nisi ut pedes lavet.* De corporis ne, an de pedum munditie loquitur? Si primum, cur proditorem indicando dicit: *Jam mundi estis, sed non omnes.* Certo si de corporis puritate locutus fuisset, non video qua ratione Judam excipere potuerit, qui hoc sensu tam mundus quam cæteri fuerat cum ejus pedes Christus æque laverit. De anima itaque, & ejus puritate Deus verba facit. Ad præparationem ergo Eucharisticam, teste S. Bernardo (a) mystica hæc ablutio pertinuerat, ac recte cum S. Ambrosio asserere licet (b) *S. Petrum ideo recusasse Jesu Christi ministerium, quod non adverterit mysterium, quo de expiandis hæreditariis peccatis* edocebatur. Et hæc vera Jesu Christi in cæremoniis instituendis mens fuit. Quid mirum igitur si Ecclesia eam suis in Ritibus sequatur?

Revertamur jam ad D. de Vert, atque in argumenti locum illas ipsas Jesu Christi actiones in medium proferamus quas D. de Vert falsissimis suis principiis explicare non erubuit.

§. XIV.

Confutatio novorum D. de Vert errorum, quem sanus mysteriorum in actionibus Jesu Christi cæremonialibus sensus latuit.

Joan. 20. v. 22. JEsus Christus a mortuis redivivus, ut Apostolis suis novam Spiritus Sancti daret gratiam: *insufflavit; & dixit eis: accipite Spiritum:* En absque controversia actionem cæremonialem. Dic sodes, symbolicane hæc, an non? Vix equidem credo D. de Vert inficiari posse, a Jesu Christo actione hac Spiritum Sanctum designatum fuisse, cujus plenitudinem vocibus his super discipulos effudit. Jam si ita est, potuit ne
T. 2. p. 125. 126. 134. 135. non esse symbolica? Nihilominus D. de Vert cum de afflatibus in benedictione fontium, & exorcismis cathecumenorum consuetis differit, hoc perfracte negat, ac *mera* (inquit) *gesticulatio est, quam terminus ille Aspira aut Spiritus sibi deposcit;* aut ut clarius dicam est actio quædam, quæ ea ipsa verba comitatur quorum litteræ ipsam actionem exprimunt id genus est *afflatus ille, quem filius Dei super discipulos suos concedendo eis Spiritum Sanctum emisit.* Perperam igitur SS. Patres eam tanquam symbolicam intuebantur. Perperam S. Athanasius, (c) S. Basilius, (d) S. Ambrosius, (e), S. Augustinus, (f) S. Cyrillus, (g) Leontius, Euthymius, Beda, audacter dicam, omnes Commentatores, qui eorum vestigiis institerunt, perperam, inquam, in hac actione se cernere arbitrabantur figuram mysticam spiritus vitæ, quem Deus post creationem insufflavit. Perperam illi asseruerunt, eundem afflatum, qui pro-

(a) *Scimus, quia ad diluenda peccata, quæ non sunt ad mortem, & a quibus plane carere non possumus, ablutio ipsa pertineat.* S. Bernard.

(b) *Non advertit mysterium, & ideo recusavit ministerium . . . . Sed ideo planta ejus abluitur, ut hæreditaria peccata tollantur.* L. de Miss. c. 6.

(c) S. Athanasius, vel Auctor quæst. ad Antioch. q. 64.

(d) S. Basilius lib. de Spiritu Sancto cap. 16.

(e) S. Ambrosius in Psalm. 118. Serm. 20.

(f) S. Augustinus: *Insufflando significavit Spiritum Sanctum non Patris solius esse Spiritum, sed & suum.* Tract. 121. in Joan.

(g) S. Cyrillus Alex. *Ut sicut creati ab initio sumus, sic etiam renovemur.* Lib. 12. cap. 56.

protoparenti nostro animam omnibus gratiæ donis ornatam indidit, Apostolis copiosos illos thesauros, quos primus homo amiserat, iterum restituisse. Perperam quidam eorum deduxerunt, quod Jesus Christus symbolo hoc significare voluerit unitatem naturæ suæ cum Spiritu Sancto, & eum æque a se, ac a Patre procedere. Nihil hic D. de Vert quam rudem absque mysterio, absque symbolo gesticulationem perspicit: *mera* (ait) *est gesticulatio, quæ nullo alio effectu, quam certas voces comitandi pollet*. Ast hujusmodi opiniones an non ipsa temeritate refelluntur sua?

Jesus imponit manus illis qui ante ipsum sistuntur. Quid hoc sibi vult? Ecce tibi cæremoniæ genus cujus sensum mentemque detegere necesse est. Erat enim hujusmodi cæremonia jam antea apud Judæos usurpata. Nam Moyses, ut electionem septuaginta duorum seniorum confirmaret, & Josuam sibi in successorem substitueret, utrumque manuum impositione peregit. Eadem cæremonia Christi vestigiis insistentes Apostoli Presbyteros, & Diaconos consecrabant. Quid autem ritus hic præsferebat? Facile intelligitur hanc impositionem manuum in accipiente quidem qui se demittebat, ac fortasse etiam in genua provolvebatur manifestum fuisse submissionis ac subordinationis indicium: in dante vero symbolum auctoritatis ac potestatis. Cum enim manus potentiæ, viriumque humanarum instrumenta sint, opportunissime in imperii autoritatisque symbolum usurpatæ sunt; cum vero caput animæ, & rationis, sicque supremæ potestatis sedes sit, facile patet, illum qui auctoritatem suam subjectis sibi discipulis communicare velit id clarius designare non posse, quam imponendis cum gravitate quadam manibus super discipulorum capita. Hæc, aut non multum abhorrens mens fuerat Authori antiquissimo Hierarchiæ Ecclesiast. quæ vulgo S. Dionysio tribuitur (*a*). Hæc, hisque similia D. de Vert aut ignoravit, aut aspernatus est. Sic enim causam decidit: *Imponebantur manus, ut scilicet hoc attactu indicaretur, ac designaretur creatura, de qua agitur. Uno verbo, ut determinaretur subjectum, & ne quispiam in errorem induci posset*. Et alibi dicit: *Omnis precatio super aliquam creaturam facta jure postulat, ut singulari extensionit, aut impositionis manuum designatione conjugatur*. Id ille innuit generaliter quidem de omni manuum impositione, particulariter vero confirmat non solum Jacobi exemplo intuitu filiorum Joseph, quod supra adnotavimus, verum etiam Jesu Christi infirmos, & infantes ad se adductos benedicendi instituto. Cunctæ hæ manuum impositiones ut sensit D. de Vert gestus quidam fuere ad designandum subjectum opportuni, imo vero necessarii, ne forte adstantes deciperentur. Hæc jecit defensionis suæ fundamenta, hisque confisus tuetur asserta sua: *In origine cæremoniarum nulla unquam nec latuisse, nec quæsita fuisse mysteria*. Tom. 2. p. 41., & 230. & 136.

Satisne Auctori nostro, qui tantum sibi de diligentissima naturæ pervestigatione gloriatur, natura perspecta fuit? Digitis, ni decipior,

F 2 non

(*a*) *Pontificis manus impositio designat hierarchicam protectionem, qua tamquam filios paterno fovet affectu, & statum, virtutemque Sacri Ordinis impertitur, adversariasque potestates procul ab illis abigit*. C. 5. p. §. 3.

non manuum impositione hominem, quem designare cupimus, demonstramus: aut si forte id manu fiat, unicam solum, non duas adhibemus: gestu denique hoc vix alias utimur, quam cum aperta erroris suspicio
T. 2. p. 137. subest. Verum id ne Moyses verebatur cum Josue ac 62. senibus manus imposuit ne populus deciperetur, id ne verebantur accusatores Susannæ qui ut putat D. de Vert illi manus imposuere, illam ipsam esse quam accusabant, demonstraturi? Quid autem necesse erat Jesu Christo quibus benedicebat, manusque imponebat, cuipiam demonstrare? Inspiciat paulisper sacros libros, & reperiet veram impositionis manuum parvulis impertitæ causam fuisse preces populi efflagitantis: *ut tangeret eos*.
Marc. 10. Luc. 10. T. 1. p. 133. Quippe attactum hunc nequaquam ut *usitatam tritamque gesticulationem*, sed ut cæremoniam sanctam, ut incitamentum fidei, ut quamdam consacrationis speciem suis infantibus utilem futuram respiciebant.

Tertium exemplum a benedictione Ascensionis die a Christo Apostolis data desumptum est (*a*) a quo adferendo profecto abstinuissem, nisi D. de Vert ipse fateretur Dei filium efformato manibus crucis signo discipulos benedixisset. Unde ejus usus tam frequens, tamque facer apud Christianos invaluit. Ac istud ipsum me in maximam admirationem trahit, quod cum D. de Vert hæc omnia probe cognoverit, tamen Sanctissimo huic signo omnem mysticam significationem detraxerit, & continuationem introductæ, inveteratæque apud Judæos consuetudinis asseruerit. Accipe ipsa auctoris verba: *Sacerdos in veteri lege populo benedicens manus in quatuor templi partes extendebat sicque duas se intersecantes lineas describebat. En actionem simillimam ei, quæ verba* Benedicat Vos *concomitatur. Quæ tamen & anterior recepto in Ecclesia Crucis signo, & independens a signi hujus repræsentatione est... ast cum hæc benedictio formam Crucis apprime effingat, pedetentim ab Ecclesia Judaica in Christianam transiit... & primi Christiani utriusque similitudine perculsi, ipsa quasi natura ducente actionem hanc perpetuarunt, adoptaruntque. Non quidem ad quatuor mundi plagas indicandas, sed ad quatuor Sanctissimæ Crucis signi extremitates figurandas respicientes*. Coactus dein (*b*) S. Hieronymi testimonio confiteri Jesum Christum in Cælos ascendentem crucis signo discipulis benedixisse rem ita detorquet: *Benedicens Apostolis se ab illis separavit, manibus in quatuor orbis plagas ac sic in Crucis formam extentis; antiquam consuetudinem secutus; cum enim Apostoli revera plures essent, ac forte mutuo distarent, ita necessarium videbatur manus in plures situs convertere*.

Itaque antiquissimam, augustissimamque Christianorum cæremoniam tamquam rudem Judaicæ consuetudinis imitationem traducit ipsamque apud Judæos institutam fuisse prædicat ad designandos illos quibus Benedictio impertiebatur; nec intendit animum Auctor noster in Tertullianum, qui cum Crucis signum apostolica traditione ad nos pervenisse scribit, sermonem de eo instituit non ut adhibito ad benedicendum Populum sed quatenus illo utebantur Christiani ut se ipsos consignarent, ac ve-

(*a*) *Elevatis manibus benedixit eis, & ferebatur in Cælum*. Luc. 4.

(*b*) S. Hieronym. in cap. 69. Isaia in hæc verba: *Ponam in eis signum*.

ac veluti salutaribus armis contra hostiles incursus munirentur, ac propterea quin illud ad qnatuor mundi plagas referrent. S. Basilius etiam cum de ritu hoc differit, mysticum solum asserit sensum declarandi videlicet figurata in corpore nostro cruce spem, quam in illa collocamus (a).

Incassum D. de Vert ad leniendam sententiæ suæ asperitatem addidit: *Christianos non amplius ad quatuor orbis fines, sed ad quatuor Crucis extremitates respexisse*. Et alibi: *Cæremoniam hanc statim ac a Christianis usurpata fuit ab iisdem traductam fuisse ad referendam Crucem Salvatoris nostri quæ hanc cæremoniam veluti consecravit; obtinuitque ut pleraque omnia nostræ religionis munia cum hoc signo coniungantur:* Ast cui bono subdolæ hæ retractationes, quæ novis additionibus convellnntur; quæque continuo nos ad veram systematis sui mentem sententiamque revocant? Facile hic loquendi modus hominem præsefert, quæ mente premit dicere metuentem. Vix enim sub maligna quadam luce sententiam suam videndam præbnit, ut statim tenebras offundat, donec plus audaciæ nactus confidentius paulo prodit. Pouit principia, sed consequutiones aut lenit, aut reticet, ut sic sanorum criticorum evitet judicia. Levis armaturæ, & de Parthorum grege militem video, qui emisso telo terga vertit, post gravissimum inflictum vulnus. Difficile illum impetere, attingere, capere. Plaga tamen, quam intulit, non minus funesta est. Nihilominus non penitus impossibile est, cogitationes ejus assequi, & detegere. Si enim cognoscit, motum manuum benedicentium in memoriam Crucis Jesu Christi a Christianis susceptum fuisse, dubitarene quispiam poterit de sensu ejus allegorico? Ast illius judicio allegoria omnis: *arbitraria est, nec primæ institutionis*: sed tacite ac pedetentim in hnjusmodi ritus irrepsit; hæc autem consuetudo multo prius obtinuit quam ab Ecclesia Crucis nomine appellaretur. Postremo addit, Jesum Christum Apostolos, ac parvulos hoc more non aliam ob causam benedixisse. Quam ut quatuor mnndi designaret plagas; minime vero ut symbolum esset quod Dominicam Crucem in animum revocaret. Quidquid demum S. Hieronymus, aliique Patres clamitent.

Confitear oportet D. de Vert opinionem suam Jansenii Gandavensis auctoritate fulcire. Ast recte ne id præstitit, dum ea solum profert, quæ sententiæ suæ favent, ea omittit, ac rejicit quæ priora illustrant, ac corrigunt? Verum quidem est Jansenium dicere quod Sacerdos veteri in lege populum benedicendo hos manibus motus fecerit; sed immediate subjicit: *cum aperto Crucis Christi mysterio*. Si igitur hic apud ipsos jam Hebræos Crucis Christi symbolum extitit, recte Jansenius inferre potuerat, primos Christianos qui hanc cæremoniam ob mysticam suam significationem adoptaverant, ab Judæis exemplum sumpsisse. Et hoc ipsum est, a quo D. de Vert tam vehementer diffidet. Cum in Crucis signo nihil aliud videat quam antiquissimi, & sola necessitate introducti moris insensibilem continuationem, cui demum decursu temporis allegorica accessit significatio.

In cap. 5. Ecclef. ad v. 23.

Idem

(a) S. Basilius l. de Spiritu Sancto c. 17. *Christum, signemus, quis scripto docuit? Ut signo Crucis eos, qui spem collocarunt in*

§. XV.

Idem Apostoli de mente symbolica, & mystica senserunt.

Satis abundeque me superiore sectione probasse arbitror Jesum Christum Ecclesiam suam proprio docuisse exemplo, qua ratione, quaque mente cæremonias adsciscere debeat. Institerunt hujus vestigiis Apostoli, ac eundem in cæremoniis instituendis symbolorum scopum sibi præfixerunt. Ad quod confirmandum unum, alterumve sufficiet exemplum afferre, quibus hæc perpetuo propagata symbolorum ratio ac disciplina clarissime constabit. Originem illa suam in ipsis legis naturæ sacrificiis sumpsit, deinde non interrupta serie in legem scriptam defluxit. Unde a Christo in Novum Testamentum translata, & Apostolis communicata fuit, qui eam in Ecclesiam transmiserunt; itaut Ecclesia eam jure optimo in materiam cultus sui, & in objectum piæ natorum suorum devotionis adsumere possit.

Ep. c. 11. In Epistola ad Corinth. S. Paulus declarat, qua modestia, & vestium decore fideles in publicis Christianorum cœtibus comparere debeant. Fœminæ ibidem absque capitis tegmine, ac velo, viri contra Ethnicorum in modum contecti precibus vacabant. Non id patitur Apostolus, ac præcipit, ut posthac Viri aperto capite, fœminæ vero velatæ ad augusta Religionis sacra accedant. En ritus, en cæremoniæ species, videlicet quo habitu Christianos sanctis Mysteriis interesse deceat, ab Apostolo præscripta: quam non arduum, quam facile foret secundum D. de Vert principia obvias naturalesque legis hujus rationes reddere? Dolendum profecto eum de hac re nullibi sermocinatum fuisse: attulisset sane profundissimas commodi, sanitatis, utilitatis causas. Videor mihi illum ita disserentem audire: quid mirum fœminis capitis tegmen præceptum fuisse, utpote delicatiori præditis corporis habitu, quæque infirmitatibus nudo capite facilius obnoxiæ essent? Viris vero quibus verba facienda, ac gerenda cura de aliis erat, velamen omne impedimento fuisset. Fortasse etiam D. de Vert Rabbinorum ac poetarum testimonio fretus morem hunc a Romanis, aut Judæis desumptum comprobasset. Sed alia Apostolo mens fuit (a).

Non prætermittit quidem gentium Doctor rei hujus rationes reddere, verum rationes ex intergo mysticas. Vir non debet velare caput suum, quoniam imago, & gloria Dei est; sed cur fœminam coopertam, tectamque adesse oportet? Modestiæne causa? Verum non ob modestiam tantum hæc jubet Apostolus, sed quia obedientia ac demissio animi hunc sexum decet. Necesse itaque fœminis est velum subjectionis symbolum gestare. Nec tamen hic sistit Apostolus? Quin imo. Ipsam etiam naturam S. Paulus ratione symbolica explicare studet. Cur, inquit, fœmina tam prolixos longosque a natura recepit crines? Ideo videli-

(a) Ep. 1. ad Corinth. c. 11. v. 7. *Vir non debet velare caput suum, quoniam imago, & gloria Dei est, mulier autem gloria viri est..... Ideo debet mulier potestatem habere supra caput. Ipsa natura docet vos.... Mulier si comam nutriat, gloria est illi, quoniam capilli pro velamine ei dati sunt &c.*

delicet ut naturali hoc velamine doceat eam ſemper velatam eſſe debere. Non cerebri fœminei humiditas, quæ abundantius capillis nutrimentum præbet, incrementi eorum cauſa eſt; verum Creatoris voluntas, quæ myſtico fine tam diffuſam conceſſit cæſariem qua monerentur ut perpetuo velo tectæ incederet. Ecce venerandas Apoſtoli ideas? Quæ ſi e myſteriorum numero eliminentur, nullum profecto umquam in rerum natura ſymbolum extitit.

Enarrat S. Joannes in Apocalypſi (a) ſe vidiſſe Angelum offerentem ante Dei altare thuribulum thymiamatis refertum. Ubi per tranſennam adnotare lubet thura hæc in Cælo nequaquam ad fugandum inamœnum ab immolatis victimis effluentem odorem cremata fuiſſe. Angelus hic thymiamata incendit, & ſuavis ex iis fumus ante Domini exurgit faciem. En venerandam & dignitate miniſtri, & ſanctitate loci cæremoniam; aſt quis ejus finis? Apoſtoli mentem accipe: *Orationes Sanctorum ſunt, & preces fidelium quæ ante thronum Dei aſcendunt*. An unquam D. de Vert explicationem hanc ſuſcipere poterit, qui ſemper a cauſis, quæ vulgo venditantur myſticæ, quæque plus gratiæ, quam ſoliditatis ſecum ferunt, vehementer abhorruit? Aſt idem Apoſtolus de Eccleſia Agni ſponſa loquens ait: *datum eſſe illi, ut cooperiat ſe byſſino ſplendenti, & candido*. Aſt latet ne ſub loc ſymbolo figura quæpiam abſcondita? Certe quidem, & illa a S. Joanne ita detegitur: *Byſſinum*, ait, *juſtificationes ſunt Sanctorum*. Nonne hujuſmodi explicatio myſtica omnino eſt? Verum hæc parum ſane D. de Vert arridebit, nomini ita omnibus ſacris cæremoniis inſenſo, ut non ferat Sacerdotum caſulam pro ſymbolo charitatis haberi, quamquam hæc univerſæ Eccleſiæ mens ſit. Quid quæſo reponit, dum Apoſtolum dicentem audit: *Byſſinum juſtificationes eſſe Sanctorum*? Apoc. c. 19. v. 8.

Adjungamus argumentis noſtris exempla ex iis rebus deſumpta, in quibus D. de Vert firmiſſima cauſæ ſuæ ſubſidia, inveniſſe arbitratur.

§. XVI.

Ejuſdem argumenti continuatio. Mens myſtica S. Pauli circa baptiſmatis cæremonias. Exotici D. de Vert errores.

Nihil certe aut elegantius, aut ſublimius exiſtimandum cenſeo explicatione illa ſymbolica, quam nobis Paulus de baptiſmate, reconditiſque ejus myſteriis tradit. Apoſtolo interprete Sacramentum hoc nobis apertam mortis, ſepulturæ, & Reſurrectionis Jeſu Chriſti figuram exhibet. Hæcque illa tria myſteria ſunt, quorum compos baptizatus efficitur. Unde Apoſtolus ipſas cæremonias baptiſmatis fidelibus probe perſpectas credens eaſdem ut ſymbola operationum ſupernaturalium

(a) Apocalypſ. c. 8. v. 3. *Angelus ſtetit ante altare habens thuribulum aureum, & data ſunt ei incenſa multa, ut daret de orationibus Sanctorum omnium ſuper altare aureum, quod eſt ante thronum Dei.*

lium gratiæ proponit, quæ vivifica hac lustratione baptismo suscipientibus infunditur. Homo itaque hic juxta Apostoli effatum, cum vestibus origines, occasiones, affectusque criminis deponit, pristinis sensuum voluptatibus, ac concupiscentiæ cui antea vivebat, nuncium remittit (*a*), & derelicta mundanæ vanitatis semita, mortem quamdam mysticam oppetit, sicque mortis Jesu Christi fit particeps. Salutari aqua, qua super infunditur, aut cui immergitur, coopertus Christum sepulchrali lapide contectum imitatur. Excendens denique a divino hoc lavacro nova prœditus vita, cui charitas omnes præteritorum criminum fœces abstersit Resurrectionis Jesu Christi compos, & imago efficitur.

Et hoc in causa est, cur qui recens Baptisma susceperit; *regeneratus*, Baptisma vero ipsum *secunda* quædam spiritualis nativitas appelletur. Vita quippe illius omnem extra controversiam nova, atque ab anteacta penitus diversa est. Cum vita animæ in cogitationibus, affectibusque collocetur, quæ omnia in aliam transmutata sunt formam, & terreno extricata cœno, sordibusque purgata ex mundanis pura, cœlestia, & divina evaserunt. Jure igitur vita nova dicitur, quam lustratus in baptismo recepit, cumque vita per nativitatem inchoet, recte etiam nova hic reperitur nativitas, imo *novus homo*. Non enim ille est qui vivit, sed Jesus Christus, qui vivit in illo, cumque antea non alia frueretur vita, quam animali, quam ab Adamo per generationem carnis suscepit, ab eo statim tempore, quo per aquæ salutaris lustrationem Charitatis in eo diffusum est donum, ita Jesu Christo insertus est, ut unum, idemque prorsus cum eo efficiat corpus. Sicut autem membra inferiora quæ a superiori vigorem suum, conservationemque communicato, & mutuo humorum, spirituum, & sanguinis motu recipiunt, eandem cum eo vitam spirant: ita pariter anima fidelis Jesu Christo unita, eandem cum illa, quam in resurrectione resumpsit, vivit vitam, eademque animata est charitate. Ipse ille Spiritus, inquam, Sanctus, qui vivit in Jesu Christo, quique omnium suarum actionum principium existit, in eandem expanditur animam, & in ea omnium actionum supernaturalium causa, & scaturigo est, quas nova hac in vita elicit, atque præstat.

Noscunt illi, quibus hic S. Pauli textus non latet hanc fuisse Apostoli mentem imo eodem me uti loquendi genere, iisdemque pene vocabuli, quibus utitur Apostolus qui profecto se Spiritum Dei habere existimabat, ac revera habebat, qui ex industria usurpatas in Baptismate cæremonias explicabat; ac mysteria detegebat ut fideles instituerct de hujus Sacramenti natura. Hoc ille non solum sexcentis in locis innuit, iteratque, verum non raro tanquam res nulli amplius obscuras, aut ignotas, sed patentes; & claras præterit, ac tanquam aliunde indubitatas supponit. Quis dein in animum inducat suum, D. de Vert ausum fuisse hæc omnia convellere mysteria? Proque systematis sui fundamento, ac ad evertendam explicationem mysticam ea ipsa adscivisse argumenta, qui-

(*a*) *Aqua in baptismo mortis exhibet similitudinem, corpus velut in sepulchro recipiens, Spiritus vero vim vivificam immittit, a morte peccati, renovans animas nostras in novam vitam*. S. Basil. l. de Spir. S. c. 15.

quibus tam eximie symbolorum fulcitur dignitas? Sed audiamus peregrinam ejus de hac re doctrinam.

Cur (inquit ille) *concessum, ut totius corporis in Baptismi cæremoniis adhibita immersio, in simplicem convertatur superfusionem?... Ideo videlicet quod notum est, hunc immergendi modum originem suam ab illa deducere consuetudine, qua infantes ipso nativitatis exordio physicas ob rationes lavari solent ... quod si Ecclesia immersionem hanc eo præcipue fine institutam credidisset, ut nos admoneret, quod sicut in mortem Jesu Christi baptizati, ita pariter cum illo mystice sepulti simus antiquam baptismatis rationem summo studio conservasset.* Dum vero D. de Vert de sensu mystico D. Pauli a nobis adducto aliquid dicendum putaret, hæc addidit. *Sanctus Paulus magnificas fecit allusiones &c. Verum aliud est occasionem ab immersione sumere ad reperiendas allusiones, & explicationes, metaphoras, & comparationes, aliud hanc actionem intueri, tanquam quæ in origine sua determinata fuerit ad repræsentandam, & significandam spiritualem fidelis cum Jesu Christo sepulturam. Paucis; universæ hæ meditationes spirituales, & symbolicæ nequaquam causam, & principium immersioni dederunt. Cum non appareat eas ut scopum institutionis suæ præstitutas fuisse, sed contra eluceat immersionem antea jam institutam decursu temporis omnibus hisce symbolis mysteriisque ansam præbuisse.*

Ita D. de Vert ratiocinatur, ac præterea Tom. 2. cap. 2. de actionibus differens, quæ usu receptæ certas vocum expressiones postularunt, inter has Baptismum collocat, cujus usus has voces: *Ego te baptizo* secum tulisse, & exegisse videtur. Addit post in adnotatione: *Non quod hæc exprimendi formula non ejusdem cum Ecclesia sit antiquitatis... Verum quod ablutio exterior, quæ Baptismi materiam efficit, jam apud Judæos in recipiendis proselytis in more fuerit .... Notumque sit a Judæis infantes primo nativitatis exordio ob rationes supra adductas lotos fuisse.* In nota dein margini affixa ita progreditur: *Hæ rationes cum naturæ, & physicæ maxime conformes sint, morem hunc omnibus communem, necessariumque reddidere: natos ad flumina primum deferimus ait Virgilius de quibusdam Italiæ populis loquens, quibus adde* (ita in supplemento prosequitur) *Gallos pariter liberos suos primum e matris utero prodeuntes aquæ frigidæ immersisse.* Tom. 2. p. 218. Ibid. p. 371.

Paulo infra ait: *Ad imitationem primi hujus Balnei apud Hebræos mergebantur proselyti. Post Baptismum hunc considerabantur, tanquam innovati, & regenerati, idest denuo creati, geniti, & nati. Propterea novæ creaturæ, novi homines appellati, ipsumque secundum eorum Baptisma secunda generatio, seu secunda nativitas. Uno verbo nova vita. Omnes figuratæ loquendi formulæ, quæ cum ipso Baptismatis usu in Christianam transierunt Religionem.*

Patere credo omnibus, in quos errorum devios tramites hæc doctrina deflexerit. Præsertim si sub uno aspectu collocentur, quæ D. de Vert sparsim in suis libris disseminavit, ut forte sic Lectorum pietati parceret quam temeraria hujusmodi commenta percellerent; quæ ut recte expendi possint, ad hasce quatuor propositiones revoco, quæ simul

 nexæ

nexæ omnium maxime exoticum effingunt systema. Itaque juxta D. de Vert, sententiæ D. Pauli circa mortem ac sepulturam Jesu Christi: *Sunt metaphoræ, & meditationes symbolicæ, quæ non videntur cum Baptismi institutione connexæ fuisse*, sed rationibus physicis ab Apostolo supra inductæ.

Secundo. *Symbolum mortis, sepulturæ, & resurrectionis Jesu Christi adhæret solum immersioni, & non superfusioni Baptismatis, ita ut hoc Sacramentum posteriori modo impetitum non amplius horum mysteriorum figuram exprimat, nec Ecclesia illud ut typum horum symbolorum intueatur.*

Tertio. *Baptismus Christianorum est usus, necessitate physica introductus, qui a Judæis inter cæremonias assumptus, a Christo in materiam hujus Sacramenti adoptatus est.*

Quarto. *Nomina regenerationis, vitæ novæ, &c. sunt expressiones ab Hebræis desumptæ, ut Christianis applicentur sacris.*

Hasce quatuor propositiones paucis expendamus.

§. XVII.

Confutatio præcedentium errorum D. de Vert, circa Baptismatis mysteria.

EXordium a prima ejus propositione duco. Multum sibi D. de Vert, multum doctrinæ suæ tribuit, at nescio quo sui amore ductus confidit nos cæcos in illius verba descensuros, ac licet nullas probationes, nullas rationes, nullam auctoritatem proferat, quibus probet S. Paulum meditationes solum symbolicas, & metaphoras superinductas, *quæ a Jesu Christo institutæ fuisse minime apparent*, de Baptismi mysterio apportasse, omnes tamen peregrinæ huic opinioni subscripturos putat. An non perspexit hæc esse oracula, & revelationes a Deo ipso patefactas? An ignorare potuit, Apostolum eodem prorsus afflatum spiritu, qui Jesum Christo in Baptismatis institutione adfuit, locutum fuisse? Idem certe est spiritus, qui cæremoniam hanc sancivit, idem, qui explanavit: Cui ergo melius constare poterant hujus Sacramenti rationes (a)? Jam si Spiritui placuit, nobis per Apostolum Baptismi institutionis mysterium, & scopum detegere, quis mysticas has meditationes Apostolo tanquam proprii ingenii fœtum affingat? Quis ausit dicere Paulum privato spiritu *allusiones has symbolicas supra induxisse, aliudque longe esse si quis cæremoniam hanc in sua intueatur origine.*

Verum etsi concederem S. Paulum hic non alterius quam privati hominis vices sustinere, qui absque supernaturali divini Spiritus ope loquitur, illud tamen a nemine, nisi improbissimo, negabitur, eum sinceri, verique Historici fidem mereri. Quod si igitur hac sola indutus persona testimonium ederet de mente, qua Ecclesia sui temporis Baptismi mysteria amplexata fuerit, quis dubitare præsumat, hanc non fuisse Ecclesiæ mentem circa Baptismatis mysteria? Non enim hæc nobis ut proprios ingenii

(a) *Quis enim novit profunda Dei, nisi Spiritus Dei?*

genii sui partus proponit, verum ut rem omnibus fidelibus dudum notissimam. Mens itaque Ecclesiæ circa Baptismi mysteria, tam vicino, tamque conjuncto Sacramenti hujus institutioni tempore, an non eadem cum institutionis scopo, & fine considerari debet?

Ast video quæ D. de Vert in errorem abripuerunt. Arbitrabatur ille typum mortis, sepulturæ, & Resurrectionis Jesu Christi nulla ratione Baptismo super fusionis, sed singularibus immersionis circumstantiis annexum fuisse. Et hoc est, quod ei persuasit, Ecclesiam eodem tempore ideam sustulisse mysticam, quo Sacramenti, & cæremoniarum immutavit circumstantias. Unde consequi credidit ideam hanc mysticam non debere considerari nec ut rem revelatam, nec ut primæ suæ institutioni conjunctam. Sed hic ipse secundus D. de Vert error est. Patet enim symbolum hoc cum Baptismate conjungi, quacumque demum ratione impertiatur mortis, sepulturæ, & resurrectionis Jesu Christi. Non aliud in sententiæ meæ confirmationem adsciscam argumentum, quam ipsius S. Pauli textum qui baptismo figuram hanc generali significatione, nullaque addita restrictione tribuit. Verbum enim Dei litterali sensu, & juxta terminorum vim interpretandum est. Ast unde quæso D. de Vert desumpsit, hunc S. Pauli locum de sola immersione loqui, & Apostolum omnem aliam rationem conferendi Baptismatis. Generaliter hic, de Baptismo differitur, atque ut ab ipso Jesu Christo institutus est. Verum constat Baptismum ita institutum fuisse, ut valide administretur, quacumque demum ratione impertiatur. Indubitatum ulterius est tam immersionem, quam superfusionem a Filio Dei institutam fuisse, ac utramque pari ratione effectum huic Sacramento annexorum virtute gaudere. Idem igitur quoque de mysteriorum huic Sacramento conjunctorum participatione sentiendum, quæ secundum S. Paulum in typo symbolico mortis, sepulturæ, & Resurrectionis Jesu Christi consistunt.

Non equidem inficior immersionem fuisse imaginem horum mysteriorum & magis expressam, & ob hanc causam magis usu receptam. Verum cum ea nunquam absolute necessaria habita fuerit, non raro contigit, ut ea omitteretur; & id forte primo etiam Ecclesiæ sæculo, pluribusque vicibus quin tamen aliquis unquam in mentem induxerit suam, mutatis lustrandi cæremoniis conjunctum Baptismati divinorum mysteriorum typum cessare. Posuit hoc defunctus D. Meldensium Episcopus pro certo suæ expositionis fidei principio. *Non ultima* (inquit) *& omnibus numeris absoluta sensibilis figuræ requiritur repræsentatio*; *sufficit ut effiguratio, & expressio mysterii* (mortis Jesu Christi) *& effectus gratiæ substantialiter in Sacramento reperiatur*.

§. XVIII.

Continuatio ejusdem refutationis. Baptismus minime a necessitate, tanquam ab origine sua repeti potest.

Tertio loco D. de Vert contendit Baptismum Jesu Christi tempore minime novam fuisse consuetudinem. Semper enim hæc consuetudo viguit, ut infantes primum in lucem editi lavarentur. Non raro apud integras etiam gentes in more receptum legitur, ut liberos suos vix natos, aut sanitatis, aut firmandorum membrorum causa in fluvios vel aquam frigidam immergerent. Cæremonia igitur hæc ut videtur D. de Vert, in earum numerum rejicienda erit, quæ originem suam necessitati debet. Verum an Catholici Romani, an viri Religiosi hic sermo est? Quod medicus Confessionis (a) Anglicanæ similia nobis perfricta fronte, ac serio proponat principia; quod consuetam antiquis in Baptismate immersionem cavendarum infirmitatum causa introductam asserat; quod conqueratur de neglecta in Ecclesia immersione, ex quo complura incommoda ut ait, in sanitatem nostram defluxere, quod denique hac præcipue ex causa in antiqua Ecclesia vigiliis Paschatis, & Pentecostes Catechumenos baptizatos nugetur, quod id anni tempus balneis aquæ gelidæ maxime conveniat quod denique hujusmodi ineptias hæreticus homo effutiat, nihil prope modum admiror. Verum easdem in sinu Ecclesiæ Jesu Christi venditari, & ex penetralibus Sanctuarii similia somnia prodire, quis unquam ferat?

Nonne ipsa Fides, ipsa Theologia, quid dicam, ipsa sana ratio, historiarumque veritas conjunctis viribus ridiculas has evertunt fabulas? Certum quidem est recens natos infantes lavari consuevisse quid autem refert insulsa hæc adnotatio dum aliunde constat, nequaquam hunc populorum morem fuisse, qui Jesu Christi ad instituendum sub externæ lotionis symbolo Baptismatis Sacramentum determinavit? Primo enim non unice pro infantibus sed etiam imo vero potissimum pro adultis institutum Baptisma est, ac pro illis qui actualem fidem ad hoc Sacramentum afferre possunt. Jam vegeta, & provecta ætate ab Ecclesiæ exordio baptizabantur, & quamquam infantium Baptismus ignotus eodem tempore minime fuerit, non tamen tam communis, ut hodiernis diebus, exstiterat. Ubi infrequens prorsus, & rara adultorum contigit lustratio. Secundo: quis precor eo delabetur amentiæ ut credat, si aut nulla unquam fuisset consuetudo recens natos in fluminibus lavandi, aut si illos ita mundandi nulla ursisset necessitas, Jesum Christum Baptismum suum non instituturum fuisse? Instituisset eum profecto, & causæ, quas hanc in rem SS. Patres, & Theologi adducunt, nullam prorsus cum venditata illa necessitate connexionem tenent, ac a quarumdam nationum moribus nihil omnino pendent. Doctorum quippe horum judicio, Salvator Noster cæremoniam hanc præ cæteris elegit, primum quia aqua omnium fluidorum maxime communis omni in loco reperitur, qui

(a) *D. Joannes Floyer de Liechfield Anglus in Libro suo Ψυχρολογία seu historia balneorum frigidorum.*

qui ab hominibus habitatur, nec domicilium a quopiam ibi constituitur ubi aqua careamus. Itaque certi sumus ea nobis nullibi gentium defuturam. Dein, cum elementum hoc ad eluendas maculas, & detergendas sordes ex natura sua ordinatum esse videatur, maxime etiam conveniebat ad effigurandam illam interiorem purificationem, quam Sacramentum hoc intendit, & operatur. En Auctorum Ecclesiasticorum sententiam. His D. de Vert concludere se debuisset limitibus. Ast derelinquendum sic illi fuisset systema suum, cognoscenda pro genuina institutionis Sacramenti causa allusio mystica ablutionis exterioris, cum purificatione interiori; quæ tamen omnia nostris omnibus tanto conatu subducere studet illud ad summum concedit, quod symbolicus hic finis aliqua quidem causa dici queat, sed secundaria solum, quæ primæ innititur ab inveterato Ethnicorum, & Hebræorum more deductæ, & a necessitate fœdata corpora mundandi desumptæ.

Ast qua fronte rem tueri audet a Scriptura Sacra expressis verbis convulsam? Nam quid apertius, quid fortius contra opinionem suam dici valuit, quam illud Divi Petri: *Salvos nos fecit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio*. Quid hic consilii capiam? An in D. de Vert opinionem abeam, qui nobis pro præcipuo Baptismatis effectu, & prima institutionis suæ causa naturalem corporis sordium ablutionem proponit? An Apostolo contrarium declaranti assentiar? Tom. 1. p. 375.

Quamquam ut verum fatear hic videtur resipiscere D. de Vert dum proposita hac Divi Petri auctoritate ita ratiocinatur: *Non carnis depositio sordium*, inquit Divus Apostolus Petrus, *non quod aqua etiam hic naturalem, & necessarium suum effectum præstare cesset, qui est lavare, & mundare sordes; sed, quod hic non amplius sit finis hujus ablutionis.... Dum aqua, dicit Sanctus Ambrosius, corpus abluit, Spiritus animæ detergit maculas; atque illud est quod Ecclesia sibi præfigere videtur in benedictione fontium; precatur enim ut aquæ a se benedictæ, quæ a natura corpora mundandi virtute pollent, alteram purificandi animas recipiant. Imo S. Paulus exhortans Corinthios ad se purificandos nequaquam carnem a spiritu segregat, & utrumque a fæcibus detergendum præcipit: mundemus nos ab omni iniquitate, & inquinamento carnis, & spiritus*. Elucent hic clare non effugiendæ hominis contradictiones, qui quidem in perversas se incidisse semitas perspicit, verum ab iis deflectere omnino recusat. Conatur, omnibusque viribus enititur ut errores suos exornet, contegat, fucet. Imo non raro persuadere studet se eos rejicere, & abhorrere: verum qua ratione id præstat? Adjiciendo videlicet nova argumenta, quæ illi inserviant ad eos denuo resuscitandos, validiusque propugnandos sin D. de Vert sincere opinionem amplexus fuisset, quæ baptismum ob externam carnis ablutionem institutum negat, cur tantas adjecit annotationes? Metuerat forte quempiam futurum, qui ignoraret aquæ naturam ad eluendas sordes comparatam esse? Cur dein tam inique, tam manifeste S. Pauli detorsit locum? Quasi vero Apostolus per verba hæc: *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis*: exteriorem cutis purificationem, & non potius 1. Epist. Petr. c. 3.

vitia

vitia intellexiſſet, quæ per ſenſuum abuſum corpus inquinant. Quis quæro crederet, Apoſtolum Corinthiis in allata epiſtola ridiculum hoc injunxiſſe præceptum, ut cutem ſuam perbelle curent, ac corporis elegantiæ, membrorumque munditiæ ſtudioſe ſerviant?

§. XIX.

Ulterior ejuſdem rei proſequutio. Baptiſmus originem ſuam nequaquam ab Hebræorum conſuetudine deſumpſit.

Nihilominus, adjungit D. de Vert, *dubitari ne poteſt, Baptiſmum in uſu fuiſſe apud Judæos tanquam cæremoniam propriam ad regenerandos eos, qui legem Moſaicam amplexabantur?* Cernis hic incertam titubationem hominis, qui abſque ordine, abſque principiis ratiocinationes ſuas inſtituit. Jam Baptiſmi originem in neceſſitate lavandi infantes quærit; jam ab uſu certorum populorum deducit, qui recens natos ſanitatis cauſa in fluminibus immergebant, jam iterum ut Judaicarum cæremoniarum continuationem noſtrum Baptiſma proponit. Nullibi tamen firmum ſiſtit pedem, nullibi ſibi conſtat, ubique fervet immoderato pruritu aut rejiciendi, aut tenebris involvendi cuncta, quæ aliqua ſolum parte ſenſum myſticum redolere cenſet. Verum non præviderat D. de Vert ultima hæc arma in ſe ipſum retorqueri, ſuumque ſyſtema penitus evertere. Qua enim ratione inficiabitur objectum Hebræorum Baptiſma, quod proſelytis impertiebantur, fuiſſe inſtitutum ad myſtice ſignificandam purificationem ſordium in idololatria contractarum? Quomodo adhuc aſſerere audet: *In ipſa cæremoniarum origine nullam ſenſus myſtici rationem habitam fuiſſe*; cum ipſe nobis cæremoniam Chriſtianiſmo longe antiquiorem afferat, in qua nec ipſe quidem myſterium quæſitum fuiſſe negat?

Sed unde quæſo didicit D. de Vert Hebræos ſimili uſos fuiſſe Baptiſmate, quis auctor illi eſt proſelytos Baptizatos appellatos fuiſſe *regeneratos &c.* atque ab illis Jeſum Chriſtum, dum Nicodemum (*a*) alloquitur, ſermocinationem illam ſymbolicam de nativitate ſpirituali mutuatum fuiſſe? Teſtem profert Seldenum elapſi ſæculi ex Anglia hæreticum. Præſtans equidem & eximium vadimonium? Cur ei non adjunxit auctorem (*b*) alterum præfato adhuc recentiorem, qui in eumdem impegit errorem? Quamquam nec ſic quidem quidpiam firmitatis, & ponderis ſententiæ ſuæ adjeciſſet. Contra hos ipſos enim auctores æque, ac contra D. de Vert aſſero nulli fundamento, nullique rationi innixam eſſe conjecturam illam, quæ Judæis Jeſu Chriſti tempore viventibus morem tribuit recipiendi per Baptiſmum proſelytos cum illis myſticis expreſſionibus: *Novæ vitæ, & nativitatis ſpiritualis*, aut illis: *regeneratorum, & regenerationis*.

Edicant primo an ex tota lege Moſaica, aliiſque veteris teſtamenti libris

(*a*) *Oportet hominem naſci denuo &c. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto &c. Ioan. 3.*

(*b*) *Introductio in ſcripturam Sacram* L. 1. c. 5. editionis anni 1709. in 4. pagin. 12.

libris vel leve hujus ritus veſtigium eruere queant. Cerno quidem omni tempore Proſelytos receptos fuiſſe. Raab Hiericuntinam, Ruth Moabitam, Achior Judithæ tempore, univerſam Idumæorum gentem, regnantibus Machabæis. Verum circumciſionis ſolum, nunquam Baptiſmi, & regenerationis illius ſpiritualis occurrit mentio. Edocet me Evangelium, S. Joannem peccatores baptizaſſe; aſt peccatores hos Hebræos fuiſſe quis dubitat? cum fuerint Phariſæi. Et quamvis concederem eum gentiles quoque baptizaſſe, ubi innuitur, eos compellatos fuiſſe: *Homines novos, infantes regeneratos, novæ nativitatis?* Evidentiſſimum argumentum eos terminos Judæos ignoraſſe inde elicitur, quod (*a*) Nicodemus hunc Chriſti ſermonem penetrare nequiverit, licet magiſter fuerit in Iſrael inſtructus myſteriis ſuæ Religionis. Si hic loquendi modus Judæis fuiſſet communis, anne Phariſæo huic, & magiſtro in Iſrael mirabilis, & peregrinus hic Salvatoris noſtri ſermo videri potuiſſet? Incaſſum a me nuper citatus auctor probare laborat, Jeſum Chriſtum eum ideo arguiſſe, quia quod ſcire debuerat, ignorabat. Ratiocinatio enim hæc violenter ſenſum detorquet. Nec Jeſus Chriſtus ideo eum reprehendere videtur, quod illum lateat quod omnibus patebat; ſed miratur, quod licet Doctoris & Magiſtri dignitate ornatus ſit Nicodemus ſermonem ſpiritualem probe non intellexerit, imo tam craſſe, tam carnaliter verba Chriſti acceperit, ut ſciſcitaretur, an neceſſe ſit, ad infantis ætatem, & matris ſinum regredi? Dici etiam, & forte ſolidiſſimo fundamento, poſſet, Jeſum Chriſtum hæc non aliam ob rationem in medium protuliſſe, quam ut inflatam Doctoris ſuperbiam confunderet, & demonſtraret complura profundiſſima eſſe myſteria, quæ intellectus ſui aciem quam longiſſime ſupergrederentur. Et hoc SS. PP. eſt judicium. S. Auguſtinus, & S. Cyrillus apertis declarant verbis: *Non noviſſe eum niſi unam nativitatem ex Adam, & Eva, ac ſpiritualem nativitatem non intellexiſſe nec quidquam ultra res humanas cogitaſſe*. Si ergo hæc de nativitate ſpirituali opinio jam tum ſtabilita, communiſque fuiſſet, anne rem tam tritam, tam patulam, tam notam omnibus magiſter in Iſrael ignoraſſet? Conſtat igitur nequaquam in Libris Sacris, quærenda eſſe argumenta, quibus hæ fulciantur conjecturæ. Ubi ergo quærenda? An in Joſepho? An in SS. Patribus? Verum enim vero neque Origenes, nec Julius Africanus, nec S. Hieronymus, nec Julianus Toletanus, nec ullus eorum, quibus penitior rituum Hebræorum fuerat cognitio, ullam de fabuloſo hoc Baptiſmate mentionem injiciunt. Quis jam in animum inducat ſuum conſuetudinem hunc virorum iſtorum ſcientiam prætergfugiſſe?

Introd. p. 13.

Aug. in Joan. Cyril. Alex. in Joan.

Objicitur mihi quidem Rabbini Moyſis (*b*) Maimonis filii auctoritas, aſt adjeciſſent licet Rabbini etiam Iſraelis teſtimonium, non tamen plus firmitatis D. de Vert cauſæ addidiſſent. Cujus enim ponderis ſunt auctores Jeſu

(*a*) *Non mireris, quia dixi tibi, oportet vos naſci denuo. Spiritus ubi vult ſpirat, & vocem ejus audis, ſed neſcis unde veniat, aut quo vadat. Sic eſt omnis, qui natus eſt ex Spiritu*. Reſpondit Nicodemus, & dixit ei: *quomodo poſſunt hæc fieri?* Reſpondit Jeſus, & dixit ei: *tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras?* Joannes Capite 3.

(*b*) *Maimonides in Libro ſuo de proſelytis cap. 2.* citatus a P. Lamy L. 1. C. 1. *ſuæ introductionis*. *Rabbi Iſrael in Libro de animæ apud Grotium in S. Joannem*.

Jesu Christi, & baptismate undecim sæculis posteriores, qui de moribus solum sui temporis sermonem faciunt, quique ritus extra omnem dubitationem a Christianis desumptos scriptis suis immiscent. Satisne nobis sunt recentes, ac modernæ hæ auctoritates, & Jesu Christo hanc tollamus gloriam, quod primus nos docuerit nobilissimum hoc spiritualis regenerationis mysterium, quodque primus œconomiam hujus spiritualis ac recentis vitæ descripserit quam in Baptismate accipimus.

Tribuamus nihilominus D. de Vert ab Hebræis eo jam tempore proselytos per quamdam Baptismatis speciem in synagogam receptos fuisse: An inde consequitur sanctum Jesu Chisti Baptisma unam, eamdemque esse cæremoniam quam ex Judæis Jesu Christi adoptaverit, ut unum ex suis Sacramentis institueret? Et regenerationis, nativitatisque spiritualis vocabula ab iisdem mutuatum esse? Minime quidem.

Primo enim, quis unquam crederet Jesum Christum pro janua, per quam ad novam suam religionem aditus pateret, electurum fuisse eamdem cæremoniam, per quam ad legem Moysis accedebatur quæque primam Judaismi exprimebat professionem. Cum ipse ad abolendam legem venerit, & Apostolis sanctoque Paulo hæc verba inspiraverit. *Si legem observaveritis, Christus vobis nihil proderit*. Adoptasset ne hanc cæremoniam iisdem circumstantiis, iisdem expressionibus, iisdem verbis?

Epist. ad Galat. 5.

Quid dein aliud hæc tam vehementer venditata Judæorum regeneratio fuerat, quam inanc nomen, & metaphorica expressio, quæ nulla vi, nulla soliditate pollebat, & in externa solum adscititiaque consistebat denominatione? Quis igitur spiritualem per Baptismum impertitam regenerationem tam alte a dignitate sua dejicere audeat, ut cum inefficaci illa Judæorum confundat regeneratione? Nequaquam enim verbo tenus solum regeniti sumus. Solidius longe, teste S. Joanne, in nobis operatur hoc Sacramentum: *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur, & simus*. En splendidissimum illam Christianorum regenerationem quo nunquam Religionis Judaicæ virtus eniti potuit.

Epist. S. Joan. c. 3.

Ast quomodo id efficiatur. Forte sciscitabitur quispiam. Non piget hic diligentius explanare quod jam antea exposui: per unionem itaque & si dicere fas est, per identitatem, quam cum Jesu Christo contrahimus ad summam hanc dignitatem pervenimus. Unum post Baptisma cum illo componimus corpus, unam personam mysticam; in illo, & cum illo filii efficimur Dei. Eadem, quæ illum nos pariter animat charitas. Idem spiritus actiones vitæ spiritualis in nobis dirigit. Vita, quam nobis elargitur, a sua nihil prorsus differt, & hæc vita nobis nova est, quia toto cœlo distat ab illa terrestri, quam ab Adamo recepimus. Sic autem novam obtinere vitam, an non verissime nova dici debet nativitas? In hac veram nanciscimur infantiam, quia secundum spiritum eumdem assumimus innocentiæ statum, qui infantiæ naturali contingit. Infantia enim naturalis, uti notum est, in simplicitate intellectus necdum ratiocinantis versatur, in debilitate membrorum, quæ per motus aliunde impressos operatur, & in puritate cordis, quæ omni caret malitia. Hic status est Christiani Jesu Christo per Baptismum inserti, &

ti, & in illo regeniti. Intellectus submissus jugo fidei hebeti suo renunciat lumini, neque alium in vita gratiæ agendi sibi præfigit scopum, quam Jesum Christum, animaque salutaribus undis mundata omni malitiæ, quam naturæ corruptio cordi nostro instillavit, nuntium remittit.

En veram regenerationis spiritualis naturam. En mysteria quæ Rabbinorum, & Judæorum ingeniis numquam perspecta fuere illosque etiam semper latebunt, qui Rabbinorum, qui somnia tanquam oracula adorant, ac cœcis his utuntur ductoribus. Si insciοli quidam hæc mystica appellant, sciant nostram his mysteriis innixam esse religionem: cum universa morum doctrina apud nos in depositione & morte veteris hominis, ac in renovatione spirituali cordis per participationem Resurrectionis Jesu Christi sita sit. Quod si etiam eruditi aliqui inveniuntur, qui cum D. de Vert omnem sermonem mysticum parvi faciant metuunt sane ne in eorum adscribantur numerum, de quibus sciptura ait: *quod semper studeant, & nunquam ad scientiam veritatis perveniant.*

§. XX.

Novi Domini de Vert errores circa extremam Unctionem convulsi.

Iisdem innixus principiis de Sacramento extremæ Unctionis ratiocinatur D. de Vert. Intuere, quæ de hac in operis sui tomo secundo edisserit. Probaturus itaque exemplis nonnulla verba certis quibusdam cæremoniis gestibusque originem præbuisse, omnia tempora, sæcula, cæremonias cunctas confundit, divinasque institutiones, cum recentissimis inventis commiscet. Ferme inter ultima recentiorum temporum inventa collocat extremam Unctionem. En quibus verbis de ea loquatur: *uti in precibus quæ super infirmos effundebantur solatium aliquod ipsorum morbis a Deo efflagitabatur ita semper medicinæ quædam ad leniendum dolorem, atque inter ceteras Inunctio olei affectis infirmorum membris adbibebatur ... quæ consuetudo ab Judæorum traditione originem traxit ... qui Unctionem, de qua nobis sermo est, verbis addidere, præsertim si inter preces leniendi sermo occurrisset.* Et in margine: *non latuerat Hebræos, oleum lenire, penetrare, & corroborare membra, sopire dolores, & in partem pharmacorum, quæ sanitatem restituunt, venire.* Hæc D. de Vert de Sacramentis nostris est mens, sic illa deturpare conatur, dum ea nobis contemplanda proponit ut remedia origine naturalia, actionesque physicas ac si in Sacramentis instituendis Jesus Christus hoc unice præstiterit quod in Ecclesia sua rudes quasdam retinuerit actiones, quas natura suaserat necessarias.

T. 2. c. 1. p. 66. Vid. etiam p. 175. 176.

Si Sanctis Patribus ac Theologis acquievisset, id unice asseruisset Jesum Christum ut se ad rudem hominum captum accomodaret, plerumque in instituendis Sacramentis hujusmodi materiam delegisse, quæ cum effectu Sacramentorum aliquam similitudinem haberet. Dixisset aquam natura sua ad sordes abluendas comparatam præclare in symbolum internæ purificationis quam in Baptismate assequimur adscitam fuisse; Eu-

H cha-

charistiam quotidianum animæ cibum futurum optime sub speciebus panis institutum fuisse, iisdemque de causis oleum leniendi virtute præditum optime delectum fuisse ad exprimendam internam dulcedinem, qua unctio gratiæ infirmam perfundit animam. Verum hujusmodi explicatio nihil arridet D. de Vert, nimis enim symbolica est. Symbola vero ac mysteria ita refugit, ut ne in sacramentis quidem illis esse locum patiatur, atque adeo nobis persuadere conatur Unctionem extremam tanquam pharmacum naturale & physicum, ad imitationem Hebræorum a Jesu Christo adoptatum fuisse. Imo iisdem principiis inductus videtur contendere affecta infirmitate membra hoc in Sacramento ungi debere.

Quam facile autem, quamque claris argumentis D. de Vert demonstratur, Jesum Christum in institutione hujus Sacramenti nunquam in animo habuisse levamen naturale, & physicum quod ab externa Unctione infirmis afferri posset. Si hunc sibi præfixisset finem, an levem, & cuicumque corporis parti applicatam Unctionem ad Sacramenti effectum sufficientem credidisset? Cum certe hac ratione adhibitum oleum nullam naturaliter opem adferre queat. Sed concedatur mihi, ut forma syllogistica utar. Clarius enim patebit hujus argumenti vis. Jesus Christus instituendo hoc Sacramentum principaliter ad essentiales suas partes respexit: ast cunctornm Theologorum consensu materia essentialis hujus Sacramenti consistit in Unctione in quocumque corporis membro, & quacumque quantitate impertita: igitur Jesus Christus instituendo hoc Sacramentum ad Unctionem in quocumque corporis membro, & quacumque quantitate impertitam principaliter respexit, eique totam Sacramenti vim, & efficaciam adjunxit. Jam cum unctio hac ratione applicata nullius utilitatis physicæ, nullius opis naturalis ad levandum infirmum esse possit; necessario consequitur Jesum Christum in eligenda Unctione pro materia hujus Sacramenti nullam physicæ, & naturalis utilitatis rationem habuisse.

Ego certe ratiocinationem hanc ita solidam arbitror ut quid opponi possit, omnino nesciam. Addamus nunc aliquas animadversiones ad verba S. Jacobi qui nos hujus Sacramenti praxin edocuit. Ait ille: *infirmatur quis in vobis &c.* (a) Patet primo, hic Apostolum de omni infirmo loqui, atque universa morborum complecti genera. Ast anne Unctio omnibus infirmitatibus inservit? An non reperiuntur aliquæ, quibus plus mali, quam utilitatis affert? Nociva profecto esset hydropico, & quorundam vulnerum sævitiem irritaret magis, quam sedaret, ut experientia teste edocemur. Committit dein hoc munus Presbyteris. Ast cur Presbyteris, & non promiscue omni hominum generi hoc negotium concessum, si Jesus Christus utilitatem solum physicam e pharmaco naturali in salutem ægrotorum emanantem respexit? Dicit denique: *Oratio fidei salvabit infirmum*. Cur idem non de ipsa Unctione asserit, si ea absque oratione ad sublevandum, aut salvandum ægrotum sufficit? Non credo hæc D. de Vert accuratius perpendisse qui tam negligens

(a) *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis erit, remittentur ei.* Epist. Jac. cap. 5.

gligens, tamque incurius Sacras pervolvit litteras, ut in S. Paulo quæpiam invenisse opinetur, quibus queat mulieribus crines suos rescindentibus, & viris adscititios capillos gerentibus criminis notam inurere. Securus quippe nobis jactare audet: *esse contra Apostoli præceptum quod viri fictorum capillorum adminiculo crines longissimos gestent, fœminæ vero eos penitus resecent.*

§. XXI.

Mens Ecclesiæ sæculis Apostolos consequutis circa sacras cæremonias. Hæc mens est symbolica, & symbola sunt nutrimentum, & effectus Fidei.

POst veteris, & novæ legis testimonia, post Jesu Christi exemplum; post Apostolorum effata, nihil validius contra D. de Vert proferri posse censeo, quam perpetuum Ecclesiæ usum. His armis in illum utar, ac primum Ecclesiæ sponsæ Jesu Christi mentem explicabo, atque illas ipsas cæremonias adducam, quibus ad tuendum suum systema D. de Vert abutitur. Sed statim principia quædam statuamus, quibus nostra argumenta innitantur. Spero enim facilius ita impugnatum iri hostem qui numquam certa principia aut cognovit aut adhibuit.

Ecclesia igitur ad cæremonias suas instituendas hoc solum fine permota fuit, ut aut preces decentibus conjungeret gestibus, aut decoro necessitatique satisfaceret, aut utilitati, commodoque studeret? Id quidem D. de Vert nobis persuadere intendit; verum an idem etiam a traditione edifcimus? Regrediamur ad prima Ecclesiæ sæcula; perscrutemur SS. Patrum scripta. Eadem ubique occurret mens, idem finis: ut cultus videlicet supremi numinis aut majestate augustior aut ad instituendos populos aptior redderetur. Deus in veteri id præstitit lege, in qua universa vel ad symbola, vel ad magnificentiam referebantur. Ita namque impolitum illud vulgus intra rectos obsequii, venerationisque limites coerceri, ita plebeculæ rudis ignorantiæ subveniri debuit. Quis jam credat nationes christiana amplectentes sacra ita statim a sensuum defœcari illusionibus, ita in sanctitatis, & veritatis semita illuminari, ut nullo symbolorum egeant adjutorio? Symbolorum, inquam, quæ mystica quadam eloquentia pollentes reiteratis sæpius sacrarum cæremoniarum spectaculis præcipua Fidei dogmata fidelium animis tam vivide imprimunt, tam clare explanant, ut idem a Pastorum sermonibus vix sperandum sit. An Fides in illis tam viva, an religio tam perfecta, ut absque exterioris hujus pompæ, statorumque rituum ope erecti, firmique stare valeant? Non hæc S. Augustini fuit opinio, cum dixit: *In nullum nomen religionis homines posse coagulari, nisi aliquo signaculorum, vel Sacramentorum visibilium consortio colligentur.* Dumque reperit in symbolis mysticis (a) admirandam eloquentiam, & doctrinam salutarem intellectui rudium populorum accommodatam: atque ad excitandum fervorem in eorum

L.19.cont.Faust. c.11.

H 2

(a) *Si quæ figuræ similitudinum .... ducuntur ad dispensationem Sacramentorum eloquentia quædam est doctrinæ salutaris, movendo affectui dicentium accomodata &c.* Aug. Epist. ad Janolim 117, nunc 55. cap. 7. n. 13.

Aug. l. de liber. Arbitrio c.10.

eorum animis, & ad elevandum spiritum a terrenis ad cælestia aptissimam; dum denique conqueritur *de tristi sorte, ad quam natura humana redacta est, ut non nisi per conjecturas rerum visibilium, ad intelligenda invisibilia enitatur*. Huic innixum fundamento statuisse videtur Concilium Tridentinum decretum illud assertis meis tam præclare favens, & systemati D. de Vert tam vehementer contrarium. Sic ait: *Cum natura hominum ea sit, ut non facile queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem sustolli; propterea pia Mater Ecclesia ritus quosdam ..... instituit, cæremonias item adhibuit, & mysticas benedictiones, lumina &c.... quo & majestas tanti sacrificii commendaretur; mentes fidelium per hæc visibilia religionis, & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc sacrificio latent, contemplationem excitarentur*.

Conc. Trid. sess. 22. cap.5.

Ex sententia igitur Ecclesiæ debilitata, & languens nostra Fides a cæremoniis mysticis robur, & vires recipit. Sed quid si fingam fidem nostram tam vivam, tam incontaminatam, ut nec Apostolorum tempore purior inventa fuerit: an propterea illi aut contemnenda, aut negligenda est symbolica illa cæremoniarum Ecclesiæ eloquentia? an non magis omni desiderio symbola tum maxime expetere debet, quum vividissima floret; ut affectus, quibus animatur, eo efficacius, exprimat; cum enim homo corpore, & anima constet, atque utriusque tributum Deo pendere debeat; Fides ipsa præcipit, ut internis cordis affectibus, externum corporis adjungat obsequium, quod certa membrorum compositione, decoroque corporis habitu præstatur. Sive id demum commodum nobis, sive molestum accidat. Cypriani ipsa alloqui mihi videtur verbis: *Non sufficiunt cordis suspiria, non affectus. Placendum est divinis oculis, & habitu corporis, & modo vocis*.

S. Cyprian. de Orat. Domin.

Fides, & viva quidem Fides est, quæ animum meum inspirat, quæ voluntatem meam abripit, quæ affectus meos inflammat, ut ante Dei mei altaria supplex procidam. Non vero simplex ac rudis sonus (a) vocum harum: *Supplex*, aut *supplici* aut *adorare* aut *descendit* &c. me ad id permovet: sicut D. de Vert contendit. Desiderium humilitatem cordis humili hoc corporis habitu Deo exhibendi vera externæ meæ adorationis causa est. Fides viva me excitat, ut inter orandum palmas, & oculos in cælum extollam, neque id hoc solum fine agendum suscipio, ut gestibus his verborum precationis meæ sensum declarem, verum etiam, ut exprimam vehementiam desideriorum meorum, quæ se offerunt versus Deum, juxta S. Augustinum (b) ad me excitandum, ut gemam ferventius, atque orem utilius. Fides viva me adhortatur, ut altarium cultui, & Sanctorum Lispanorum ornatui impendam, quidquid pretiosæ supellectilis, ouidquid serici muricis, auri, operisque phrygii teneo; Non vero *Ut Sanctorum ossa hoc ornatu occultentur: qui ornatus* (ait) *nisi ad hunc finem adhiberetur omnino inutilis* censendus esset,

Tom.2. præf. p.12.

(a) D. de Vert. Tom.2. p.149., & 155. *Hæc cæremonia, oritur ex sono quo ad verbum illud descendit aures percelluntur*.

(b) *Omnes genua figunt, extendunt manus, vel prosternuntur solo, et hoc magis se excitat homo ad orandum, gemendumque humilius, atque ferventius*. S. August. l. de cura pro mort. cap.5.

fet; fed e contrario, ut ea majori cum decore populorum exponam venerationi, D. de Vert artificum operam fugillat, (a) qui apparatus, & veftimenta facra acu pingunt, atque ditant, ego vero laudibus extollo pietatem fidelium, qui pretiofiffima quæque impendunt, ut honorent, quod maxime in terris fanctum eft.

Viva Fides me incitat, ut in folemni Paffionis Jefu Chrifti enarratione illo in loco vehementius commovear longiufque fiftam, ubi lugubris fuæ mortis mihi objicitur memoria. Si hoc momento pectus percutio, aut fi in terram me conjicio, fi juxta Prophetam *Os meum in pulvere* humilio, fi folum exofculor; fervore, quem pietas mihi inftillat, abripior: nec ab indignatione mihi temperare queo, dum D. de Vert dicentem audio, fe his in actionibus nihil aliud videre, quam expreffam rudi geftu fignificationem vocis *Expiravit*. *Ad hoc verbum* (inquit) *in terram procumbunt*; inclinant, & dimittunt caput eos imitaturi, *qui expirant, & mortui concidunt*. Sic ille fanctiffimam cæremoniam in ludum, comœdiamque detorquet. Tom.2. p.22.

§. XXII.

Mens Ecclefiæ circa cæremonias, traditione, & omnium Sanctorum Patrum fuffragio confirmata.

CÆremoniæ igitur aut ex ipfa Fide fcaturiunt, aut debilitatam & languentem fidem corroborant, atque erigunt. Sub hoc afpectu nobis confiderandæ veniunt, nec officit quod cæremoniæ fi acceptæ myfteria ac fymbola contineant, quod enim fic accipiendæ fint, hic SS. Patrum communis confenfus; hoc univerfæ Ecclefiæ conftans fuit judicium. Legantur Sanctorum Paftorum fcripta, pervolvantur Conciliorum decreta, infpiciantur Liturgiæ Ecclefiarum, Chriftanorumque populorum Ritus; omni in loco ampliffima afferti mei occurrent argumenta. Patebit Ecclefiam, fedatis perfecutionum fluctibus, quo majores in afferenda fibi libertate progreffus fecit, eo diligentiorem curam in ornandis, illuftrandifque cæremoniis impendiffe. Conftabit eam, fecundum divitiarum fuarum incrementum, magnificentiam etiam altarium auxiffe, ut cultum fponfi fui magis venerandum redderet; fi vero Fidem, devotionemque languefcere vidiffet, eam nova ad illam excitandam introduxiffe inftituta. Omnibus prorfus fæculis, omni tempore reperiuntur, quæ D. de Vert tantum difplicent, id eft, allufiones myfticæ, repræfentationes figuratæ, actiones fymbolicæ, uno verbo ritus, & cæremoniæ a fola ratione myftica aut morali dictatæ.

Sic difcimus ex S. Juftino, amplexum mutuum tempore facrificii dari folitum ad exprimendam pacem, & charitatem, quæ fidelium cordibus ineffe debet. Docebit nos (b) S Clemens Pontifex Maximus præfcriptum fuiffe, ut Ecclefiæ in longum ad formam novis extendantur, ac Orientem S. Juftin. apol. vulgo 10.

(a) *Vix amplius tanquam veftimenta myftica, et Deo facra confiderari aucunt ftola et manipulus, a quo conceffum fibi arbitrantur phrygio ea exornare opere, et aureis, argenteifque fimbriis ditare* &c. Tom.2. p.319.

(b) Conftit. Apoft. l.2. c.57.

tem respiciant. Ac S. Clemens (*a*) Alexandrinus Presbyteros, & Diaconos ideo Episcopis sacra facientibus assistere, ut adstantes Numinis throno Angelos effigurent.

Monet nos Tertullianus (*b*) quod olim non sublatis tantum manibus, sed etiam expansis bracchiis fideles Deum precati fuerint, *ut scilicet corporis habitu Salvatoris nostri passionem adumbrarent*.

Monet nos S. Dionysius (*c*) quod sensu hoc mystico: *Pontifex, & Presbyteri æque coram sacris signis ac coram ipso Jesu Christo extrema digitorum suorum abluant, cum illi intima cogitationum nostrarum secreta pateant*.

Monet nos S. Cyprianus (*d*) quod in oblatione mystica aqua vino misceri consueverit ad exprimendam unionem Jesu Christi cum gentibus, & quod fideles matutinis horis convenerint ad honorandam Jesu Christi resurrectionis memoriam.

Monet denique S. Athanasius (*e*) eadem fide Sacro Altari osculum infigi, qua mulier Evangelica Jesu Christi vestimenta tetigit.

Inveniemus in Concilio Tyri (*f*) Episcopos tunicas sibi proprias gestasse, & coronas, quæ cælestem gloriam suæ dignitatis indicarent.

In Synodo Laodicena (*g*) usum stolæ superioribus reservatum Ministris, atque eundem Lectoribus fuisse prohibitum.

Reperiemus in S. Cyrillo (*h*) Hierosolymitano, quod si Diaconus celebraturo Pontifici aquam ad lavandas manus porrigat, id non fieri ut sordes manuum detergantur, quæ jam ante accessum ad Altare mundatæ fuerant, verum ut ei puritas cordis ob oculos collocetur, quam ad sacra mysteria accedentem afferre oportet.

In S. Paulino (*i*) fideles admonentur his in locis necessariam animabus purificationem quærendam esse.

In S. Chrysostomo: quod Imperator cum Evangelium recitaretur humilitate ductus diadema capiti dempserit, quodque Altaris ministri congruis cujusque muneri vestibus, iisque candidis ad significandam cordis puritatem induti fuerint.

In S. Hieronymo (*k*) quod Evangelii tempore toto in Oriente meridiano Sole incensæ fuerint cereæ faces in signum obsequii mysticum, & lætitiæ testimonium.

In S. Ambrosio, quod sub aris Martyrum corpora recondita fuerint, ut ita significaretur charitatis victimas in unione Jesu Christi omnium victimarum primæ, & excellentissimæ immolatam cecidisse.

In S. Augustino (*l*) quod mystica subsit ratio, cur quandoque *Alleluja* solemni pompa præcinatur, quandoque vero penitus omittatur.

In Cassiano, quod Monachi exutis pedibus sacram cœnam adiverint,

(*a*) L. 6. Stromm.
(*b*) L. de jejun. *Non vero manus non tantum attollimus, sed etiam expandimus divinam passionem modulantes*.
(*c*) L. de Hyerar.
(*d*) Cyprian. Ep. 67.
(*e*) S. Athanas. hom. adversus eos, qui hum.
(*f*) Euseb. lib. 10. hist. cap. 4.
(*g*) Concil. Laodic. Can. 22.
(*h*) S. Cyrill. Hierosol. Catech. 3.
(*i*) S. Paulin Epist. 33.
(*k*) Hieronym. contra Vigil.
(*l*) S. Augustin. in Psalm. 106.

rint, ut eandem Deo exhiberent venerationem, quam Moyses Numini in ardenti rubo sibi comparenti exhibuerat.

Reperiemus in universali Concilio Ephesino (a) Evangelii codicem in thronum fuisse collocatum, ut Patres, teste S. Cyrillo, congregationis hujus caput Jesum Christum declararent.

Reperiemus ulterius eandem circa cæremonias mentem in cunctis antiquitate præstantissimis liturgiis S. Petri, S. Jacobi, S. Marci, S. Basilii, S. Ambrosii, & S. Chrysostomi quæ profecto vetustissima religiosi Ecclesiæ cultus sunt monumenta. Omnia in illis scatent ritibus mysticis, symbolicisque cæremoniis, quarum mens, & mysteria ex adjectis precibus clarissime eruuntur.

Reperiemus demum Synodos, (b) qui Pastoribus enixe præcipiunt, ut edisfcendo sensui mystico Ecclesiæ rituum sedulo incumbant. Sique altius regrediamur, incidemus in Origenem, (c) qui diligentissimam impendit operam penetrandis mysteriis, quæ Eucharistiæ, & Baptismatis cæremoniis includuntur.

En quæ in antiquissimis Religionis nostræ monumentis occurrunt. En veram cæremoniarum mentem, quæ Ecclesiam primis quator Ecclesiæ sæculis moderabatur, pulcherrimo illo Christianismi ævo, in veneranda illa luce, cujus fulgorem hebetes D. de Vert oculi inspicere nequierunt. Incassum ille oggranniet: *Sanctos Patres plus nimio allegoriis inhæsisse*. Hos ego Magistros in ediscendo vero Religionis sensu, mysteriorumque mente elegi. Novus hic post septemdecim sæcula in scenam prodiens homuncio non equidem me a tam puris avocabit fontibus, & secum ad turbidos suos, lutosofque abducet rivulos. In vanum conglomerabit ex modernis interpolatis, nec sex sæcula excedentibus suis Missalibus immensum excerptorum cumulum. In vanum adducet rudes quorumdam ignorantia plenorum sæculorum ritus, ac contemnendas omnium ignobilium illorum pagorum, & villarum consuetudines, quas peregrinando invisit. Misera enim hæc argumenta, ut nubeculæ a claro sole dissipantur, a constanti Sanctorum Patrum traditione nullo negotio dispellentur.

§. XXIII.

Demonstratur vera Ecclesiæ mens ad singulas descendendo cæremonias. Diversi errores D. de Vert convelluntur. Et de Ritibus Baptismi, ac veste Neophytorum candida disseritur.

Verum ut D. de Vert satisfaciamus, aut potius ut eum majori rubore suffundamus, validiusque convincamus, non tam arctis constringamur finibus; liceat nobis ab universalioribus argumentis ad singularia descendere, & minutim methodum in examen revocare, qua ille in ex-

(a) Concil. Ephesin. apolog. ad Theod. T.3. Concil. p.1044.

(b) *Necnon & ipsa Sacramenta, quæ in Missa, vel Baptismate, vel in aliis Ecclesiasticis Officiis visibiliter conspiciuntur quid spiritualiter significent, studeant.* Concilium Cloveshoviæ.

(c) Origenes T.1. homil.5. in numer.

in explanandis cæremoniis utitur. Ipsius enim commentis erroribusque singillatim patefactis facillimum cuique accidet & dignum de ejus principiis judicium ferre, & sibi de ejus conjecturis cavere.

Inter præcipuas maximeque venerandas religionis nostræ cæremonias merito eæ collocantur, quæ Baptismatis Sacramento adhærent; quarum institutionis licet non certa determinari queat epocha, usus tamen vetustissimis Ecclesiæ stabilitur monumentis; & ipsius originis tanta est antiquitas, ut S. Augustini sententia, ab Apostolorum traditione repeti debeat. Quis jam unquam credidisset illas ipsas cæremonias esse, quas D. de Vert significationibus mysticis spoliare contendit? Quas universi SS. Patres tamquam unicam ipsarum institutionis causam semper habuerunt.

Ita nihil apertius, nihil frequentius in traditione expressum reperitur, quam vestis illa candida, qua recens baptizati induebantur. Eusebium testem de niveo, quo Constantinus Baptismatis sui die operiebatur, amictu locupletem testem habemus. Allusio mystica candoris vestium, cum puritate animæ, quam sacro Baptismatis fonte initiandus assumit, illico se intellectui nostro objicit, atque Ecclesia id clarissime declarat ministri sui verbis, quibus in impertiendo Neophytis (*a*) hoc indumento utitur. Jam allusio hæc mystica tanquam sola, unicaque institutionis causa a SS. indicatur Patribus. Ita S. Cyrillus (*b*) Hierosolymitanus, ita S. Hieronymus, (*c*) ita S. Ambrosius (*d*) ita S. Augustinus (*e*) loquuntur. Lex etiam Valentiniana (*f*) contra spectacula, hujus rei abundantissimum præbet testimonium. Quid de his D. de Vert? Doctior nempe in retroactorum temporum vetustate ipsis SS. Patribus, meditationes has appellat mysticas, multumque a prima sua institutione distare contendit, præstantiorem longe nobis horum causam edit. Necesse videlicet fuisse, ut recens abluti ex sacro lavacro exeuntes linteis abstergerentur. Quibus dein candidæ substituta toga, ac significatio mystica adjecta est. *Haud multum* (inquit) *a veritate alienum videtur, quod lintea involvendis, ac detergendis membris recens* Tom. 2. p. 379. *baptizatorum olim adbibita, brevi postea in vestem candidam transmutata fuerint*. Quid autem, an transmutatio hæc fortuito facta est? Verum vestigiis ejus insistamus: *Rectius* (ait) *dicendum quod vestitus*, Tom. 2. p. 389., 39. &c. *qui porrigitur simplex fascia est, quæ conservandæ unctioni chrismatis inservit*. Et in apostilla: *Hoc prorsus modo ad evitandam S. Chrismatis* Tom. 2. p. 391. *profanationem, fascia in confirmatione fronti circumdatur*. Ac ulterius prosequitur: *Hæc fascia antiquis successit linteis, quibus Neophyti a Patriuis suis involvebantur .... Huic albæ, seu indusio .... sensim sine sensu vestis ex lana contexta, aut panno candido confecta substituta fuisse vi-*

(*a*) *Accipe vestem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal &c.* Ritual. circa Baptism.

(*b*) S Cyrill. Hierosol. Catech. 2.

(*c*) Hieronymus ad Fabiolam.

(*d*) S. Ambros. de Myster. c. 7. *Accepisti post hæc vestimenta candida, ut esset indicium quod exueris involucrum peccatorum, indueris innocentiæ casta velamina.*

(*e*) S. Aug. Serm. 223. *Infantes uti quos cernimus exterius dealbatos, interiusque mundatos, qui candore vestium, splendorem mentium præsignrant.*

(*f*) Lex Valentin. *Cælestis lumen lavacri imitantia novam Sancti baptismatis lucem vestimenta testantur.*

se videtur, quæ demum inter religiosas sacrasque vestes adnumerata est.... eodemque tempore effigurando innocentiæ typo ansam exhibuit &c. Itaque Ecclesia dignitatem quamdam, ac sensus mysticos ipsis vestimentis addidit quibus naturali necessitate suadente prodeuntes e baptismatis fonte Neophyti circumdabantur. Quis unquam dubitaret D. de Vert tam audacter hoc asserentem non firmissimis stipari rationibus? Attamen neque exiguum assertorum suorum producit argumentum: quinimo sibi ipsi, & conjecturæ suæ diffidere initio fingit, licet eam dein tanquam evidentem venditet veritatem. *Videtur* (ait) *videtur tantum*! Sed cui fundamento innitantur hujusmodi coniecturæ quibus nullum penitus antiquitatis monumentum suffragatur? Universi SS. Patres, quum indumenti hujus mentionem faciunt, ejus institutionis causam mysticam assignant. Ex ipsis a D. de Vert adductis scriptoribus elucet, quod candidus ille vestitus a linteis ad detergendos Neophytos adhibitus distinctus extiterit. Qua igitur effronti temeritate D. de Vert omni testimonio, omni auctoritate destitutus universis SS. Patribus insultare audet? Anne possibile nullum ab Apostolorum tempore ad nostram usque ætatem comparuisse, qui hanc linteorum in vestes permutationem aut adnotasset, aut perspexisset? Non, nullus penitus reperitur. Solique D. de Vert post septemdecim sæculorum ignorantiam inventi hujus gloria debetur. Funesta gloria, quæ in suum opprobrium, in suum dedecus recidit. Ast aliam magis adhuc peregrinam rem accipe.

Tom. 2. p.379.

§. XXIV.

Ejusdem thematis prosequutio. De unctionibus in Baptismate receptis. Pudenda D. de Vert sententia.

NOn minorem in nobis admirationem excitabunt ea, quæ D. de Vert de Baptismatis unctionibus fabulatur. Necessene hic iterum erit stabilire, quod unctio hæc ex toto mystica non aliam ob causam instituta fuerit, quam ut recens Baptizati edoceantur se *Athletas*, *Reges*, *Sacerdotes &c.* creari quæ tria sunt præcipua unctionis munera? Hanc solam causam Tertullianus, S. Cyrillus, S. Ambrosius adducunt, atque hanc solam abundantissime sufficere arbitror. Cum mihi probe constet, quam periculosum sit ab expertis deflectere ductoribus, & absque principiis certis ratiocinari; verum nullos solida hæc documenta D. de Vert temeritati obices ponere valent, utque institutioni huic significationem eripiat mysticam, turpissimas, humillimasque ei affingit ideas. *Hæc unctio, inquit, nequaquam soli Ecclesiæ particularis fuit ritus. Sat enim, superque constat cunctis nationibus, Hebræis præsertim, & Orientalibus humectatas partes oleo ungendi morem fuisse. Cum aqua cutim exsiccet, & in rugas contrahat; unde unctio in Sacro Codice vix unquam a balneo disjungitur.* Et in adnotatione: *sic etiamnum pluribus in locis evenire videmus, ut fœminæ post confectum lixivium manus, & bracchia oleo perungant, ad avertendas, ut ajunt, cutis rugas.* Confirmat dein

Tom. 2. praf. p.17.& 18. item p.386.

ridi-

ridiculam hanc adnotationem Galeni testimonio : *Sive dein indecens visum fuerit ut hæc cæremonia mulieribus adhiberetur sive ritus hujus rationes physicæ & naturales in oblivionem abierint, aut a consideratione exciderint .... sive denique cessante immersione, & introducta superfusione capiti tantum consuli & præcaveri necesse visum fuerit*; *pedetentim hæc chrismatis unctio ad solum caput restricta fuit*.

Advertere hic obiter juvat crassam D. de Vert ignorantiam, qui arbitratur baptisma immersionis eo jam tempore in desuetudinem abiisse, *quo chrismatis unctio ad solum caput restricta fuerat*; quod quarto videlicet sæculo eam obtinebat. Cum certum indubitatumque sit hunc ritum immersionis S. Thomæ ætate in Ecclesia Latina viguisse adhuc, in Ecclesia vero Græca nunquam cessasse. Ast revertamur unde discessimus. Quis unquam vel mente concipere potuisset, tantam Sacerdotis Catholici futuram impudentiam, ut cæremoniam sanctissimam tam turpiter prostitueret, & eam unctioni comparare auderet qua fœminæ post lotionem se contra lixivii acrimoniam tuentur? Ast nec sic quidem omnia exhausimus.

Duo erant, quæ D. de Vert systema penitus subvertebant, unum authoritas Sanctorum Patrum; alterum usus ipse hujus cæremoniæ. Certum namque est, quod licet totum in immersione corpus lavatum fuerit, unctio tamen primis etiam Ecclesiæ sæculis caput baptizati, aut unum, alterumve aliud membrum nunquam excesserit. Prævideret D. de Vert hoc argumentum vehementer contra se facere. Si enim unctio: *ut naturalis cautela contra balnei effectus*: considerari debet, totum etiam corpus ungere necesse fuisset. Et hoc etiam est, in quo evincendo totus versatur. Verum vani, & irriti ejus conatus concidunt. Cum omni destituantur fundamento, & ipsa in partem suam allata testimonia contrarium evincant. S. Ambrosius, & antea Tertullianus (a) apertis verbis enuntiant unctionem hanc capiti impressam fuisse. S. Cyrillus Hierosolymitanus frontem, aures, & pectus indicat, quibus Rituale Severi Antiocheni pedes, & manus adjungit. Authores hi equidem de cæteris corporis membris mentionem fecissent, si tum eorum unctio usu obtigisset. Itaque altum cunctorum SS. Patrum & Ritualium silentium solidissimo contra D. de Vert opinionem argumento est.

Nec expositio mystica omnium SS. PP. minus D. de Vert urserat: & profecto, qua porro ratione S. Cyrillum mendacii arguere liceat in suis ad Neophytos exaratis instructionibus, in quibus illos de sensu, fine, & causa cæremoniarum edocet? Aut S. Ambrosium, qui simili occasione ait: *Si quis sensum unctionis, quæ Neophytorum fronti imprimitur, intelligere cupit, discere id illi necesse est ex illo loco Prophetæ: sicut unguentum &c.* indicans per hoc unctionem baptismatis unctioni Aaronis similem in Neophytis Sacerdotium quoddam designare. Alibi etiam addit, recens baptizatum quasi athletam inungi. Qua denique temeritate Tertulliano falsitatis nota inuretur? Tertulliano, inquam, qui adeo proxime ab instituto hujus cæremoniæ distabat, ut genuinam ejus mentem ignorare non posset. Qui tamen ipse unctionem hanc jam cum illa

(a) *Signat illic in frontibus milites suos*. Tertull. lib. de Præscript.

illa componit, qua veteri in lege Sacerdotes consecrabantur, jam signo assimilat, quo milites in legiones adscribebantur? Nihil horum D. de Vert terret. Jam olim de mixtione aquæ in calice differens non erubuit S. Cyprianum significationis mysticæ hujus mixtionis primum inventorem statuere. Nunc eodem ductus spiritu idem de Tertulliano sentit. *Videtur* [inquit] *universam banc cæremoniam jam Tertulliani tempore in allegoricam significationem traductam, & oleum, unctionemque tanquam rem mysticam, atque symbolicam consideratam fuisse, juxta temporum illorum indolem quæ passim & ubique ad symbola sensusque mysticos ferebatur*. Quid igitur, & hæ ne tamquam arbitrariæ ac commentitiæ rationes habendæ sunt quæ ab indole ac mutabili temporum ingenio pendeant? Sancti igitur Patres non metuerunt pro mente Ecclesiæ populo venditare, quæ non aliunde quam ex genio sæculi, propriaque imaginatione defluxerant? Dandum forte aliquid D. de Vert foret, si de Tertulliano solo sermonem faceret, verum de solidis tribus primis Ecclesiæ seculis loquitur, quibus *palam* ait *affectatas fuisse significationes mysticas*. Verum enim vero si hic primorum trium seculorum mos fuit, nonne hunc etiam fuisse mox, sive ut religiosius loquar hunc verum Ecclesiæ spiritum fuisse dicendum est. Tom. 2. p. 134.

Et sane hic fuit Tertulliani mos, hic omnium Patrum ejus temporis; verum & Tertulliano & reliquis SS. PP. præcesserat D. Paulus, dum panem (*a*) Eucharisticum pluribus frumenti granis constantem sub symbolo unitatis fidelium intuendum assumsit. Præcesserat Petrus, qui fatente etiam D. de Vert, lac (*b*) Neophytis porrigebat ad effigurandam infantiam spiritualem ab hoc Sacramento productam. Præcesserat S. Joannes, dum vestem candidam, ac splendentem sponsi tanquam symbolum justitiæ SS. & incensa tanquam figuram precum contemplabatur. Præcesserat denique ipse Salvator Noster qui pedes Apostolorum lavit, ut eis hoc symbolo necessitatem purificandi cordis demonstraret, neque igitur Ecclesia Jesu Christi sponsa diversam opinionem, diversam mentem habere potest. Consulat ille sibi cui hæ mysticæ significationes non sapiunt, quique cum D. de Vert effutit: *Causas, rationesque mysticas* sibi non arridere, *materiasque Liturgicas insipidas sibi videri, dum sunt mysticæ*. Aliam hic sibi quærat Ecclesiam. Nostra enim mysteriis & symbolis delectatur. Deus, & Jesus Christus exemplo fuere. Et ipsa hæc Ecclesia prædicta fuerat in figuris, edocta per parabolas; sua sacrificia, Sacramenta instituta sunt sub symbolorum involucris, & non nisi mysteriis (ut ita dicam) enutritur. Æquum igitur est, ut ipse ille spiritus ritus animet, ipse illa mens cæremonias dirigat, quæ cultum illius perficit. Tom. 1. præf. p. 38. 41.

I 2 §. XXV.

(*a*) *Unus panis, unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane participamus*. Epist. ad Cor. 1.

(*b*) *Rationabile sine dolo lac concupiscite*. Ep. Petr. 1. c. 2.

§. XXV.

Ejusdem rei prosequutio. De cereo accenso, qui Neophytis in Baptismate datur.

EAdem mente Ecclesia in manus recens baptizati cereum ardentem tradit, illum per Ministrum suum verbis istis alloquens: *Accipe lampadem ardentem &c.*

Rituale Caeremon. Bapt.

Primi SS. Patres, qui ritus hujus mentionem faciunt, non sub alia quam sub mystica imagine eum nobis repræsentant, & non alias quam symbolicas adferunt significationes. S. Gregorius Nazianzenus (*a*) originem ejus ad hæc Christi verba: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris*. Eodem sensu S.Cyrillus (*b*) recens baptizatis dixerat. *Vos qui accendistis cereos Fidei vestræ symbola, studete conservare lumen hoc*. S. Cyprianus, (*c*) S. Ambrosius, (*d*) S. Augustinus, (*d*) in eandem conveniunt sententiam, non aliam videlicet huic ritui tribuendo causam, quam mysticam; & meo quidem judicio eorum standum est testimoniis; cum illi primum de eo sermonem fecerint, neque quispiam melius mentem harum cæremoniarum callere potuerit. Verum D. de Vert non tam facile se victum fatetur. Ita enim ait: *Mos hic multo recentior cæteris Baptismi ritibus videtur. Nam sicut vero similiter initio cereus ille non alteri usui destinatus fuerat, quam ut Neophytis a lavacro ad Altare pergentibus præluceret, ita a primis temporibus, usque ad nonum sæculum non nisi ad ultimas Litanias accendebatur*. Et in nota marginali: *Recens baptizati accensum toto Missæ spatio tenebant cereum .... quia noctu Missa celebrabatur*. Obtestor Lectores, ut præter hallucinationes, quibus totus hic sermo scatet, animum paulisper ad cæteras manifestissimas contradictiones advertant. Primo enim, cur cereos hos Neophyti solum, & non alii etiam fideles gestant? Nonne eadem noctis caligine offundebantur & Catechumeni & presbyteri, qui Catechumenos ad Baptismatis fontem deducebant? Secundo si necessitas hos cereos accendere persuasit, cur ii non statim accendebantur, quam ab Altari ad Sacrum Lavacrum accederetur? Cur ad Litaniæ extrema, cur ad reditum usque expectabatur? Jam tum nox, jam tum tenebræ omnia obscderant. Nec dissentit D. de Vert, cum concedat cereum paschalem eo jam tempore arsisse, & arsisse quidem necessitate ita exigente. In Alcuino etiam legimus communiter alta jam nocte dici solitas fuisse lectiones, quæ in Officio hujus diei benedictionem sacrorum fontium præcedebant. Si igitur nocturnis hæc peragebantur horis, lumen æque expetebatur in aditu, ac in recessu. Quod cum in accessu ad Baptismatis fontem non accenderetur, id manifeste ob rationem symbolicam factum est quam ipse Amalarius a D. de Vert incassum in suam

Tom. 2. p. 399.

Alcuin. aut quilibet alius Auctor lib. de Officiis.

(*a*) Greg. Nazianz. homil. de Baptism.

(*b*) S. Cyrill. Cathech. 1.

(*c*) S. Cyprian. Ep. 2. *Cereum hunc accensum inter exorcismos ad fugandos Dæmones numerat; quod illo appellat, flagris cædere, igne terrere.*

(*d*) S. Ambros. ad Virg. Lapf. c. 5.

(*e*) S. August. in Psalm.

in suam partem detortus affert; videlicet cereos non ante debere accendi, nisi cum lumen Spiritus Sancti Neophytorum corda purificaverit: *Postquam enim Spiritus Sanctus purgaverit corda Neophytorum tunc illuminabit corda eorum*. Ita enim error sibi ipsi opponitur, & propriis nullo negotio conficitur armis. L. de Eccles. Offic. c. 26.

§. XXVI.

De usu cereorum in Ecclesia Jesu Christi. Confutatio D. de Vert, & cæterorum, qui originem ejus necessitati adjudicant.

CUm quæstionem de usu cereorum in Ecclesia attigerimus, haud abs re futurum arbitror, si illam accuratius pertractandam suscepero, fidemque meam exsolvero, quam de penitus excutiendo hoc ritu interposui. Accedunt huc D. de Vert imposturæ, & ludicræ conjecturæ, quæ me ad assumendum hoc onus etiam invitum compellunt. Illius quidem sententia cerei in origine sua neque ut signa obsequii, quod Deo reddimus, neque ut symbola mystica charitatis, & Fidei consideranda veniunt. Nec eos alia de causa adhibitos opinatur, quam quod preces noctu dici solitæ necessario luminum opem expetierint. Hinc processisse ait, quod horum usus in minoribus horis, quæ interdiu recitantur, nullus fuerit, maximus vero in officio nocturno, matutini nempe, laudum, & Vesperarum. Hinc quoque defluxisse, quod candelabri triangularis in Septimana Sancta adhibiti lumina adveniente sensim aurora pedetentim extincta fuerint. Utpote quæ ad dispellendas tenebras ordinata clarescente die minus necessaria evaserant. Hinc denique factum, quod cereus Paschalis, qui tanta solemnitate Sabbatho Sancto benedicitur, non aliam ob rationem introductus, majorisque mollis fuerit, quam, ut congregatam fidelium multitudinem nocturni officii tempore sufficienter illuminare posset. Qua in opinione illud maxime mirandum venit, quod innuere videatur, post nonum demum sæculum rationes naturales & physicas cessasse, mysticasque substitutas fuisse, atque accendendi cereos consuetudinem retentam, quam ante necessitas imperaverat. Tom. 1. p. 399.

Condonarem profecto has fabulas ignoranti laico; ast, quomodo in mente viri, qui eruditus, qui curiosus rerum abstrusarum indagator audiri cupit, enasci potuerunt, vix equidem capio. Quanta enim clara extant testimonia, quæ nos edocent tertio jam, & quarto sæculo cereos passim adhibitos fuisse, seu ob rationes symbolicas, quemadmodum cerei Neophytorum, & cereus paschalis de quo dein nobis sermo erit; seu honoris causa, ut videlicet cultum Divinum augustiorem redderent. Exemplo est nobis Concilium Illiberitanum (a). Quod interdiu etiam eorum usum viguisse testatur dum prohibet: *Ne cerei amplius per diem in cœmeteriis incendantur*. Ubi adnotare lubet, Concilium eorum usum

(a) Concil. Illiber. c. 34. *Cereos per diem in cœmeterio placuit non incendi; inquietandi enim Spiritus Sanctorum non sunt.* Idem Can. 37. *de his, qui ab immundis spiritibus vexantur: prohibendum ne lucernas hi publice accendat.*

usum in cœmeteriis solum, verum ubique interdicturum fuisse, si ritum hunc aut superstitiosum, aut superfluum censuisset. Imo ex ejusdem Can. 37. elucet, cereorum curam nequaquam vilem, sed æstimandam fuisse, cum prohibeat ne lucernas publice accendant, qui ab immundis spiritibus vexantur. Eusebius dum magnificentiam enarrat, qua Constantinus Paschatis festum celebraverat, non minimam pompæ hujus partem in cereorum, & lampadum multitudine, quas in fidelium conventu accendi jusserat, collocat. Idem Imperator (a) Sancto Papæ Sylvestro coronam dederat auream, quam ante corpora Apostolorum lampadibus circumdatam suspenderet, & candelabra argentea, quæ ante lignum Sanctum Crucis Jesu Christi collocaret quatuor autem numero candelabra largitus est ad hunc mysticum finem ut videlicet (teste eodem Historico) essent symbolum quatuor Evangelistarum. Id quidem non inficior: nulla olim lumina ipsis aris imposita, verum candelabra extentis hinc inde ramis ornata circum altare collocata fuisse, aut appensa fuisse templorum fornici grandiores quasdam lampades minoribus lychnis circumdatas: ut S. Prudentius, & S. Paulinus (b) scriptis suis tradiderunt. S. quoque Athanasius (c) mentionem facit candelabrorum, quæ in partem magnificentiæ, & ornamentorum veteris Ecclesiæ veniebant. In Concilio item Carthaginensi quarto luminarium occurrit usus. Qui ita prorsus symbolicas præsefert notas, ut de mystica ejus significatione nullatenus dubitari queat. Ideo namque ait Synodus: *Acolythi* Conc.Carthag.4. anno 398. *ab Archidiacono accipiant ceroferarium cum cereo, ut sciant se ad accendenda Ecclesiæ luminaria mancipari.*

Eodem pariter fine in solemnissimis Christianorum exequiis faces, & cerei adhibebantur. S. Cyprianus, teste Pontio Diacono, S. Meletius, & S. Macrinus asserente S. Gregorio Nysseno, S. Paulus innuente S. Hieronymo, Imperator Constans narrante S. Gregorio Nazianzeno, Simeon Stylita scribente Theodoreto, Clodovæus, & Merovæus docente Gregorio (d) Turonensi lugubri hac pompa terræ mandati sunt. Ubi præcipue ab Historicis his adnotatur, funerales has faces ad augendam pompam, majoremque honorem defunctis exhibendum adhibitas fuisse.

D. de Vert Tom.4. pag. 138. confitetur, IV. jam sæculo usum cereorum, & luminum etiam interdiu in mysteriorum sacrorum celebratione inchoasse. *Id quod constat* (inquit) *S. Paulini testimonio, qui paulo post persecutionem vixerat: ejus enim sententia altaria frequentibus coronabantur lucernis, ac diu noctuque cerei suaveolenti cera compacti ante aras cremabantur. Ut ita nox diei splendorem imitaretur, diei vero lux tantis luminibus aucta fulgidior, pulchriorque redderetur.* Hæc propriis S. Paulini verbis D. de Vert expressit, quin animadverteret, quod locus hic conjecturas suas ex parte convellat, atque infringat.

Ast quod omnem litem dirimit, celebris illa Hieronymi contra Vigilan-

(a) Anastas. Bibliothec. *Fecit coronam auream ante corpus. Posuit candelabrum ante Lignum Sanctum, lucentia argentea quatuor secundum numerum quatuor Evangelistarum.*

(b) S. Paulus Epist.35., & Natal.3. *Aurea nunc niveis ornantur limina velis. Clara coronantur densis altaria lychnis.*

(c) S. Atanas. Apolog.2.

(d) Vide Grancolas de antiquis Liturgiis T.2. p.795., ubi omnia, hæc loca referuntur.

gilantium (*a*) disceptatio est. Cujus vis nequaquam in eo consistebat, an utile, an superfluum fuerit cereos nocturno tempore accendere? Hæreticus hic iisdem principiis, quæ dein Calvinistæ adoptarunt, innitebatur: cereos videlicet necessitatis solum causa adhiberi debere, sicque condemnabat omnes, qui luminaria ad SS. Martyrum sepulchra diurna luce accendebant. Constat itaque usum hunc a fidelibus tum promiscue receptum fuisse; sed quid ad hæc Hieronymus? An ritum hunc frequentata, & inveterata consuetudine atque ab ipsa necessitate introductum ait? Minime confitetur quidem simplices christianos ethnicorum morem imitatos fuisse, tamen laudandos esse ob piam ipsorum mentem qua ampliorem sic venerationem Sanctis Jesu Christi Martyribus impertiebantur. Imo adjungit: *quod licet Martyres lumine cereorum*, qui ad eorum sepulchra offerebantur, *non indigerent, accendentes tamen secundum fidem haberent mercedem*. Testimonium tamen Orientis Ecclesiis reddit: *Quod sole jam rutilante accendant ante Evangelium luminaria, non ad fugandas tenebras, sed ad signum lætitiæ demonstrandum*.

Ritus hic, qui S. Hieronymi tempore necdum totum pervaserat Occidentem, ita paulo post diffusus, ita omnibus communis factus est, ut Ecclesia particulares circa eum constituerit sanctiones. Acta S. Baronis (*b*), & S.Gertrudis de septimo sæculo abunde testantur. (*c*) S. Gregorius Magnus narrat quod perpetuo ante S. Petri sepulchrum lampas arderet. Theodorus Cantuariensis (*d*) præcipit eodem cultu Sanctorum reliquias prosequendas esse. Ac ut eluceat Ecclesiam triumphantem in Cœlis idem cum Ecclesia militante sensisse; magnifica illa semita, quæ discipulis S. Benedicti (*e*) ipsa obitus sui hora conspecta fuit, innumerabilibus corusca lampadibus, rutilabat, qua tanquam triumphali pompa a cella ad Cœlum usque Benedictus ascendit.

§. XXVII.

Continuatio ejusdem confutationis. Sententia D. de Vert suis ipsius armis oppugnantur; deinde de cereo Paschali, & institutione ejus pure mystica disseritur.

CONgeramus modo in unum omnia a nobis allata antiquitatis monumenta, atque inde evidentem hanc deducamus conclusionem: usum videlicet cereorum in Ecclesia receptum fuisse, & quidem ob religiosum finem,

(*a*) Hieronym. contra Vigilantium: *Illud fiebat idolis, & idcirco detestandum est? Hoc fit Martyribus, & idcirco recipiendum est; nam & absque Martyrum reliquiis per totas Orientis Ecclesias, quando legendum est Evangelium, accenduntur luminaria jam sole rutilante, non utique ad fugandas tenebras, sed ad signum lætitiæ demonstrandum....*

Et antea dixerat: *causabantur Apostoli, quod periret unguentum, sed voce Domini correpti sunt. Neque enim Christus indigebat, nec Martyres lumine cereorum, & tamen illa mulier in honorem Christi hoc fecit, devotioque mentis ejus recipitur, & qui accendunt cereos secundum fidem suam habent mercedem.*

(*b*) Vita S. Baron. *Comes quidam reliquias Sancti obtinuit, et secum navi asportavit, ob reverentiam candela jugiter arsit in nocte.*

(*c*) *Septem lucernæ semper in eodem Oratorio ardere solebant.* Vita S. Gertrudis.

(*d*) Theodor. Cantuar. *Reliquiæ Sanctorum venerandæ sunt; si potest fieri, candela ardeat per singulas noctes.*

(*e*) S. Gregorius l.2. Dialogor. c.37. *Qua scilicet die (exitus S. Benedicti) viderunt, quia strata palliis, atque innumerabilibus corusca lampadibus via, recto Orientis tramite ab ejus cella ad cœlum usque tendebatur... hæc est via, qua dilectus Domino, cœlum Benedictus ascendit.*

finem, nec sine aliquo sensu symbolico a quarto jam sæculo. Quinimo ex S. Hieronymo, ex Concilio Carthaginensi, totque aliis auctoritatibus haud incongrue asserere liceret ritus hos tertio jam sæculo viguisse. Præsertim cum in Concilio Illiberitano anno circiter 304. habito abusus, qui in hac consuetudine irrepserant, corrigantur, sicque cereos in divinum cultum adhibendi consuetudinem multo antea obtinuisse non obscure indicetur. Qua fronte dein D. de Vert sensum mysticum, & symbolicum cereorum ad nonum usque retrahere audet sæculum? Qua temeritate arma Ecclesiæ excutere, quibus contra Calvinistas lampadum, & candelabrorum usum condemnantes utitur? Verum neque hic ejus subsistit temeritas; non enim Ecclesiam ob rationem ullam mysticam usum hunc servasse opinetur; verum *Luminaria* (inquit) *necessitate exigente ad officium nocturnum accendebantur, deinde sensim sine sensu quotiescumque officia recitanda essent, etiam si meridiana luce id fieret accendi cepere*. Supra jam vidimus eum mutationem hanc in sæculum nonum collocare deinde ita prosequitur. *Ecclesia a mutationibus ita abhorret, ut lubenter toleret, ea quæ olim sola necessitate exigente introducta sunt, in simplicem consuetudinem, meramque cæremoniam converti. Ne videlicet sæpissime supprimere, rescindere, immutare, ac renovare cogatur*. Quam peregrina hæc expressio: *Ecclesia tolerat*. Quasi vero cereorum usus ob hoc solum in Ecclesia obtineat, quia *eum tolerat*? Id *tolerari* dicitur, quod quidem a nobis minime probatur, verum nec impediri potest. Id *toleratur*, quod displicet, quodque aboleretur, si potestas, esset; atque omne illud, quod ex tolerantia solum permissum est, inter contemnenda rejiciendum venit. Quis crederet D. de Vert similia de cereis altarium nostrorum sensisse?

Tom. 2. p. 27. & 28.

Tom. 2. p. 399.

At potuisset non animadvertere falsitatem conjecturarum suarum è propriis suis assertis demostrari posse? accendebantur illius sententia cerei in altaribus ad dispellendas noctis tenebras. Verum cur ii in altaribus, & circa altaria accendebantur, cum Sacerdotes, & populus in choro, & navi Ecclesiæ dispertiti sederint, sicque non parvo spatio a luminibus, & eorum situ distantes exiguam sane, aut nullam inde utilitatem capere possent? Ecclesia (adjungit ille) *a mutationibus abhorret*. Si ita est, neutiquam illa candelabra alio transferre debuisset. Necesse foret ea etiamnum in Choro Presbiterorum, ad subsellia cantorum, ubi noctu Psalmos recitabant, collocari. Etiamnum in pulpitis, ubi Evangelium legebatur; in edito lectorum loco, aut unde homiliæ Patrum, & Acta Martyrum legebantur, conspici deberent. *Accendebantur*, adjicit, *in Officiis nocturnis, non vero in diurnis, ut sunt prima, aliæque minores horæ*. Sed assertum hoc evidenti falsitate laborat. Incendebantur enim lumina vesperarum tempore. Vesperæ autem omni prorsus tempore inter diurna Officia numerabantur. Cujus nobis argumentum luculentum præbet hymnus (*Te lucis ante terminum*) Completorii a S. Ambrosio compositus. In hoc ille de die necdum terminato loquitur. Cumque certum sit, Completorium nunquam ante Vesperas cantatum fuisse, clarissime evincitur Vesperarum tempore diem necdum finitum fuisse. Cæterum cur quæro accensi vesperarum tem-

tempore cerei extinguuntur ad Completorium, quod absque dubitatione magis ad noctem inclinat? Certum denique est, cereos semper sacrorum mysteriorum tempore accensos fuisse. Hæc autem, si solemnes quasdam excipias vigilias, semper orto jam sole, post laudes, primamque, quæ secundum Sancti Ambrosii hymnum non nisi inchoato die cantabantur, celebrata fuerunt.

Ejusdem pene furfuris sunt ea, quæ D. de Vert de Cereo Paschali affert. Illius quidem judicio non ad alium usum comparatus fuerat, quam ut Paschatis noctem, quæ inter preces a fidelibus peragebatur, illustraret. Hanc ille appellat *Rationem physicam, & formalem suæ institutionis*. Necessitate cogente, ait ulterius, cereus hic ad baptimatis fontes in processione adhibebatur. *Hæc processio finitis vesperis, sicque vesperitinis horis instituitur. Lumen Cerei Paschalis ibi necesse erat &c. quod si postea festo die Ascensionis penitus tollitur, in causa est, quod perpetuo durare nequeat*. Hæc quidem D. de Vert est sententia. Verum si unica necessitatis causa cereus hic accendebatur, cur Paschatis solum festivitate accendebatur? An hoc unicum festum, cujus vigiliæ in Ecclesiis agebantur? Cur ei usu consumpto, non alter substituitur? Cur Paschate solum ad Ascensionem, & non potius hyberno tempore, ac Nativitatis, Epiphaniæque solemnitatibus, quibus tenebræ densiores, & longiores obtinent noctes, adhibetur? Sed quid juvat rationes, conjecturasque accumulare, dum solidissima, evidentiaque suppetunt argumenta? antiquius ne ullum proferri posset hymno Prudentii ad accensionem Cerei Paschalis; cujus titulus factus videtur ad solemniorem reddendum usum Cerei Paschalis; aut si quorundam authoritate se fultum arbitratur D. de Vert ad respuendum hujus hymni titulum; an nobis non abunde sufficit in medium proferre ipsam benedictionem mystici hujus Cerei; quæ universa in Ecclesia recepta notas venerandissimæ antiquitatis præsefert? Profecto, si, ut a nobis demonstratum est, a quarto ut minimum sæculo, Cerei tamquam mystica quædam symbola semper habiti sunt, quid mirum, si in hac benedictione Cereus Paschalis figuram exhibere intelligatur Jesu Christi post suam Resurrectionem in medio Ecclesiæ viventis, ea prorsus ratione, qua ante Ascensionem cum Apostolis vixerat?

Tom. 1. p. 410.

Tom. 1. p. 274. 275.276.& 484.

Tom. 2. p. 34. & 50.

Ne tamen agrestibus his diutius inhæreamus ineptiis, ad ipsam cereorum in Ecclesia institutionem ejusque primos fontes tam prope, quam nobis concessum fuerit, accedamus. Indubitatum, & certum ne est, uti complures ante D. de Vert scriptores asseruerunt, quod necessitas primum luminum usum introduxerit, & quod quartum circa sæculum plebis devotio morem hunc in sacram cæremoniam converterit? Sententia hæc hodierno die primas tenere videtur. Quam licet condemnare minime audeam, non tamen sequi valeo, ac ut perquam curiosa hæc quæstio penitius tandem exhauriatur, animadversiones, quas in hanc rem collegi; accipe.

§. XXVIII.

Conjecturæ de prima cereorum in Ecclesia origine rationi multum conformiores iis, quas D. de Vert attulit.

HAud pauci eruditorum contendunt, cereorum usum fortuito, aut inveterata quadam consuetudine introductum esse. Quod videlicet populi cereis in celebratione mysteriorum adhibitis assueti morem hunc conservaverint; qui demum symbolicis significationibus consecratus, ac ad augendam cultus nostri majestatem adscitus fuerit. Verum qua ratione hæc opinio cum Concilio Tridentino conciliari queat, minime scio. Hoc enim (a) lumina, & thymiamata ex Apostolica disciplina, & traditione deducit, ac clare edocet ea instituta esse, quo & majestas sacrificii commendetur, & mentes fidelium per hæc visibilia ad cognitionem sanctorum mysteriorum eleventur. Ego quidem, qui mihi certam præscripsi legem omnia ea firmissime amplectendi, quæ Ecclesia, ac per eam loquens Dei Spiritus, edocet, Sancti hujus Concilii sententiam amplector, eoque alacrius, quod mihi plurimæ rationes suppetant quibus facillime Tridentini Concilii sententiam tueri possim. Pro quo hæc sunto principia.

In primis. Supra jam a nobis demonstratum est, quod apud Hebræos, & Ethnicos luminaria in signum venerationis, & religionis adhibita sint atque ad religiosum vero Deo, aut idolis impertiendum cultum accenderentur.

Secundo. Christiani primis jam Ecclesiæ sæculis judicarunt complures antiquæ legis cæremonias, imo & nonnullas Ethnicorum ad cultum Jesu Christi transferri posse; atque eas revera adoptarunt: ut sunt inclinationes corporis, & capitis, concentus canticorum, ablutiones pedum, aliæque purificationes, ac thymiamatum incensio, ut postea apparebit, & secundum D. de Vert, impositio manuum, unctionesque.

Tertio. De omnibus Ethnicorum, & Judæorum ritibus nullus magis a Christianis suscipi merebatur, quam usus luminum in templis. Cum Jesus Christus inde tam frequenter symbola ad instruendos suos discipulos transumpserit. Fideles quoque legentes in Apocalypsi (b) quod S. Joannes viderit filium hominis resplendentem gloria in medio septem candelabrorum aureorum, facile perspicere valuerunt eundem filium hominis eadem ratione in Ecclesia sua honorari posse, & candelabra merito circa aram collocari, in qua quotidie hostia Sancta, & pura Deo Patri immolatur.

Quarto. Antiquissima vetustatis monumenta, quæ nobis cereorum in Ecclesia usum commemorant, ritum hunc unice ad cultum Deo præ-

(a) Concil. Trident. sess. 22. c. 5. *Pia mater Ecclesia ..... cæremonias item adhibuit, ut mysticas benedictiones, lumina, thymiamata, vestes, aliaque id genus, multa ex Apostolica disciplina, & traditione, quo & majestas tanti sacrificii commendetur, & mentes fidelium per hæc visibilia Religionis, & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc sacrificio latent, contemplationem excitarentur.*

(b) Apoc. 1. v. 12. *Et conversus vidi septem candelabra aurea, & medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis.*

præstandum aut ad aliquod significandum mysterium usurpatum fuisse, vulgo testantur, neque ullus Sanctorum Patrum reperitur, qui ejusdem originem a necessitate derivet. Secundum S. Hieronymum lumina ad Evangelium accenduntur ad indicandam lætitiam. Secundum Historicum Martyrii D. Cypriani, exequiæ Sancti hujus Episcopi funalibus illustrabantur ad augendam earum pompam, majoremque venerationem. Testimonio Concilii Illiberitani munus lampades publice accendendi perquam fuit honestum ac honorificum, ita ut energumeni ab hoc munere tanquam indigni arcerentur. Asserentibus S. Cypriano, S. Cyrillo, S. Augustino cerei Neophytis tradebantur in signum fidei, & vitæ gratiæ, quam recipiebant. Sanctus denique Gregorius Nazianzenus non aliam iis tribuit originem, quam mystica hæc Evangelii verba: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Luc. cap. 12. v. 35.

Collocatis hisce principiis sic orationem instituo. A quibus quæso melius institutionis alicujus causas percipiemus, quam ab illis, qui ejus origini quam proxime vixerunt? Ast ii non alium cereorum institutioni scopum præfigunt, quam cultus, significationisque mysticæ. Quorum ab opinione ut jure discedamus, necesse est argumentis certis & indubitatis in contrariam permoveri sententiam. Nobis vero nullam satis firmam rationem suppetit, D. de Vert nisi forte in eorum numerum adsciscere velimus novorum quorundam hominum conjecturas, qui privato ausu omni prorsus destituti auctoritate confinxere cereorum usum a necessitate introductum fuisse. Tota illorum vis, universum pondus in sola verisimilitudine ponitur. Quod si & nobis verisimilitudine uti, indeque judicium efformare nostrum luberet, nec ea quidem contra nos pugnaret; imo argumenta validissima subministraret, quæ nobis, persuaderent cereorum originem in symbolis, & mysteriis quærendam esse. Nam si S. Ignatii ætate divina relatio fideles edocuit Psalmos cantoribus in duplicem chorum divisis alternatim canendos esse vocibus; cur non etiam Apostoli Joannis revelatio eos de collocandis ante filium Dei candelabris instruere poterat? Anne cultus sui nobilius ad imitandum exemplar sibi proponere poterant, quam quod Apostolus in cœlis conspexerat? Præsertim cum seu ab Ethnicis, seu a Judæis ritibus, quibus antea imbuti fuerant sibi persuaderent cereorum usum inter Religiosas numerandum esse cæremonias. Si quarto sæculo mos obtinuit, ut Neophytis cereus porrigeretur, ob hæc scripturæ verba: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris*, quid obstat, ut credamus, eadem hæc verba primis tribus Ecclesiæ sæculis fideles permovisse, ut cereos in figuram, & symbolum vivæ illius fidei, & ardentis charitatis assumerent, quam Jesus Christus Discipulis suis tam sollicite persuasit, & allegorico hoc sermone effiguravit.

Rem totam paucis absolvamus, & hactenus a nobis dicta uno complectamur verbo. Usus lampadum, & cereorum apud nos ritus est ex integro Religiosus, & symbolicus, quarto, imo tertio jam sæculo eadem cultus, & symboli ratione viguit, & simili prorsus modo ab Ethnicis, Hebræisque considerabatur. Ac licet primorum trium sæculorum silentium conjecturis locum præbeat; vero tamen similius est accensas

faces semper in Ecclesia, Religionis non necessitatis causa adhibitas fuisse. Hæc enim conjectura solidioribus fundamentis innititur, hæc Sanctorum Patrum opinionibus sustentatur, hæc testimonio generalis Concilii corroboratur. Concludere igitur juxta divi Augustini effatum licebit institutioni Apostolicæ attribuendum illum esse, quod cum in Ecclesia universa receptum sit tanta pollet antiquitate, ut ejus origo lateat.

§. XXIX.

Eadem principia ad thymiamatum in Ecclesia Jesu Christi usum traducta. Confutatio D. de Vert.

CUm in superioribus perquisitionibus, quas de cereorum & thymiamatum origine feci; duas hasce res una conjunxerim, neque hic eas separare constitui, & uno alterove verbo de thymiamatibus ea iterare quæ antea de cereis & luminibus dixeram: videlicet quod si hæc ob cultus symbolorumque rationem in Jesu Christi Ecclesiam introducta sint,
Sess. 22. cap. 5. idem pariter de illis censendum sit quod Sanctum affirmat Tridenti celebratum Concilium ac perperam D. de Vert hunc ritum attribuit delicatæ sensualitati ut allusio fieret ad illam vocem *Incensi*, quæ in hoc vesperarum versiculo continetur: *Dirigatur, Domine, oratio mea sicut incensum &c.* Quomodo autem nobis probabit, a quarto, aut etiam tertio sæculo hæc verba in Officio Vesperarum recitari consuevisse? Ab illo quippe tempore thymiamata invaluerunt, ut ex Canonibus Apostolorum, ex liturgiis eorum nomine insignitis, ex S. Dionysii operibus, ex testimoniis S. Basilii, S. Ambrosii, & S. Chrysostomi elicitur. Adderem scripta S. Martyris Hippolyti, si ille, ut a compluribus contenditur, eorum auctor esset: sed ipsis his testimoniis evidenter cognoscimus thymiamata in Ecclesiam non alia mente, quam mystica, ac symbolica introducta fuisse: *Accipe a nobis*, (ait liturgia S. Jacobi) *præsens incensum in odorem suavitatis transmutando, purificando, & sanctificando animas nostras*. Liturgia autem S. Chrysostomi inquit: *Tibi Domine Jesu Deus*
Evag. lib. 4. c. 7. *noster hoc incensum in odorem suavitatis spiritualis offerimus. Mitte nobis gratiam Spiritus Sancti*. Eodem spiritu ductus S. Zosimus Monachus, dum Divinam misericordiam pro Civitate Antiochena obtestari voluisset, preces suas thymiamatum crematione inchoavit, & consecravit. At cum Bonifacius I. constituerit, ut nulla mulier, aut Monacha
Vita Bonifac. I. incensum poneret in Ecclesia, sed Ministris solum id munus consecraretur, clare elucet cum ritum hunc tanquam Religiosum, at nequaquam a sola necessitate repetendum considerasse.

Neque profecto dubitari potest quin Ecclesia thymiamatum usum tamquam religiosum, ac mysticum semper habuerit, cum S. Joannes incensa tanquam symbola precum, & tanquam materiam cultus in Cœlis Divinæ Majestati exhibiti inspicienda fidelibus proposuerit, ipsique Magi inter dona Jesu Christo infanti oblata thus, & myrrham obtulerint, non certe ob alias, quam morales, & mysticas rationes Fidelibus itaque qui ex patrio more inter religionis, & obsequii signa hunc ritum adnu-
me-

merabant, dubium ne esse poterat, an hujusmodi cultus Jesu Christo præstandus esset, postquam illis compertum fuit, angelorum exemplar, magorum oblatio?

Quis autem D. de Vert adeo a veritatis semita eo aberraturum credidisset, ut Sanctissimis quidem, ac vetustissimis Sacramentorum nostrorum cæremoniis parceret, ut Baptismum Ritum Judaicum, Unctiones sacras sanitatis pharmaca, sensus mysticos Patrum inventa, ingeniique partus assereret, ut denique ipsum Apostolum Paulum argueret, quòd a sensu vero, & litterali, ad symbolicas meditationes deviaverit? Quis tantam in hoc Opere expectasset audaciam, quis tantam temeritatem? Ego quidem horrore concutior; magis tamen adhuc obstupesco, dum impudentiam suam nec hic quidem sistere, sed ita effrænem divagari animadverto, ut pervicaciter contendere audeat, systema suum unicum illud esse, quod Hæreticorum lites, quas nobiscum de cæremoniis habent, dirimat, ac Sectariorum ora reprimat. Quasi vero explicationes nostræ mysticæ summa auctoritate Ecclesiæ confirmatæ inanes, futiles, ac nullæ essent. Verum quam imprudenter hanc sibi de hæreticorum audacia victoriam spondeat, breviter audeamus.

§. XXX.

Respondetur D. de Vert argumento. Quidquid de suo explicandi cæremonias systemate glorietur, nulla tamen exin utilitas ad refellendos Hæreticos enascitur.

DOminus de Vert opinatur, argumentum omnium promptissimum, validissimumque, quo omnes injuriosi Hæreticorum contra religiosos Ecclesiæ ritus adinventi conatus elidantur, illud esse, quo cunctas cæremonias a rationibus naturalibus, & physicis, aut a commodo, necessitateque derivari demonstretur. Quod falsum principium, ut solidius fulciat, sententiam sapientissimo cuidam ac celeberrimo Galliarum Præsuli affingit, quam hìc nunquam suam confitebitur videlicet: *se Diœceseos suæ proselytis non alias cæremoniarum causas proferre solitum fuisse nec alias nosse quibus hæreticos recens conversos convinceret*: Præterea ait a Calvinistarum ministris sibi dictum fuisse: *Eos semper ita sentire, quod ad reddendam veram Ecclesiæ cæremoniarum causam, & originem necesse est, ut ratio sana consulatur, universa facta nude, ac absque omni fuco exponantur, atque res universe naturaliter explanentur*. Imo Calvini suffragium ad authoritatem systemati suo conciliandam adfert, *qui*, inquit, *cæremonias nobis nostras lubens, ac ultro concedet, quamdiu hæc signa, hosque caracteres præfetulerint*. Et alibi: *Vera ratio, qua effrænis Novatorum contra nostras cæremonias scribendi pruritus coerceri, & in perpetuum sisti queat, illa est; negare nempe illico, & constanter, quod Ecclesia in institutione cæremoniarum eum sibi finem præfixerit, quem illi sibi effingunt. Causæ simplices, & hystoricæ nullam hæreticis ansam præbent . . . . . igitur ad alias se convertunt, quæ Ecclesiæ nunquam in cogitationem venere . . . . . Dic incensa in Ecclesiam intro-*

Tom. 1. præf. p. 23.

Ibid. p. 22.

Tom. 1. pag. 202.

Tom. 2. p. 390. Ibid. pag. 426. & 427.

introducta naturali de causa, nimirum ad dissipandos fœtidos, ingratosque odores; hæc responsa hæreticis crucem figunt. Nihil enim reperiunt, quod contra declamitent. Utque uno verbo universam suam doctrinam comprehendat, ita in synopsim redigit: *Causæ simplices, litterales, & historicæ consideratæ tanquam media propria ad refellendos hæreticos... absque ope harum causarum impossibile intelligere sensum quasi omnium, quæ fiunt, & dicuntur in Ecclesia..... Causæ mysticæ sunt arbitrariæ, & non possunt in argumenta converti.*

Tom.1. p. 452. p.453. tabulæ.

Medium itaque, & *verum medium*, quibus posthàc hæretici cæremonias nostras cavillantes confutari debeant, rationes sunt physicæ, & naturales. Omnis alia ratio nulla est, aut saltem infirma, atque insufficiens ad *coercendos Novatores, atque impudentem eorum linguam refrenandam?* Egregium profecto inventum, novam omnibusque ad nos usque incognitam veritatem! Ex quo Calvinus Ecclesiæ cæremonias, earumque sensum mysticum irridere aggressus est, nulli adhuc Doctorum nostrorum præclara hæc cogitatio in mentem venit, ut ad eludendos inimicos significationes mysticas, tanquam privatorum quorumdam ideas, & singularia quorumdam Patrum placita, repudiaret. Quid erat cur operam perderet tantus celeberrimarum Controversiarum numerus in defendendis rationibus mysticis, & moralibus? Ac Concilii Tridentini Patres, qui ad tuendam cæremoniarum dignitatem demonstrare conati sunt eas introductas esse, *ut Majestas sacrificii commendaretur, mentesque fidelium per hæc visibilia religionis, & pietatis signa ad rerum altissimarum contemplationem excitarentur?* Ita enim Ecclesiæ causam infirmabant, cum hujusmodi rationibus uterentur, *quæ ad coercendos Novatores, atque impudentem eorum linguam refrænandam* nequaquam sufficiunt. Dolenda sane illorum sors, quibus D. de Vert in congerendis statutis, decretisque consilium defuit! Docuisset illos nihili faciendas esse causas mysticas, *quæ arbitrariæ solum sunt, neque in argumenta adconvincendos hæreticos converti possunt.* Docuisset illos hæreticis respondere debere: thura cremari, ad dissipandos fœtidos, ingratosque odores; cereos accendi ad nocturnas dispellendas tenebras; infirmos ob salutarem olei virtutem, infantes baptizatos ad evitandas cutis rugas ungi, manus denique ad lavandas sordes lavari. Sic utique omnibus adversariorum querelis, sic cunctis litibus finem imposuisset. Verum satis jam joci in re tam seria, quæque ad gemitus potius permovere deberet. Propulsemus, & evertamus errorem, cujus vigor, ulteriorque progressus funestissimus Fidei nostræ dogmatibus evadere posset.

Sess.22. c.5.

In quo quæso nos inter, & hæreticos Tridentino in Concilio lis versabatur? Quid illi in nobis, & quid Ecclesia in illis condemnabat? Paulisper perscrutemur illorum (a) opiniones, ac sententias Controversista-

(a) Calv. lib.4. Inst. c.10. §.9. *Hominum inventa in Dei cultu impuræ sunt corruptelæ.*

Idem §.11. vid. etiam c. 15. idem c.17. §.43. generaliter de omnibus cæremoniis inquit: *natas esse ex procacitate humanæ confidentiæ, quæ se continere non potest, quin in Dei mysteriis ludat, atque lasciviat.*

Luth. in libro contra Regem Angliæ loquens de iis, qui in genua postrati Eucharistiam sumebant: *nos autem istos mere fatuos, & stultos appellamus.*

Melanchton in apologia confessionis Augustanæ art.15. *non licet instituere novos cultus sine novo mandato.* Vide etiam Brentium Confess. Witember. c. de cæremoniis. Kemnitium pag.166. Illyricum cent.1. cap.6. lib.2. cent.2. cap.6.

ftarum illos impugnantium, & elucebit non de eo controversiam fuisse motam, an Ecclesiæ competat ceremonias necessitate, aut commodo suadente adsciscere; sed an Ecclesiæ licitum, fasque fuerit novos ritus ob rationes mysticas instituere. Hoc est quod inficiatur Calvinus, Lutherus, Brentius, & Kemnitius. Non etenim ideo nos accusant, quod candelas, aut faces ad fugandas tenebras in obscuris locis, noctisque tempore accendamus, neque nos arguunt, quod in Ecclesiasticis Officiis vestibus induamur, quæ sæculo earum institutionis propriæ fuerunt, verum ideo in nos insurgunt, quod nos ea præstemus ob rationes symbolicas, & in ritibus mysteria quæramus, quibus nulla, si physice considerentur, eorum adest necessitas. Ideo inquam Calvinus hæc rejicit, quia nos ea ad dignitatem obsequiosi cultus, & honoris Deo exhibendi elevamus: arbitratur ille Paulum *damnasse omnes fictitios cultus, quos homines sibi ipsi cominiscuntur, vel ab aliis accipiunt, & quæcumque de cultu Dei tradere præcepta ex se audent*. Calv. l. 4. Inst. c. 10. §. 8. Hinc ille inclamat nos ad Ethnicorum modulum effectos eorum pariter nugas imitari, eorumque veras esse simias. Hinc Brentius nobis objicit cæremonias veteri solum legi non novæ convenire, neque in ista fas esse symbolorum figuris victoriam Jesu Christi exprimere. Hinc Kemnitius, Lutherus, Melanchton, Illyricus, cæterique ritus nostros superstitionum nomine infamant atque idcirco superstitiosi hæreticis videntur, quod symbolorum ac mysteriorum naturam apud nos induant. Symbola itaque & figuras hæretici unice damnant. Eosdem quippe ritus, quos nos mysticos tenemus, illi nugas, ac insanias appellant. Quod si igitur cæremonias has symbolicis, & mysticis suis significationibus exuamus, si sensum earum allegoricum ab Ecclesia introductum inficiamur, eumque ad mysticos, quosdam, ut D. de Vert postulat, Scriptores relegemus, hoc equidem non est hæreticis resistere, eosque debellare, verum cedere, ac victas manus tradere, ac mendacii reos omnes Theologos reddere, qui sanctitatem Symbolorum, & ritus mysticos tam strenue defenderunt. Imo ipsum Concilium Tridentinum falsitatis argueremus, quod ad reprimendos hæreticos speciali decreto edixit, *cunctas cæremonias, & ipsa quoque lumina, thymiamata, Crucis signa, vestes sacerdotales, mysticas esse, atque ex Apostolica disciplina, & traditione descendere*. Neque traditionem cæremonias has nobis tanquam ritus naturali ratione, aut commodo suadente introductas proponere, verum tanquam *maxime congruos ad majestatem sacrificii augendam, mentesque fidelium per hæc visibilia signa ad rerum altissimarum contemplationem excitandas*.

Vane prorsus insulsas hæreticorum cavillationes expavescimus, nec video, cur ob ineptos eorum jocos cæremoniis significationem mysticam demere debeamus, quam ipsa Ecclesia iis indidit. Justumne, ac æquum indefensam Ecclesiæ fidem, & causam deserere ob metum insanæ scurrilitatis, & contumeliarum, quibus extra Ecclesiæ sinum misere vagantes, hæretici Ecclesiam impetunt? Irrideamur licet ab incredulis his homuncionibus; in nostram namque gloriam cedit nos ab illis pro Jesu Christo stultos haberi. Hæc ejus sponsæ sors est, ut infidelium cachinnis, & injuriis scopus præfigatur. Jam olim ea frigidas Vigilantii contempsit ineptias

ptias; contemnit hodie Kemnitii, aut Calvini cavillationes; & si ferreæ illæ, ac fortes, ut vocant, nostræ ætatis mentes se quoque illorum adjungunt consortio; paveant ac contremiscant ad illam Supremi Judicis sententiam: *Parata sunt derisoribus judicia*.

§. XXXI.

Ejusdem rei prosecutio. Explicationes litterales D. de Vert hæreticorum causam meliorem potius, quam deteriorem reddunt.

UT ultimo ictu D. de Vert ratiocinationem configam, addere hic necesse duxi, quod tantum abest quod adversarios suis principiis eludere posset, ut in hujusmodi difficultates ultro ipse se inducat, a quibus exitum invenire omnino non possit; Explicabit ille & solide quidem, si placet, quasdam cæremonias, quarum origo evidenter necessitati debetur, ac de quibus ne nos quidem dissentimus. Explanabit alias, quarum principia satis incerta sunt, non adeo infeliciter. Verum quotnam supersunt, de quibus non nisi conjecturas evidenter falsas, ne dicam ineptas afferre poterit quot non occurrent ritus, in quibus ingenium illius cæcutiet, & ad quos tuendas necesse illi erit ad rationes morales, & symbolicas recurrere?

Sed demus etiam eum cuique cæremoniæ sua in origine rationem naturalem, & physicam assignare posse, temere tamen sibi de hæreticis victoriam spondet; nam dum cæremonias nostras demendo videlicet iis omnem sensum mysticum magis rationi conformes reddere se arbitratur, inanissimas illas, ac viles efficit, seque ludibrio infidelium horum objicit. Quæ enim insania cereos meridiano sole accendere, aut exiguam capitis partem infantium ungere, si rationes morales, & symbolicæ desint, quæ hanc cæremoniam instructione utilem, & venerandam præstent? Incassum aliquis, cum D. de Vert contenderet necessariam olim e balneo egredientibus unctionem, & in tenebroso loco degentibus lucem fuisse. Non equidem negamus, reponent hæretici, id olim potuisse a necessitate postulari; verum evidens etiam, indubitatumque constat, hanc necessitatem non amplius subsistere, atque ita, prosequentur illi, ridiculum esse inutilem hanc rituum farraginem etiam nunc retinere. Frustra insurget D. de Vert, *quod Ecclesiæ mutationes vehementer displicent. Tolerat potius has cæremonias, quam ut quotidie innovet*. Inopportuna, debilisque ratio, inquient hæretici. Cum consuetudo onere suo gravis, nulliusque præterea utilitatis tanquam servitus puerilis, a sapientibus rejici debeat. Si eo angustiarum D. de Vert reduxerint, quo quæso confugiet, ubi opem, ubi consilium expetet, quibus armis se tuebitur?

Verum concedam licet Domino de Vert eum hæreticorum argumentis satisfacturum, atque illis persuasurum Ecclesiæ prudentiæ conforme esse, ut inutilem illorum judicio rituum farraginem, agrestesque gesticulationes conservet, imo nec inficiabor eum nonnullos eo perducturum, ut vale dicto suo schismati eidem se doctrinæ subjiciant; Quid tamen inde se

se assequuturum putat? Nihil profecto aliud, nisi ut hæretici mali fiant catholici, qui retentis sectæ suæ præjudiciis, nomine solum, non re cum Ecclesia Romana conjungentur. Neque enim sincere ab hæresi sua ad puram doctrinam rediisse credendi sunt nisi vera fide cum Concilio Tridentino agnoscant: *piam matrem Ecclesiam ritus quosdam mysticos instituisse, ut debilem hominum naturam exterioribus his adminiculis sustineat, majestatem sacrificii augeat, atque mentes fidelium per hæc visibilia religionis & pietatis signa ad invisibilium rerum contemplationem elevet*. Hæc namque doctrina est Ecclesiæ expressis his ultimi Concilii verbis declarata: doctrina, inquam, quæ non nisi cum ipsius fidei detrimento infringi aut immutari potest. Si Calvinistarum quispiam ad sinum Ecclesiæ rediens non integram, non intactam hanc quoque amplectatur doctrinam, operam omnem perdit, nec ulla D. de Vert explicatio illum ab errore, & schismate vindicabit, atque hoc est quod nos permovet, ut D. de Vert systema tamquam inventum fidei perniciosissimum consideremus. Utpote quod eo collimat, ut fallacibus ideis, quas sibi Protestantium Ministri de cæremoniis nostris effingunt, faveat, casque corroboret, sicque fallacissimum atque funestum cum iis ineat fœdus.

§. XXXII.

Aliæ duæ propositiones, quæ probant mentem Ecclesiæ esse symbolicam, & mysticam. Prima propositio: Ecclesia ob rationes mysticas eas etiam cæremonias retinuit, quæ originem suam necessitati debent.

Progrediamur nunc in disquisitionibus nostris, cumque speciosiores ratiocinationes, quibus D. de Vert conjecturæ innitebantur subverterimus, modo ulterius perscrutemur mentem Ecclesiæ, ut rectius de Vertiano Systemate sententiam ferre possimus. Ego quidem arbitror me hucusque stabilivisse solidissime, quod in prima origine, atque in suis fontibus cæremoniæ semper, & perpetuo fuerint mysticæ, & symbolicæ. Imo ausim dicere, me argumentis vim tribuisse demonstrativam, & geometricam. Verum nec in hoc quidem acquiesco, nec adhuc satis mihi causæque meæ fecisse videor; nisi ad exhauriendam universam quæstionem, & ad expellendum ex ipsis suis munimentis Dominum de Vert illud etiam planum faciam eam esse Ecclesiæ circa cæremonias mentem, ut ipsos ritus, qui consuetudini, & necessitati institutionem suam debere videntur, Symbolorum, & Mysteriorum spiritu vivificet, & animet. En rei totius explanationem.

Non inficior inter sexcentas cæremonias origine symbolicas reperiri quoque aliquas, quarum institutio a necessitate, & quandoque etiam a moribus, consuetudinibusque avitis gentium repetendæ sint. Ut sunt, si postulas, decisi Clericorum crines, vestesque talares, aliæque similes consuetudines, olim civiles, nunc sacræ, & religiosæ. Jam vero circa hasce consuetudines, hæc duo pronuncio.

Primo quod unice ob rationes mysticas, & symbolicas ab utilitate, aut necessitate introductas cæremonias retinuerit; quodque illas eadem de causa perpetuaverit, cessante etiam necessitate, & utilitate. Secundo in ritibus quorum conservationem necessitas, & consuetudo exigit, Ecclesia ipsa, & non *corpus, & collegium mysticorum*, ut D. de Vert ait, pias illas ac ad nutriendam fidelium pietatem proprias symbolorum significationes adjunxit. Quas binas veritates ita enucleare lubet.

Primo itaque assero, esse in Ecclesia ritus Religiosos, qui necessitate solum suadente initium suum acceperunt; necessitate deinde sublata usus nihilominus eorum perseveravit, & in partem cæremoniarum nostrarum adscitus est, eos tamen assero nonnisi propter rationes religiosas, & mysticas conservatos perdurare. Cujus rei veritatem, ac evidentiam si quispiam expetat, intueatur loquendi formulas, quibus Ecclesia se exprimit suis in Ritualibus, preces, quas illa actionibus ad declarandum earum sensum adjungit, diversas singulares cæremonias, quas antiquis ritibus ad augendam eorum venerationem adjunxit, circumstantias, denique ipsius usus, quæ antiquatæ necessitati, ac rationibus physicis, & naturalibus nullum amplius locum relinquunt. Accipe nunc, quæ ex hinc ratiocinia deducam. Ut rectum, Ecclesiæque conforme judicium de his cæremoniis ferre valeamus, necesse est sensui inhærere, quem nobis Ecclesia circa illarum intelligentiam proponit: Sed Ecclesia non alium nobis sensum quam moralem, & symbolicum circa cæremonias proponit, imo omnes circumstantiæ eas concomitantes, non alio, quam ad perfectius explanandam Symbolorum intelligentiam conducunt, cunctaque precum verba, ad detegenda cæremoniarum mysteria unice inserviunt. Igitur ut mentem Ecclesiæ recte penetremus, necesse est, ut in mysteriis, & figuris, quas nobis considerandas proponit, sistamus, atque ut eas veram causam & finem cæremoniarum censeamus, minime vero ad rationes naturales, & necessitatis quibuscumque demum speciosis argumentis fulciantur, recurramus. Utpote quæ jam sublatæ non aliter in considerationem venire possunt, quam quod olim his ritibus occasionem præbuerint.

Pontif. Roman. in Ord. Lect. Applicemus principium hoc ad ritum, qui in ordinatione Lectoris adhibebatur. Episcopus accipit in manus librum ea, quæ Lectori in Ecclesia legenda sunt, continentem, eumque ordinando enuntiatis in Pontificali præscriptis verbis tradit. Nihil certe naturæ magis conveniens, quam librum in manus assumere, ut eum tradas alteri, cui ejus legendi munus imponitur. En physicam hujus cæremoniæ causam. Verum hic ne nobis sistendum est? an nihil præterea ab Ecclesia edocemur? absit in ...m nos abire opinionem. Multa quippe adhuc alia sunt, quæ nobis Ecclesia hoc in ritu observanda proponit: Præcipit enim ordinario jure non alterum quam Episcopum statis diebus, observatisque certis circumstantiis hoc munere fungi posse: quoniam autem adjungit particulares preces expressionibus symbolicis, & figuratis refertas, ac librum ab Episcopo Lectori ea occasione & tempore tradi jubet: quo evidenter constat eum nullum ejus usum facturum; hisce rebus plane permoveor, ut credam aliquid majus sub hujusmodi physicis, ac materialibus actionibus late-

latere in hoc ritu. Quoniam quicquid physicum est, ac materiale in hujusmodi actionibus non sufficit ad reddendam rationem, de omnibus quæ in ordinatione Lectoris rite osservantur. Latent itaque sub illis materialibus actionibus tot symbola, quæ nos instruunt de gratiis, quas Ecclesia a Deo pro Neo Lectore expetit, de officio, quod illi injungit, de dignitate qua illum super alios fideles evehit, & de potestate, qua illum exornat.

§. XXXIII.

Ulterior ejusdem rei confirmatio. Error D. de Vert circa sacra Sacerdotum ornamenta.

Iisdem prorsus principiis innixi judicium feremus de sacris indumentis, quæ a primis Ecclesiæ sæculis ornamenta Sacerdotum, & Sacerdotii insignia constituebant. Quis etenim ignorat necesse esse ut in publicum prodiens, munerique & ministerio venerando vacans non solum vestiatur; verum & modeste, & decore vestiatur. En itaque causam naturalem, & physicam vestium, quibus Presbyteri in obeundis sacris muneribus induuntur. Verum postquam Sanctæ Matri Ecclesiæ placuit singularem illis usum assignare, formamque præscribere easque alio quam ministerii tempore adhibere vetuit, ac denique easdem certarum cæremoniarum pompa tradere, particularibusque precibus benedicere incepit, profecto tamquam res sacræ, ac symbolicæ considerandæ sunt. Ac ridiculus sane mihi foret ille, qui rejectis omnibus symbolicis, & mysticis significationibus hic solum causas naturales physicas, & necessitatis reperiri contenderet, universosque mysticos conceptus debiles, ac inanes judicaret.

Hic tamen scopus universæ D. de Vert doctrinæ est. Huc frivola, inanisque illius collimat eruditio, quam ubique profundit, quamque sexcentis anachronismis fœdatam infructuoso fastu exponit. Non immorabor ideæ, quam sibi absque ulla restrictione de planeta effingit. Hæc illi nihil aliud videtur quam pallium ad arcenda pluviæ incommoda comparatum, æque commune Clericis, Monachis, aliisque in sæculo degentibus hominibus, imo proprium quoque: *bajulis & plebis infimæ fæci*. Idque asserit absque (*a*) sæculorum, regionumque discrimine quin indicet quo tempore promiscuus hujus indumenti usus in solemne Sacrificii ornamentum transierit. Neque advertit incurius hic scriptor se sibi ipsi contradicere, perque posteriores animadversiones ea convellere, quæ priori tomo tanquam certa statuit. *Apparet* (inquit ille) *ex constitutionibus Apostolicis, quod Pontifex non ante planeta, seu cæremoniarum habitu indueretur, quam finita Catechumenorum Missa ac sacrificio proximus, secretarum videlicet, & præfationis tempore*. Quod si ita

Tom. 2. p. 315. & seqq. p. 309.

Tom. 1. p. 75. Const. Apost. l. 8. §. 16.

(*a*) Concil. Tolet. 4. an. 633. *Presbyter a gradu injuste dejectus .... gradus amissos accipiat coram altari .... Sic Presbyter horarium, et planetam .... Sic reliqui in sui reparationem recipiant, quæ cum ordinarentur receperunt*. Planeta igitur jam tunc ornatus erat Sacerdotum proprius.

ſi ita eſt, quomodo dein tueri audet, planetam nihil aliud eſſe, quam: *pallium ad arcenda pluviæ incommoda comparatum?* An forte Pontifex ſacrificii ſolum tempore, non vero Catechumenorum Miſſa pluviam metuebat? An planeta, quæ S. Clementis conſtitutionum Apoſtolicarum authoris ætate, & ſecundo jam ſæculo inter cæremoniarum veſtes numerabatur, octavo demum, ac nono ſæculo in *pallium ad arcendas pluvias*, & in *bajulorum* uſum degeneravit? Ita quippe D. de Vert inſinuare videtur, dum contendit, poſt nonum etiam ſæculum, & Amalarii ætate veſtem hanc promiſcuum fuiſſe indumentum, quod in proceſſionibus pro tegmine contra pluvias aſſumebatur. Verum non lubet apertis his contradictionibus ulterius inhærere, vide tamen, quomodo de rationibus myſticis quas Eccleſia veſtibus ſacris adnectit; D. de Vert obloquatur. *Difficile ſane eſt* (ait) *myſteria Eccleſiæ ritibus adjungere .... Sic, ſi concedam planetam olim undique clauſam, & in terram uſque demiſſam uſurpatam fuiſſe in ſymbolum charitatis, quæ maximum etiam peccatorum numerum tegit, quid de ea pronuntiem hodie, quam ei affingam ſignificationem, cum utroque ex latere aperta, vehementerque ſuccifa nullum nobis veteris ſimilitudinis fundamentum præbeat?* Et alibi: *Veſtimentum hoc degeneravit, & preces, quæ in eo aſſumendo recitantur, non amplius ei conveniunt.* Iterum: *En aliam rationem myſticam annihilatam: cum enim planeta totum hominem contegere ceſſaverit, neque ſymbolum charitatis ulterius effigurare poterit.* Significatione igitur hac myſtica penitus convulſa, & in nihilum redacta, a ſana ratione alieniſſimum videtur eam etiamnum charitatis ſymbolum credere, cum ipſum illud credendi ſublatum ſit fundamentum. Qui igitur fieri poteſt, ut univerſa Eccleſia loquutionem hanc etiamnum retineat, & ad ipſam Sacerdotis ordinationem uſurpet: *Accipe* (inquit Epiſcopus) *veſtem Sacerdotalem, per quam charitas intelligitur*. Ajo univerſam Eccleſiam; quid enim uſquam reperitur, quod majori authoritate ab univerſa Eccleſia confirmatum ſit, quam quod ſexcentis vicibus in omnibus mundi Cathedralibus reiteratur; quod in ore cujuſque Epiſcopi, dum præſtantiſſimo fungitur munere, verſatur: quod denique omni, & ſingulo Sacerdoti in conſecratione ſua hac præcipue de cauſa inculcatur, ut noſcat qua mente toto vitæ ſuæ tempore traditam ſibi planetam conſiderare debeat? Nihilominus D. de Vert: *ſignificationem hanc in nihilum redactam eſſe*, contendit. Quem ſuum errorem, ut fulciat, eundem venerabili Bedæ tribuere non veretur. Cujus authoritas nec minimum quidem ei ſcrupulum movet. Verum quomodo ignorare potuit hanc piam ſignificationem ab univerſa Eccleſia in Pontificali adoptatam & uſu conſecratam fuiſſe? Sicque ab omni Sacerdote ſubmiſſo obſequio amplectendam? Cum nullus Presbyterorum calumniare poſſit illud, quod univerſa freqnentat Eccleſia, ni ſe juxta Auguſtini ſententiam; dementiſſimæ inſaniæ reum facere cupiat. (*a*) Verum quidem eſt indumentum hoc tractu temporis in lateribus diductum fuiſſe; aſt, quis unqnam D. de Vert pro certo confirmavit, atque pollicitus eſt, ſignificationem myſticam, quam Eccleſia huic veſtimento adjunxit, ita a determinata fixaque aliqua

Tom. 2. p. 315. Tom. p. 309. Tom. 1. præf. pag. 36. Tom. 2. p. 268. Pontif. Roman. in Ord. Presbyt.

(*a*) *Quod univerſa frequentat Eccleſia hoc calumniare dementiſſimæ inſaniæ eſt.* Auguſt.

qua forma pendere, ut eadem paulisper immutata, mysticus sensus statim ex toto corruat, atque *in nihilum redigatur*? Minime vero, non etenim formæ, sed ornamento ipsi Ecclesia mysticam hanc addidit significationem. Ita asserit, & ita semper asseret contemptis quibuscumque criticorum latratibus. Si enim S. Joannes in vestitu Sponsæ: *Sanctorum justificationes* reperit, cur Sponsa non inveniat in indumento suorum Sacerdotum: *symbolum charitatis*? Apoc. 19.

Cum nobis de Ecclesiæ ornamentis sermo sit, non abs re futurum arbitror, si quosdam alios errores exposuero, in quos circa hanc materiam D. de Vert devius incurrit. Sacerdotes in more positum habent, ut stolam in Crucis formam super pectus componant. Idque non fortuito, verum præcipiente Concilio Braccarensi tertio præstant. En ritum antiquum, cui non alia causa quam mysticus sensus originem dedit: alias namque consuetudo hæc prorsus inutilis videretur, aut certe indigna, quæ Canoni celebris Concilii occasionem subministraret præterquam quod hæc Innocentii III. hæc Ivonis Carnotensis fuit opinio. Non tamen ita sentit D. de Vert, putat enim hanc ob causam introductum fuisse, *ut binæ fasciæ super pectus in decussim ductæ albam eo in loco tegerent ubi planetæ hiatus aperitur vacuum, sicque elegans ornamentorum servaretur symmetria*. Præclaram hanc conjecturam vix nactus omnes cæteras scriptorum Ecclesiasticorum opiniones ambitioso supercilio despicit: ac ut se a tam aperta Concilii Braccarensis (a) authoritate liberet, explicationem ei affingit tam distortam, ut nec ipse eam absque titubatione afferre audeat. *Concilium* (inquit) *forsitan nihil aliud intellexit, quam quod binæ stolæ partes tali situ in pectore sibi occurrerent, ut* (quin in decussim ducerentur) *duo crucis brachia effigurarent, dum corpus perpendicularem lineam effingeret*. Ego certe ignoro, an D. de Vert concipere potuerit stolam crucem in pectore efformantem, quæ negligenter a collo pendeat, neque in Crucis formam implicetur. Ego quidem id minime capio, neque credo ullum futurum, qui id capere queat: abunde id tamen D. de Vert sufficit, ac perquam magnifice sibi de egregio hoc invento gloriatur: Quod illi occasionem offert ad clarissimum Concilii sensum detorquendum, eique substituendam ideam omnium omnino obscurissimam. Tom. 2. p. 305.

§. XXXIV.

Error D. de Vert circa Manipulum.

Communis de Manipuli origine est opinio, cum videlicet linteum fuisse ad detergendum sudorem, ac Sacerdotum lachrymas. De quo, ut exacta, accurataque institueretur disquisitio, necesse fuisset primo diversorum temporum rationem habere, adnotare dein, qua ætate manipulus inter cæremoniarum ornamenta assumptus fuerit; confiteri denique eum a certo quodam tempore non alia amplius ratione, quam sym-

(a) Concil. Braccar. Can. 3. *Quando Sacerdos Missam celebraturus accedit, non aliter accedat, quam orario utroque humero circumseptus, sicut, & quando fuit consecratus, ita ut de uno eodemque orario cervicem & utrumque humerum premens, signum in suo pectore præparet Crucis.*

ſymbolica in conſiderationem] veniſſe; ideoque Eccleſiam ſubdiacono ſolemniter Manipulum tradere, ut ei ſigno hoc pœnitentiam, & nunquam intermittendam cordis compunctionem in memoriam revocet; quod ulterius preces huic ritui adjunctæ explanant, & confirmant. Atque hic ſincerus cæremonias pertractandi eſt modus, ita inſtruendus eſt populus, ita nutrienda fidelium pietas, ita eorum curioſitati ſatisfaciendum. Alia longe D. de Vert ſunt principia: qui cunctas cauſas morales & myſticas aut penitus reticet, aut non alio fine, quam ad eas deſtruendas, evertendaſque promit.

Hac ille mente prolixam de Manipulo inſtituit ſermocinationem. Tom.2. à pag. 289. ad 300. In duodecim prægrandibus paginis, quas perquam frivolis leviſſimiſque diſquiſitionibus impendit, neque verbulum quidem occurrit, quod præſentem Eccleſiæ mentem circa ornamenti hujus uſum indicet. Imo vero tres, quatuorve adnoto expreſſiones, quæ ſatis ſingulares, Catholico Lectori videri poſſunt.

Primo. Ait ſexcentis ab hinc annis Manipulum Subdiacono minime fuiſſe in ordinatione traditum, ſed illud unice tradi, quod Concilium Cartaginenſe appellat, *urceolum cum aqua manile & manutergium. Aliqui dein*, adjungit D. de Vert, *inepte interpretati ſunt aquam, & Manipulum*, atque crediderunt utrumque tradi oportere. En bellam, ac nobilem originem, quam ritui manipulum in ordinatione Subdiacono tradendi impertitur? *ineptam* ſcilicet ignorantis cujuſdam interpretationem. Totus in hoc præclaro invento minime animadvertit meliora manuſcripta, perfectioreſque editiones (Ita quidem habet Editio Patrum Labbei, & Coſſarti) habere: *Urceolum cum aqua, & Mantile, & Manutergium*. Huc accedit quod hujus inſtitutionis Epocham falſiſſimam ſtatuat, hiſtoriæque fidei penitus contrariam, ut mox patebit.

Secundo. *Soli Subdiacono*, ulterius perſequitur, *manipulus in ordinatione traditur. Imo vero caſuiſtæ contendunt, hunc ornatum Subdiaconi ita eſſe proprium, ut quicumque non recepto Subdiaconatus ordine Manipulo uteretur, neſcio quas cenſuras incurreret*. Quæ ultima verba non parvum mihi incuſſerunt ſtuporem. Contemptum enim exprimunt, neque ſatis perſpicio, an in cenſuram, an in Doctorum opiniones hujuſmodi contemptus cadat? Primum credere nequeo. Ad ſecundum vero quod attinet, an D. de Vert mihi perſuadeat, ut contemptui habeam opinionem, quæ ipſo confitente *omnium quaſi* (a) *Canoniſtarum ſuffragio fulcitur*? Tam gravium Doctorum ſententia dignane eſt ut riſu & contumeliis excipiatur? an Canoniſtæ hanc ſententiam temere commenti ſunt? nonne in ipſo in jure (b) Canonico, reperitur quod tamquam norma, & regula deciſionum moralium ab ipſis juris Canonici peritis conſideratur? Prohibetur in eo ne munia ordinum, quos necdum receperunt, obeant. Lex hæc eſt generalis, & ad minima ad omnes Ordi-

(a) Tom.2. in Suppl. p.505. *Ipſe citat Toletum, Conink, Henriques, Raynaldum, Sayrum, Sylveſtrum, Angelum de Clavaſio, uno verbo, inquit, fere omnes excepto Navarro.*

(b) Can. ſi quis l.5. Decret. tit.28. de Cleric. *non ordinando* c.1. *ſi quis .... aliquod Divinum Officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur ex Eccleſia, & nunquam ordinetur.*

Ordines Sacros, ut S. Thomas demonstrat, se extendit. Quid melius Canonistæ in explicando Canone præstare poterant, quam ut ejus rigorem ad eos restringerent, qui non ordinati munia ordinatorum solemniter, & cum certo apparatu, id est cum ornatu ordinatis solum proprio exercent? Ast, quidquid D. de Vert contra clamitet, certum est Manipulum esse ornatum Subdiaconi proprium. Uti Paschalis II. in Concilio Pictaviensi decrevit, in quo etiam statuit, *Ne ipsi Monachi Manipulis utantur, nisi sint Subdiaconi*. Paulo post, palam fiet S. Gregorii Magni tempore Manipulum fuisse ornamentum, cujus usus certis ordinibus prohibebatur. Anne post tot indubitatas, certasque sanctiones peregrinum nobis videri debet, si Canonistæ (a) judicarunt legum harum violatorem censuram Canonis *Si quis* incurrere? Ideone D. de Vert Doctores hos contemnere licebat? In 4. Sentent. Mortuus anno 1117.

Tertio: *Manipulus*, addit D. de Vert, *in origine sua simplex fuerat linteus.....proprie mantile purgandis sacris vasibus inserviens, Strophiolum, seu Emunctorium ad detergendos oculos, manus, os, faciem adhibitum....* Et in notis: *In bracchio gestabatur. Unde cum de aliqua consuetudine obsoleta sermo est, ea loquendi formula utimur Manicis Nares Emungi solebant*. Et Paulo post: *Necdum seculum elapsum est, a quo vetulæ strophium bracchio sinistro appendere cessarunt*. Sola hæc verba sufficere arbitror ad inspirandum indignationem, qua excipi merentur. Quamquam omnis, qui stylo D. de Vert assuescit, deteriora etiam sine admiratione præstolari possit. Qui enim sanctam Sacerdotum planetam, & sacratum Archiepiscoporum pallium indusiis, aut sagulis aurigarum vulgo bretelles gallice dictis comparare non veretur, cur de Manipulis tam impudenter loqui metuat?

Quarto. Denique secundum D. de Vert Manipulus *circa duodecimum seculum penitus in ornamentum mutatus est*. Quod ego non aliam ob causam affero, quam ut demonstrem, D. de Vert etiam in rebus facti cæcutisse, ac minus exactum fuisse. Verum quidem est, ut supra innuimus, Paschalem II. anno 1117. vita functum Subdiaconis solis jus portandi Manipuli concessisse. Sed quoque extra dubium est ipsum Manipulum multis jam seculis purum extitisse ornamentum. Tercentos jam ante annos Rabanus (b) illud solemni Sacerdotum ornatui adnumeraverat, & S. Gregorius ante quingentos ad Archiepiscopum Ravennatem scribens Clericis ejus Ecclesiæ usum Manipuli prohibet utpote qui Clero Ecclesiæ Romanæ in signum prærogativæ unice concederetur. Verba ipsa afferri merentur: *Illud vero quod pro utendis a Clero vestro Mappulis scripsistis, id a nostris Clericis est fortiter obviatum, dicentes nulli hoc unquam alii cuilibet Ecclesiæ concessum fuisse.... Sed nos primis Diaconibus vestris in obsequio dumtaxat tuo Mappulis uti permittimus, alio autem tempore, vel alias personas hoc agere vehementissime prohibemus.* Tom.2.p.148.

Qua quæso ratione hæc cum Epochis D. de Vert congruunt? Sic vide-

(a) Panorm. in 5. Decr. c.1. de Cler. non ordin. citat S. Thomam in 4. Sent. dist.34. *Ego tamen nihil in illo reperi*.

(b) *Quartum Sacerdotis indumentum Mappula sive Mantile est, quod vulgo fanonem vocant*. Raban. Maurus.

videlicet absque examine omnia effutit, quæ illi in mentem, cogitationemque veniunt. Quis dein fidem citationibus illius tribuat?

§. XXXV.

Error D. de Vert circa Mithram Episcoporum.

QUæ D. de Vert de Mithra Episcoporum detexisse arbitratur, haud sane prioribus suis disquisitionibus sunt accuratiora. Sentit enim, nihil aliud fuisse, quam pilleolum rotundum communem omnibus nationibus, fœminis æque ac viris, qui undecimo adhuc seculo eam formam præseferebat quam nunc nocturna capitis tegmina, & decimo primum seculo ab Ecclesiasticis, præcipue vero Episcopis tanquam proprius adscitus fuerit. Id quidem, quod pilleolus ab Episcopis solemnibus cæremoniis gestatus decimo demum seculo hodiernam formam suscipere, & Mithra appellari cœperit, non multum a veritate abhorret. Verum an ignotum D. de Vert esse potuit, quod Episcopi a primis jam Ecclesiæ seculis certa coronarum specie in signum dignitatis redimiti fuerint. Eusebius Episcopos Tyri ad dedicationem Ecclesiæ congregatos ita alloquitur. *O amici Dei, o pontifices, qui portatis sanctam tunicam, & cælestem coronam gloriæ, qui habetis unctionem divinam, & vestem Sacerdotalem Sancti Spiritus.* (a) ad quem locum D. Abbas Fleury in Historia sua notat: quod *verba hæc videantur indicare Episcopos jam tum saltem in Ecclesia certa ornamenta gestasse, præsertim cum de coronis sæpe mentio occurrat.* Et certo de iis loquuntur S. Hieronymus, (b) S. Augustinus, (c) S. Paulinus, (d) S. Leo, (e) & Concilium Tarraconense. (f) Verum rem magis adhuc expressam accipe. Ammianus Marcellinus (g) narrat Tyrannum Mascizelum, ut benevolentiæ Theodosii se insinuaret, ei militaria insignia, & coronam Sacerdotalem, quam Christianis abripuerat, remisisse. S. Gregorius (h) Nazianzenus de die, qua in Pontificem unctus est, differens, de cidare capiti suo in signum dignitatis imposito mentionem facit. Ordo (i) Romanus de Coronis scribit, quas Clerici gestabant, & Evangelii tempore in obsequium sacrificio debitum deponebant. Denique Constantini donatio, (k) quæ de ornamentis imperialibus, & diademate ab hoc Imperatore S. Sylvestro donatis loquitur, licet concedatur apocrypha, id tamen evincit septi-

Vid. D. de Vert Tom. 2. p. 169. & Du Cange V. Corona.

(a) Euseb. lib. 10. Hist. cap. 3.

(b) S. Hieronymus Epist. ad August. *Precor coronam tuam.*

(c) August. Epist. 147. *Donatistas alloquens: Per coronam nostram nos adjurant vestri, per coronam vestram vos adjurant nostri.*

(d) S. Paulinus Epist. ad Alipium: *Ad venerandum socium coronæ tuæ scripsimus.*

(e) Episcopus Paschasius scribens S. Leoni: *Jubere dignata est corona vestra.*

(f) Concilium Tarracon. scribens Papæ Hilario: *Debita est coronæ vestræ obsequia.*

(g) Ammianus Marcellinus l. 29, *Militaria insignia, & coronam Sacerdotalem cum cæteris; quæ interceperat, nihil cunctatus restituit, ut præceptum est.*

(h) Greg. Naz. *Idcirco Pontificem ungis, ac podero cingis, capitique cidar imponis.* Orat. 5.

(i) Ordo Romanus. *Hora Evangelii omnes baculos deponunt, & coronam.*

(k) Donatio Constantini T. 1. Concil. p. 1537. *Diadema videlicet coronam capitis nostri, simulque Phrygium, id est Mithram, necnon & superhumerale, videlicet lorum, quod imperiale circumdare assolet collum.*

septimo jam seculo (eo enim conficta communiter censetur) Papam aliquam diadematis speciem gestasse. Et hæc vera Mithræ Pontificalis origo, quam D. de Vert ignorare minime debebat.

§. XXXVI.

Error D. de Vert circa Pallium.

PAuca adhuc de falsis D. de Vert inquisitionibus circa Pallium adnotemus. *Fascia hæc* (inquit) *tanquam casulæ ornatus fuerat, cum quo videtur Pallium fuisse confusum. Cum Pallium ipsum eruditorum quorumdam sententia, nihil aliud fuisse censeatur, quam ornamentum ipsius vestis, quæ Pallium appellabatur, a qua tractu temporis separatum fuit &c. Quidquid horum sit, id constat, casulam antiquitus a pectore ad humeros in gyrum fascia Crucibus perseminata ornatam fuisse. Hincque apparet Pallium ante ducentos annos nequaquam distinctum extitisse a fasciis, seu ornamentis casulæ.* Itaque, ut hæc probet, casulam describit cujusdam Episcopi Auxonensis, & aliam casulam sepulcro insculptam Antistitis Sylvæctani mortui anno 1227. Interea non animadvertens Episcopos Auxodunenses, & Silvæctanos Pallium numquam tulisse prosequitur ulterius. *Pallium horum fasciarum, seu fimbriarum locum obtinebat, neque aliæ fimbriæ, vel fasciæ in antiquis casulis cernuntur, quibus Pallium ipsum adnexum est.* Inflatus perbellis his, & felicibus P.161. inventis licitum, fasque sibi arbitratur ritui huic illudere: *Quamvis enim* (ait) *Pallium plurimi a nobis fiat, quamvis insignibus, prærogativis hoc ornamentum condecorent de eo tractantes scriptores, tamen nullibi tanti æstimatur, quanti Romæ saltem si formalitates consideremus, quæ in eo petendo, concedendo, & transmittendo observantur. Notum namque est Pallium per expressos nuncios primo instanter, secundo instantius, tertio instantissime postulandum esse &c.* P.162.

Pulchra profecto, & admiratione digna res Presbyterum Ecclesiæ Romanæ tam facete de Religiosissimo hoc more cavillari! Verum neque illud minorem habet admirationem, quod homo tam eruditus antiquitatem hujus ornamenti penitus ignoraverit. Quinto enim jam sæculo Pallii Epist.122. usus notus fuerat, & Isidorus de Damiata hujus figuram non solum describit, verum etiam ait: quod ab Episcopo Evangelii tempore deponebatur. In Occidente præterea inter sacra numerabatur indumenta, quorum usus non nisi Summorum Pontificum concessione permittebatur. Testimonium hujus exhibet Pallium a Symmacho Papa S. Cæsario Arelatensium Archiepiscopo, & a S. Gregorio Magno Syagrio Augustodunensi Antistiti concessam cumque anno 537. Paulus Alexandriæ Patriarcha ob fœdatam criminibus vitam ab Episcopali Cathedra dejectus fuisset, dempsit illi pariter Pelagius Apostolicæ Sedis nuntius Pontificis jussu Patriarchale Pallium (*a*). De quibus historiis probe instructus, ac vetustorum gestorum peritus vir quo quæso animo, qua mente intuebitur

(*a*) Liberat. in Breviar. cap.23. *Et auferentes Paulo pallium, deposuerunt eum, & ordinaverunt pro illo Zoilum.*

bitur D. de Vert audaciam, qui Pallium cum casulæ fasciis, fimbriisque confundere non veretur, nobisque obtrudere audet hunc morem vix ducentos abhinc annos in desuetudinem abiisse? Num D. de Vert se veritati satis consuluisse arbitratur, dum aliqua Historiæ Ecclesiasticæ fragmenta adducit, quæ antiquissimam Pallii originem adstruunt? Additiones hæ invito fortasse animo adnexæ satisne sunt ad evellendas novas opiniones quas scripta sua legentium animis indiderunt, adnotationes suæ (opinor) facile obliterabunt, quæ tanta solertia, tantoque conatu paulo ante statuere connixus est: nimirum octavo, aut nono demum sæculo casulam, quæ olim promiscuum omnium fuerat indumentum, inter religiosas adscitam fuisse vestes, ac proinde ipsum Pallium utpote indumenti illius partem institutionis esse casulæ ipsi multo posterioris?

Sed longius disquisitionibus his a primo meo instituto abripior. Cum tamen ad causæ meæ defensionem mirifice conferant, spero me digressionis hujus veniam facile impetraturum. Accedit quod vix fieri queat, ut qui hominem a recta semita sæpissime deflectentem persequitur, non ipse pariter quandoque ultra præstitutos sibi limites evagari cogatur, ad propositum itaque revertamur iter. Verum est, Ecclesiam a communi consuetudine quasdam Ministrorum suorum vestes assumere potuisse: ast nec minus verum censeo jam tribus primis Ecclesiæ sæculis attributa Sacerdotibus fuisse certa quædam ornamenta quorum causa non alia, quam religio, & cultus extitit. Locus Eusebii in Concilio Tyri superius a me allatus omni exceptione majus in rem hanc testimonium exhibet. Cui adjungere possem Theodoretum de Constantino scribentem, quod Princeps hic Macario Hierosolymitano *Vestem* seu *Stolam* dederit auream, qua in impertiendo Sancti Baptismatis lavacro uteretur. Necnon præclare ad institutum meum facit auctoritas S. Hieronymi qui c.44. (a) in Ezechielem nos docet, quod ministri Altaris in obeundis sacris muniis diversis a communi usu, iisque candidis induti fuerint vestimentis.

Temporum decursu Ecclesia, indumenta sua ornatu augustiora reddidit, sensus tamen symbolicos continuo adjunxit. Utque hos perpetuos redderet, ac Sacerdotum mentem ad altiora elevaret, preces constituit, quæ significationes mysticas exponerent, atque explanarent. Invaluit harum usus octavo, aut certe nono jam sæculo. Ut videre licet in veteri fragmento ejus ævi Liturgiæ, quod Illyricus celebris inter Protestantes Author non sine magno suorum dolore in publicam lucem edidit. Sique ulterius regredi lubet, suppeditabit nobis S. Chrysostomi Liturgia locum, qui benedictionem universi hujus ornatus, antequam usui inserviat, præcipit.

Extat in Bona Rer. Liturg.

Denique ipsa hæc Ecclesia ultimo suo in Concilio sancivit, atque decla-

(a) *Discimus non quotidianis, & quibuslibet pro usu vitæ communis pollutis vestibus nos ingredi debere in Sancta Sanctorum, sed munda conscientia & mundis vestibus tenere Domini Sacramenta.....vestibus lineis utuntur Ægyptii Sacerdotes non solum intrinsecus, sed & extrinsecus. Porro Religio Divina alterum habitum in ministerio, alterum in usu vitaque commun.* in c.44. Ezech.

Et lib.1. adversus Pelagium c.9. *Episcopus, Presbyter, Diaconus, & reliquus ordo Ecclesiasticus in administratione Sacramentorum cum candida veste procedunt.*

claravit, hanc ei semper in usu sacrorum vestium fuisse mentem. Nunc quid amplius restat ad convincendum virum religiosum, quod ornatus sacri, ut hodie cernuntur, non alteri rei, quam magnificentiæ cultus, Sacerdotumque & populi instructioni inserviant? ac licet concedatur stolam fuisse vestem promiscuam, casulam pallium, manipulum strophiolum, hæc tamen nihil amplius commune cum sensu illo habent, quem nobis hodierna ætate de his efformare debemus. Nunc enim tamquam res Sacræ, ac Symbolicæ habendæ sunt nec casu, aut consuetudine quadam ad hanc dignitatem pervenerunt, verum Ecclesia ipsa sapientissimo consilio effecit, ut etiam hæc ornamenta ad augendam Divini cultus majestatem inservirent. Adjunxit ideas mysticas ad instruendos Fideles suos filios, quas a Sanctis Patribus pie inventas adoptavit, & in preces suas transtulit, sicque ita suas, ita proprias sibi effecit, ut non amplius licitum sit eas tamquam arbitraria quorumdam mysticorum inventa considerare. Necesse est eas universalibus illis Ecclesiæ ritibus adnumerare, quos contemnere S. Augustinus dementissimæ esse ait insaniæ. Idemque prorsus de ritibus origine sua quidem promiscuis, atque ab Ecclesia deinde inter suas cæremonias mysteriaque relatis sentiendum, quod de homine humili genere nato, quem Princeps quispiam primis regni sui honoribus, & dignitatibus condecoraret.

§. XXXVII.

Secunda propositio. Ecclesiæ mysteria, & symbola iis etiam cæremoniis adnectit, quæ necessitate suadente conserventur. Propositionis hujus probatio.

MEa quidem sententia Ecclesiæ mens nequaquam tam arctis includitur limitibus, ut necessitate introductos ritus ob necessitatem solam conservet: addit quoque sensum mysticum, atque illos sic ad dignitatem symbolorum elevat. Sunt equidem haud paucæ cæremoniæ, quæ usu receptæ retinentur ob necessitatis, commodi, aut decori causas. Verum fidenter assero, atque hic demonstrare conabor etiam in his cæremoniis Ecclesiam præcipue ad sensum allegoricum respicere: attollit quippe per eas animos nostros ad sublimem rerum altissimarum cognitionem, profundissimorumque mysteriorum nos quotidie admonet. Quæ cum causas naturales, & physicas intactas, inviolatasque relinquant, pietatem simul nostram nutriunt, perficiuntque: atque Ecclesiæ hanc esse mentem, non mysticorum tantum esse affirmo; Ecclesiæ namque universæ hunc mysteriorum amorem, huncque symbolorum genium tribuo, quem D. de Vert in ignobile, & in frequens omni authoritate, assensuque destitutum quorumdam consortium, quod *corpus mysticum* appellat, rejicit. Clarissime mihi Ecclesiæ mens ex duabus, quæ unice in hac materia usurpari possunt, invictis probationibus innotescit. E Patrum videlicet omnium retroactorum seculorum authoritate, & receptis ubique locorum Ecclesiæ precibus. De quibus duobus argumentis, si juxta effatum Vincentii Lirinensis: *quod ubique, quod semper, quod ab omnibus* judicare volu-

mus, conveniemus profecto cum veteri hoc Authore, eodem illa robore in Ecclesia pollere, quo solemnissimum quodque decretum.

Primum itaque argumentum ex Patribus desumitur. De quibus audacter mihi affirmare licet, nullum inter illos extitisse, qui non aliquam cæremoniarum symbolico sensu explicaverit, nec eas quidem ex harum numero demendo, quæ rationibus naturalibus, & physicis nituntur. Cui sententiæ facile quisque adstipulabitur, si in mentem revocaverit suam cunctos illos sacros Scriptores, quos tantis in locis attuli, quorumque auctoritates superius in unum congessi. Adjungere his possem sexcentos alios, quos afferre nullum prorsus mihi gigneret negotium, inter cæteros Esychium, (a) qui contendit sacrosanctæ Eucharistiæ reliquias post Officium ideo cremari, ut veteris legis Symbolum expleretur, in qua victimarum residua flammis consumi debebant. S. Hieronymus vero ait, Jesum Christum vinum ea de causa in Eucharistiæ Sacramentum elegisse, quod rubens ejusdem color sanguinem suum melius effiguraret. Eusebius nos edocet, fontes ad Ecclesiarum januas constitutos fuisse, ut intrantibus se abluendi occasionem præberent, simulque de cordis puritate admonerent. S. Leo altarium ornatum symbola esse dicit, quæ fideles ad exornandum virtutibus animum incitent. Facundus (b) Hermianensis in cæremonia Catchenumenorum ante baptismi susceptionem vestes deponentium se imaginem ejus spoliationis reperisse credit, qua veterem hominem una cum actibus internis exuere debemus. Innocentius I. osculum pacis in Missa dari solitum tanquam tesseram intuetur, qua consensus in omnes sacrificii preces declaratur; S. Chrysostomus autem mutui obsequii, & venerationis testimonium arbitratur, quod sibi Christiani ob honorem a templo Dei in eos redundantem exhibent. Isidorus de Damiata lintea, quibus in altari oblationis tempore utimur, inter symbola linteorum in sepultura Jesu Christi adhibitorum numerat.

S. Leo Serm. 3. de Quadr.

Hic communis sermo omnium SS.PP. qui primis quinque Ecclesiæ sæculis floruerunt; ex industria enim horum auctoritate usus sum. Quod si ad sextum, posterioraque adhuc sæcula descendere vellem, quam ampla non mihi se aliorum SS. PP. offerret seges? Imo nec unus quidem tota temporum serie, diversisque Ecclesiæ ætatibus sese offert, qui nos non de aliqua significatione mystica ritibus nostrarum Ecclesiarum adnexa instruat. Si igitur Sancti Patres, iique omnes ita sermocinantur decetne, eos tanquam mysticos arguere, qui genio suo indulgeant, seque ideis mere arbitrariis abripi sinant? Annon illi Ecclesiæ Doctores, & Interpretes? quid autem est Ecclesiæ interpretem esse nisi ipsius Jesu Christi mentem assequi eamque Christianis explanare? Cui quæso in ferendo de sponsæ suæ mente judicio adhærebo? An unanimi Sanctorum Doctorum consensui? an D. de Vert, ejusque adnotationibus, circa consuetudines ignotorum quorumdam virorum, ut sunt: Caudebec, Montivilliers, Paloiseau, Gergeau, Gallardon congessit? Hæ quippe præclaræ illæ authorita-

(a) Lib. 2. in Levit. cap. 8. Floruit circa annum. 400.

(b) Facundus Hermian. Lib. 1. primis tribus Capitibus. *Lavacro generationis aluendi ..... Nihil ibi obtectum, nihil absconditum fuit .... Exspoliato denique corpore Magnum illud fidei percepimus, & servare spopondimus Sacramentum, & non sola voce, verum etiam habitu corporis profiteemur Exuisse nos hominem veterem cum actibus.*

ritates sunt, quibus plusquam universæ traditioni tribuere videtur.

Ast forte clariorem adhuc totius Ecclesiæ consensum sibi demonstrari exoptat, ex quo inconcusse probetur, ritibus necessitate, aut decoro suadente retentis mysticas semper adjunctas fuisse significationes? Reperiet illum in precibus, quas Ecclesia cæremoniis suis addidit, quæque iis fere semper sensum mysticum, allegoricum, & symbolicum applicant. Supersedeo ab afferendis exemplis, cum res aliunde ita omnibus pateat, ut omnem confirmationem tanquam supervacaneam excludat. Neque ipse D. de Vert dissentiat. Quinimo, ut duriora Operis sui loca leniat ideas has comprobare, vel tolerare videtur, quamquam eas semper sub *idearum satis arbitrariarum* nomine inspiciendas præbeat; quæque consensu Ecclesiæ nequaquam stabilitæ, & fixæ sint: sed sciscitor, cum hæ ideæ, applicationesque mysticæ clarissime e receptis in universa Ecclesia precibus eluceant, nonne a tota Ecclesia censendum est illas approbari, decerni, ac consecrari? Nam quid magis ab universa Ecclesia approbatum dici valet, quam quod in ore omnium Sacerdotum, & totius populi ubique, & omni tempore versatur? quod quotidie sæpius in omnibus mundi partibus reiteratur, ubi altaris nostri sacrificium offertur, Sacramentaque administrantur? quod in cunctis Missalibus, Ritualibusque, Pontificalibus, Sacramentariis aliisque Libris divino ministerio destinatis exstat? si igitur universa Ecclesia, ita loquitur, ita se exprimit, ac sermonem suum figuris, cæremonias mysteriis permiscet, qui id D. de Vert non recognovit? qua ratione asserere potuit *omne hoc esse arbitrarium*? quomodo ausus est redarguere eos, quos *corpus mysticum* appellat, quosque inter malesanos rituum deturpatores collocat? S. Augustinus invenit sane in precibus Ecclesiæ solidissima Fidei nostræ argumenta. D. de Vert nullam in iisdem precibus rationem symbolicam agnoscere valet. T. 1. p. 269.

§. XXXVIII.

Confirmatio præcedentis propositionis Ecclesia eodem tempore duos principales fines in institutione, & usu complurium suarum cæremoniarum respexit. Quod D. de Vert perperam inficiatur.

UBi quæso locorum D. de Vert legit, quod Ecclesia nequiverit sibi simul duos fines in ordinatione suarum cæremoniarum præfigere, duasque rationes fundamentales, physicam unam, & naturalem, symbolicam alteram, & moralem earum institutionis habere? *Probe* (inquit) *cavendum est, ne tribuamus eidem cæremoniæ binas causas immediatas, & specificas . . . . . quæ tamquam motiva partialia suæ institutionis proponantur. Unam scilicet causam, quæ ipsi essentiæ physicæ, & materiali cæremoniæ conveniat, alteram vero, quæ figuratum ejusdem sensum respiciat.* Illico tamen sententiam mutare, atque nobis consentire videtur dummodo *traditio firma, constans, ac uniformis, & testimonia irrefragabilia, ac optimæ notæ adsint.* Verum quis non videt hæc aut ob causæ suæ diffidentiam, aut ad leniendam propositionis asperitatem Pag. 276.

tem

tem ab illo afferri? Quid enim huc confert, quod se assensurum promittat *traditioni*, *aut testimoniis irrefragabilibus*, *& optimæ notæ*, dum omni momento se paratum promptumque demonstrat ad rejicienda quæcumque validissima testimonia, & traditiones mirifice sibi cohærentes? Et sane quæ *traditio magis constans*, quam illa, quæ nobis mysteria in antiquo baptizandi ritu figurata detegit? Quæ testimonia magis valida, quam Sanctorum Patrum, & præcipue S. Cypriani, qui nos edocet aquam sacro calici infundi ob rationes symbolicas? Hæ tamen illæ traditiones sunt, quas D. de Vert (*a*) respuit nihili prorsus faciens clarum, patentemque sermonem, quo S. Cyprianus se exprimit, adjungit contemptui calumniam, dum Patrem hunc mysterii, de quo nec Ecclesia, nec Jesus Christus unquam cogitavit, inventorem accusat. Qui eo audaciæ pervenit, satis irrisorie nobis spondet se assensurum traditioni, & Sanctorum Patrum testimoniis.

Non concedit itaque nobis D. de Vert (*b*) Ecclesiam duo simul motiva habuisse, alterum ut commodo & necessitati inserviret, alterum, ut symbola mystica fidelium pietati suppeditaret? Verum anne in verba ejus jurandum contrariæ que opinionis auctoribus minor fides habenda erit? Nulline ritus, & cæremoniæ exstant, in quibus duo hæc motiva clarissime inter se connexa exhibentur? Sublevantur extremitates casulæ Sacerdotis celebrantis, dum aram thymiamate incensat, aut sacram hostiam, & calicem extollit. Cujus cæremoniæ licet necessitas in causa sit ut videlicet Presbyter subveniatur, qui ornamenti hujus, quod olim gravissimum, maximeque incommodum erat, pondere premebatur, brachiaque impedita habebat. Quis tamen non simul advertit id etiam ob venerationem, honoremque fieri, quem Ministro Jesu Christi debemus. Sicut in proceribus evenit, in quibus honorandis, sublevandisque ne minimam quidem prætermittimus occasionem. Et quidem non necessitatem solam cæremoniæ huic originem dare, verum suam etiam hic partem obtinere obsequium consecratori Corporis Jesu Christi debitum argumento illud est; quod servitium hoc, & solatium Diaconis, & Subdiaconis iisdem quasi casulis indutis minime exhibeatur.

An rem amplioribus exemplis confirmare necesse est? Quid obest, quin Ecclesia quæ decoris causa præcepit, ut deformis altarium nuditas (*c*) impolitique lapidis asperitas tegatur, non etiam præceperit ob aliquam causam mysticam ut ornamenta quæ tegendis altaribus adhiberentur essent quam fieri posset, pretiosa, & magnifica, ut videlicet venerationem erga Sanctissimum Jesu Christi Corpus exprimeret, cujus sedes profecto eadem ornamenta meretur, quibus throni terræ Regum splen-

(*a*) Tom. 1. a pagina 268. usque 280. præcipue que in hac ultima.

(*a*) D. de Vert in Epistola sua ad Jurium anno 1680. scripta aperte concedit Ecclesiam simul hæc duo motiva in usu suarum cæremoniarum habere potuisse. En verba illius *Non video, quid nos vetat dicere, quod sicut Spiritus Sanctus diversos sensus Catholicos in Scriptura Sacra respicere potest, ita pariter Ecclesia in usu cæremoniarum suarum præter causas institutionis sibi etiam differentes sensus spirituales præfigere; qui a Patribus, & Mysticis Authoribus cæremoniis allegantur*. Tom. 4. p. 349. En evidentem contradictionem.

(b) Tom. 2. p. 297. & 355. p. 319. & præf. p. 12. videtur condemnare magnificum altarium apparatum, universaque tamquam cortinas, & vela ad tegenda Sanctorum ossa contemplatur.

ſplendeſcunt? Dum campanas ob utilitatem adſcivit, quid vetat, ne diverſum, & harmoniacum earum concentum ad declarandam ſuarum feſtivitatum ſolennitatem ſignificatione morali traducere potuerit? Id quidem D. de Vert minime patitur, ut poſtea nobis conſtabit; verum an recte videamus. Si ad veterem legem regrediamur, & originem horum inſtrumentorum in tubis, quibus Moyſes in annunciandis feſtorum dierum ſolemniis uſus eſt, indagemus, reperiemus ternas a Deo ipſo ritus hujus dictatas rationes, eaſque ipſi præcepto annexas. Primam, ad convocandos ſtatis precum horis ad templum Judæos; ſecundam, ad corroborandos eos præliorum, & conflictuum tempore; tertiam, ad excitandam feſtis diebus lætitiam, ſicque augendam eorum pompam, ac ſolemnitatem (a).

Spiritus ſane Domini ſuis in ideis infinitus, non tam arctis, ut noſter Adverſarius, conſtringitur limitibus. Novit ille ex unica cauſa complures educere effectus, in uno remedio ſexcentas reperire utilitates, atque unicam rem ad perficienda quamplurima providentiæ ſuæ conſilia adhibere. Quod ille abunde in Veteris Teſtamenti hiſtoriis, ſacrificiis, cæremoniis, vaticiniis, ac univerſa Scriptura Sacra demonſtravit. Cunctæ illæ ſignificationes admirandæ, & magnificæ non equidem intuendæ ſunt ut ideæ SS. Expoſitorum, verum ut ideæ ipſius Sancti Spiritus, qui judicio ſapientiſſimi cujuſdam hujus ſæculi Præſulis diverſos hos ſenſus prævidit, & Eccleſiæ ſuæ inſpiravit. Quæ igitur difficultas, ut agnoſcamus, eandem hanc Eccleſiam a Spiritu Sancto didiciſſe, qua ratione cultum, & cæremonias inſtituere deberet, quæ eodem tempore & neceſſitati, circumſtantiiſque locorum, ac temporis ſatisfacerent, & debita obſequii Divinæ majeſtati reddendi teſtimonia præſtarent ut doctrina ſymbolica rudium ignorantiæ, & aliorum fidelium pietati conſuleretur.

Hucuſque in id incubui, ut certa collocarem principia, quibus ducti de Eccleſiæ mente circa inſtitutionem, & uſum ſuarum cæremoniarum judicium ferre poſſemus. In quo ita verſatus ſum, ut nihil attulerim, quod non præciſis ſcripturæ teſtimoniis, Eccleſiæ univerſalis precibus, conſtanti, & unanimi Sanctorum Patrum doctrinæ innitatur. Has quippe regulas ſequi ſoleo ſecurus me his ducibus nunquam a veri tramite aberraturum. Abunde quoque ac minutim me demonſtraſſe arbitror, quantum D. de Vert alios duces ſequtus a juſta deflexerit ſemita. Verum ne ſic quidem ad detegendos omnes ſyſtematis ſui errores me ſatis præſtitiſſe confido, ſi non ad accuratiorem perquiſitionem complurium errorum deſcendero, in quos eum ſuus genius juſto plus ſimplici & litterali ſenſui addictus abripuit, quibuſque refutandis mihi hucuſque nec locus nec poteſtas extitit.

Enu-

(a) L. Numer. c. 10. v. 10. Si quando habebitis Epulum, & dies feſtos, canetis tubis ſuper holocauſtis, ut ſint vobis in recordationem Dei veſtri. D. Boſſuet Epiſcopus Meldenſis.

§. XXXIX.

Enumeratio, & confutatio complurium errorum quas D. de Vert in suo opere passim disseminavit. Commentatio scandalosa, quam Author supra sanationem Evangelici illius a nativitate cæci instituit.

NOn alium hic ordinem mihi præfigam, quam paginarum primorum duorum D. de Vert voluminum. Quod antequam præstem justo accendor zelo indignam hujus Authoris commentationem perstringendi, quam de duobus Jesu Christi miraculis instituit altero a nativitate cæco, & altero muto surdoque quem Jesus Christus a dæmonis potestate liberavit. Occasionem de duabus his naturæ vires excedentibus operationibus sermocinandi captat, dum illi sermo est de saliva, quæ in exorcismis Baptismum præcedentibus adhibetur, atque ex industria videtur hunc sibi aditum aperuisse, ut horum miraculorum vim infringeret? *Scitur*, inquit postquam ambas narrasset historias, *Scitur, paululum terræ saliva conglutinatæ fuisse unguenti, aut cataplasmatis speciem, quam veteres infirmis membris applicabant*. Citat hic Plutarchum, & Plinium, atque ita prosequitur: *Filius itaque Dei verosimiliter saliva usus est tanquam medicina, quæ forsitan eo tempore ad curandas oculorum, aurium, & linguæ infirmitates inserviebat. Notum quippe est unum ex liquoris hujus ad salsedinem deflectentis effectibus esse humectare linguam, ejusque motum liberiorem reddere, salivam denique collyrium ad oculos curandos existere, & promptissimum, & maxime naturale*. Ultimo peregrinam hanc margini adscribit notam: *Prohibitum fuerat Sabbato cataplasmate hoc uti. De Imperatore Vespasiano circumferebatur ab eo semel hoc remedio cæcum sanatum fuisse*.

T. 1. pag. 46. & 47. 51. & 52.

En duo Jesu Christi miracula, atque inter omnia ea, quæ omnipotentiam ejus apud Judæos quammaxime manifestarunt, præcipua, a dignitate sua dejecta, & intra limites simplicis medicamenti redacta. An nobis non gemendum, dum similem saniem e calamo Catholici Scriptoris stillare cernimus? An nobis non inclamandum cum Sancto illo, quem Historia Ecclesiastica narrat, justo dolore contra hæretici cujusspiam blasphemias accensum exclamasse: *Bone Deus ad quæ tempora reservasti nos?* Quid igitur? Prodigium illud quod tantum stuporem Judæis, tantamque confusionem eorum malitiæ injecit; prodigium, quod omni conatu, omni arte, frustra tamen debilitare studuerunt; judicio D. de Vert considerari debet ut sanatio naturalis proveniens a *Collyrio ad oculos curandos, & promptissimo, & maxime naturali*. Hoc ipsum prodigium comparatur, cum fabula illius cœci, quem Imperator Ethnicus, infami libidine, omnique luxuria culpandus sanavisse fingitur. Rem inauditam, peregrinam meditationem, quæ neque perditissimo cuiquam hæretico unquam in mentem venit! Quam nullus audacissimorum, & supra modum etiam temerariorum criticorum vel innuere ausus fuit, quæque vix apud paucos quosdam Rabbinos extremorum temporum reperitur;

S. Polycarpus. Eufeb. Hist. Eccles. Lib. 5. c. 29.

Drusius citat Rabinum Levi.

tur; qui gloriam Jesu Christi impugnantes, ejusque divinitatis inimici invidia, incredulitateque abrepti similia effutire præsumpserunt.

Qui autem fieri potuit, ut non intelligeret D. de Vert ab ipsa scriptura futiles hasce stultissimasque commentationes refutari? Si enim rem accurate perpendamus, surdus ille, & mutus Evangelii Dæmonis malitia hoc morbo laborabat. Ad sanandum igitur illum nequaquam sufficere potuit: *liquor salsus proprius ad reddendum motum linguæ*. Tortorem Dæmonem fugare necesse fuit, ast quæ in saliva naturalis, & specifica virtus fugandi Dæmones? Quod vero ad cæcum illum a nativitate attinet; si lutum oculis illitum cataplasmatis vices apud Judæos obtinuit: atque *collyrium hoc promptissimum, atque maxime naturale oculorum curandorum remedium*, apud ipsos erat, cur quæso tanta eos incessit admiratio de valetudine restituta *virtute specifica* medicinæ efficacis, & *naturalis*? Cur illis opus in vulgus spargere cæcum hunc aut non semper hac ægritudine affectum, aut valetudinem illius nequaquam desperatam fuisse? Cur modo parentes, modo ipsum advocabant, atque in eorum responsis perquirebant, si quid ad infringendam tam illustris miraculi gloriam elicere possent? Quid illis metuendum, cum responsio in promtu erat, qua miraculum penitus enervarent: *salivam videlicet collyrium esse promptum, & efficax curandis oculorum morbis*, hujusmodi medium ab Jesu Christo adhibitum eos præstitisse effectus, qui in similibus circumstantiis a quocumque Medico præstari potuissent. Dixissent equidem hæc, si vel umbram ea dicendi habuissent: eorum silentium igitur firmissimo nobis argumento est eos omni prorsus id asserendi destitutos fuisse verisimilitudine: hæc tamen somnia indignus D. de Vert commentarius affirmare non veretur. Commentarius vehementer discrepans a SS. Patrum mente, qui clare in miraculum hoc adnotarunt Jesum Christum non solum nullum ad restituendum cæco visum adhibuisse collyrium, verum ea usum fuisse materia, quæ ad tollendum, non reddendum oculorum lumen ex natura sua comparata videretur. Ita S. Augustinus, ita S. Chrysostomus. Huic D. de Vert insistendum viæ. Verum SS. PP. auctoritatem tanti non facit, ut sibi eorum vestigiis insistendum putet. Cæterum quid non audeat imposterum, qui intam absones errores ultro prolabitur? En aliam hallucinationem prioribus non dissimilem.

§. XL.

Error D. de Vert circa consecrationem Eucharistiæ, præsentiamque Realem.

QUis unquam crederet D. de Vert præsentiam Realem Jesu Christi in eorum mysteriorum numerum collocare potuisse, quæ ratione simplici, & physica, & naturali explicari nequeunt? Qua in re, ut accurate procedamus, argumenta judicandi ab ipso Auctore sumamus. Postquam adstruxisset *consecrationem* præsentiam Realem Jesu Christi in hoc mysterio producere, adjungit: *Namque consecratio hic sumitur non* T. 1. p. 101. 107.

pro simplici cæremonia &c. Verum eadem significatione, qua Ethnici hoc verbo utebantur videlicet ad significandam certam formulam, qua (ut ait Minister la Roque) *Ethnicorum sacrificuli utebantur ut Divinitas ab ipsis adorata suo simulacro præsens fieret, constabat autem hæc formula certis quibusdam statisque verbis, quæ efficacissima ad attrahendam, imaginibusque ad id effictis conjungendam numinum falsorum præsentiam opinabantur . . . . Cum itaque consecratio eo sensu intellecta, quo Ecclesia eam apud Ethnicos tum reperit, cum primum hac voce usa est operetur Realem, veram, & corpoream præsentiam, cur quæso D. de Roque post factam pronuntiatione formulæ consecrationem symbolis vini, & panis præsentiam hanc denegat? Anne possibile Ecclesiam terminum consecrationis alio sensu adhibituram fuisse, quam illo, qui tum communis erat apud Ethnicos si enim hujus vocis significationem ad alium sensum detorsisset Ecclesia, decepti fuissent recens conversi Gentiles, qui termini hujus naturali significationi assueti, illico præsentiam Realem & veram intulissent . . . . . Cum e converso Ecclesia mutata nominis vi, & significatione nihil præter merum signum agnosceret.*

Quam exotica Doctrina? *Consecratio Corporis Jesu Christi eandem obtinet significationem, quam consecratio idolorum. Ecclesia non alio sensu usurpare potuit. Primi fideles crediderunt Jesum Christum eo modo in Eucharistia fuisse præsentem, quo idololatriæ labe adhuc infecti divinitates idolis præsentes arbitrabantur. Si aliud quidpiam intellexisset Ecclesia, Ethnicos recens ad fidem conversos decepisset.* Non commorabor in his confutandis, cum per se Catholico Lectori, cui hic meam navo operam horrorem incutiant. Nec digna sint quæ Theologicis debellentur ratiocinationibus; sed quæ auctoris sui obliterentur, & deleantur lacrymis. Videtur ille ipse pudore temeritatis suæ ductus *additiones* illas, & *correctiones* adjunxisse, quibus asperitatem idearum suarum lenire conatur. Verum anne sic errori suo satisfactum arbitratur? Annon potius adnotationem tam perversam, tamque parum sibi constantem evellere, æternæque oblivioni tradere debuisset? Equidem non video, quid aliud in excusationem suam proferre valeat, quam exiguam suam in Theologia peritiam. Et profecto facile apparet eum perquam leviter
76. T.2 p.70. hac scientia tinctum fuisse, dum audacter asserit: *in omni administratio-*
463. T.2. p.425. *ne Sacramentorum affinitatem spiritualem contrahi inter conferentem,*
472. T.2. p.433. 211. T.1. p.201. *& recipientem.* Formam Sacramentorum mutatam fuisse ab Ecclesia, nec excepto quidem baptismate. Episcopum tonsura non insignitum *incapacem* beneficii dignitati suæ annexi futurum. Nulla Episcoporum un-
T.2. p. 219. 50. 51. 52. ctionis ante septimum sæculum reperiri vestigia: hæcque verba: *Accipe Spiritum Sanctum* ordinationi Diaconorum a quadringentis solum an-
T.1. p. 48. & 395. 366. in Supplemento. 364. Tom. 2. p. 331. & seqq. nis annexa inveniri. Differentiam Sacrorum Ordinum non aliunde quam ex diversis Classibus dypticorum, seu tabularum Ecclesiasticarum deduci. Solemnem Abbatum benedictionem decoro solum inniti, neque discrepare a benedictione, quæ in Claustris Lectori mensæ, & in matutinis Cantori Lectionum conceditur. Et hæc est præstans illa D. de Vert Theologia. Ex qua haud difficulter nobis constat, eum minus, quam mediocrem huic scientiæ navasse operam. Sin hic Theologię, deffectus ali-

aliqua excusatio est; diffiteor D. de Vert ex hoc capite facile excusari posse.

§. XLI.

Error D. de Vert circa modulationem vocis in precibus, & Canone Missæ.

NEqueo silentio præterire ea, quæ D. de Vert tam prolixe differit, de tenore vocis quo Missę ac præsertim privata olim celebrabatur quaque ratione eam hodie celebrari deceret, apparet sane luculenter, sibi displicere quod Canon submissa voce recitetur, & cupere videtur ut aliç rubricæ immutentur, aut imposterum negligantur. Veretur quidem id apertis declarare verbis, ambagibus tamen, & subtili circuitu mentem suam non obscure explicat. Operam luderem, si sermocinationes suas afferrem. Excerpendum mihi foret, quod ille in centum & amplius paginis sat inutiliter de re hac disceptat; quod si facere cuperem, nullum prope modum nostra hæc refutatio habitura esset. Sufficiat mihi inde occasionem capere adnotandi quæpiam circa rem, quę in usu quotidiano versatur quæque omnium Sacerdotum altari ministrantium utilitati inserviat. Quod quidem eo magis necessarium existimo, quo certius mihi constat, nonnullos hodierno die existere, qui propria auctoritate præscriptæ a rubricis normæ vim derogent. Sunt & aliqui inter hos tantæ temeritatis, ut se in reformatores rituum erigere, & neglecto Concilii Tridentini anathemate usum submissa voce Canonem recitandi tanquam primis sæculis contrarium condemnare non vereantur, atque sub prætextu veteri Ecclesiæ se conformandi novis suis commentis hodiernam Ecclesiæ unitatem conturbare audeant.

Abs re hic esse arbitror disquirere an Canon olim alta voce recitatus fuerit, quo tempore hic ritus desierit, quaque ratione consuetudo contraria apud nos invaluerit. Neque ad examen revoco omnes illas inductiones, & consecutiones, quas D. de Vert ex suis probationibus elicere contendit. Ut antiqua consuetudo hodiernæ præferatur; licet enim veræ essent allatæ rationes, id unice probarent, quod Pastoribus Ecclesiæ causæ adesse possent mutandarum rubricarum, novæque præscribendæ methodi non vero quod privatis quibuscumque Presbyteris, Procerum Cappellanis, aut Monialium confessariis fas sit auctoritate propria ordinem in Romana, cæterisque ejus communionis, Ecclesiis constitutum pervertere. Quam enim in his ritibus de se indifferentibus normam, sequi debemus quam quæ ab ipsa Ecclesia prescribitur? Ecclesia autem nullam profecto aliam in libris auctoritate Episcoporum confirmatis, & sub eorum conspectu, præsidio aut nomine in lucem editis nos edocet de rubricis, ritibusque in celebratione Sacrarum cæremoniarum observandis. Ast quid hæ rubricæ, quid hi libri edisserunt? Non audet quidem D. de Vert eorum dicta inficiari, verum cuperet ut verba *secreto, vel submissa voce* diverso sensu intelligeremus, neque arbitremur ea idem significare, quod verba *secreto, & submissa voce* naturali

sensu exprimunt. Imo nos quasi persuadere contenderet orationem *submissa voce*, *& secreto* recitare idem esse, ac eam elata voce, atque ad distinctum omnium intellectum proferre, nisi impossibilitate rei se præpeditum cerneret, ac evidentissime ex privatæ Missæ rubricis constaret aliquas elata aliquas preces submissa voce recitandas esse. Itaque apertissimus rubricæ sensus eum huic opinioni insistere prohibuit. Quid igitur dicendum? Deferendæne rubricæ, quod eæ a primorum sæculorum usu recesserint? Verum enim vero si rubricæ hodierno die rituum nostrorum norma non sunt, neque voluntatem Ecclesiæ nobis declarant quos duces, quas leges, quæ principia uniformitatis in celebratione sacrorum mysteriorum sequemur? Si vero rubricarum auctoritas hac in re destruitur, cujus ponderis cæteri ab illis præscripti ritus erunt, qui non alteri superstruuntur fundamento quam obsequio, quod auctoritati, a qua emanarunt, debemus?

At vero nullo consilio sed casu quodam hic ritus in Ecclesiam invectus est? Esto: sed cum eum postea Ecclesia adoptaverit ac suis legibus confirmaverit, anne minori veneratione suscipiendus erit? Sed nequaquam casus fortuitus eum introduxit. Concilium quippe Tridentinum nos certos reddit piam matrem Ecclesiam sapientissima providentia ad majestatem tanti sacrificii commendandam instituisse, ut *quædam submissa voce, alia vero elatiore* in Missa pronuntiarentur. Neque objiciat D. de Vert verbis his *submissa voce* Concilium intelligere, orationes illas cantari non debere. Concilium namque loquitur juxta morem in privatis Missis illa ætate receptum, etenim etiam tunc Canon submississima recitabatur voce. Atque hic ille mos fuerat, quem hæretici damnabant, quemque cum reformatoribus hodiernis a consuetudine primitivæ Ecclesiæ alienum clamitabant. Nec tamen Concilium frivolis his rationibus permoveri potuit, quin imo anathema contra illos statuit, qui ritum hunc damnandum esse dixerint. Quis jam nunc dubitet rubricam (a) tanto robore fultam, sanctam inviolabilemque esse debere.

Sancta equidem, inviolabilisque ea nobis esse debet, neque nobis amplius concessum de SS. Conciliorum Canonibus judicium ferre, eorumque justitiam, & æquitatem disquirere; nihil nos magis decet, quam nos eorum decretis obsequiosa illa simplicitate submittere, quæ tam raro invenitur apud illos, qui vana inflati scientia, & æruginosa vetustatis inquisitione superbientes omnem in fallaci sæpe antiquitatis cognitione collocant gloriam. Quispiam igitur, qui argutis suis ratiocinationibus se ab Ecclesiæ decretis eximere, ac ejus decisiones subtili argumentatione declinare studet, sciat, quacumque demum scientia polleat, se charitate destitui, quæ ædificat, & spiritu submissionis carere, qui nos edocet in minimis etiam Ecclesiæ decreta venerabundo obsequio suscipienda, eique doctrinam nostram, ex eaque natas dubitationes, ac difficultates humili sacrificio offerendas esse.

Verum si de ritu, qui in quæstione est, prolixius differere vellem, multo solidiora mihi suppeterent argumenta ad hodiernam Ecclesiæ consue-

(a) *Si quis dixerit Ecclesiæ Romanæ ritum, quo submissa voce pars Canonis, & verba consecrationis proferuntur, damnandum esse, anathema sit* Can. 9. Sess. 22.

fuetudinem defendendam, quam quæ a reformatoribus afferuntur ad illam condemnandam? Nam licet D. de Vert concederem olim totum Canonem alta voce recitatum fuiffe, annon ipfe agnofcit tum Ethnicos, & Catechumenos celebrationi myfteriorum non interfuiffe, eofque ante orationem *Secretam* extra Ecclefiam miffos difcedere debuiffe? Quæ quidem oratio confitente ipfo D. de Vert ita appellata fuerat, quia ab ea celebratio noftrorum myfteriorum, quæ infidelibus *Secreta* tenebantur, inchoabat. His vero extra templum dimiffis confidenter, atque alta voce omnes facræ preces dicebantur, cum certi effent neminem præter vere fideles in Conventu adeffe. Aft, quum procedente tempore, non eadem diligentia Catechumeni, Hæretici, Judæi, atque Ethnici, ab Ecclefia removeri potuerint, & aucta fidelium, Locorum Sanctorum multitudo cautelas has quafi impoffibiles reddiderit, ficque in affiftentis populi frequentia non raro prophani latere potuerint, inde opinor, confuetudo orta eft preces fubmiffa voce recitandi ne videlicet myfterium omnibus indifcriminatim pateret, quorum præfentia evitari nequierat. T. I. p. 376.

Sed indubitatum, & inconcuffumne eft, omnes preces, quæ Miffam noftram hodie conficiunt, olim alta voce pronuntiatas fuiffe? Nullæne extant, quæ ipfa in origine fecreto recitabantur? Ultimum hoc admittere videtur D. de Vert de orationibus, quas ille confuetudine, & privata Sacerdotum devotione introductas contendit eas nimirum, quæ in afcenfu altaris dicebantur: *Aufer a nobis &c. Oramus te Domine &c.* aut ante Evangelium: *Munda cor meum &c.* aut ad finem Miffæ *Placeat tibi Sancta Trinitas &c.* Hæ orationes, cum necdum lege confirmatæ fuerint, fed a devotione Sacerdotum pependerint, fumiffa folum recitabantur voce, ne privatæ pietatis preces cum publicis lege, & confuetudine corroboratis Ecclefiæ orationibus confunderentur. His pofitis, certum evidenfque eft morem, quo preces hæ perpetuo fubmiffa voce fundebantur, nunc nequaquam innovari, mutarique oportere.

Aft inter alias antiquioris adhuc inftitutionis preces, annon fuerunt & aliquæ, quæ decreto Ecclefiæ fubmiffiffima, & inintelligibili voce recitarentur? Vel maxime; neque fas erat D. de Vert eas ignorare. Non enim eum latere debuit Canon 19. Concilii (a) Laodicenfis anno 360. congregati, quo Sacerdotibus præfcribitur poft pœnitentium dimiffionem tres orationes recitare. Primam in filentio, fecundam & tertiam elata voce; nec vetus Conftitutionum Apoftolicarum auctor, qui de oratione ante præfationem fubmiffa voce recitata mentionem facit; nec antiquæ Græcorum Liturgiæ, & præcipue Liturgia S. Chryfoftomi in qua preces habentur, quæ peremptoriam contra ipfum ferunt fententiam ΜΥΣΤΙΚΩΣ enim appellantur quod fubmififfima voce, ac fecreto recitandæ fint. Accedit, quod innuente eadem Liturgia, dum Sacerdos certas preces fundit, Diaconus elata voce, aut cantores alias concinunt. L. 8. c. 16.

(a) *Pœnitentibus afcendentibus tunc fideles orare debebunt, quorum tres orationes fiant, una quidem id eft prima per filentium, fecunda vero & tertia per pronunciationem, Et tunc demum ofculum pacis dari debet.*

nunt. Quid? quod Missa Ambrosiana antiqnitate celeberrima oratione secreta inchoatur quam Sacerdos antequam ad altare (a) accedat, submissa voce recitat. Denique ignorare non debuit nobis præter clarissima hæc antiquitatis vestigia alias præclarissimas rationes suppetere, quibus Ecclesia ad recitandum secreto Canonem determinari potuerit. Silentium hoc compluribus altiori voce recitatis precibus interruptum nescio quid majestatis, ac mysterii præsefert, quod majorem venerationem conciliat, quod sacrum quemdam horrorem excitat, quod devotam cordis compunctionem inspirat, quodque vivo pietatis sensu adstantium animos penetrat. D. de Vert militem nobis producit, qui apparatu cæremoniarum, quæ in ordinando Sacerdote adhibentur, tanquam re nova & sibi ignota perculsus melius se huic Missæ, quam aliis interfuisse credidit. Et ego S. Basilium affero, qui nos edocet nihil magis proprium ad augendam mysteriorum majestatem, & venerationem esse, quam ut verba consecrationi inservientia velentur, ne scilicet mysteria hominibus ipsa familiaritate vilescant. Affero ritus antiquos Veteris legis, in qua Sacerdotes Sanctuarium intrantes secreto precabantur præstolante interim in silentio populo orationis finem. Affero omnes Theologos, qui Concilii Tridentini de hac re doctrinam contra Hæreticorum calumnias strenue defenderunt. Etiam afferre possem viros pietate, & scientia quamplures illustres, qui non sine scandalo, & interna animi commotione quorumdam Sacerdotum audaciam contemplantur, qui effræni temeritate abrepti leges Ecclesiæ infringere, & Missam in historiæ modum eodem semper tono, æqualique modulatione celebrare non verentur, aliosque qui sincere confitentur, sacrum illum & majestate ac mysterio plenum silentium fervidis quandoque interruptum precibus mirum in modum eorum attentionem excitare, & eorum pietatem, zelumque inflammare.

Lib. de Spirit. 3. c. 27.

Levit. 16. Luc. 1.

Quis denique aptior Missæ sacrificium offerendi modus, quam ille, quem ipse Dei filius in Crucis sacrificio observavit. Totis illis tribus horis, quibus Cruci affixus fuit, quanquam ab orando cessavit: verum preces illius fere omnes fuere secretæ, & internæ, nec nisi ad pauca monumenta interruptæ. Ecclesia igitur anne pulchrius, anne præstantius ministris suis exemplum, quod imitentur, proponere potuit? Quæ rationes licet sint validissimæ, omniqueexceptione majores, illud tamen cætera superat, quod ita authoritate Ecclesiæ in libris suis lyturgicis, novissimoque suo Concilio decisum sit. Universum itaque ordinem evertit, qui authoritates hujusmodi negligit Ecclesiæque decretis obsequium denegat. His bona fide insistendum, maximeque cavendum est, ne populus inutilibus, temerariisque ratiocinationibus assuescat, ritus Ecclesiæ ad subtilem, curiosamque trutinam revocet, eorumque immutationem expetat; hoc præsertim seculo, quo spiritus obsequii nescius, novarumque rerum, & singularium opinionum cupidus plus æquo dominatur: quem augere plus periculi, quam utilitatis habet.

§. XLII.

(a) *Oratio secreta antequam accedat ad altare. Rogo te &c.* Miss. Ambrof.

§. XLII.

Error D. de Vert de silentio Religiosis a Regula S. Benedicti præscripto.

D. De Vert tomo secundo de silentio loquitur, quod *labia a completorio usque ad Matutinum claudit*; quodque Regula S. Benedicti sancte hoc tempore observandum præcipit. En quam hujus rationem author noster producit: *Quia nempe Completorium immediate ante decubitum recitandum erat noctisque tempus quietem postulat*. Quæ utique sermocinationibus, & confabulationibus turbaretur in hujus rei confirmationem Ovidii versum apportat. T. 2. p. 78.

Tempus erat quo cuncta silent, & alium Virgilii. Metam. 4.

Intempesta silet nox ad probandum, quod nocturno tempore *universi requie, & silentio fruuntur*. Damnat denique zelosorum Præsidum, & Superiorum querelas, qui inique ferunt a Monachis eorum curæ commissis silentium post Completorium contra statas leges infringi: quorum in solatium præclarum sane remedium adjungit, quo illi *silentii religionem in tuto collocare possint*: videlicet, Completorium producendum, atque immediate ante decubitum cantandum esse; ita ut *inter hæc duo exercitia nullum intervallum relinquatur*. Loquitur etiam alibi de silentio, quod certo diei tempore præcipitur; illudque sapienti, & a natura ipsa dictatæ cautelæ adscribit, qua admonemur ne privatis studiis incumbentes loquacitate nostra interturbemus. Georg. l. 1. T. 2. p. 101. 109.

Non equidem hucusque in animum induxeram meum Metamorphoses Ovidii, aut Virgilii Georgica ad commentandas S. Benedicti Regulas facere. Minus vero adhuc credidissem Monachum, & Ordinis sui Visitatorem generalem, qui ex Instituto suo solitariam sequitur vitam, cujusque muneris & officii maximam partem silentium, & secessus explent, non aliam de silentio habuisse opinionem, quam quæ a commodo, & utilitate privata hauritur, cumque necessitatem sanctæ hujus taciturnitatis a cautela non interrumpendæ quietis somnique nocturni, ac ne interturbarentur diurna studia dextruxisse. Nunquam denique cogitassem nullum promptius, nullum facilius, ut a monachis servetur silentium, adesse remedium, quam ut statim post Completorium decumbant, & in lectulos suos se conferant, sicque in somno modum observandæ magnæ, & salutaris hujus regulæ reperiant.

Ea certo mea semper extiterat opinio, silentium solitariis præscriptum fuisse tanquam rem, in qua exercendæ pœnitentiæ occasionem, & perficiendi animi adjumentum Monachi reperirent. Memini etiam me in Capitulo illo Regularum S. Benedicti, quod D. de Vert commentario suo tam egregie illustrare tentavit, hæc verba sectionem inchoantia legisse: *Monachi omni tempore silentio studere debent*: legeram in S. Basilii Regulis, qua cura, & sollicitudine Monachis suis silentium tanquam præsentissimum ad sui perfectionem remedium commendet. Legeram in libro, qui præcepta ad Monacos directa continet, & propriis S. Hieronymi Cap. 42.

nymi

nymi verbis conſcriptus inter ejuſdem opera numeratur, Patres deſerti omni cura ſilentium obſervaſſe, utpote ſanctarum meditationum & principium, & cauſam, & nutrimentum. Didiceram ex S.Joanne (a) Climaco abſque ſilentio religioſam diſciplinam nullam prorſus eſſe; & ab alio ſancto (b) Anachoreta perceperam frequentiorem ſilentii interruptionem fructus contemplationis, fervoris, ac internæ animorum quietis diſperdere, ut hypocauſtum feneſtris, portaque patentibus omnem calorem amittit, etiam a Pithagoræ diſcipulis ſilentium obſervabatur, tanquam medium quo ad ſcientiarum, & ſapientiæ penetralia perveniretur, nec ſine voluptate apud S. Ambroſium legi; hunc Philoſophum e Scriptura Sacra, & præcipue a Davide qui Phitagora multo eſt antiquior hanc ſaluberrimam legem habuiſſe (c). Cumque poſt hæc omnia ſilentii utilitatem, ac neceſſitatem multo accuratius, expreſſiuſque in S. Benedicti Regulis ſancitam inveniſſem; in eam equidem ſententiam diſceſſeram ſilentium veſpertinum ad evitandas tentationes inſtitutum, quas *dæmonium perambulans in tenebris* in animo, ſenſibuſque religioſi confabulatoris, loquaculi, & varias in nugas diſtracti excitare facile poteſt.

Verum aſpice Viſitatorem generalem Ordinis in Eccleſia celeberrimi, atque ad firmandam, conſervandamque monaſticam diſciplinam, in hac dignitate reſtitutum, qui opiniones has noſtras utpote æquo plus myſticas reformare conatur. Silentium illius judicio non aliter poſthac conſiderandum veniet, quam naturale medium, debitumque concedendi quietum ſomnum illis, quibuſcum commoramur, ac vivimus. Itaque dum olim vox cœleſtis S. Arſenium admonuit, ut relicta aula *in ſolitudinem fugeret, ibique ſilentium cuſtodiret*; Angelus Domini non aliam ob cauſam hæc ad eum locutus eſt, quam ut ſciret non eſſe excitandos eos, qui poſt Completorium ſomno indulgerent. Vigilabatne dum hæc litteris traderet an dormiens hnjuſmodi ſomnia conſcripſit? Promittit quidem nobis litterales in S. Benedicti Regulas Commentarios; aſt ſi illi ejuſdem futuri ſunt furfuris, faxit Deus ut nunquam in lucem prodeant. Ego certe, qui ſilentium ſomni tempore cuſtoditum non magni æſtimo, non pluris duco virtutem Monachi, qui his ſolum inductus taciturnitatem obſervat, aut regulam, quæ commodi ſolum, ac neceſſitatis naturalis rationem habet. Namque ſi tacere commodum aliquando eſt, longe plures occurrunt occaſiones, ubi loqui multo eſt commodius.

§. XLIII.

Error D. de Vert circa unctionem, quæ in conſecratione Epiſcoporum obtinet.

Tom.2. p.156. & ſeqq.

De Vert prolixe de Unctione in conſecratione Epiſcoporum adhibita diſſerit. Quem quidem in omnibus refellere nunc non eſt in animo; ad trutinam ſolum revocabo rationem illam, quæ Auctorem hunc

(a) Joannes Climac. Grad. 11. Biblioth. Patrum.
(b) Diadoch. de perfect. Spirit. capit. 7. tom. 3.
(c) S. Ambroſ. C. de Offic. 1. Cap. 10.

hunc permovet, ut e numero rituum, quæ originem suam significationi mysticæ debent, unctionem hanc eliminet.

Omni certe tempore hæc fuit fidelium opinio: Unctionem mysticam animabus Sacerdotum, & Episcoporum gratiam instillare. Communis hic semper loquendi modus, atque ipse D. de Vert in hanc sententiam vel invitus descendere debet, ut S. Gregorium Nazianzenum, & S. Leonem ita de consecratione Episcoporum loquentes explicet. Accedit quod Sacerdotes scripturæ stylo *Uncti Domini* appellentur, & Jesus Christus Sacerdotum dux, & *Princeps pastorum* juxta nominis *Christi* Etymologiam Unctus per excellentiam dictus fuerit. Ii igitur, qui ejusdem Sacerdotii participes fuere, omni quoque tempore tanquam ejusdem Unctionis spiritualis participes considerari debuerunt. Hujusmodi sensus licet mystici, licet symbolici perpetuo tamen, & ubique obtinuerunt, quod communi Sanctorum Patrum consensu clarissime evincitur.

Dubitari ne potest quin Ecclesia, cum in Episcoporum consecratione Sacrum Chrisma adhibere æquum duxerit, illud etiam præ oculis habuerit, ut Unctione illa sensum hunc mysticum exprimeret, qui tum ad conciliandam apud populum Sacerdotibus venerationem tum ad declarandam Sacerdotibus & ipsis Episcopis sanctitatem Sacerdotii, & effectus communicatæ sibi gratiæ mirifice conducit profecto nimis ruditer se gessisset Ecclesia, si neglecta felici hac applicatione mystica, verbis solum his *Unctionis*, aut *unguenti* quæ in consecrationis precibus reperiuntur, inducta fuisset ad adhibendam Unctionem, ut hoc gestu significationem illarum vocum litteralem exprimeret: hæc enim est rudis illa atque humilis opinio, quam nobis D. de Vert de ritus hujus institutione venditat. Verba illius audiamus: *In principio verborum horum* (inquit) *comple in Sacerdote tuo ministerii tui summam, & ornamentis totius glorificationis instructum, cælestis unguenti rore sanctifica; unctiones super caput electi Episcopi fiunt . . . . Id est, secundum systema, sententiamque nostram, ad reddendam magis sensibilem, clariusque exprimendam hujus vocis unguenti significationem, Unctio Episcopis impertiebatur, eaque in capite occasione istorum verborum; hoc copiose in caput ejus influat . . . . . ad has vero voces . . . . unguentum in capite, quod descendit in barbam &c. illis inungebantur manus haud absque verisimilitudine ob verbum descendit, quod in causa esse potuit, cur superfusum capiti oleum ad manus usque deductum fuerit.* Et in margine occasione balsami sacri ad Unctionem adhibiti ait: *Hæc aromata ac thymiamata profecto sunt utilia, & non raro necessaria, præsertim in magnis solemnitatibus, cæremoniis, numerosis conventibus, actionibusque extraordinariis, ut sunt consecrationes Pontificum, & Imperatorum.* Non difficulter divinare licet, quem sensum D. de Vert sub incensorum, & aromatum in numerosis conventibus necessitate abscondat. Sed quis nobis vitio vertat, si indignamur tam proterve sanctissimas nostras cæremonias deturpari, tamque audacter dignitate sua, mysteriisque spoliari? Præsertim cum ex precum illis ab Ecclesia adjectarum serie constet, illam in institutione hujus cæremoniæ respexisset ad hoc ipsum mysterium, atque id unice præ oculis habuisse, ut hac externa actione sensus symboli-

T. 2. p. 156. 166. & seqq.

O cus

cus apertius exprimeretur, & facilius abomnibus intelligeretur, ut ex ſerie, & collectione illa pulcherrimarum & prolixarum precum, quæ D. de Vert captum fugerunt, intelligi facile poteſt. Et unde quæſo melius nobis Eccleſiæ mens eluceſcet, quam ex precibus ab illa fidelium uſui traditis? Unde melius cæremoniarum medulla eruitur, & earum abſcondita deteguntur, quam ex ſenſu orationum quæ cæremonias concomitantur. Sin itaque myſticus eſt precum ſenſus, dubitari ne poteſt an cæremoniæ ipſæ ſint myſticæ?

Verum concedamus D. de Vert duo illa principia, quibus innititur, quibuſque tam vehementer confidit. Unum videlicet, quod ob hæc præcipue verba: *Vnguenti cæleſtis rore ſanctifica* unctio inſtituta ſit, alterum vero, quod Eccleſia in memoriam Unctionis, quæ in veteri lege Sacerdotibus impertiebatur, eandem cæremoniam in novam pariter legem introduxerit. Aſt ex his præcipue fundamentis arma deſumam, quibus myſticam Eccleſiæ in inſtitutione hujus ritus mentem tuebor.

Primo enim, cum Eccleſia actione aliqua, ſeu geſtu verba hæc *Vnguenti cæleſtis rore ſanctifica* exprimere voluerit, ſequitur eam verborum horum ſenſum, & ſignificationem exprimere voluiſſe, quis autem inficias eat verba hæc non alio quam myſtico ſenſu intelligenda eſſe. Cum conſitente ipſo D. de Vert non de alia, quam de unctione gratiæ ibidem ſermo ſit? Sed hæc unctio eſt myſtica: igitur Eccleſia per actionem hanc nihil aliud quam rem mere myſticam exprimere ſtudit.

Secundo: D. de Vert judicio Eccleſia pro ſcopo ſibi præfixit hoc in ritu antiquam Judæorum conſuetudinem renovare. Verum hæc cæremonia anne apud Judæos ſymbolo, & myſterio deſtituta fuerat? Annon potius actionem mere figurativam expreſſerat, quæ conſecrationem interiorem, & Unctionem cœleſtem gratiæ novæ legi deſtinatam indicaret? Affirmare fortaſſe liceret ritum hunc inſtitutum fuiſſe ad inſtruendum de officiis, & muneribus ſuis Sacerdotem ex proprietatibus ſcilicet ſymbolicis olei & thymiamatum in ejus conſecratione adhibitorum. Si igitur cæremonia hæc origine ſua myſtica eſt; dicendum ne erit, quod Eccleſia craſſam ſolum, & informem actionis hujus adoptaverit materiam, ſpiritualem vero, puram, & myſticam ejus ſignificationem rejecerit? Atque ita veteri Synagoga rudior ea, quæ in veteri lege minus perfecta reperiebantur, neglectis perfectioribus ſelegerit, ac ſenſus ſuaviter titillantia ſuſceperit, ſpiritum vero & animam nutrientia reſpuerit. Nemo profecto, niſi rudis, & agreſtis plane ingenii homo, Eccleſiæ tam contemnendas atque humiles ideas affingere poteſt.

§. XLIV.

Error D. de Vert circa unctionem Regum, & ſceptorum originem.

D. De Vert unctionem etiam illam, qua Reges conſecrantur, certis verborum expreſſionibus, quæ precibus in eorum coronatione adhibitis concluduntur, tribuit. Verum non ſolidioribus hæc opinio inhæret

hæret fundamentis, quam cæteræ illius conjecturæ. Certum enim, indubitatumque est, ex sensu orationum, quas Ecclesia in hunc ritum adscivit, & in quibus unctionis Regum veteris Testamenti mentionem facit; cæremoniam hanc mere esse symbolicam, ut symbolica revera fuit in antiqua lege atque in ipsa sua institutione.

Æque absurda sunt quæ antea scripsit de sceptro, quod solemni coronationis die regibus tradebatur nec aliunde melius elucescit, quam exiliter atque oscitanter D. de Vert Historiæ studuerit quantaque temeritate falsissimas quasque conjecturas lectori propinare audeat. Illius etenim sententia si unctio originem suam his verbis debet: *Accipiat unctionem sanctificationis tuæ*, & illæ *Lapsis manum porrigere* Cæremoniæ Regibus sceptrum, & justitiæ, virgam tradendi originem præbuerunt. Inde hanc adnotationem de sceptro loquens subjungit: *Fuerat illud baculus rotundus ejusdem prope cum Regis statura altitudinis bastam apprime exprimens, & virga appellatus, ut ex his Sacramentarii Ratoldi verbis patet. Tunc datur ei virga, accipe virgam virtutis, & æquitatis*. Adducit dein Pontificale Senonense, & Romanum, quæ idem asserunt.

Hic adnota Ratoldum non ante decimum vixisse sæculum. Quis jam cum D. de Vert credet decimo sæculo nihil aliud fuisse sceptrum, quam baculum, aut hastam, dum aurea sceptra jam Estheris, & Assueri tempore in Regum manibus rutilasse, dumque luculenter constat jam a Romanis Imperatoribus complura ante Ratoldum sæcula hoc ornamentorum genus cum diademate ad augendam dignitatis suæ majestatem adscitum fuisse, ut antiqua numismata apprime testantur. Tristanus de S. Aman. in suis Commentariis Historicis de nummo Constantini loquitur, in quo Princeps hic sceptrum in extremitate liliis exornatum gerit addita hac epigraphe: *Constantinopolis*. Ego vero in Musæo Regio ejusdem Imperatoris monetam æream maximi moduli, ubi ille sceptrum altera manu gerit, altera vero postratam ante se mulierem elevat, adjuncta inscriptione: *Restitutor Reipublicæ*, ac numisma aureum vidi in honorem Septimii Severi a Soromate Thraciæ Rege percussum, in quo Imperatoris hujus cum filio Caracalla effigies sceptrum flore insignitum tenens effingitur. Facile brevis hujus digressionis veniam impetrabo, erit enim operæ pretium paucis demonstrare quam D. de Vert veræ antiquitatis cognitione careat, ut nemo posthac vano illo eruditionis fuco decipiatur, nec confidenter sese a temerariis conjecturis atque opinionibus hominis ad omnem passum aberrantis in infinitas errorum ambages abduci sinat.

Mortuus anno 986.

§. XLV.

Error D. de Vert circa varios Vestitus diversarum Ecclesiæ dignitatum.

CUm jam viderimus D. de Vert tantam insumpsisse operam, ut Sacra Sacerdotum indumenta, quibus in mysticis suis muneribus utuntur, vilia, & contemnenda redderet; non multum mirabimur, si eum simili errore in disquirendis privatis Ecclesiasticorum vestitibus adduci

deprehenderimus. Offensus auctor noster videtur distinctione illa, qua Papa, Cardinales, Episcopi, Sacerdotes particulari vestitu cuilibet ordini proprio secernuntur. Sicut enim illius sententia vestes in hominum consortium non ob alias quam physicas & naturales rationes introductæ sunt ita præsumere videtur, ut promiscuus colorum usus omni hominum conditioni concedatur.

Idcirco nobis persuadere connititur Ecclesiasticos ultimis etiam sæculis se passim, & promiscue rubro candido violaceo, aut nigro colore vestiisse, donec ex miseria & egestate hæc inter Præsules & reliquum Clerum differentia irrepserit. *Ostro colorum omnium pretiosissimo soli Cardinales, ac purpura soli Episcopi utuntur, dum interim reliquus clerus paupertate pressus a duobus circiter sæculis ad nigrum colorem se reductum cernit, utpote colorem omnium maxime atrum, simplicem, & vilem.* Ac quasi invidia commotus ægre ferat se candido Papæ, rubro Cardinalium, aut violaceo Præsulum colore uti non posse, ut se ulciscatur longam, & affectatam Ecclesiarum illarum enumerationem contexit, in quibus purpureus, & violaceus color puerulos choro inservientes exornat; ne aliquid magnum sibi videantur esse qui hisce coloribus nunc utuntur.

At vero neque splendor, neque pretium muricis in causa fuit cur Cardinales purpureum galerum, reliquumque ejusdem coloris indumentum assumerent sed ratio mere symbolica. Quippe constat Concilii Lugdunensis tempore Innocentium IV. a Friderico Imperatore proterve cum sua Ecclesia vexatum rubros Cardinalibus impertiisse pileos: *Ut per hoc innueret*, ait vetus hujus rei scriptor, *quod in persecutione Fidei & justitiæ, Romana Ecclesia, quæ caput est omnium aliarum, præ cæteris debeat caput apponere, si necesse fuerit, cruentandum.*

Nangius ad annum 1252.

Quod vero Episcopos spectat; etsi casus fortuitus, consuetudo, aut opulentia iis hoc vestimenti genus conciliasset, an propterea mos iste damnandus foret? Anne ab æquitate alienum, ut illi, quos potestas a Deo accepta supra alios evexit, aliquo dignitatis & auctoritatis suæ signo a subditis suis secernantur? Cur ergo non eadem maledicentia persequitur D. de Vert togas Magistratuum, Ducum, & Præsidum ornatus Regum purpuras, & solium. Purpura, dicet aliquis, Imperatoribus ob raritatem solum reservata fuit; verum an propterea apud veteres minus sacra habebatur? Thronus, & eum cooperiens phrygium tegmen originem suam necessitati, commodo, & elegantiæ debet; sed anne ideo minus honor hic solis Principes decet? Sciat igitur D. de Vert, distinctiones illas, de quibus tantas querelas instituit, non solum non spernendas esse, verum omni bene ordinato statui convenire, ut quilibet hominum ordo certis, ac propriis dignoscatur insigniis: sique tam vehementer, ut omni occasione demonstrat; ei Judæorum, & Ethnicorum mores, meminerit apud utramque gentem Pontifices certis honorum insigniis, & vestibus tam privatim, quam publice distinctos fuisse.

§. XLVI.

§. XLVI.

Error D. de Vert circa ornamenta Pontificalia Episcoporum.

PArvi momenti res esset, si D. de Vert usibus tantum Societatis civilis censuram inussisset. Ast ulterius ille ad lacessendos sacros amictus, quibus Episcopi in celebrandis mysteriis induuntur, progreditur. Non suffecerat illi Antistitum mitras, & pallia indignis abjectissimisque suis explicationibus aliorum contemptui exponere; ornamenta etiam illorum Pontificalia eadem via aggreditur: *Ad demonstrandum* (inquit) Tom.2, p.316. *quod neque caligæ, neque crux pectoralis, neque tunica, neque Dalmatica sint ornamenta Episcopis, eorumque dignitati cum exclusione inferiorum ministrorum annexa, illud sufficit, quod ea in solemni consecratione non recipiant, & iis se ipsi libere vestiant.* Ubi adnota eum non de præterlapsis sæculis, ubi necdum hæc differentia tam accurate observata fuerat, verum de hodierno tempore, & Ecclesiæ statu loqui. Quamquam autem de hac re Ecclesiasticæ leges in Pontificali descriptæ sint, quamquam ita ferat consuetudo, quæ in hisce rebus etiam deficiente lege juris vim obtinet vellet ut ornamenta hæc omnibus Secerdotibus communia redderentur: quod ut stabiliat, supponit, ornamentis his sine ulla cæremonia consecrationis die Episcopos vestiri. Quasi vero Pontificale non exactissime Episcopis solis præscriberet & tempus, & locum, & modum, & preces in assumendis his ornamentis observandas. Profecto (cogor enim sæpius actum agere) unde nobis melius constabit de mente Ecclesiæ, nisi ex Pontificalibus, Ritualibus, & aliis hujus generis libris publicis, qui sub Summorum Pontificum conspectu conscripti & eorum auctoritate muniti fuerunt? Imo non horum solum, sed & Œcumenici (a) Concilii auctoritate; quod omnes hos ritus sancte stabilitos animadvertens, eos seu contemni, seu omitti, seu immutari sub anathematis pœna prohibet.

Sciat igitur, & agnoscat tandem D. de Vert, quod etiamsi non omnes ritus, quibus Episcopi in Sacrorum mysteriorum exercitio ab inferioris ordinis Ministris discernuntur, eandem præseferant antiquitatem, complures tamen satis antiqui sunt, ut inde judicium de antiquæ Ecclesiæ mente ac disciplina ferri possit. Sermonem de eorum Mitris, seu coronis fecimus, quæ Concilii Tyrensis tempore jam innotuerant. Nequaquam harum usus ea ætate Presbyteris concessus fuerat; nec veteres per Sacerdotum, sed per Episcoporum coronas jurare solitos legimus; nequaquam Sacerdotibus pallium impertitum; quod imperiale ornamentum ab Imperatoribus ad augendam Pontificiæ dignitatis venerationem Sanctis Pontificibus olim communicatum (b) nunc solis fere Archic-

(a) Concil.Trid.Sess.7.Can.13. *Si quis dixerit receptos, & approbatos Ecclesiæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi solitos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiæ Pastorem mutari posse, anathema sit.*

(b) Thomass. in part.4. Lib.1. tom.2. C. 39.

chiepiscopis reservatur. Verum non solo vestitu sed quamplurimis aliis ritibus Antistites ab inferiori clero distinguebantur. Teste enim S. Ambrosio (a) solus Episcopus salutatione hac: *Pax vobis*: populum excipiebat; & Sacramentarium S. Gregorii nos edocet, Episcopis omnibus diebus Dominicis, & festis, Presbyteris autem Paschate solum Hymnum: *Gloria in excelsis* recitandi facultatem fuisse. Concilium vero Carthaginense IV. Canone 36. præcipit *ut Episcopus in Ecclesia in consessu Presbyterorum sublimior sedeat*. Et Synodus Cloveshoviensis Canone 12. de Missæ ritibus agens expresse cavet, ne a Sacerdotibus quidpiam usurpetur, quod dignitati, eminentiæque Præsulum reservatum est; atque hæc honorum, Officiorumque distinctio in inferioribus etiam Clericorum ordinibus observabatur. Sic Subdiaconus Epistolam legens vetabatur supremum Ambonis gradum, qui Diacono Evangelium recitanti proprius erat, ascendere; & teste S. Lupo (b) Trecensi Antistite in sua ad Thalasium Episcopum Epistola solis Diaconis osculum pacis in altari accipere concessum, Subdiaconis illud ad infimos gradus expectantibus, nec ad altare licebat ascendere nisi cum pallam Diacono exibebant in hoc tamen a Minoribus Ordinibus secernebantur, quod isti osculum pacis extra Sanctuarii limites excipiebant. His quoque a Concilio Carthaginensi (c) severe prohibitum fuerat per *Dominus vobiscum*, quod Superioribus solum ordinibus competebat, populum salutare. En clare, ut opinor, solideque contra D. de Vert demonstratum, quæ mens, quod studium Ecclesiæ omni tempore fuerit in distinguendis a se invicem Ecclesiasticorum ordinibus, & extollenda præsertim, particularibus ornamentis, ritibus, cæremoniis Episcopali dignitate.

§. XLVII.

Error D. de Vert circa Religiosorum ordinum vestitum.

EOdem prorsus spiritu D. de Vert ducitur in ferendo de Religiosorum utriusque sexus Ordinum vestitu, neque temperare mihi possum, quin nugas suas in lucem proferam. Profecto si hoc tantum asseruisset, *quod Religiosorum vestimenta non nisi ex majori modestia ab artificum, plebisque indumentis distinguebantur*, non equidem in eo attentius examinando laborassem; aut si quidpiam operis impendere voluissem, id totum unica additione confecissem; asserta videlicet sua ex parte vera esse, si recentiores Mendicantium Ordines spectemus, primos tamen solitarios, & Monachos primis statim institutionis suæ incunabulis particularem sibi vestitum sumsisse. Cujus rei veritas, quamquam non multum ad rem nostram faciat, facile contra D. de Vert demonstrari posset: quid enim contra apertam Cassiani (d) auctoritatem reponat, qui nobis singillatim describit; quam Monasticarum vestium forma cæteris differret; qui de singulis vestium partibus rationes mysticas tradit, ac expresse declarat, eas

(a) *Pronunciat Episcopus ad populum dicens: Pax vobis*.

(b) S. Lupus an. 459.

(c) Conc. Carth. III. Can. 4. 387.

(d) Inst. Cassian. Toto Libro primo de habitu Monachorum.

eas non solum ad tegendum corpus, sublevandasque humanitatis necessitates inserviisse, verum etiam symbolorum locum obtinuisse, quæ morum simplicitatem, innocentiamque effigurarent. Quid quæso Concilio Aurelianensi respondeat, quod Canone 21. de pallio loquitur tamquam de vestitu Monachis proprio, & initæ vitæ rationis characteristicum signum enuntiat, quo semel assumpto nefas sit matrimonium contrahere? Quid auctoritati Theodorici (a) Cantuariensis opponet, qui de Monastica professione scribens ait: *Septem dies velet caput suum cuculla sua, & septimo die Abbas tollat velamen sicut in baptismo Presbyter septimo die velamen infantium abstollit . . . . quia secundum baptisma est, & omnia peccata dimittuntur sicut in baptismo*. Verum non ulterius historicæ hujus disquisitionis puncto immoror. Longius enim D. de Vert progreditur, & illius vestigiis inhærere necesse est. Ac videtur inprimis distinctionem illam, quæ hodierno die inter Religiosorum nostrorum vestimenta cernitur, damnare. *Qui igitur?* Inquit de loco quodam vitæ S. Benedicti loquens, in quo Biographus vestitum a Solitario quodam Sancto huic Patri traditum ambiguis his verbis exprimit: *Sanctæ conversationis habitum: qui igitur? ideone quia claustralibus placuit ad conciliandam tunicæ cucullæque, quæ olim communem omnium sæcularium profanissimorumque hominum vestitum efficiebant, singularem venerationem & dignitatem eas sanctæ Religionis habitum appellare, nos hisce præjudicatis opinionibus innixi monasticas vestes sanctæ conversationis habitum appellabimus?* Et alibi de Scapulari loquens, quod unice conservandis inter laborandum ab immunditie detritioneque vestibus ab initio destinatum, dein vero ob deponendi reassumendique tædium semper retentum fuisse contendit, ita ait: *Hoc in causa est, cur scapulare tanquam præcipua, & essentialis vestitus Monastici pars consideretur*. Dein addit: *Si tamen quidpiam essentiale in aliquo vestitu esse potest, qui non minus Monachis, quam cæteris mortalibus ob hanc solam rationem datus est, ut corpus tegat, aerisque injurias arceat.*

Ann.511. Dom.1.p.471. Tom.2. p.271.

Sed quid? Anne hic vestitus iis non etiam tributus est in signum vitæ generis, quod profitentur, testimoniumque pœnitentiæ? An Monachi non aliam ob rationem se indumentis his tegunt, quam ad depellendam cœli intemperiem? Annon se etiam induunt cilicio ad compescendam carnem, & sacco ad humiliandum animum? Non equidem inficior omnem vestem comparatam esse ad tegendum corpus; verum simul etiam contendo alium præterea respici posse finem, honorandi videlicet, aut humiliandi eum, qui illo induitur, vel ejus dignitatem, conditionemque declarandi. Sic Reges olim purpura, Magistratus prætexta, Philosophi pallio insigniti procedebant; sic fœminæ diversa vestium forma diversum indicant sexum. Ea prorsus ratione & indumenta quæpiam reperiuntur, quæ ob incommodam configurationem, rudem texturam: vilitatemque suam tanquam pœnitentiæ, paupertatisque vestes considerari queunt. Hujusmodi sunt saccus, & cilicia a Monachis adoptata. Quorum differentiæ licet non sint *Essentiales*, si effectum physicum vestium, qui est tegere, & ab aeris inclementia tueri, spectemus; sunt tamen *Essentia-*

(a) In pœnit. de profess. Monach. n.2.

sentiales, si effectum moralem, qui est distinguere vitæ statum & conditionem, perpendamus. Jam monasticæ vitæ conditio omnibus delitiis mundique vanitatibus, non solum corde, verum etiam moribus, imo ipso vestitu nuntium remittit. Hoc vitæ institutum secum fert; hoc monachorum statui *Essentiale* est. Utque huic fini vestitus eorum correspondeat *Essentiale* est, quidquid D. de Vert objiciat, ut sit habitus pœnitentiæ, & humilitatis, atque a seculari mollitie ac vanitate longissime distet. Quid ergo mirum si Monachi vestimenta ista sibi propria adsciverint? Quid mirum si boni, probique Monachorumque nomine digni Monachi id vestium genus amaverint, quod eis paupertatem, & pœnitentiam, quam profitebantur, continuo in memoriam revocabat? Quid mirum si ardenti zelo erga indumentum, quod eos consecrationis suæ admonebat, exciti, illud habitum sanctum, habitum sanctitatis, *habitum sanctæ conversationis appellaverint*? Profecto, si quidpiam hic admiratione dignum occurrit, illud est, quod Religiosorum inveniatur aliquis, qui similia aut ignoret, aut despiciat, aut conqueri audeat, quod socii fratresque sui, *hac ratione scapulari, cucullæque venerationem, dignitatemque conciliare studuerint*.

§. XLVIII.

Error D. de Vert circa velum Sacrarum Virginum.

SI *Essentiale* vestitui Monachorum est, ut statum illum pœnitentiæ, & humilitatis, quem amplexi sunt, ipsa externa sua conformatione connotet; Non minus vitæ conditioni Deo devotarum Virginum *Essentiale* arbitramur certa vestium specie puritatem, & modestiam, quam profitentur, exprimere. Itaque semper aut ex peculiari vestium forma aut velo a secularibus fœminis, profanoque vulgo secernebantur. Scio equidem novam hic quoque mihi litem a D. de Vert moveri: qui placita sua de Religiosis Viris ad Religiosas pariter fœminas extendit, quod licet nihilo solidioribus argumentis, non minori tamen temeritate conatur. *Religiosi*, ait, *discipulis suis vestitum eum impertiti sunt, quo communiter pauperes in provinciis suis utebantur*. Cui illico, absque ulla distinctione, limitationeque subjungit: *Idem quoque apud Moniales obtigit*. En universa asserti hujus fundamenta: *Constat, exempli gratia, Virgines* Tom.2. p.489. *S. Mariæ, aliàs Visitationis, dictas, nihil aliud cultu externo, quam mo-* Ibid. pag. 490. *destarum Matronarum habitum, qui initio ultimi sæculi viguit, usurpa-* Ibid. p.241. *re*. Atque dein: *Universim velum, fascia, vitta, cingulum &c. annon vestiendi ratio est, quæ antiquiorum temporum fœminis passim communis erat*. Alibi dixerat: *Rusticæ virgines fere ubique, imo quibusdam in locis etiam mulierculæ caput suum candenti tela obnubunt ..... Idem apud novitias in Monialium Claustris observatur, quæ ad indicandam conditionis differentiam velo albo utuntur, cum e contrario professæ nigro tegantur qui mos pluribus in locis apud matresfamilias obtinet. Unde deducitur novitias usum veli candidi ad imitationem Virginum sæcularium, & professas velum nigrum ad exemplum Matronarum retinuisse*.

Ve-

Verum quæ hic D. de Vert in causæ suæ subsidium adducit, evidenti falsitate laborant; cum supra centum jam annos Moniales discrepantem a profano vestitum gestent. (*a*) S. Theresia ipsa de se narrat, quod dum Hispalim ad fundandum ibidem Monasterium perrexisset, velum, pallium candidum, & sandalia, quibus vestiebatur, omnium oculos Cordubæ, qua ei transire necesse fuerat, propter rei novitatem in se convertisse. Sed, quid argumentis tam recentibus utimur, cum nobis præstantissima alia ab ultima antiquitate petita abunde suppetant?

Silentio prætereo colorem fuscum, qui omnibus pietatem, & castitatem profitentibus communis evaserat. S. Hieronymus (*b*) sexcentis in locis de eo sermocinatur, ut ex adjunctis in calce citationibus elucet. S. Chrysostomus (*c*) in suis Homiliis eorum indumentorum mentionem facit, ubi Virgines coarguit, quæ in componendo sacro hoc vestitu profanum quemdam affectabant fastum. Verum modestia hæc in vestibus observata eas tantum respiciebat, quæ licet particulariter se pietati addixerint, in sæculo tamen adhuc morabantur. Fuerunt & aliæ Virgines, quæ solemni ritu Deo consecrabantur. Hæ singulare quoddam velum portabant, quo & a ceteris in sæculo degentibus virginibus discernebantur, quodque statis quibusdam cæremoniis imponebatur. Anne justum æquumque nos a D. de Vert constringi ad rem probandam, quæ ipsa sui veritate in omnium incurrit oculos? S. Hieronymus (*d*) scribens Virgini Demetriadi, ei in memoriam revocat velum illud castitatis, quod cum Episcopali benedictione receperat. S. Ambrosius (*e*) loquitur de filiabus, quæ proximis e civitatibus, & magis etiam dissitis provinciis, Mediolanum confluebant, ut Divino Numini se consecrarent, & sacrum velamen ex ejus manibus susciperent. S. Optatus (*f*) complurics de velo

P illo

(*a*) S. Theresia de Fundatione Hispalensi c. 13.

(*b*) Hieronym. Ep. ad Marc. de laudibus Asellæ: *Tunicam fusciorem ..... induta se repente Domino consecravit, ut intelligeret universa cognatio non posse aliud ei extorqueri, quæ jam sæculum damnasset in vestibus.*

Idem Ep. ad eundem de ægrot. Blæsillæ: *Puellæ tunica minus cum humi jacuerit sordidatur, saccus vilior auratorum pretium calceorum agentibus largitur: cingulum non auro gemmisque distinctum, sed laneum.*

Id. Epist. ad Gaud. de Pacatula: *Solent quædam cum futuram Virginem spoponderint, pulla tunica eam induere, & furvo operire pallio, auferre linteamina.*

(*c*) S. Chrysost. homil. 8. in Ep. 1. ad Timoth.

(*d*) Hieronym. Epist. ad Demetriadem. *Scio quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale sanctum operuit caput.*

(*e*) S. Ambros. lib. 1. de Virg. Idem ad Virg. lapf. c. 5. *Non es memorata diei sanctæ resurrectionis, in qua divino altari te obtulisti velandam, in tanto itaque solemni conventu Ecclesiæ Dei ..... tunc sacro velamine tecta es.*

Idem Exhort. ad Virg. *Venit paschæ dies, in toto Orbe Baptismi Sacramenta celebrantur, velantur sacræ Virgines.*

Auth. Vit. S. Genovef. c. 23. *Interea Sacerdos gressum divertit ad Ecclesiam maxime populorum agmine prosequente, ibique inter dulcissimos psalmorum concentus, ac sublimem orationis continuationem S. Germanus dexteram super caput Virginis indefessus tenuit.*

Canon. Eccles. Afric. Cap. 9. *Ut Presbyter inconsulto Episcopo Virgines non consecret.*

(*f*) Optat. Milevit. lib. 2. post medium Inquetis de Felice Episcopo Donatista. *Ab eo comprehensa puella, cui mitram ipse imposuerat, a quo paulo ante pater vocabatur, nefarie incestare minime dubitavit.*

Lib. 6. paulo post initium: *Tam illud enormatum est, ut jam dudum professæ signa voluntatis, capitibus vestris vobis jubentibus immutarent, ut mitellas alias projicerent, & alias acciperent.* Tum referens Consilium Pauli de Virginibus: *Hæc sunt verba consilii, nec ulla sunt præcepto conjuncta, vel de qua lana mitella fieret, aut de qua purpura pingeretur. Non enim hoc panno potest virginitas adjuvari non inde commendantur animi &c. nec inventa est ad signum capitis, non ad remedium castitatis ..... mitellis denuo capite jam velato de quibus professionis detraxistis indicia, quæ contra raptores aut petitores videntur inventa: in mitella indicium est voluntatis, ut eam jam Deo devotam nec qui sponsabat perseveret petere, aut ne raptor audeat violare.*

illo mentionem facit, quod Deo devotis Virginibus impertiebatur; quodque Mitram appellat, ac e lana purpurei coloris contextum fuisse nos edocet. Conqueritur hic de Donatistis, qui virginibus Christianis vela in Ecclesia Catholica suscepta dempserant, iisque alia substituerant, sæpius dein repetit velamenta hæc sacra in signum puritatis, quam Virgines iis redimitæ profitebantur, data esse. Velum itaque hoc ut Virgines Deo consecratæ a sæcularibus distinguerentur; assumptum fuit, atque in signum diversi vitæ generis *Essentialiter* destinatum. Aliunde velum istud certa vestimenti species est, quæ omnium maxime in oculos incurrit. Qui igitur D. de Vert id seu ignoravit, seu tacuit? Aut cur indumentum hoc non exemit a generali illa thesi, in qua asserit Moniales æque ac Monachos nulla alia adhibuisse vestimenta, quam quibus vel pauperes, vel devotæ Mulierculæ uterentur? Qua ratione tam indubie affirmare valuit: *velum partem fecisse vestimentorum, quæ profanis & in Mundo degentibus fœminis quoque in usu fuerant*?

To.2. p.490.

§. XLIX.

Respondetur argumentis quibus D. de Vert systema suum confirmat. Quidquid eruditi sentiant; periculosum est omnia naturaliter, ac simpliciter explicare.

Circa septem capita Doctrinam D. de Vert singillatim confutandam suscepi, quamquam enim plura sint quæ censuram flagitent, tamen supersedendum est, ne hoc opus præter modum excrescat. Itaque ad institutam disputationem revertor. Non quidem, ut nova cumulem argumenta, ulteriorique confirmatione comprobem ea, quæ de mente Ecclesiæ in institutione, & usu cæremoniarum asserui. Sat enim solida, satisque multa me ad systema meum opinionibus D. de Vert contrarium stabiliendum adduxisse, arbitror, illudque tamquam verum Ecclesiæ Catholicæ systema respicio, imo vero contendo me argumentis meis demonstrationis geometricæ vim, & evidentiam addidisse. Nihilominus nondum mihi satisfecisse videor, ni antea fundamenta, quibus D. de Vert innititur, penitus evertam, argumentaque, quibus conjecturas suas comprobare conatur, funditus convellam.

Discussio hæc, quæ alteram justi operis partem efficere posset, paucis absolvetur. Fundamenta enim, & argumenta D. de Vert hujusmodi sunt, ut uno verbo tota lis expediri, opinionumque suarum infirmitas, & exilitas demonstrari queat. Quapropter spero me paucis in paginis, quidquid est negotii, confecturum, & ingeniis etiam difficillimis, maximeque recalcitrantibus satisfacturum.

Sua itaque argumenta repetit; Primo ab amore simplicitatis quam eruditis quibusque acceptissimam esse ait; Secundo a verisimilitudine conjecturarum; Tertio ab inductione; quam ex plurimis Ritualibus, Missalibus, & Sacramentariis deduxit. Verum amor omnia simpliciter ac naturaliter explicandi cui & eruditi, & ipse D. de Vert præter modum indulget; nimis infirma probatio est in materia in qua non privata nostra stu-

studia, sed Ecclesiæ sententiam ex suis precibus, Ritibus, Conciliorum decretis, SS. PP. testimoniis notis patefactam sequi debemus. Frustra afferat D. de Vert, hunc amorem nimis naturalem esse, atque ipsius plebis atque hæreticorum animis inhærere. Sed quæso, an naturam, an de rudi plebe homines, an Hæreticos sequemur circa mysteria quæ ab illis aut tolerari, aut intelligi nequeunt? At vero *Hic amor* Addit D. de Vert, *hodiernis diebus invaluit, & eruditis doctisque viris mirum in modum placet, qui nunc demum in omni scientiarum, & litterarum genere pulchram illam naturæ simplicitatem quærunt*. Haud equidem inficior, quod hujusmodi amor nostrorum eruditorum animos obsederit atque ubique dominatur. Verum nil magis mihi atque omnibus vere fidelibus lacrymas elicit: ad simplicem quippe naturam recurritur, & sub specioso hoc prætextu fides audacter subfoditur, mysteria proterve deturpantur. Tantum abest ut ad veritatem perveniatur. Infelix hæc semita heu plusquam necesse sit, teritur. Increduli Athei, obdurati religionis cavillatores, Sociniani, Critici turmatim in eam convolant, licet nihil aliud præstent, quam ut sectatores suos in funestissima deturbent præcipitia. An non igitur mirandum quod D. de Vert non metuerit se tam periculosæ viæ committere, tantisque naufragiis infame æquor sulcare?

Profecto omni ex parte deteguntur in fidem machinationes, undique temerarii erumpunt Auctores, qui universo Christiano Orbi incredulitate sua, immoderataque criticandi audacia scandalum præbent. Hi omnes cum D. de Vert in normam, & regulam periculosum hoc simplicitatis, ut ajunt, principium proponunt, & sub specioso titulo omnia naturali, & sensibus congrua ratione explicandi, majoremque rebus fidem conciliandi, absque ulla discretione cuncta rejiciunt, quæ vel exigua ex parte prodigium, symbolum, figuram mysticam, aut miraculum redolent. Hoc falsum principium D. Simonem in sua novi Testamenti explicatione fefellit. Commentarii SS. PP. nimium figurati, mysticique ei videbantur. Volens itaque simpliciora afferre, rudissima quæque, indignissima, atque humillima attulit. Atque adlaborans omnia ad naturales rationes reducere, deturpavit profundissima religionis mysteria, & argumenta, quæ ad comprobandam Jesu Christi divinitatem quam maxime faciunt, elanguia, & debiliora reddidit. Hoc principium, Vandalium & cum eo Scriptorem Gallum styli elegantia percelebrem in errorem induxit. Uterque, dum cuncta naturali simplicitati, humanæque fidei magis conformare studet, universa temere, & absque fundamento rejicit, quæ constans Patrum traditio, ipsa meliorum profanæ Historiæ Scriptorum authoritas, omnium sæculorum, nationum, populorum, hominum unanimis persuasio nos de potestate Dæmonum in reddendis oraculis edocuerat. Falso hoc principio abreptus est vir ille (a) qui non erubuit, parvo abhinc tempore, in conspectu totius Orbis, non sine summo universæ Christianitatis scandalo publicis in thesibus propugnare, Crucem portentosam, quæ Constantino in aere apparuit, eique igneis literis victoriam contra Maxentium Tyrannum augurata est, nihil miraculosi in se

P 2 con-

(a) Joan: Albertus Fabricius Professor Hamburgensis in Thesibus, quas publice anno 1706. propugnandas proposuit.

continuisse, nihilque aliud quam parelium fuisse, effectum videlicet naturalem Solis radiorum nube quapiam reflexorum. Hoc denique falsum principium, Spinosam, Tolandum (a) Clericum, & sexcentos alios contumacis incredulitatis viros, vulgò spiritus fortes dictos, fefellit, qui specie conciliandi majorem fidem Historiæ exitus Israelitarum ex Ægypto, omnia ea sufsulerunt, quæ in transitu Maris rubri, aliisque populo Judaico a Deo exhibitis prodigiis, miraculosa reperiuntur. In vanum hi vires suas in id intenderunt, ut cuncta hæc naturali, & sensibili ratione explicarent, & quamquam infirmitatem conatus sui probe cognoverint, non tamen veriti sunt contra apertissimos Scripturæ locos conjecturas suas ut temeritate plenas, ita soliditate destitutas in Lucem publicam proferre.

Omnes hi Auctores heu nimium quantum *in omni litterarum genere simplicitatem, & naturam secuti sunt*, sed an propterea *veritatem* sunt assecuti? Ipsorum mens falsis hisce opinionibus illecta in errorem acta est, & error hic toti Ecclesiæ scandalo extitit. Quo igitur animo D. de Vert funestum hoc persuadere audet principium, quod illos in transversos duxit tramites? aut nobis tam periculosas ad sequendum proponit semitas? aut ipse huic viæ pergit insistere? Illum equidem homini comparo qui circa profundissimi barathri marginem Terram fodit. An forsitan exemplo suo nos ad eandem fortunam tentandam perducere credit?

Quamquam hoc principium non modo periculosum est, sed etiam falsitate laborat? Id D. de Vert nequaquam comprehendit nec tamen tanto ratiocinio opus est ut comprobetur, aut comprehendatur. Quid enim nostra Religio aliud est, ut jam supra innui, quam Religio mystica, in qua Deus non nisi sub profundo symbolorum velo se visendum præbet, in qua gratiam suam invisibilibus viis diffundit, in qua Evangelium nobis non nisi obscura proponit, in qua denique spes nobis non alia bona promittit, quam quæ captum nostrum effugiunt. Itaque cultum nostrum merito ex symbolis constare necesse est, cum ille spei, fidei, sanctificationique nostræ correspondere debeat. Verum quidem est, spiritus illos fortes tenebras has aversari. Omne mysticum necessario etiam obscurum est, nec satis horum curiositati facit, quæ omnia intime perscrutari, examinare, comprehendere cupiunt. Impediti enim ab innata sibi superbia, ne intellectum suum ad insensibilia credenda constringant, unice rebus quæ sub sensus cadunt evidentesque sunt fidem præstant, nos vero qui captivamus intellectum in obsequium fidei hac nostra simplicitate gaudemus. Amor sensibilium, & naturalium rerum nos nequaquam eo abripit, ut quidpiam fidei, quam docenti Ecclesiæ debemus, officiat. Quidquid fides proponat, mysteria, symbola, miracula, omnia denique ab illa proficiscentia, credibilia nobis fiunt, atque sic securius longe etsi per obscuras ducti semitas procedimus, quam dum fatuos illos ignes, fallaciaque lumina sequimur, quæ noster intellectus nobis offert. Hanc sententiam de hoc amore omnia simpliciter, ac naturaliter explicandi de quo D. de Vert tantum gloriatur, ferre debemus. Videamus nunc, quid de verisimilitudine suarum conjecturarum sentiendum sit.

§. L.

(a) Tolandus in originibus Judaici Ritus.

§. L.

Secundum D. de Vert argumentum. Verisimilitudo suarum conjecturarum. Hæ conjecturæ quamcumque verisimilitudinis speciem præseferant, sæpius Historiarum testimonio confutantur.

VErisimilitudo hæc conjecturarum alterum Vertii efficit argumentum. Verum neque hoc magis securum magisque concludens præcedenti est. Non equidem ignoro conjecturas suppetere, quæ aliquando tantam verisimilitudinis speciem præseferunt, quæque tam proxime ad veritatem accedunt, ut incautos facile in errorem abducant. Fallax quidem splendor assensum eorum extorquet, qui veritatem penitus penetrare nequeunt, & absque magno negotio persuadentur, ut conjecturam aliquam pro vera suscipiant, quia est verosimilis. Hoc ipsum D. de Vert fefellit, qui alioquin ab omni mystico sensu abhorrebat. Sic cerei meridiano Sole accensi illi præter modum displicebant, nec patiebatur eos usurpari in signum obsequii erga Deum, aut in symbola charitatis, quæ lucida semper, & ardens in cordibus Fidelium flagrare debet. Ast, cum illi affirmatur luminum usum ad dispellendas tenebras fuisse introductum a necessitate, promptus ad hanc amplectendam sententiam advolat. Crederes illum e tenebris ad clarum lucem exiisse, ita sibi in fallaci hoc invento gloriatur, ita sibi arridet. Atque novam hanc veritatis, ut ille arbitratur, indagandæ viam, omnibus tanquam certissimam semitam proponit, qua ducti cæteras etiam Ecclesiæ cæremonias explicare facile possint; verum fundamentum hoc quo systema suum innititur eo facilius prosternam, quo clarius illi monstravero conjecturas suas vanas, falsas, insufficientes, imo nonnunquam ridiculas esse.

Primo assero, quemcumque demum veri fucum, quamcumque certitudinis speciem conjecturæ hæ præseferant, iis non esse fidendum. Cum jactata hæc verisimilitudo haud raro a veritate Historica refellatur, & lucidissimus ille splendor sæpe imo sæpissime a viris accuratius rem indagantibus fatuum lumen esse deprehendatur. Quid de Veteris Testamenti cæremoniis dici non posset uti vellem, si D. de Vert principiis facile omni mysterio spoliari possent, atque naturaliter explicari, quam quidem rem ipse D. de Vert jam sufficienter præstitit circa thymiamata, ac lucernarum usum, circa impositionem manuum, & effusionem olei a Jacobo in modum sacrificii peractam? Quantas non & ego alias cæremonias explicare eadem ratione possem?

Quid enim obstaret, ne dicam, ideo præceptum fuisse, ut ignis in usum altaris incensorum ab altari holocaustorum sumatur, quia sibi fuere proxima, sicque *commodi* rationem habitam? Ideo Agnum Paschalem mense Nisan ab Israelitis comestum fuisse, quia eo anni tempore animal istud magis obvium? Ideo assatum, quia ita præparatum magis sapit? Ideo crebram ablutionem institutam, quia mundities sanitati conducit? Ideo

Sacer-

Sacerdotes vestes laneas portasse, quia indumenta hæc & magis communia, & temporibus illis magis accommodata? Ideo denique Supremum Pontificem cæteris pretiosora, auroque & purpura vestimenta intertexta gestasse, quia cæteris sacrificulis ditior, ac opulentior fuerat? Verum neque meæ, neque D. de Vert conjecturæ solidæ sunt, & utræque a veritate quam maxime discedunt. Quod Historia lux temporum, & passim occurrentes S. Scripturæ abunde demonstrant. Nihilominus universæ hæ conjecturæ speciem quamdam verisimilitudinis præseferunt, ut vix dubitandum sit, eas avide ab illis abreptum iri, qui cum D. de Vert omnia mysteria e medio tollere cupiunt, omnesque explicationes symbolicas aversantur.

Idem prorsus sentiendum est de ritibus Ecclesiæ Jesu Christi, & de conjecturis, quæ eos ad originem simplicem, & naturalem reducere videntur. Quamcumque demum veri speciem conjecturæ hæ præbeant, quantumvis probabilia argumenta appareant, quæ ad novas institutionis rationes effingendas faciunt, sæpissime tamen a veritate quam maxime abhorrentia esse, tum accuratiori indagine, tum Historiarum certissimo testimonio evincitur. Atque ut rem exemplo illustrem: In nostris Ecclesiis Psalmi alternis vicibus, ac duplici choro cantantur. Hujus consuetudinis causam dum mecum perpendo, primum mihi occurrit, id verisimiliter fieri, ut cantores sibi mutuo solatio sint; cum alias metuendum foret, ne continuato labore exhausti deficiant, atque ante præstitutum precum tempus absolutosque Hymnos psallendi finem facere cogantur. Nihil profecto hac conjectura argutius, nihil verisimilius, quam etiam D. de Vert ambabus manibus suscepit, atque sic nullam aliam consuetudinis hujus causam proferre necesse duxit. Nihilominus, si Ritus hujus originem accuratius perscrutati fuerimus, conjecturam hanc esse falsissimam experiemur; cum Historia Ecclesiastica toto cœlo diversam, ac dignitate multo nobiliorem rationem suppeditet. Socrates quippe nos edocet S. Ignatium Episcopum Antiochenum in ecstasim abreptum Angelos Dei laudes alternis choris modulantes vidisse, indeque permotum, ut in terris imitandum præciperet, quod in cœlis fieri observasset. Hæc in Ecclesia Græca reciproci, mutuique cantus origo extitit, indeque Sancti Ambrosii tempore in Occidentem hæc consuetudo traducta. Cujus jam antea in Veteri Testamento exemplum Cherubini a Propheta visi exhibent, qui alternis vicibus verba hæc: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum* suscipiebant. Ast cœlestes Spiritus hac requie, mutuoque solatio opus habuisse nemo certe contendet. Cæterum ad ævum usque Sancti Ignatii in Oriente, & S. Ambrosii in Occidente nulli unquam mortalium occurrit cantorum lassitudini alterna hac modulatione subvenire. Unde manifestum est, hanc psallendi consuetudinem nequaquam a necessitate se mutuo sublevandi introductam fuisse; Itaque omnis conjectura evanescit quæ quamquam verisimillima videatur, tamen a veritate longissime abest.

To. 1. pag. 84.

Socrates lib. 6. cap. 8.

In pedes, nos Missæ tempore erigimus, dum Diaconus Evangelium legit, imo ab altari nos ad Lectionis suggestum convertimus. Quid magis ad rem hanc explicandam aptius, quam ut dicamus, naturalem rerum

rum ordinem exigere, ut oculos, corpusque in eum convertamus, quem audire cupimus, necesseque esse, ut erigamur, si cuipiam proximiores fieri volumus? Adde his unum, alterumve duodecimi, aut decimiquinti sæculi rituale, quod eandem, licet ineptam, hujus rei rationem profert, Geometricam D. de Vert subministrabis demonstrationem. Nihilominus, si consuetudinis hujus originem accuratius indagaverimus, conjecturæ falsitas clare elucebit.

Author Constitutionum Apostolicarum, qui inter vetustissimos, qui nobis suppetunt, Scriptores merito numeratur, aliam nobis longe causam innuit. Id enim ob venerationem fieri ait; & profecto si aut necessi- Lib.2. cap.57. tatis, aut commodi ratio habita fuisset, idem in audiendis Epistola, Lectionibus, & Prophetiis, quæ pariter in elato quopiam loco, & sæpe in eodem, quo Evangelium legi consueverunt, obtigisset. Verisimilitudo igitur conjecturarum nequaquam firmum veritatis præstat argumentum, neque his temere, & absque metu solidaque trutina inhærendum, cum tam sæpe in errorem inducant.

§. LI.

Conjecturæ, quacumque veri specie prædite, nequaquam ad explicandas nostras cæremonias sufficiunt.

Assero secundo loco, conjecturas D. de Vert, in quibus sibi tantum placet, raro, imo vix unquam ad explicandas nostra cæremonias sufficere.

Profectò plures usurpantur cæremoniæ, quas quocumque conjecturarum adminiculo penitius explanare nequivimus. Non inficior quidem earum subsidio aliquas circumstantias explicari, quinimo concedam nonnullis hac ratione satisfieri. Verum sæpissime hæret aqua, cum hujusmodi conjecturæ a docti adversarii agressionibus tuendæ sint, qui superficiem solum, & corticem sectantes medullam negligunt, neque rem intime perscrutari curant. Verisimile D. de Vert videbatur aquam solum non vero vinum in Missæ sacrificio benedici, quoniam in recitanda oratione -- *Deus qui humanæ &c.* To *hujus* quod in his verbis reperitur -- *Da nobis per hujus aquæ, & vini &c.*, ac Sacerdotem ad designandam crucis signo prædictam materiam determinat, tunc pronunciatum aqua in vinum jam calici infusum immittitur. Itaque (ait) determinatur Sacerdos ad benedicendam solam aquam, cum jam vinum sit adhibitum. Hæc illius conjectura est: ast sciscitor ab eo, cur in Missis Mortuorum neque vinum, neque aqua benedicatur? Hoc velim ut suis his conjecturis fretus huic quæstioni respondeat.

Campanarum usum D. de Vert pari ratione a sola necessitate adsci- To.1. pag.43. scit, neque iis assentitur, qui eas in signum mœstitiæ, aut lætitiæ, vel To.2. pag.87. ad amplificandam festivarum solemnitatum pompam adhiberi credunt. Si vero quæratur cur pulsentur, congregato jam fidelium cœtu, ut fit, dum Hymnus *Te Deum* canitur in fine Matutini, aut tempore Antiphonarum O. vulgo appellatarum, D. de Vert nequaquam titubat, sed promptus

ptus respondet, id fieri, ut primo in casu Fideles *ad Laudes*, secundo vero *ad Completorium* invitentur. En conjecturam, quam verisimilem arbitratur, quæ tamen re ipsa veritate caret. Si enim ideo ad *Te Deum* Campanæ pulsantur, ut *Laudes* populo annuntientur, id semper, etiam cum Hymnus ille intermittitur, in fine Matutini fieri deberet. Si propterea ad Antiphonas Adventus *O.* campanæ resonant, ut Christiano gregi ingruens Completorium innotescat, id pariter post Nativitatem, dum Antiphonæ eæ absunt, proxime ante Completorium usuveniret. Cæterum cur in solemnioribus Missis campanæ ad *Gloria in Excelsis* pulsantur, cur æris hic clangor magis certis quibusdam aut officiis, aut diebus festis, quam in aliis frequentatur? Cur major notarum sonitus, crebriorque harmonia festivis, quam Feriarum diebus? Hic certe rationes a physica, & necessitate ductæ hærent, omnesque conjecturæ collabuntur. Recurrendum ad rationes morales est, quidquid D. de Vert obstrepat, ac renitatur.

Ita de plurimis aliis ritibus dicendum est ad quos explicandos conjecturæ seu a necessitate, commodo, decore, seu a Judæorum, aut Ethnicorum ritibus desumptæ, nihil lucis afferre possunt. Torqueamus licet ingenium nostrum curiosis speculationibus, nihil tamen inveniemus, quod nobis satisfaciat. Et ipsi D. de Vert, qui omnia se perscrutari posse arbitratur, quantæ non se obtulere cæremoniæ, quæ ipsum fateri coegerunt, omnia in iis ita obscura, ita tenebris obsita esse, ut propriis opinionibus diffidat, & in iis indagandis non nisi *palpitando*, ipsius verba sunt, procedat? Quamvis sexcentas infirmissimas conjecturas nobis obtrudere non dubitaverit, quot tamen adhuc myriades cæremoniarum intactas reliquit? Non aliam ob rationem, quam quod conjecturarum suarum fontem exhaustum viderit; atque sic certissimum nobis præbet argumentum afferendi, hunc suum ratiocinandi modum nequaquam ad explicandas nostras cæremonias sufficere.

§. LII.

Conjecturæ a D. de Vert allatæ nequaquam veri speciem, ut ille arbitratur, præseferunt. Quindecim selecta harum conjecturarum Exempla, e quibus earum ridicula absurditas elucescit.

Quod nos a conjecturis, quibus D. de Vert tam vehementer sibi gloriatur, magis adhuc deterrebit, sunt absurdissimi illi, imo vero & ridiculi errores in quos prolapsus est, qui cum omnem fidem excedant operæ pretium aliqua exempla in medium proferre, neque credi possunt, nisi eorum exempla afferam. En quindecim accipe ex cæteris selecta, quæ clare demonstrabunt, eum quæcumque in mentem sibi venerint effutiisse, nulla habita veritatis, probabilitatis, aut verisimilitudinis ratione.

D. de Vert crediderat, levissimo pulsandi innixus fundamento, usum pul-

pulſandi Campanas pro defunctis, nequaquam eorum cauſa introductum fuiſſe, ſed in gratiam agonizantium, at deinde conſuetudinem ſenſim invaluiſſe, ut pro mortuis pulſarentur Campanæ, quæ antea non niſi pro morientibus pulſabantur. *Redeamus*, inquit, *ad veterem uſum campanas pulſandi pro morientibus, eumque hodiernæ conſuetudini ſubſtituamus, & conſtabit, hunc morem primo inſtitutum fuiſſe ut Fideles ad fundendas pro agonizantibus preces excitarentur*. Verum an mortuis nulla ſuffragiorum eſt neceſſitas? an non æquum, ut Fideles ad dicendas pro eorum requie orationes invitentur? To.1. Præfat. p.16.

2. Ab antiquiſſimis temporibus Nativitatis Dominicæ feſtivitate, quemcumque in diem incidat, carnibus veſcimur: cujus conſuetudinis rationem Honorius III. P. M. ab Epiſcopo Pragenſi interrogatus reddit, dignitatem videlicet, & excellentiam diei. Diſplicet moralis hæc cauſa D. de Vert, qui ſuo judicio carnem manducari arbitratur ob alluſionem ad Incarnationem Verbi, quod Caro factum eſt. Vadem ſententiæ producit Matthæum (a) Pariſienſem, quem auctorem? Virum videlicet & ſcientia rituum Eccleſiaſticorum, & ordine temporum hoc Pontifice longe inferiorem. Tom. 2. p. 11.

3. Candelarum ſolemnitate, vulgo Purificationis die, incenſi in proceſſione portabantur cerei. Hanc cæremoniam D. de Vert a verbo *Lumen* quod in Simeonis cantico legitur proficiſci credit. Id ille abſque ullo altero, quam ſui ipſius teſtimonio obtrudere audet: cum tamen nobis conſtet feſtivitatem hanc a quinto jam ſæculo eadem accenſorum cereorum ſolemnitate in Eccleſia Hieroſolymitana obtinuiſſe. Eo vero tempore hæ alluſiones nequaquam in uſu fuerunt, & S. Eligius, qui ſeptimo ſæculo floruerat, nos clare edocet cereos hos Purificationis die aſſumptos fuiſſe, ut ethnica Lupercalium ſuperſtitio, quæ necdum penitus aboleri poterat, ſacris his cæremoniis obliteraretur. Credebant enim ethnici ſe ardentibus his candelis, quas in honorem Panis, & Februæ circumferebant, a criminum ſuorum labe purificari. Tom. 2. p. 14.

4. Quarta Quadrageſimæ Dominica majori quadam ſolemnitate celebrari ſolet. In quo D. de Vert nullum aliud myſterium reperit, cui ſingularia hæc lætitiæ ſigna adſcribi queant, quam verba Lætare Hieruſalem, quibus introitus inchoatur. Equidem, ſi majori antiquitatis ſcientia præditus fuiſſet, longe aliam gaudii, & ſolemnitatis cauſam attuliſſet. Non ignoraſſet enim medium Quadrageſimæ tempus olim diem fuiſſe lætitiæ, ut etiam nunc apud Græcos ſub nomine *Meſonyſtimi*. Sciviſſet eandem ſolemnitatem a Latinis in proximam Dominicam tranſlatam fuiſſe; atque ex hinc multo aptius, quam fecit, veram rationem ſolemnitatis, & lætitiæ hujus diei intuliſſet. Accedit huc quod feſto hoc die aurea Roſa a Summo Pontifice certo ritu benedicatur. Quæ cæremonia, cum jam ab undecimo ſæculo invaluerit, non parum ad augendam hujus feſtivitatis ſolemnitatem omnibus illis Eccleſiis contribuere debuit, qui ritus ſuos Romanæ Sedi conformant.

5. Arbitratur D. de Vert non aliam ob rationem in benedictione Cerei Paſchalis ei thus, ſeu incenſum inſeri, quam ob perperam intellecta Tom.2. p.30., & 104.

Q ver-

(a) Matth. Pariſ. Hiſtoria Angliæ ann.1255. Honorius mortuus eſt anno 1227.

verba: *Suscipe Domine incensi hujus sacrificium*, contendit ignorantia & inadvertentia Rubricariorum, *temporibus illis Gothicis*, *velut nono sæculo*, factum fuisse, quod verbum *incensum*, quod hoc in loco nil nisi cereum accensum significat, pro thure sumpserint. Hæc ille quidem, verum nullo suffultus argumento, nulla auctoritate, nulla ratione, quis vero tam leviter tanti erroris, & ignorantiæ Ecclesiæ Rubricas accuset? Annon hoc est Hæreticis occasionem manifestissimam nos insultandi præbere? Hæreticis inquam, qui nihil elabi sinunt, quod illis ad exponendas omnium cachinnis Ecclesiæ rubricas inservire queat? Id D. de Vert præstat, eoque magis culpabiliter, quo certior est suam conjecturam incertissimam, imo falsissimam esse. Legentibus enim Orationem *Exultet*, unde prædicta verba deprompta sunt, clare patet, Ecclesiam nequaquam de Cereo, qui tum necdum accensus est, loqui velle, verum de incenso, quod in ejus consecratione adhibetur. En ipsa verba: *Suscipe, Sancte Pater, incensi hujus sacrificium vespertinum, quod tibi in hac cerei oblatione per Ministrorum manus de operibus apum sacrosancta reddit Ecclesia*. Tolle jam vocem *incensi*, *ac cereum incensum* ut placet de D. Vert in antiquæ vocis locum substitue, quem quæso sensum ex hac Oratione elicies? Hic videlicet, *suscipe Sancte Pater incensi hujus cerei sacrificium, quod tibi in hoc cerei sacrificio Sancta reddit Ecclesia*. Tam belle D. de Vert nostras cæremonias interpretari solet, quamquam & in eo fallitur quod incensum sæculo nono Cereo Pascali adfigi ceptum sit: constat enim hanc consuetudinem multo esse vetustiorem, & sæculo octavo nequaquam juniorem, quod vero institutionem hujus cerei symbolici spectat, hæc multo majori pollet antiquitate, & adprincipium sexti sæculi referenda est; ut ex duabus ejus benedicendi formulis, quas nobis Ennodius Ticinensis reliquit, eruitur.

6. Obtinuit in Ecclesia usus, ut supra infantes, infirmos, aliasque id postulantes personas Evangelium S. Joannis recitetur; quod dum peragitur, Sacerdos eorum capitibus stolam imponit. Nobilem hujus ritus originem scire cupis? audi Vertium: *Sacerdos* (inquit) *olim Evangelium extremitati stolæ affigebat*; *unde naturali ordini maxime congruum erat ut genuflectentium ante se personarum capitibus stolam ad legendum commodius Evangelium imponeret*. Cujus conjecturæ, licet neque testem, neque vadem, neque argumentum ullum, etiamsi a cujuscumque demum auctoritatis Missalis desumptum proferat; arbitratur tamen eam tam felicem, tam elegantem, tam eximiam esse; ut ob solam verisimilitudinem, quam ei inesse credidit, adoptari debeat.

Tom. 2. p. 41.

7. Cur, quæso, Pater, & Credo in Baptismate recitantur? Fortasse dices hoc vestigium esse antiqui moris, cum Catechumenis tempore sui Catechumenatus oratio Dominica, & Fidei symbolum tradebatur. Tum enim ab initiandis postulabatur ut preces has memoriæ mandarent & ante Baptismum recitarent. Hoc *reddere symbolum* dicebatur; & æquum profecto erat, ut illis symbolum fidei perspectum esset, quam publice profiteri vellent. Verum longe aliter D. de Vert de hoc disserit: *antiquitus hæ preces nequaquam in administratione hujus Sacramenti recitatæ fuerunt*; verum Ritualia, adjungit ille, munus Patrinorum indicavere;

Tom. 2. p. 96. & 97.

quo

quo ad docendos *Pater*, & *Credo* filiolos obligabantur. Hæc verba *Pater*, & *Credo* in Ritualibus attramento scripta intra Rubricam cernebantur. Unde Sacerdos ob pigritiam Rubricam legere negligens, & assuetus recitare, quidquid attramento in Rituali descriptum est usum fortasse invexit has duas preces recitandi *Pater*, & *Credo*. En conjecturam D. de Vert. Novam sane, & inauditam, atque ita illi propriam; ut non credam aliquem futurum, qui hujus inventi gloriam ei eripere cupiat. Sed alias accipe non minus ingeniosas.

8. Recens electus Pontifex majori altari ad S. Petrum imponitur: ubi Cardinalium obsequia pedum osculo suscipit. Accipe Vertii in hunc ritum commentationem: *Dici posse* (ait) *ia fieri, ut pedes Pontificis in justam altitudinem elevatus eo commodius exosculari possint.* Tom.2. p.187.

9. Eodem tempore Pontifex vilioris pretii monetam in populum spargit, quam actionem juxta Ordinem Romanum his S. Petri verbis: *Argentum, & aurum non est mihi* comitari debet. Inferret hic aliquis, munificentiam hanc, in profanis etiam Regum coronationibus usurpatam; ritu hoc in Ecclesiam sanctiori sane ratione introductam esse; ut videlicet recordaretur Pontifex paupertatis Apostolicæ, & rerum mundanarum contemptus, sicque cognitum haberet, quod si nihil possidere liberum ei non sit, obstrictum se tamen esse, ea, quæ possidet, profuse in pauperes elargiri. Verum omnia hæc, Vertii judicio, mysticos sensus redolent, atque ideo non sunt ferenda. Absque hoc verborum fuco *hæc verba* (ait) *verisimiliter nihil aliud exprimunt, quam Pontificem dum eleemosynam hanc elargitur, non tenere manibus solidos ex auro & argento nummos, sed minoris pretii solum nummulos, qui vulgo parvæ monetæ nomine comprehenduntur.* Tom.2. p.231

10. Notum est omnibus in fine cujusque Nocturni Chorum, qui lectionum tempore sederat, ad ultimum Responsorium dum *Gloria Patri* canitur, assurgere: cur vero? Id esse, respondet D. de Vert, abeundi indicium; olim quippe post quemlibet Nocturnum discessionem factam fuisse, cumque *Gloria Patri* Nocturnum finiat necesse erat eo momento assurgere, ut orantes prompti post Ejus recitationem abire possent: verum S. Benedictus (a) in sua Regula longe aliam hujus Ritus rationem affert: id scilicet fieri in honorem, & venerationem SS. Trinitatis, cujus gloriæ doxologia hæc consecrata est. En originem hujus cæremoniæ, ejusque rationis moralis a non contemnenda antiquitate repetitam. Nihilominus D. de Vert, cui mens Ecclesiæ sexti sæculi notior est, quam ipsi Sancto Benedicto, persuasum habet S. hunc Patrem falli, ac ab eo perperam moralem hanc dilucidationem ritui adjunctam fuisse. Nihili authoritatem S. Ordinis sui Patriarchæ ducit, ac mordicus conjecturæ suæ, licet nulla solida ductus ratione inhæret.

11. Videmus persæpe è crucibus in processione portari solitis, flamulas quasdam, seu vela candida pendere; quæ etiam in antiquis tabulis Pontificum baculis addita cernimus. Opinabar ego id fieri, ut quemadmodum olim apud Romanos insignia militaria velis quibusdam ornabantur, & id hodiedum in bellicis nostris vexillis observatur, ita pariter apud

(a) Regul. S. Benedicti cap.9.

apud Christianos Crucis signum, quod publicis in processionibus circumfertur, & Ecclesiæ militantis vexillum est, exornaretur. Credideram ornamentum hoc ob similitudinis rationem ad pastoralem Abbatum baculum traductum fuisse. Verum D. de Vert aliam longe hujus moris causam reperit, Velum quippe istud strophium fuisse asserit seu Cruciferorum, seu Abbatum, qui illud Cruci aut pastorali Lituo non invenientes commodiorem locum alligabant, ut sic emungendis naribus, aut tergendo ori præsto esset. Quo vero argumento id comprobet, audi. Viderat nempe in Grosensi Abbatia lituum, cui exiguus uncinus annexus fuerat; atque hic uncinus, licet de se nihil ad rem faciat, abunde illi ad hanc conjecturam formandam sufficit, neque erubuit frivolo, ac elangni huic fundamento innixus veterum pietati ridiculum, & indecentem usum affingere exponendi publica in processione totius populi oculis sordidum, & nauseandum Cruciferi alicujus sudariolum.

12. Non minus præclare, nec minus digne de ornatu ratiocinatur, qui anteriorem Altarium nostrorum faciem tegit. Eum olim nihil aliud fuisse contendit, quàm suspensum virgæ ferreæ ante Sanctorum Lipsana, quæ sub ara requiescebant, velum; ut sic eorum Sarcophagus operiretur, & a pulvere aliisque injuriis defenderetur. Adjungit, tractu temporis factum, ut vela hæc primò phrygio labore, purpura, aureis, argenteisque Limbis decorarentur, donec tandem inter altaris ornatus adnumerata sunt atque ne illum vane, atque inutiliter hæc adstruere arguamus, en quod conjecturæ suæ argumentum profert: ait se vidisse Galardoni exiguo Chartrensis Provinciæ viculr simile annulis virgæ ferreæ insertis suspensum velum, idque anno 1689. Perbellam sane, & rarissimam antiquitatem! Verum nescio quo malo fato huic ingenioso commento duplex evidentissimum ecclesiasticæ historiæ testimonium refragatur. Primis Ecclesiæ temporibus altaria pretiosis tapetibus ob debitam sacris Mysteriis venerationem ornari consueverant. S. Chrysostomus (a) Theodoretus, (b) & Synesius (c) de velis cultui ararum destinatis loquuntur; Gregorius (d) Turonensis testatur altarium tegumenta e serico, aliisque pretio conspicuis pannis confecta fuisse; Anastasius (e) Bibliothecarius ait, Constantinum altari pallium auro contextum obtulisse; quæ ornamenta vulgato illis temporibus nomine altarium pallia, vel vestes nuncupabantur. PP. Zachariam, & Adrianum Primum huiusmodi pallia auro contexta Ecclesiæ donavisse legimus quodque magis magnificentiæ studium declarat quod tum Fidelium animis insidebat, Pulcheria (f) Imperatrix Ecclesiæ Constantinopolitanæ altare ex puro auro cælatum, ac gemmis refulgens dono dedit. Alterum testimonium quod D. de Vert conjecturam evertit, ex antiquo Martyres sub Altaribus collocandi ritu desu-

(a) S. Chrysost. hom.61. ad populum Antiochenum, & Homil.22. in Acta.

(b) Theodoretus lib.1. Hist. cap.31.

(c) Synesius Epist.97.

(d) Gregor. Turon. lib.7. Hist. C.22. *Cumque jam alterium cum oblationibus pallia serica opertum esset.*

(e) Anast. Bibl. in Vital. *Obtulit super altare illius pallium aura textile, & celebrata sunt Missæ.* Idem de Zachar. *Fecit vestem super altare S. Petri auro textam.* Idem de Adrian. *Fecit vestes duas super altare, unam ex auro.*

(f) Sozom. lib. 9. Hist. C.1. Victur Vit. l.1. persequt. Vand. Loquendo de legato Genserici Vandalorum Regis ait: *Tunc rapaci manu de palliis altaris, proh nefas! Camisias sibi, & femoralia faciebat.*

desumitur. Corpora enim sancta sub ipso altari terræ mandata, altare ipsum pro sepulcro habebant, neque ulli hominum aspectui patebant. Cum vero pia Fidelium devotione e sinu terræ extrahi, & in pretiosas urnas ad augendam illorum venerationem transferri cœpissent, non amplius sub altari, sed in expositis omnium aspectui locis, aut post aram, aut super columnas, aut in certis ad id præparatis Armariis, loculisque collocata fuere. Dubito profecto D. de Vert multa in antiquitate exempla reperisse quibus probet sarcophaga Sanctorum, ea ratione, quæ sibi fingit, in propatulo sub aris reposita fuisse. Ego quidem haud magno negotio comprobabo septimo primum sæculo obtinuisse, ut Sanctorum Martyrum corpora e terra educerentur, velamina autem pretiosa, quibus altaria operiebantur, multo antea in usu fuisse. Id quod testimoniis supra a nobis allatis, ac maxima ex parte ante septimum sæculum exaratis, satis, superque confirmatum censeo.

13. En aliam conjecturam ab Historia veritatis teste æque, ut priorem, confutatam. Intervallum illud unius anni, quod inter singulos Ordines suscipiendos observatur, & communi nomine Interstitium appellatur, Vertii judicio inde derivatur, quod ante Simplicii Papæ ætatem solus mensis Septembris ordinationibus faciendis præstitutus fuerit, ac proinde oportuerit ad Presbyterium adspirantes, cum non nisi gradatim ad hanc dignitatem aditus pateret, per integri anni spatium singulos ordines præstolari. Simplicius, inquit ille, primus fuit qui antea præstitutum tempus corripuit, & aliis quoque anni temporibus Ordines impertiri cœpit; quod dein ab aliis quoque susceptum fuit. Ad hanc itaque Epocham revocandus est mos ordines eodem anno suscipiendi. Ubi velim observes Simplicium anno Christi 483. è vivis decessisse.

Profecto non satis demirari queo quam confidenter D. de Vert in rebus manifestissimis nobis imponat. Evidens quippe est Papæ Simplicii tempore neque ordinationem annuam interstitiorum mensuram, neque interstitia ad Augustini tempus restricta fuisse. Quod clare ex Decretalibus Siricii, & Zosymi prædecessorum Simplicii, ac e Gelasio ejusdem post Felicem III. successore comprobatur. Zosymus enim præcessit Simplicium quadraginta novem annis, & Siricium (a) fere nonaginta; jam hic statuit, ut qui a tenera infantia ad clericalem statum enutriti sunt, ante decimum quartum ætatis annum ad Lectoratus ordinem promoveantur a decimo quarto vero anno usque ad trigesimum non alios Ordines suscipere, nec alia munera obire possint, quam Acolythi, & Subdiaconi; inde ad Diaconatum promotis alios quinque annos Presbyteratus ministerium expectandum sit, atque hoc officio decennio functis tum primum Episcopalem dignitatem consequi liceat. Quod vero eos attinet, qui ætate jam provectiori se Ecclesiæ Dei vovent, intervalla restringit, & duos annos ante Subdiaconatum, & quinque ante Diaconatum præscribit.

Papa Zosymus (b) qui annis quinquaginta Simplicium antecessit, superiorem legem universam amplectitur, nihilque in ea immutat, nisi quod

(a) Siric. Epist. ad Him. tom. 2. Concil. pag. 321. num. 9. 10. 13.

(b) Zosym. Ep. 1. ad Exich. Salonit. tom. 2. Concil. p. 1557. n. 3.

quod viginti annorum ætatem pro suscipiendo Acolythatu, & Subdiaconatu statuat, atque provectioribus quatuor annorum interstitia pro suscipiendo Diaconatu præscribit.

Gelasius I. (a) qui decennio post Simplicii mortem ad Romanam Sedem evectus est, antiqua confirmavit statuta, eorumque observantiam sanctam haberi voluit. Quamquam non inficiar eum concessisse, ut urgente necessitate, atque Ecclesia Clericorum penuria laborante e sanctioris vitæ Monachis illi, qui præclara vitæ probæ, morumque illibatorum specimina dederunt, seligantur, atque servato solum trimestri inter singulos Ordines interstitio ad sacras promoveantur dignitates. Verum specialis hæc gratia, quæ nunquam ante illum obtinuerat, nequaquam in exemplum trahi poterat. *Priscis* (inquit) *pro sui reverentia manentibus constitutis; quæ ubi nulla, vel rerum, vel temporum perurget necessitas, regulariter convenit custodire.* Quo jam bella illa D. de Vert conjectura ad conspectum tam sincerorum, tam evidentium testimoniorum dilabitur? An etiamnunc persuadere nobis conabitur ante Simplicii Papæ tempora interstitia unius solum anni fuisse, ejusque sub regimine contrata fuisse; quod Pontifex ordinationum tempora auteverterit?

14. Ea, quæ D. de Vert de Antiphonis *O* appellatis, ac ultimis Adventus diebus cantari solitis affert, indigna arbitror, ut serio refutentur. Attribuit D. de Vert Antiphonarum harum intonationem Capitulorum dignioribus membris ob allusionem, quam ipse deprehendit in primis Antiphonarum vocibus, cum nomine aut munere capitularium dignitatum. Sic Decanus cantat Antiphonam *O Adonai* ob similitudinem hujus vocis cum illa *Decanus*. Thesaurario obvenit Antiphona *O Clavis David*, quia nempe claves thesauri illius custodiæ concreditæ sunt. Cantor intonat illam, quæ per *O Radix Jesse* inchoatur, ob baculum suum in surculi formam effictum. *Radix* enim *surculum* significat &c.

15. Aliam tantum non minus ridiculam conjecturam pari brevitate attingam: agitur in ea de processione Ascensionis, in qua compluribus in locis cistulæ cum Sanctorum lipsanis circumferuntur. Quam cæremoniam D. de Vert deducit ab eo, quod dictum est in Evangelio de Jesu Christo: *Ferebatur in cælum*. Vocem autem *Ferebatur* aliquam similitudinem habere dicit cum *Fierre*, quæ vetusto sermone idem ac cistulam significat, atque hinc defluxisse ritum solemni hac festivitate cistulas Reliquiarum circumferendi. Inanes hæ, & pueriles nugæ nec confutationem merentur, cum propria infirmitate concidunt, & abuterer Lectorum patientia, si in earum discussione vel mediocri tempore morarer. Verum necesse fuit eas in medium proferre ut eo sanius judicare possent quantum conjecturis D. de Vert fidendum sit; quantum ipsis momenti ab hac jactata verisimilitudine accedat; & quam bene fundata D. de Vert spes sit, dum harum solo præsidio fretus, nec ullo alio solido argumento adjutus, Lectores in suam sententiam descensuros esse confidit. Hæ enim secundum systematis sui fundamentum efformant. Fundamentum sane caducum, & ruinæ proximum, quamquam & tertium, quod in collectione certorum ritualium, & Missalium omni in pagina producto-

Tom. 2. p. 56.

(a) Gelas. Ep. 9. ad Episc. Lucan. n. 1. 2. & 3. tom. 3. Concil. p. 1188.

ductorum collocat, non majoris est firmitatis; ut statim una, alterave adnotatione demonstrabo.

§. LIII.

Tertium fundamentum systematis Vertiani. Missalia, & Ritualia a Vertio collecta, & consequutiones, quas ex illis deducit. Fundamentum hoc non sufficere ad sustinendum Auctoris hujus systema.

PRima adnotatio D. de Vert persæpe in rem suam ritualium, & Missalium privatarum Ecclesiarum, ex quibus quæcumque suo systemati favere videbantur improbo labore excerpsit, fidem adducit. Verum quid Missalia hæc edisserunt? Profecto maximam partem nihil prorsus horum, quæ D. de Vert ab illis dici cuperet, aut quæ ad confirmandas ejus conjecturas dicere deberent. Quod si aliquid in ejus sententiam testari videntur, id tamen neque firmum, neque concludens est. Omni autem exceptione majora eorum testimonia esse oporteret, ut ad immutandas Fidelium opiniones, ad convellendum sensum mysticum ab Ecclesiæ precibus adjunctum, & non raro ad confutandas SS. Patrum sententias aliquid conferre possent. Reperit quidem nonnunquam aliquod in iis argumentum, quod ad factorum a se allegatorum confirmationem faciat, verum consequutionum abhinc petitarum, & illatarum inductionum in hujusmodi factis nullum apparet vestigium. Quinimo ex ipsis a se adductis factis, consequutiones suis quam maxime oppositas haud magno labore depromere possem. Sed operam perderem, si asserti mei exempla afferrem; cum librum ejus pervolventibus id obscurum esse nequeat.

Secunda adnotatio. Non inficior, imo lubens concesserim aliqua sat feliciter a D. de Vert detecta, & conjecturas nonnullas verisimilitudine sua utiles in libro ejus comprehendi; & mirandum sane esset, si in duobus tam eximiæ molis voluminibus nihil prorsus boni contineretur. Verum inter Vertiana inventa, paucissima sunt, quæ soliditatem aliquam præseferant. Quod vero illa attinet, quæ aliqua verisimilitudine confirmantur, quis quæso ullam illis amplius fidem adhibebit; postquam evidentem verisimilitudinum harum falsitatem tam solidis argumentis demonstravi. Si igitur feliciora D. de Vert inventa, quæ tamen paucas solum respexere cæremonias, tam parvo concludantur numero, quid quæso judicandum, si ingentis illius a se prætermissarum cæremoniarum numeri ratio habeatur? Qua ratione, licet omnibus suis ritualibus, & Missalibus stipatus, id probare posset de ***omnibus cæremoniis***, aut saltem de ***majori earum parte***, quod omni conatu, omnibus viribus, omnique eruditione sua, vix de paucissimis probare potuit?

Tertia adnotatio. An judicium de vera Ecclesiæ circa cæremonias mente, earumque origine ab iis Missalibus, ritualibusque desumendum est, quæ vulgo pluribus sæculis post sanctorum horum rituum institutionem

nem conſcripta ſunt? Quæſtio in eo vertitur, ut cognoſcamus mentem Eccleſiæ circa inſtitutionem cæremoniarum maxime ſolemnium, & antiquarum; quarum veſtigia in tertio, quarto, quinto, imo nonnunquam in ſecundo, & primo Eccleſiæ ſæculo exſtant. An non antiquiſſimorum horum Auctorum, qui cæremoniarum inſtitutionibus ſynchroni vixere, judicio ſtandum? Minime quidem, ſi Vertio credimus, qui *omnes Sanctos Patres vehementer in allegorias propendiſſe* ait. Quocirca etiam eos nihil æſtimat, magiſque Miſſalium ſuorum, quam iſtorum fidem amplectitur. Quam vero antiquitatem teſtimonia ſua præſeferunt? Mediocrem ſane. Cum plurima decimo quinto, & decimo ſexto ſæculo conſcripta ſint, quæque antiquiſſima inter ea reperiuntur, ad decimum quartum, & decimum tertium ſæculum ſpectent, nullum autem, ut ipſe confitetur, duodecimum antecedat (*a*).

Quarta adnotatio. Si hæc Miſſalia parvi propter vetuſtatem; minoris certe propter qualitatem æſtimanda ſunt. Quæ enim hæc ſunt? An Eccleſiæ Romanæ, an Græciæ, an Orientis? An ſub Apoſtolorum nomine, ac a quarto jam ſæculo cognita? An a Baſilio, Chryſoſtomo, Ambroſio, aut aliis primorum ſæculorum Pontificibus compoſita? Minime quidem præſtantes hos, tantique nominis Patres vix unquam D. de Vert afferre dignatur, ac perſæpe nobis ſuſpicionem injicit, hos multis in locis nequaquam a ſe conſultos fuiſſe. Ut ſilentio prætercam hos non raro ab eo oppugnari ſpecioſo *myſticas* eorum explicationes refellendi titulo. Delicias ejus faciunt Liberculi quarumdam obſcuri nominis Eccleſiarum, diſſitarum Abbatiarum, aut incognitorum viculorum: ut ſunt Daoulas, Eſſome, Gergeau, Montiviliers, Creil, Caudebec, Avalon, Gallardon, Paloiſeau, aut alii ſimiles his nihil neque dignitate, neque antiquitate ſuarum Eccleſiarum illuſtriores. Quid præterea ex hiſce tam pretioſis voluminibus delegit atque excerpſit? Ritus maxime rudes, & aggreſtes, qui ætatem illam qua primum inſtituti ſunt ex toto redolent. Ignorantia illorum temporum, quæ a Vertio ipſo ruſtica, & Gothica appellantur, facile in Eccleſias privatas introducere potuit, & etiam introduxit quidquid nimia ſimplicitas, & ſtupida pietas, aliquando etiam error, aut ſuperſtitio comminiſcebatur. Hoc ignorantiæ tempore ſufficere populo videbatur, ſi geſticulationibus litteralem ſenſum cæremoniarum exprimeret, nec ſibi neceſſe arbitrabatur myſticos rituum indagare ſenſus. Non ulterius ſimplicium, & rudium horum temporum proceſſit ingenium; & ſi quando myſticus cæremoniarum ſenſus non tam facile omnium intellectui patet, explicandus eſſet: primæ quæque abſque ulla trutina ſuſcipiebantur piæ meditationes, quæ animo ſeſe offerebant nec accuratius perpendebant an eæ ſolidæ, mentique Eccleſiæ conformes eſſent.

Tom.2. p.81.

Harumne igitur & exiguarum, & privatarum Eccleſiarum judicio quæ ab ignorantia, ſimplicitate, & nonnunquam ſuperſtitione obſidebantur, de univerſali ab Oriente in Occidentem diffuſa Eccleſia deciden-

dum

(*a*) Secundum D. de Vert vetuſtiſſimum horum Miſſalium eſt Ordinarium Metenſe ann. 1105. Ita ille tom. 2. pag. 479. ubi errore typi annus 1505. legitur, quem corrigere oportet ex pag. 100. tom. 1. in qua recte legitur annus 1105.

dum eſt? De Eccleſia, inquam, a divino Spiritu perpetuo illuminata; de Eccleſia ſponſa Jeſu Chriſti? Juſtumne, ut ei tribuamus cæremonias illas non raro indecentes, & majeſtate Divini cultus indignas, quas D. de Vert in medium protulit, quæque potius occultandæ erant quam in apertam lucem protrahendæ? Æquumne, ut Sanctæ huic Eccleſiæ rude hoc cæremoniarum chaos, & ineptas ſignificationes, quas Vertus e privatis ſuis Ritualibus depromit, imputemus? Dum ea nobis in precibus, & Sanctorum Doctorum libris clariſſime mentem ſuarum cæremoniarum exponit? Illamne ream arguemus omnium illorum rituum perverſorum, quos rudis & ſuperſtitioſa Eccleſiarum illarum pietas introduxit, aut Commentariorum ineptorum, quibus verum cæremoniarum antiquarum ſenſum deturpaverunt? Non approbat illa quorumdam Myſticorum œſtrum, qui piis ſuis meditationibus ultra, quam oportuerat, abrepti ſunt; eamque plumbeis quorumdam ignorantium opinionibus ſtultiſſimiſque commentis aſſentiri credemus, qui ſanctum piumque arbitrabantur multiplicare geſticulationes, ineptiſſimiſque inhærere alluſionibus, & qui bene factum credebant ad vocem *Moab* clamorem attollere, aut ad verba *In Excelſis* turrim conſcendere? Perverſæ hæ conſuetudines fere ſemper obſcuræ permanſere, nec ultra nativitatis ſuæ locum vagatæ. Quod ſi tamen & aliis ſe communicarunt, Eccleſiæ illæ fuerunt nec multæ, nec magni nominis, nec ultra Provinciam extenſæ. Verum demus eas ſe in integram etiam nationem inſinuaſſe, an hoc ſufficit ad ferendum de mente univerſalis Eccleſiæ judicium? Ut hoc recte feratur judicium inſpiciendum eſt, quid in ea traditum, quid obſervatum fuerit omnibus in locis, omni tempore, ab omnibus Sanctis Pontificibus, & Doctoribus; ac ut Vincentius Lirinenſis ait: *Quod ubique, quod conſtanter, quod ab omnibus*. Hanc ego regulam amplector, quam ſequutus ſentio, Eccleſiam non alium, quam ſenſum myſticum, & ſymbolicum ſuis cæremoniis indidiſſe, hancque illius eſſe circa ritus mentem. Quod vero putidas illas & obtuſas cæremoniarum ſignificationes attinet, quas Vertius Eccleſiæ menti affingit, eæ, una cum peregrino ſuo ſyſtemate ab eadem regula convelluntur.

Tom. 2. pag. 3. 20. 90. &c.

Incaſſum igitur teſtimonia illa ex privatarum Eccleſiarum conſuetudinibus excerpta conglomerat. Poſſunt eæ quidem aliquando non inutilem in indaganda quarumdam cæremoniarum origine, & detegenda circa ipſorum inſtitutionem Eccleſiæ mente præſtare operam: dummodo cum iis vetuſta quæque Religionis conſulantur monumenta; dummodo auctoritatis SS. Patrum ratio habeatur, nec myſticarum ſignificationum ab illis nobis traditarum contemnatur fides; dummodo in privatis his cæremoniis, & ritualibus rite ſecernatur illud quod ignorantia quorumdam ſæculorum, & craſſioris ingenii hominum introduxit, ab eo, quod Eccleſia, quæ myſtico ſpiritu animatur, in univerſo Chriſtiano orbe obtinere voluit. Qui aliter negotium hoc aggreditur, ipſe ſibi erroris cauſa eſt, atque univerſas Eccleſiæ cæremonias ad rudem informemque molem reducit, cultum illius deturpat, ac contemnendum reddit; Hæreticis amplam occaſionem ſuppeditat cæremonias noſtras deridendi, inſulſoſque illos jocos, quibus religioſos noſtros ritus, ſanctaſ-

que sacrorum mysteriorum cæremonias exsibilant, aliqua verisimilitudinis specie exornandi. Imo vero ex ipsorum Fidelium animis exactam illam, ac obsequiosam observantiam, quam, erga sanctissimos nostros ritus hucusque tenuerunt, eradicat. Atque cum hac adnotatione, quæ ob veritatem, & soliditatem suam omitti minime debuit huic opellæ finem impono.

§. LIV.

Conclusio hujus operis. Quantum systema D. de Vert ad enervandam Fidelium erga Ecclesiæ cæremonias venerationem, observationemque conferre valeat.

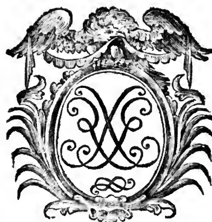
QUos effectus jam productorum putas apud catholicos hujusmodi systema, si unquam infausta sorte inter eos fidem aliquam obtineat? Quæ horum futura est opinio, postquam ea perlegerint, quæ Vertus de nostris cæremoniis congessit: de cæremoniis, inqnam, & veneratione, & sanctitate dignissimis? Qua veneratione eas prosequentur, si in eandem cum D. de Vert discesserint sententiam, ritus videlicet nostros non alteri fundamento, qnam utilitatis, commodi, necessitatis innixos esse, nec alio sustineri fulcro, quam allusionum frivolarum, ac persæpe puerilium, aut consuetudines quasdam esse Ethnicas, vel Hebræas absque ullo delectu ob inveteratum solum morem retentas? Ad hoc etenim probandum tota Vertiani systematis vis inclinat. Qua, inquam, veneratione suscipient cæremonias, quæ a tam indignis repetuntur principiis? Qua tenacitate retinebunt, & qua religione observabunt sacras hasce consuetudines, quarum *necessitas*, *commodum*, aut *utilitas* unica institutionis juxta Vertium causa fuit, quæque cum mutatis temporum circumstantiis nec commodæ nec utiles esse in præsens videantur, & commodius, & utilius foret penitus eliminare, iisque alias substituere? Qua non audacia, & licentia fas sibi arbitrabuntur privata etiam auctoritate omnia pro libito permutare?

Frustra nobis promittimus sic præoccupatos animos memoria rationum mysticarum, & symbolicarum retentum iri. Hæ rationes vimne aliquam ad movendos homines habebunt, qnos D. de Vert in suam pertraxit sententiam, quibusque persuasit *rationes has esse arbitrarias*, post earum primam institutionem inventas, *genio cujusque sæculi conformes*, & vix non semper male fundatas? In vanum etiam eos frænatumiri credimus auctoritate Ecclesiæ, & Liturgiarum rubricris, quæ apud nos legis vim obtinent. Hanc enim auctoritatem labefactari cernimus omnibus iis animadversionibus quas Vertius suis in libris effutit? Contemnit in his quæcumque Ecclesia circa cæremouias adhibet verba, sermones, symbola, allusiones; atque sic exemplum funestissimum aliis præbet eadem temeritate universa hæc despiciendi. Sperandumne igitur ut ullus amplius Ecclesiæ legibus honor habeatur? Annon ipse Vertus documentum clarissimum exemplo suo exhibuit excutiendi harum legum in rubricis latarum jugum, dum Episcopis ornamenta, quibus a privatis Presbyteris discer-

nun-

nuntur, eripere, ac promiscue cuilibet hoc jus afferere conatur; dum Missæ Canonem, & secretas elata voce recitandas docet, nihili pendens authoritatem nostrorum Missalium decisioni ultimi Concili Generalis innixam? Cernimus jam non sine mœstitia perversæ hujus doctrinæ effectus, videmus undique impendens Religioni periculum, & nefandum illum libertatis, novitatis, independentiæ, & innovationis œstrum late diffundi dolemus. Jam unusquisque privatorum se in Magistrum, in Doctorem erigit, & sibi authoritatem cæremonias ab universa Ecclesia aut præscriptas, aut receptas, pro libito reformandi, & immutandi audacter vendicat. Ipsa Sacramentorum administratio criticorum horum libertatem effugere nequiit; inventi sunt tam effrontis temeritatis homines, qui ea vulgari sermone administrare, & Canonicum Officium Gallica lingua solemniter decantare ausi fuerint. Quid itaque tum eventurum est, si Orbi Christiano persuaserimus omnes rubricas, & cæremonias *nullas alias institutionis habere rationes, quam necessitatis, quarumque maxima jam pars exolevit; rationes mysticas, & fines symbolicos esse arbitrarios, & insulsos, plus gratiæ, quam soliditatis habere, omnia in iis perpetuis subjecta esse vicissitudinibus, atque in rituum origine nullam mysterii habitam fuisse rationem*. Ego quidem pro certo habeo æternum Deum, qui Ecclesiam suam diligit, eamque ad sæculorum finem proteget, nunquam concessurum, ut opiniones hæ & fidei, & cultui, & gloriæ suæ tam perniciose in Fidelium animis prædominentur. Si olim passus non est, ut in Tabernaculum antiqui Testamenti profanus ignis importaretur, non ferat, ut in Sanctuarium novæ legis spiritus ille profanus, aggrestis, & repens, quem D. de Vert inspirare studuit, introducatur.

FINIS.

INDEX PARAGRAPHORUM.

§. XLII.

